

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คุณากร กรสิงห์

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
กันยายน 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมคุษฎีนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุษฎีนิพนธ์ของคุณากร กรสิงห์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรคุษฎีนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมคุษฎีนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์)

ประธาน

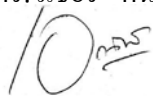
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง)

กรรมการ

(ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคองค)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

กรรมการ

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรคุษฎีนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่.....17.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ. 2558.....

ประกาศคุณูปการ

คุณูปนิพนธ์เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ ประธานกรรมการสอบป้องกันคุณูปนิพนธ์ที่เมตตา เสียสละเวลาทำให้เป็นประธานในการสอบป้องกัน รวมทั้งได้ตรวจสอบแก้ไขคุณูปนิพนธ์ฉบับนี้ให้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โปธิสว่าง หัวหน้า ภาควิชารัฐศาสตร์ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ คำแนะนำ และ ตรวจแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความทุ่มเทและความเมตตาและให้โอกาสผู้วิจัยได้พัฒนาคุณูป นิพนธ์ จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี และ ขอขอบพระคุณ ร้อยตำรวจเอก ดร. วิเชียรตันศิริคงคด ที่ปรึกษา ร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้ ที่เสียสละเวลาให้คำปรึกษา ให้หลักการ และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องของ งานนี้อย่างเป็นกัลยาณมิตร และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ที่ร่วมเป็นกรรมการในการสอบเค้าโครงร่างคุณูปนิพนธ์และ การสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้ความเมตตาชี้แนะให้งานเกิดความสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์นี้เป็นอย่างสูง และการวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากขาดซึ่งความอนุเคราะห์จากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในองค์กรบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์กรบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เทศบาลตำบลบ้านกลาง เทศบาลตำบลเกาะคา องค์กรบริหารส่วน ตำบลแม่ลาด และองค์กรบริหารส่วนตำบลสมอแข ที่ให้ข้อมูลสนับสนุนการวิจัย และขอขอบพระคุณ ตัวแทนภาคประชาชนทุกภาคส่วนที่อยู่ในเขตการปกครองดังกล่าวนี้ ในการตอบแบบสอบถาม และให้สัมภาษณ์ รวมเสียสละเวลามาประชุมกลุ่ม ด้วยความเต็มใจในการให้ข้อมูล เพื่อประ โยชน์ ต่อการพัฒนาทางวิชาการ ขอขอบพระคุณด้วยใจจริงเป็นอย่างสูง

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ จึงขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารทุกท่านของมหาวิทยาลัย มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ หลักสูตรรัฐศาสตร์คุณูปบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความ มั่งคั่ง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางวิชาการให้แก่ผู้วิจัย ให้ โอกาสในการพัฒนาตนเองในการศึกษาระดับชั้นสูงรวมทั้งพี่ ๆ ที่ร่วมรุ่น 1 ทุกท่านที่เปี่ยมไปด้วย มิตรไมตรีแสนดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุพการี และทุกคนในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ ผู้วิจัยตลอดมา ความดีและประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา และ คณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดระยะเวลาของการศึกษาวิจัย

คุณากร กรสิงห์

53820008: สาขาวิชา: ยุทธศาสตร์และความมั่นคง; ร.ด. (ยุทธศาสตร์และความมั่นคง)

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์/ ประชาชน/ การตรวจสอบการใช้อำนาจ/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คุณากร กรสิงห์: ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (THE STRATEGY OF THE STRENGTHENING OF THE CIVIL SOCIETY FOR CHECKING AND BALANCE OF POWER OF THE LOCAL ADMINISTRATION ORGANIZATIONS) คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิพนธ์: ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, Ph.D., วิเชียร ต้นศิริคงคล, Ph.D., 305 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. วิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน 3. นำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเสริมด้วยวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า

1. ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.41$, $SD = 0.48$) ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน พบว่ามี 4 ปัจจัย กล่าวคือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน รองลงมา คือปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ และ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่าปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจเช่นเดียวกัน

3. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม มี 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบและกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชน 4. ยุทธศาสตร์การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและการผลักดันเครือข่ายภาคประชาชน 5. ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น

43820008: MAJOR: STRATEGY AND SECURITY; D.Pol.Sc. (STRATEGY AND SECURITY)

KEYWORDS: THE STRATEGY/ THE CIVIL/ THE CHECKS AND BALANCES OF POWER/
THE LOCAL ADMINISTRATION ORGANIZATIONS

KHUNAKORN KORNSING: THE STRATEGY OF THE STRENGTHENING OF THE
CIVIL SOCIETY FOR CHECKING AND BALANCE OF POWER OF THE LOCAL
ADMINISTRATION ORGANIZATIONS. ADVISORY COMMITTEE: Asst. Prof. PAITHOON
BHOTHISAWANG, Ph.D., Pol.Capt. VICHIEEN TANSIRIKONGKHON, Ph.D. 304P. 2015.

The purpose of this research were: 1. to analyze the level of the Strengthening of the Civil Society for Checking and Balance of Power of the Local Administration Organizations 2. to investigate the factors influencing the Civil Society Strengthening for checks and Balances of Power of the Local Administration Organizations 2. to present the Strategy to strengthen the Civil Society for Checks and Balances of Power of the Local Administration Organizations. This research was quantitative research and then supplemental qualitative research.

Results of the Research

1. The level of the Strengthening of the Civil Society for Checking and Balance of Power of the Local Administration Organizations was low ($\bar{X} = 1.41$, $SD = 0.48$) directly and indirectly.

2. The factors influencing the Civil Society Strengthening by using stepwise multiple regression method, there were 4 factors influencing the Civil Society Strengthening for Checks and Balances of Power of the Local Administration Organizations. The most influencing factor was people group. The less influencing factors were leader, public mind and policy, law and regulations respectively and statistically significant at 0.05 level according to the proposed hypothesis. Qualitative data analysing by interview, the above factors also influenced the civil society strengthening for checks and balances of power of the local administration organizations.

3. There were 5 appropriate strategies to reinforce the Civil Society Strengthening for Checks and Balances of Power of the Local Administration Organizations comprising: 1. The strategy to develop the people leader potential 2. The strategy to promote the Policy and The law to guard the rights of people to Checks and Balances of Power of the Local Administration Organisations 3. The strategy to enhance the checks and balances system of civil society 4. The strategy to encourage the people group and network 5. The strategy to increase the awareness of checks and balances in the locality.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการศึกษา.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
แนวคิดการเกี่ยวกับควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับภาคประชาชนและการสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	38
แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล.....	46
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	55
แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	65
3 วิธีดำเนินการ.....	76
รูปแบบการวิจัย.....	76
การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	77
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างคุณภาพของเครื่องมือ.....	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	84
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	85
4 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	89
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	90
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการ ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด.....	93
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการ ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเทศบาล.....	100
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการ ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล.....	107
ส่วนที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	114
5 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น.....	115
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	116
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	162
ส่วนที่ 3 การสรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ ใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	168
6 นำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการ ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	171
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT).....	172
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ท้าวเมทริกซ์ (TOWS Matrix).....	175
ส่วนที่ 3 กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาเบื้องต้น.....	181

สารบัญ (ต่อ)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	185
ส่วนที่ 5 การนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม	190
7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	198
สรุปผลการวิจัย.....	199
อภิปรายผล.....	207
ข้อเสนอแนะ.....	215
บรรณานุกรม.....	218
ภาคผนวก.....	228
ภาคผนวก ก.....	229
ภาคผนวก ข.....	242
ภาคผนวก ค.....	245
ภาคผนวก ง.....	248
ภาคผนวก จ.....	257
ภาคผนวก ฉ.....	276
ภาคผนวก ช.....	286
ภาคผนวก ซ.....	298
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	305

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1	องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล 51
2-2	สังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนหรือประชาสังคมหรือชุมชน 74
3-1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 78
3-2	การวิเคราะห์ TOWS Matrix 86
4-1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 90
4-2	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ในเขต องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ด้านการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติของ องค์กรท้องถิ่น 93
4-3	การตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น 94
4-4	การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น 95
4-5	การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง 96
4-6	การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 97
4-7	การตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน 98
4-8	สรุปภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์กรบริหารส่วนจังหวัด 99
4-9	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการ จัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น 100
4-10	การตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น 101
4-11	การตรวจสอบทางตรงของประชาชนด้านการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น 102
4-12	การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง 103
4-13	การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-14 การตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน.....	105
4-15 สรุปรภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบล.....	106
4-16 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการ จัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น.....	107
4-17 การตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น.....	108
4-18 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหาร ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น.....	109
4-19 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง.....	110
4-20 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	111
4-21 การตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน.....	112
4-22 สรุปรภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล.....	113
4-23 สรุปรภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	114
5-1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มี ผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการ จัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน.....	116
5-2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มี ผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำ ภาคประชาชน.....	117
5-3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มี ผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวที การเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน.....	118

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5-4	119
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบายกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ.....	119
5-5	120
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ.....	120
5-6	120
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้.....	120
5-7	121
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง.....	121
5-8	122
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย.....	122
5-9	123
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมของเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด.....	123
5-10	124
ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน.....	124
5-11	125
ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน.....	125
5-12	125
ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด.....	125
5-13	128
สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด.....	128

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5-14	129
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน.....	129
5-15	130
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน.....	130
5-16	131
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน.....	131
5-17	132
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบายกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ.....	132
5-18	133
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกรับเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ.....	133
5-19	134
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้.....	134
5-20	134
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง.....	134
5-21	135
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย.....	135
5-22	136
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมของเขตเทศบาล.....	136

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5-23	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน..... 137
5-24	ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน..... 138
5-25	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเทศบาล..... 138
5-26	สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับเทศบาล..... 141
5-27	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน..... 142
5-28	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน..... 143
5-29	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน..... 144
5-30	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบายกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ..... 145
5-31	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ..... 146
5-32	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้..... 147

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5-33	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง..... 148
5-34	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย..... 148
5-35	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมของเขตองค์การบริหารส่วนตำบล..... 149
5-36	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง ของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน..... 150
5-37	ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน..... 151
5-38	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล..... 151
5-39	สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล..... 154
5-40	ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม..... 155
5-41	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง ของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน..... 157
5-42	ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน..... 157
5-43	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น..... 158
5-44	สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในภาพรวม..... 161

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
6-1	ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดแข็งกับโอกาส : SO.....	175
6-2	ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดอ่อนกับโอกาส : WO.....	177
6-3	ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดแข็งกับอุปสรรค : ST.....	178
6-4	ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดอ่อนกับอุปสรรค : WT.....	179
6-5	ความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน.....	186
6-6	ความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน.....	187
6-7	การนำไปใช้ประโยชน์ได้ของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาค ประชาชน.....	188
6-8	ความถูกต้องของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน.....	189
6-9	สรุปยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม.....	195

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1	กรอบแนวคิดในการศึกษาภาพรวม 7
1-2	กรอบคิดการศึกษาความเข้มแข็งของภาคประชาชน และปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8
1-3	กรอบแนวคิดในการศึกษาถึงการนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9
2-1	บันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม 8 ขั้น 42
3-1	สรุปขั้นตอนการวิจัย 88
5-1	ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด 126
5-2	ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด 127
5-3	ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเขตเทศบาล 139
5-4	ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเทศบาล 140
5-5	ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเขตองค์การบริหารตำบล 152
5-6	ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 153
5-7	ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในภาพรวม 159
5-8	ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในภาพรวม 160
5-9	สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง ปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ 170
6-1	ประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนที่เหมาะสม 193

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคง จะต้องใช้การพัฒนาในหลากหลายมิติ ทั้งทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเมือง เป็นต้น โดยเฉพาะการพัฒนาทางการเมือง ถือเป็นแนวทางที่นักคิด นักวิชาการ หลายคนได้กล่าวไว้ว่าสามารถเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ โดยมีทิศทางการมุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น จากความพยายามของนักทฤษฎีการเมืองสมัยใหม่ที่วางรากฐานคิดแบบประชาธิปไตยไว้ เช่น จอห์น ล็อก และฌอง ฌัก รูสโซ อันมีหลักการที่พยายามจะลดอำนาจของผู้ปกครอง แต่เพิ่มอำนาจให้กับประชาชน ทั้งนี้แนวทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยของนักคิด แต่ละคนอาจจะแตกต่างกันออกไป กรณีจอห์น ล็อก ข้อเสนออาจจะนำไปสู่การสนับสนุนการคิดให้อำนาจกับตัวแทนของประชาชนในการปกครองประเทศ ซึ่งถือเป็นประชาธิปไตยโดยอ้อม ในขณะที่ ฌอง ฌัก รูสโซ กลับสนับสนุนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ สิทธิของตนเองได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามการพัฒนาการบริหารการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบไหนดีที่สุดก็ยังหาข้อยุติไม่ได้ แต่ทุกฝ่ายล้วนแล้วต้องการให้เกิดการนำมาใช้แล้วเห็นการพัฒนาของประเทศไปในทางที่ดีขึ้นทั้งสิ้น

นอกจากนี้ ในการบริหารภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพได้มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance) มาใช้ เพื่อต้องการให้ความเป็นธรรมเกิดขึ้นในสังคม โดยให้ทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศได้ ซึ่งก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ ธรรมาภิบาลแบบตะวันตกค่อย ๆ เข้ามาอยู่ในสังคมไทยแบบค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไปในเส้นทางเดียวกับวิวัฒนาการของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และทิศทางของการจัดการรัฐไทย (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช และคณะ, 2544) ซึ่งหากพิจารณาการเมืองการปกครองประเทศไทย นับย้อนหลังตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เราใช้เวลา 83 ปี (ปัจจุบัน 2558) ผ่านมาภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการปรับปรุงการบริหารภายในประเทศตามกระแสของตะวันตกมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่การเมืองการปกครองของไทยก็ยังประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปัญหาเรื่องการใช้เงินซื้อเสียงของนักการเมืองเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง ปัญหาเรื่องการแข่งขันตำแหน่งอำนาจ ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาการแสวงอำนาจบาตรใหญ่

ของนักการเมืองที่เข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ (ลิขิต ชีระเวคิน, 2548, หน้า 326 – 327) เป็นต้น อันเป็นเหตุที่นำสังคมไทยก้าวถอยหลังลง และทำให้เกิดผลเสียอย่างหนักต่อผลประโยชน์ของสังคม และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ จึงมีความจำเป็นต้องมีการทบทวนหลักการบริหารการปกครองของประเทศอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนที่แท้จริง

โดยแนวทางในการพัฒนาการเมืองไปสู่ประชาธิปไตย ต้องมีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ ให้อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน โดยการรองรับอำนาจให้กับประชาชนในทางกฎหมายสะท้อนได้จากการมีรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนกลุ่มต่าง ๆ ให้สามารถเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศในเรื่องต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะภาคประชาชน ในระดับปัจเจกบุคคล หรือ ภาคประชาสังคม (Civil society) ซึ่งหมายรวมถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556, หน้า 21) โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การรับผิดชอบต่อส่วนรวม และสามารถชี้นำกำกับและคัดค้านรัฐได้พอสมควร การเมืองภาคประชาชน จึงเป็นส่วนหนึ่งของการใช้สิทธิทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน การยอมรับในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นการโอนอำนาจธิปไตยที่ตกค้างอยู่กับรัฐมาสู่ประชาชนมากขึ้น ทั้งนี้การเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาชนในประเทศไทย ได้ก่อตัวขึ้นที่มีความชัดเจนครั้งแรกในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ตามลำดับ โดยเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในขณะนั้น ซึ่งทั้ง 3 เหตุการณ์นั้นถือได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาขององค์กรภาคประชาชน จนนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนในปัจจุบัน (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2549, หน้า 582)

ในขณะที่การพัฒนาบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในทางกฎหมายของประเทศไทย เริ่มชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ซึ่งมีเนื้อหาสาระคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ได้กำหนดแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ตามมาตรา 87 กำหนดว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้ง กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้ง สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถ แสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีกำหนดการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐไว้ในหมวด 12 ได้แก่ เรื่องการตรวจสอบทรัพย์สิน (มาตรา 259) การกระทำที่เป็นการ ขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา 265) การถอดถอนจากตำแหน่ง (มาตรา 270) การดำเนินคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา 275) หากพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ใน ปัจจุบันแล้วจะเห็นได้ว่า ระบบการตรวจสอบมีกลไกทั้งมาตรการในการตรวจสอบภายนอกองค์กร และการตรวจสอบภายในองค์กร โดยการตรวจสอบจากภายนอก ประชาชนสามารถที่จะใช้สิทธิ์ ดังกล่าวได้ทั้งในทางตรง และโดยอ้อม เช่น สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย สิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารหรือข่าวสารณะ สิทธิการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานรัฐ สิทธิในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐ สิทธิเสนอเรื่องราวร้อง ทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร สิทธิในการฟ้องหน่วยงานราชการให้รับ ผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการพนักงานของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นต้น

จากสาระในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว สะท้อนให้เห็นบทบาทของประชาชนมีความ จำเป็นในระบบการเมืองการปกครองของไทยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอันเป็นการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในระบบการปกครอง ซึ่งประชาชนจะสามารถ ตรวจสอบผ่านระบบตัวแทน โดยจะแบ่งออกเป็นนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ซึ่งแต่ละองค์กร จะสามารถตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันได้ เช่น ทางนิติบัญญัติ ใช้วิธีการตั้งกระทู้ ถาม การขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เป็นต้น และระบบในการควบคุมและตรวจสอบการ ใช้อำนาจของรัฐ ได้มีการพัฒนาระบบโดยการอาศัยกลไกขององค์กรตรวจสอบอื่นมาร่วม ดำเนินการในเรื่องนี้ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวง ราชการ (ป.ป.ช.) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) คณะกรรมการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ศาล ปกครอง คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการตรวจสอบการใช้อำนาจ โดยเฉพาะระดับท้องถิ่น มาตรา 281 บัญญัติไว้ว่า รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครอง

ตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และในวรรคสองว่า ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิที่ได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ และในมาตรา 282 บัญญัติว่า การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม... และในวรรคสองว่า ให้มีการกำหนดมาตรฐานกลางเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบโดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานโดยประชาชนเป็นหลัก ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในท้องถิ่น โดยตรง กฎหมายจึงได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุม กำกับ ดูแล ไว้เป็นกรณี ๆ ไป เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแล การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล ในขณะที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีอำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น การควบคุม กำกับ และดูแลดังกล่าวเป็นการควบคุม กำกับ ดูแลโดยภาครัฐ ในส่วนของประชาชนได้ให้สิทธิและอำนาจในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้มีการกำหนดเรื่องการตรวจสอบภาครัฐไว้เช่นกัน แต่ขาดความชัดเจนในเรื่องการตรวจสอบในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ มีการกล่าวรวมไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมในสังคม กลยุทธ์ที่ 1.4 การสานสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคม ให้มีคุณค่าร่วมและตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคม และเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีระบบตรวจสอบและการรับผิดชอบที่รัดกุม

อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาคประชาชน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมได้ไม่นานนัก ส่วนหนึ่งเพราะในรัฐธรรมนูญในอดีตไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างเป็นการเฉพาะ และด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ ประการดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้การตรวจสอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบปัญหาหลายประการ โดยจากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า สภาพของการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสบกับปัญหาหลาย ๆ ประการ เช่น ปัญหาความอ่อนแอของฝ่ายสภาท้องถิ่น ไม่สามารถค้ำอำนาจของฝ่าย

บริหารได้ ปัญหาการขาดความเป็นอิสระขององค์กรที่มีอำนาจในการตรวจสอบ การขาดการตระหนัก และการขาดความรู้ความเข้าใจในระบบในเรื่องของการตรวจสอบของภาคประชาชน และการผูกขาดในระบบงานตรวจสอบของระบบราชการ เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้ระบบการควบคุม และตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองท้องถิ่น มีความบกพร่องไป อันส่งผลต่อเรื่องความโปร่งใสในการทำงานของท้องถิ่นได้ โดยมีผลการศึกษาของหน่วยงานราชการ พบว่าการทุจริตที่พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง คือ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การฮั้วประมูล หรือให้เงินใต้โต๊ะ เป็นต้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรายงานว่า มีเรื่องทุจริตร้องเรียนทั้งหมด 335 เรื่อง คิดเป็นค่าเสียหายรวม 1,754 ล้านบาท โดยหน่วยงานที่มีผู้ร้องเรียนมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีทั้งสิ้น 139 เรื่อง คิดเป็นค่าเสียหาย 519 ล้านบาท และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายงานว่าทุจริตมากที่สุด คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อ้างถึงใน อนุรักษ์ นิยมเวช, 2554, หน้า 18) จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาค่อนข้างมาก หากประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ใส่ใจในการร่วมติดตามตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตน จะส่งผลให้ประเทศโดยรวมเกิดความเสียหายและสิ้นเปลืองเงินงบประมาณในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ภาคประชาชนจึงเป็นพลังที่สำคัญในการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในระบบได้ เพราะการที่ประชาชนมีความเข้มแข็งสามารถถ่วงดุลอำนาจรัฐ อำนาจท้องถิ่นได้ การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ก็จะตามมา

ทั้งนี้ จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสงสัยว่าในปัจจุบันความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

คำถามการวิจัย

1. ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใด
2. ปัจจัยใดที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร มีแนวทางใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม

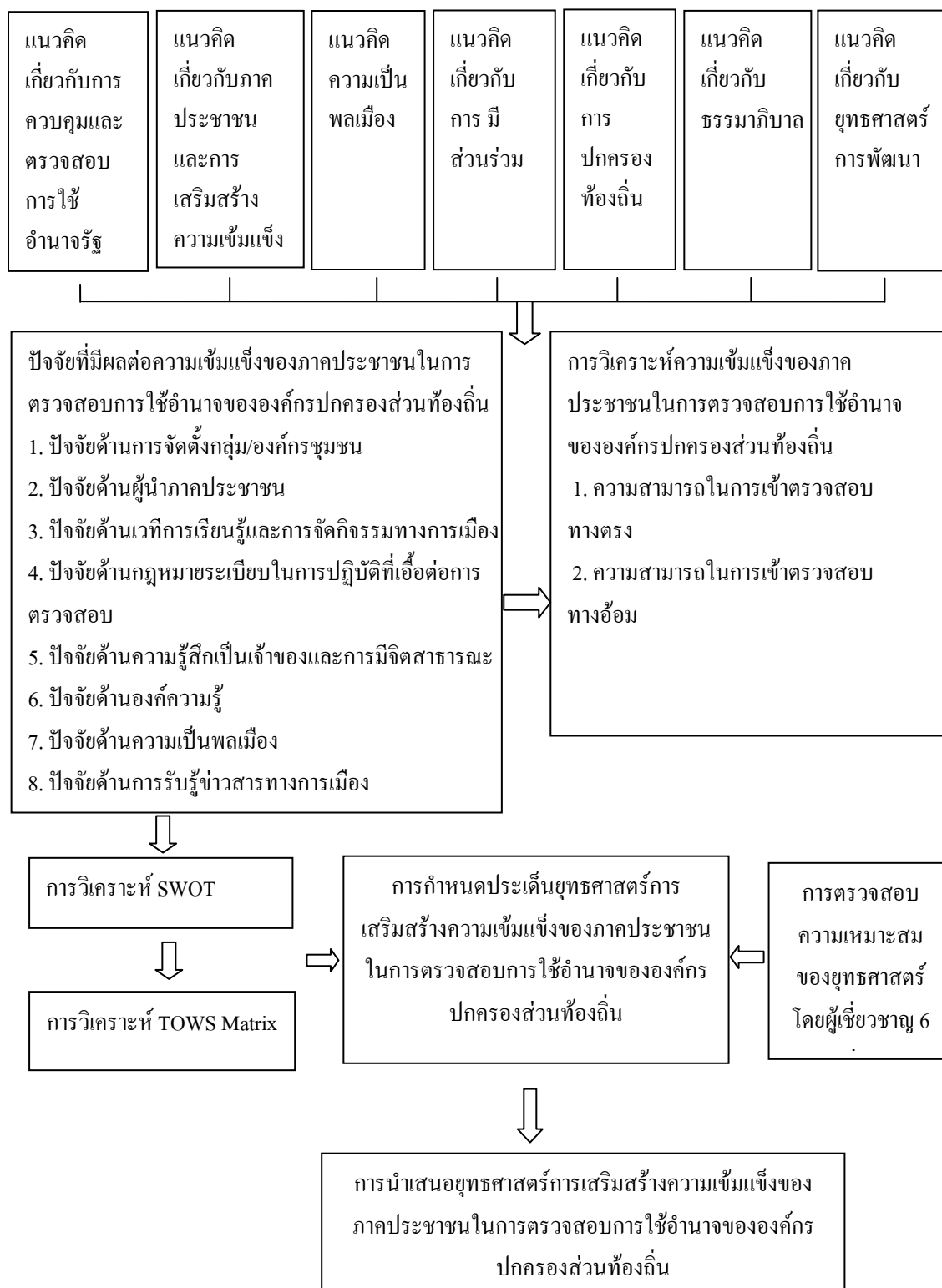
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

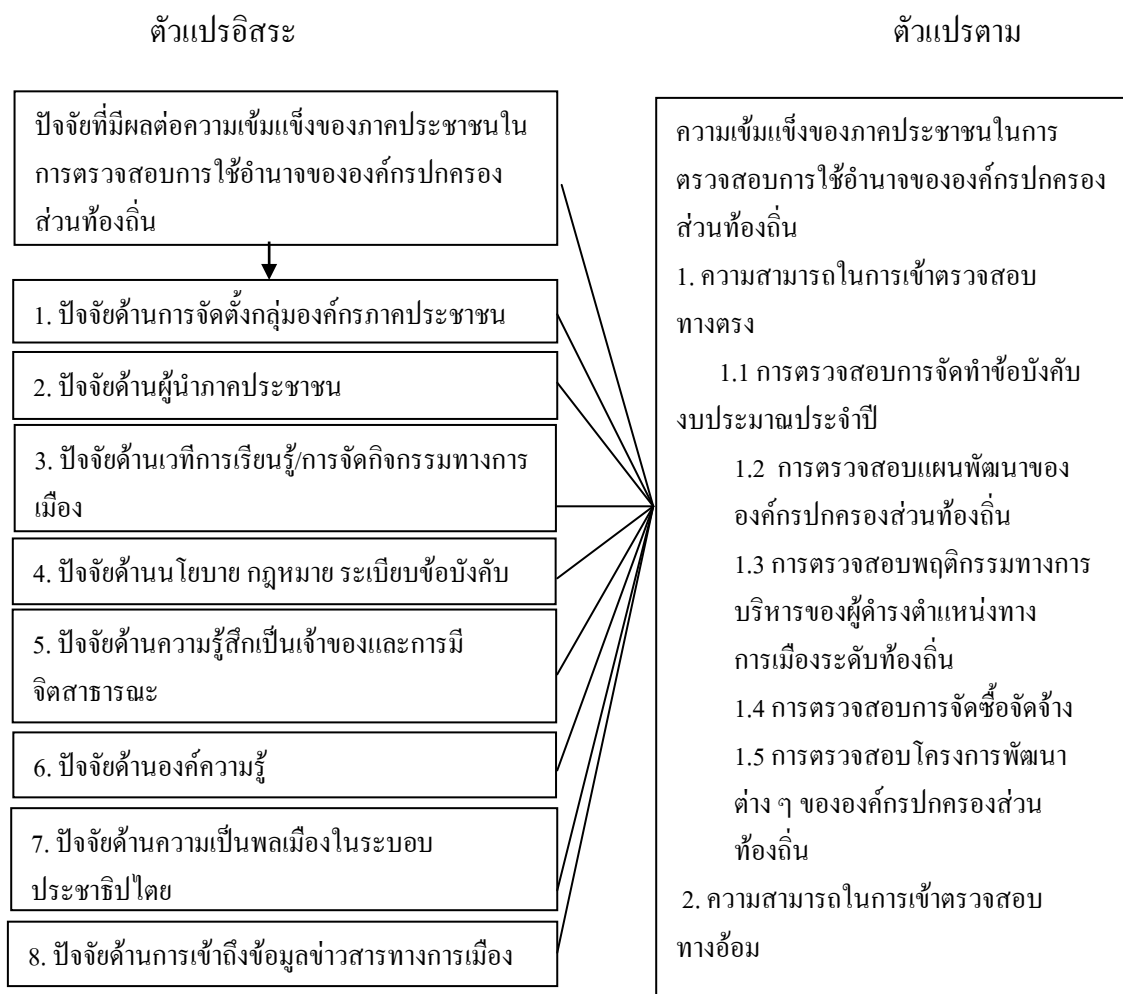
ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถึงแนวคิดการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และจากการลงพื้นที่
2. ขอบเขตด้านระยะเวลา ใช้ระยะเวลาศึกษาทั้งสิ้น 1 ปี 7 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน มกราคม 2557 ถึงเดือนกรกฎาคม 2558
3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษานี้ คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเขตองค์กรท้องถิ่นดีเด่น ด้านการป้องกันการทุจริตโดยพิจารณาถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ช่วง 6 ปี ย้อนหลัง คือ 2552 – 2557 จากผลการให้รางวัลจากสำนักงานป้องกันการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 158,974 คน และประชาชนในองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ จำนวน 121,464 คน ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน 9,372 คน ประชาชนในเทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 5,785 คน ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 11,340 คน และประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 14,557 คน รวมทั้งสิ้น 324,492 คน และนำประชากรมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 3

กรอบแนวคิดในการศึกษา

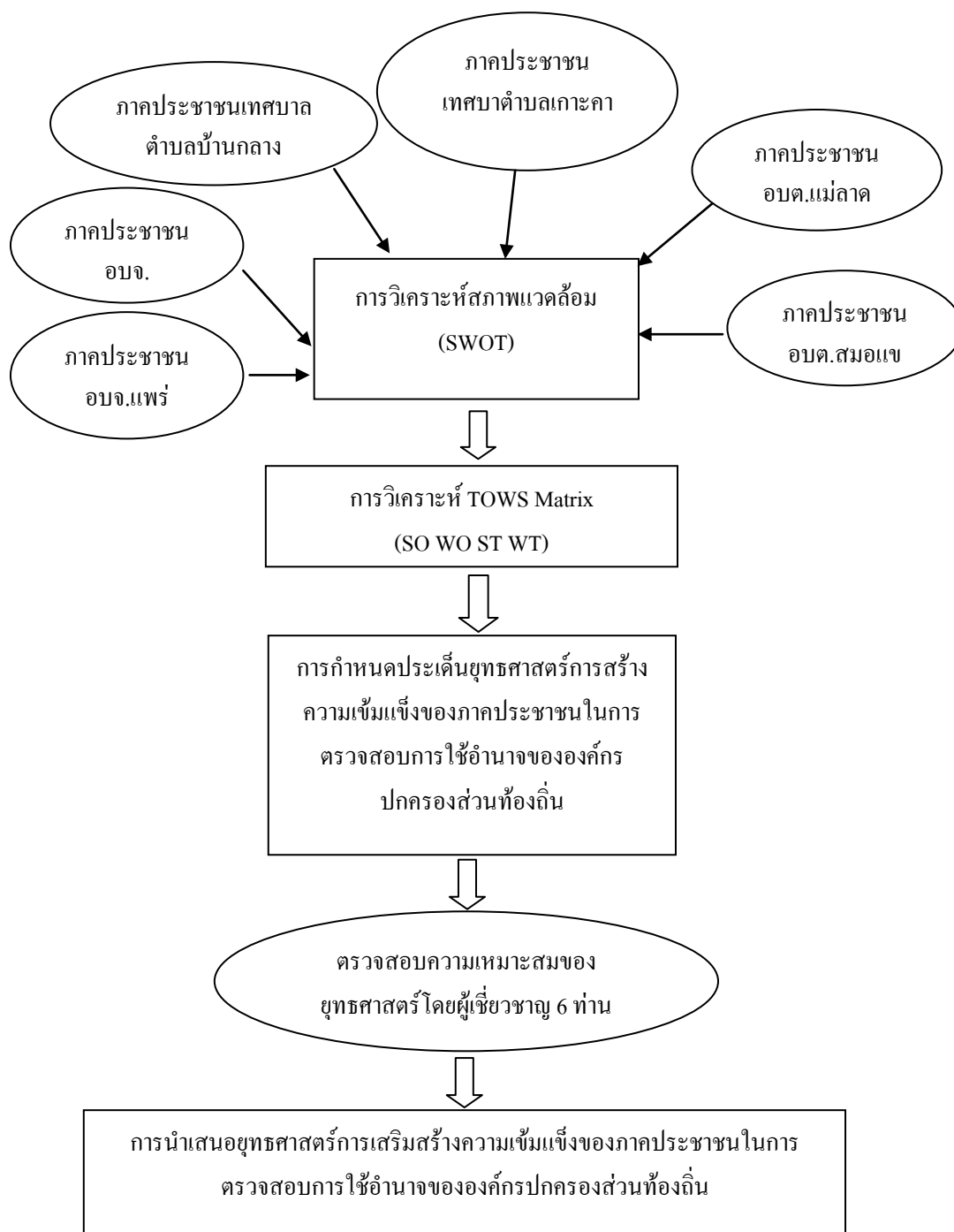

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการศึกษาภาพรวม

ภาพที่ 1-2 กรอบคิดการศึกษาความเข้มแข็งของภาคประชาชน และปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การประชุมกลุ่มตัวแทนประชาชนที่มีส่วนติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 1-3 กรอบแนวคิดในการศึกษาถึงการนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยส่วนหนึ่งได้ทำการศึกษาถึงเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ศึกษาจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยในส่วนดังกล่าวไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยด้านองค์ความรู้มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 8 ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ถูกระบุให้ใช้ในการติดตามการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า วิธีการหรือการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจในหน่วยการปกครองระดับท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งการตรวจสอบทางตรงและทางอ้อม อันประกอบด้วย การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี การตรวจสอบแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการตรวจสอบทางอ้อม ได้แก่ การดำเนินการตรวจสอบผ่านตัวแทนสำนักงานการเลือกตั้ง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานผู้ตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และการผ่านหน่วยราชการส่วนภูมิภาค และส่วนกลาง

1. การตรวจสอบการใช้อำนาจของประชาชนในทางตรง หมายถึง ประชาชนสามารถเข้าไปดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ไม่ผ่านตัวแทนหรือหน่วยงานราชการในการดำเนินการ อันได้แก่

1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือมติขององค์กรท้องถิ่น หมายถึง การเข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณ การติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยน และพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณ การติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ รายจ่ายในแต่ละปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ รายจ่าย

1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม การแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนา การร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กร และการร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น หมายถึง การขอดำเนินการถอดถอนผู้บริหาร และสภาท้องถิ่นในกรณีที่ประพฤติมิชอบในการบริหารองค์กร การติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งข้าราชการในท้องถิ่น

1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง หมายถึง การดำเนินการเข้าไปร่วมกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง อันได้แก่ การจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง การร่วมเป็นคณะกรรมการในการประกวดราคา การสอบราคา การตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้าง

1.5 การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการติดตามดูความโปร่งใสในโครงการต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรว่า ก่อให้เกิดการลดต้นทุนในการก่อสร้าง มีคุณภาพหรือไม่ ได้แก่ โครงการพัฒนาทางสังคม โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการพัฒนาทางการเมืองและการบริหารจัดการ โครงการพัฒนาสาธารณสุข โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการติดตามถึงตลอดทุกขั้นตอนในการบริหารโครงการเสนอแนะในการปรับปรุงขั้นตอน

การดำเนินโครงการ และติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีปัญหาเพื่อนำเสนอโครงการต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การตรวจสอบการใช้อำนาจของประชาชนในทางอ้อม หมายถึง ประชาชนให้ตัวแทนหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องติดตามตรวจสอบภายใต้กรอบกฎหมายของการตรวจสอบขององค์กรนั้น ๆ อันประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจเงินแผ่นดิน ส่วนราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด

การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ หมายถึง การพิจารณาถึงความสามารถของประชาชนที่จะเข้ามาดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความมากน้อยของการตรวจสอบของภาคประชาชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวทางหรือวิธีในการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จโดยใช้วิธีการที่ดีที่สุด

ภาคประชาชน หมายถึง บุคคลที่มาร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหา การขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาในการจัดระเบียบการปกครอง และมีการดำเนินการเพื่อมุ่งผลประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยเป็นสถาบันที่เป็นอิสระที่อยู่นอกภาครัฐ มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคล รวมทั้งมีลักษณะรวมกันเป็นกลุ่ม

ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวก่อให้เกิดประชาชนมีความสามารถในการติดตามการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในองค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล และ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อันประกอบด้วย ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และปัจจัยด้านการศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

1. ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน หมายถึง การมีการรวมกลุ่มต่อรองหรือการตรวจการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรในการตรวจสอบรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน มีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มอื่น ๆ

2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน หมายถึง มีผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น และมีความรู้ทักษะความสามารถในการแก้ไขปัญหา และประชาชนให้การยอมรับและศรัทธาในตัวผู้นำ

3. ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้หรือมีทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน หมายถึง มีพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและมีความต่อเนื่อง มีการสนทนาลักษณะแบบสภากาแฟ พูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาความเดือดร้อน มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน

4. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบและการคุ้มครองผู้ตรวจสอบ หมายถึง การมีนโยบายของรัฐหรือของท้องถิ่น กฎหมายที่ครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชน รวมทั้งมีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบ และมีหลักเกณฑ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทางการเมืองในการตรวจสอบ และมีการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิแก่ผู้ดำเนินการตรวจสอบ

5. ปัจจัยด้านความรู้ลึกเป็นเจ้าของและมีจิตสาธารณะ หมายถึง มีความรู้ลึกกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการทุกระดับอย่างใกล้ชิด รวมถึงการตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจการสาธารณะประโยชน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นตัวตั้ง

6. ปัจจัยด้านองค์ความรู้ หมายถึง สิ่งที่ได้รับสั่งสมมาจากประสบการณ์ หรือจากการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นทั้งความรู้ในเชิงวิชาการหรือความรู้ในด้านอื่น โดยการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังดำเนินการตรวจสอบ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่น และมีความรู้ในกระบวนการตรวจสอบ

7. ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง หมายถึง มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน และมีการติดตามข่าวสารแลกเปลี่ยนกันอยู่เป็นประจำ

8. ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึง มีการเคารพสิทธิผู้อื่น เคารพถึงความแตกต่างของผู้อื่น เคารพกติกาหรือกฎหมาย รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง มีอิสระเสรีภาพในการคิด พูด และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนท้องถิ่น และพึ่งตนเองได้โดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ แนวทางหรือวิธีในการทำให้ประชาชนสามารถที่จะเข้าร่วมติดตามการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่น และทำให้เกิดพลังในการถ่วงดุลอำนาจในท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง มาในการบริหารกิจการของตนเอง มีทั้งรูปแบบทั่วไปและพิเศษ ในที่นี้ หมายถึงเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ เมืองพัทยา กับกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจในองค์กรปกครองท้องถิ่น
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ได้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ การใช้ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น
4. เป็นหลักการที่นำไปสู่การสร้างเสถียรภาพของระบบการเมืองระดับอื่น ๆ ให้มีความมั่นคงต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแนวคิดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการเกี่ยวกับควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ
2. แนวคิดเกี่ยวกับภาคประชาชนและการสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
6. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
7. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นกระบวนการหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อสร้างความโปร่งใสขององค์กรภาครัฐ อันนำมาสู่ประสิทธิภาพในการบริหารราชการ โดยการตรวจสอบในองค์กรภาครัฐเป็นแนวความคิดที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระบบการปกครอง โดยเฉพาะการปกครองแบบประชาธิปไตยจะเอื้อต่อการใช้ระบบการตรวจสอบได้หลากหลายระดับ และอาศัยกลุ่มคนหลากหลายกลุ่ม ซึ่งในประเทศไทยภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมีความชัดเจนมากขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ จึงขอกกล่าวถึงในส่วนของหลักการพื้นฐาน ประเภทของการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และลักษณะของการตรวจสอบ ในลำดับต่อไปนี้

1. หลักการพื้นฐานที่เกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

หลักการพื้นฐานของการควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อยู่บนพื้นฐานของหลักนิติรัฐ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 หลัก ได้ดังนี้ 1. หลักการแบ่งแยกอำนาจ 2. หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครองและฝ่ายตุลาการ 3. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2556)

1.1 การแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) คือ การแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจอธิปไตยไม่ให้อำนาจอธิปไตยไปรวมอยู่ที่แห่งเดียวกันคือ ลดการรวมศูนย์อำนาจ (Concentration)

จะเห็นได้ว่าอำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจที่สำคัญ เมื่อใช้อำนาจเป็นคนละคนแล้ว อาจทำให้การใช้อำนาจแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้นักทฤษฎีประชาธิปไตยสมัยใหม่ ดังเช่น ล็อก (Locke, n.d. อ้างถึงใน โทคิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์, 2541, หน้า 142) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Two treatises of government” ว่าอำนาจอธิปไตยแยกออกได้ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจเกี่ยวกับการทำสงคราม การทำสนธิสัญญาและการแลกเปลี่ยนทูต โดย ล็อก ได้ชี้ให้เห็นว่าจะต้องมีการแยกอำนาจนิติบัญญัติออกจากอำนาจบริหาร เพราะเป็นสิ่งที่ไม่สมควรในการที่บุคคลเดียวกันบัญญัติกฎหมายและใช้กฎหมายเองด้วย เนื่องจากทำให้กฎหมายขาดคุณลักษณะที่จะเป็นกฎหมายไป

โดยผู้ที่อธิบายหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างชัดเจนและมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายอีกท่านคือ มองเตสกีเยอ (Montesquieu, n.d. อ้างถึงใน สุพจน์ ผลชวนปัญญา, 2517, หน้า 99) ได้เขียนวรรณกรรมสำคัญคือ “Spirit of law” ซึ่งได้แบ่งแยกอำนาจเป็น 3 ชนิด คือ 1. อำนาจนิติบัญญัติ (Legislative power) คืออำนาจที่จะบัญญัติกฎหมาย 2. อำนาจบริหาร (Executive power) คือ อำนาจที่จะใช้บังคับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายอันเนื่องมาจากอำนาจนิติบัญญัติ 3. อำนาจตุลาการ (Judicial power) คืออำนาจของศาลที่จะวินิจฉัยกฎหมาย

เหตุผลเกี่ยวกับทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจของมองเตสกีเยอ มีดังต่อไปนี้คือ

ประการที่ 1 คือ ถ้าไม่มีการแบ่งแยกอำนาจโดยองค์กรใช้อำนาจเป็นอิสระจากกันแล้ว ความเป็นเสรีภาพของประชาชนก็จะไม่มีทางเกิดขึ้นได้ เพราะถ้าองค์กรเพียงองค์กรเดียวใช้อำนาจทุกอย่างแล้ว องค์กรนั้นก็จะใช้อำนาจจนเกินขอบเขต จึงทำให้ต้องจัดและกำหนดให้อำนาจหนึ่งยับยั้งอีกอำนาจหนึ่ง (Le pouvoir arrete le pouvoir)

ประการที่ 2 คือ กฎหมายจะนำมาบังคับตามวัตถุประสงค์ที่ได้ทำการบัญญัติขึ้นและประชาชนจะเคารพต่อกฎหมายก็แต่เฉพาะกรณีที่มีการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งหากไม่มีแล้วการใช้กฎหมายก็จะมีลักษณะที่ไม่มีจุดยึดสำหรับการใช้กฎหมายกันได้ตามอำนาจ (พัชนะ เรือนใจดี, 2537, หน้า 23)

1.2 หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครองและฝ่ายตุลาการ

เป็นหลักการใช้อำนาจของฝ่ายตุลาการ หรือฝ่ายปกครองที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติที่มาจากตัวแทนของประชาชน ตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

1.3 หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

เป็นหลักการที่เป็นพื้นฐานของการให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งทางการปกครองต้องให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐ ทุกระดับอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน

2. ประเภทของการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ

การแบ่งประเภทของการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ มีการจัดกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป โดยถ้าพิจารณาถึงลักษณะของการตรวจสอบจะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.1 การควบคุมและตรวจสอบภายในองค์กร โดยการควบคุมภายในองค์กรเฉพาะองค์กรฝ่ายปกครองเท่านั้น มีการควบคุมทั้ง 2 ลักษณะ กล่าวคือ การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายและความชอบด้วยวัตถุประสงค์กับการควบคุมในแง่ของการทุจริตหรือการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ส่วนองค์กรนิติบัญญัติก็ดีหรือองค์กรตุลาการก็ดี การควบคุมภายในองค์กรนั้นจะมีการควบคุมเฉพาะการควบคุมในแง่ของการทุจริตหรือการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

2.2 การควบคุมและตรวจสอบ โดยองค์กรภายนอก จะแบ่งออกเป็นการควบคุมและตรวจสอบโดยทางการเมือง การควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรอิสระต่าง ๆ และการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2556)

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วจะเห็นได้ว่า ระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองท้องถิ่นแล้วอาจจะแบ่งออกได้ดังนี้ คือระบบการควบคุมทางการเมืองการปกครอง ระบบการควบคุมทางศาล ระบบการควบคุมโดยองค์กรอิสระ ระบบการควบคุมตรวจสอบทางการเงินการคลัง และ ระบบการควบคุมทางสังคม (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2546, หน้า 17- 18) ทั้งนี้ขอล่าถึงระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ แบ่งออกเป็น 5 ระบบ ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละระบบดังนี้

1. ระบบการควบคุมทางการเมืองการปกครอง

1.1 การควบคุมโดยประชาชนเข้าชื่อกันถอดถอน เป็นระบบที่ถอดรูปแบบมาจากการควบคุมการเมืองระดับชาติ โดยกลไกในการควบคุมดังกล่าวในปัจจุบันได้พัฒนาขยายออกไปเป็นสิทธิของประชาชนในเขตการปกครองท้องถิ่นที่จะใช้สิทธิในทางการเมืองเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นได้โดยตรง โดยทางกฎหมายได้วางหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา 285 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ระบุว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

ทั้งนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ การตรวจสอบรายชื่อ และการลงคะแนนเสียง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.2 การควบคุมทางสภาท้องถิ่น การควบคุมทางสภาท้องถิ่นเป็นอีกกลไกหนึ่งที่ใช้เหมือนรูปแบบการปกครองระดับชาติ ซึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ในมาตรา 4 มีเนื้อหาสาระถึงการควบคุมทางสภาท้องถิ่นสามารถดำเนินการถอดถอนสมาชิกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พ้นสภาพได้ในกรณีที่สมาชิกประพฤติตนในทางที่จะนำความเสื่อมเสียมายังองค์กร และในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 36 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 45 และตามพระราชบัญญัติสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 64 สามารถถ่วงดุลอำนาจทำให้ผู้บริหารและกรรมการบริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งได้ โดยการไม่รับหลักการแห่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบัญญัติ

1.3 การควบคุมโดยฝ่ายปกครอง

การควบคุมโดยฝ่ายปกครองในกรณีนี้คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ โดยมีวิธีการในการใช้อำนาจปกครองในการควบคุมกำกับดังนี้ คือ นายอำเภอจะมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของ อบต. และเทศบาลตำบล สำหรับในกรณีเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่ในการควบคุมกำกับโดยตรง นอกจากนี้ ถ้าหากสภาองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะสั่งยุบสภาองค์กรปกครองท้องถิ่นได้ ในเขต อบต. และเทศบาลตำบล โดยคำแนะนำของนายอำเภอ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และ อบจ. และหากผู้บริหารท้องถิ่น ทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ ในกรณี อบต. เทศบาลตำบล ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นทั้งคณะหรือเฉพาะบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ ทั้งนี้โดยคำแนะนำของนายอำเภอ และในกรณีเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และ อบจ. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการจังหวัด

2. ระบบการควบคุมทางศาล

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ในมาตรา 9 (4) ศาลมีอำนาจพิจารณาดังต่อไปนี้ คดีที่ร้องขอให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติตกเป็นของแผ่นดิน

นอกจากนี้การควบคุมในปัจจุบันมีระบบการควบคุมจากศาลปกครอง โดยในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 72 ซึ่งมีเนื้อหาสาระ เช่น 1. การสั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่ง หรือ สั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย 2. การสั่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่กำหนด ในกรณีที่หน่วยงานทางการปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินไป 3. การสั่งให้ใช้เงิน หรือส่งมอบทรัพย์สิน หรือ ให้กระทำการงดเว้นการกระทำ ในกรณีที่มีการฟ้องร้องเกี่ยวกับการละเมิดของหน่วยงานทางการปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการฟ้องเกี่ยวกับการทำสัญญา 4. การสั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 5. การสั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานทางการปกครองจึงต้องถือปฏิบัติตามหลักการนี้ด้วยเช่นกัน

3. ระบบการควบคุมโดยองค์กรอิสระ

องค์กรอิสระเกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. 2540 นั้น ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงมีบทบาทในการควบคุมองค์กรต่าง ๆ อยู่รวมทั้งควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้อำนาจหน้าที่องค์กรนี้ในการตรวจสอบกระบวนการได้มาของผู้สมัครในตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ดี หรือการดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่ดีจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็อาจถูกควบคุมโดยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนจากประชาชนได้

และการควบคุมโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ตามหมวด 11 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในส่วนที่ 1 ว่าด้วยการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ได้กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเอง คู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ถ้าหากไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกตัดสิทธิห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี ถ้าหากพบว่ามีควมร้ายแรงผิดปกติก็น่าจะมีการในการร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และในปัจจุบันผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นใดจะต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือไม่ ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะได้กำหนดว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นใดที่จะต้องดำเนินการก่อนในขั้นแรก โดยถือเอารายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์เท่าใดที่จะถูกควบคุมตามกฎหมาย โดยในระยะแรกอาจจะทำได้แต่เพียงบางส่วนก่อน

รวมทั้งการควบคุมโดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ก่อตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้เข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายอีกองค์กรหนึ่งซึ่งครอบคลุมถึงการใช้อำนาจขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย

4. ระบบการควบคุมตรวจสอบทางการเงินการคลัง

ปัจจุบันระบบในการควบคุมตรวจสอบทางการเงินการคลัง ตามระบบกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันประกอบด้วย การควบคุมลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การควบคุมโดยการจัดทำงบประมาณและการตรวจสอบ

เป็นที่น่าสังเกตว่าในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี นอกจากจะมีการกำหนดกรอบรายการที่องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถที่จะจ่ายได้แล้ว ยังมีกลไกที่ทำให้เป้าหมายของการใช้งบประมาณเป็นไปตามความต้องการของประชาชนและมีการถ่วงดุลกันระหว่างผู้ใช้จ่ายเงินและผู้ที่จะให้ความเห็นชอบด้วย ดังจะเห็นได้จากกรณีที่กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหลาย กำหนดให้ผู้บริหารต้องพ้นจากตำแหน่งในกรณีที่การเสนอกฎหมายท้องถิ่นในการจัดงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

4.2 มาตรการในการป้องกันตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

มาตรการในการป้องกันในเรื่องดังกล่าวมีการกล่าวไว้ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ในกฎหมายฉบับนี้ ทั้งผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น และผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาองค์กรท้องถิ่น อาจอยู่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ถ้าหากกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ก็จะมีโทษทางอาญาในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งซึ่งมีบทลงโทษที่หนักกว่าการกระทำของบุคคลทั่วไป

4.3 มาตรการในการยึดทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต

การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดให้การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยทุจริตเป็นความผิดมูลฐาน หากมีการได้ทรัพย์สินใด ๆ มาจากการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการดังกล่าว ก็เป็นมูลเหตุให้มีการยึดทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดได้ มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการในทางกฎหมายที่ค่อนข้างจะมีความ

เข้มงวดและเป็นมาตรการที่ค่อนข้างจะรุนแรง ผู้ที่ถูกกล่าวหาจะต้องทำการพิสูจน์ถึงการได้มาซึ่งทรัพย์สินว่าได้มาอย่างไร

5. ระบบการควบคุมในทางสังคม

ระบบการควบคุมทางสังคม มีการใช้มาตรการในการควบคุมผ่านทางสื่อมวลชน และการที่ชุมชนเข้ามาควบคุมตรวจสอบ จึงเป็นมาตรการเสริมระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้เป็นอย่างดี โดยแนวทางแต่ละแบบมีดังนี้

5.1 การควบคุมโดยสื่อมวลชน

การควบคุมทางสื่อมวลชน อันได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง เสียงตามสาย โทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนมากขึ้นในการที่จะเข้าถึงสื่อประเภทต่าง ๆ และสามารถที่จะใช้สื่อเหล่านี้ในการที่ควบคุมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่นิยมแพร่หลาย อย่างไรก็ตามการใช้ช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วมในการควบคุมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผ่านทางสื่อ ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับสื่อแต่ละประเภทจะใช้เทคนิคในการนำเสนอด้วยวิธีการใด

5.2 การควบคุมโดยชุมชน

การควบคุมโดยชุมชนในส่วนนี้ หมายถึงการที่ชุมชนออกมาใช้สิทธิที่จะเข้ามามีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยช่องทางหรือกลไกต่าง ๆ

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่าการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้แต่ละระบบกลไกจะให้ความสำคัญการดำเนินการในเรื่องที่แตกต่างกันออกไป หากเรานำระบบกลไกเหล่านี้ไปใช้ในการติดตามตรวจสอบอย่างเข้มงวด กวดขันจริง จะเอื้อต่อการสร้างประสิทธิภาพในองค์กรภาครัฐได้เป็นอย่างดี

3. ลักษณะการตรวจสอบ ควบคุมการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วรทัต ล้วนันท์ (2545, หน้า 16) ได้แยกประเด็นลักษณะการตรวจสอบ ควบคุมการทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

1. ตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภา อบต. ที่ประชาชนเลือกตั้งให้ทำประโยชน์แก่ประชาชน
2. เข้าร่วมรับฟังการประชุมของสภา อบต. อย่างสม่ำเสมอ
3. ขอรับทราบข้อมูลข่าวสารจาก อบต. หากเห็นว่าการทำงานไม่โปร่งใส
4. ตรวจสอบแผนพัฒนาของ อบต. หากเห็นว่าการทำงานไม่โปร่งใส
5. ตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับ งบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ว่ามีการใช้จ่ายเงินตรงตามแผนพัฒนาประจำปีของ อบต. หรือไม่

6. ตรวจสอบติดตามการก่อสร้าง โครงการ และ การใช้จ่ายงบประมาณของ อบต. ถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์หรือไม่

7. คัดค้านข้อบังคับหรือมติของ อบต. ที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน

8. ร่วมกับ อบต. แสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาข้อดีข้อเสียของ โครงการของรัฐตาม กระบวนการประชาพิจารณ์

9. ติดตามข้อมูลข่าวสาร และประกาศของ อบต.

10. การดำเนินงานเพื่อให้การตรวจสอบ ควบคุม อบต. บรรลุผล

ทั้งนี้ระดับตรวจสอบ การควบคุมโดยประชาชน สามารถอธิบายได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การเรียกคืนอำนาจโดยการถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่ง ซึ่งจะเรียกคืน

อำนาจหากปรากฏว่า ใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยทุจริต หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก

ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจธิปไตยสามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้มอบไปนั้นกลับคืนมาโดยการ ถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่งได้

2. การริเริ่มเสนอแนะ เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทนของประชาชน หรือ เป็นการเสริมการทำหน้าที่ของตัวแทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะนโยบาย ร่าง กฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วแต่ไม่ ตรงกับความต้องการของประชาชน

3. การประชาพิจารณ์ เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าดูตรวจสอบและ ควบคุมการทำงานของตัวแทนประชาชน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารเตรียมออก กฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใด ๆ ก็ตามอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ สิทธิ เสรีภาพของประชาชน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการ ชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนออกข้อบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการนั้น ๆ ได้

4. การแสดงประชามติ ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญ หรือการออกกฎหมายที่มี ผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก เช่น การขึ้นภาษี การสร้างเขื่อน หรือ โรงไฟฟ้า เป็นต้น ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจธิปไตยสามารถเรียกร้อง ให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญ ๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

ส่วนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีกำหนดลักษณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ไว้ในหมวด 12 ได้แก่ เรื่องการตรวจสอบทรัพย์สิน (มาตรา 259)

การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา 265) การถอดถอนจากตำแหน่ง (มาตรา 270) การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา 275) โดยหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐจึงมีผลบังคับใช้เช่นกัน

ทั้งนี้สามารถสรุปเรื่องที่ประชาชนสามารถควบคุมหรือการตรวจสอบการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งทางตรง และทางอ้อม ประกอบด้วย การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี การตรวจสอบการกำหนดนโยบายหรือมาตรการ การออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น และข้าราชการในองค์กรท้องถิ่น การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบแผนพัฒนาของหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับภาคประชาชนและความเข้มแข็งของภาคประชาชน

1. ความหมายของภาคประชาชน

คำว่าภาคประชาชน มีการเรียกชื่อหลากหลายไปตามเป้าหมายที่ต่างกัน โดยธีรยุทธ บุญมี (2546) ได้กล่าวในการปาฐกถาเนื่องในวันปรีดี พนมยงค์ โดยการรวบรวมคำไว้ดังนี้

1. การเมืองภาคปริมนทลสาธารณะ (Public sphere) มุ่งสร้างพื้นที่ เวทีกลางส่วนกลาง ซึ่งไม่ใช่รัฐสภาที่ถกเถียงสร้างประเด็นต่าง ๆ ขยายสิทธิอำนาจต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

2.. การเมืองภาคประชาสังคม (Civil society) มุ่งร่วมแข่งขันของบุคคล องค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่ถกเถียงและบรรลุข้อตกลงในประเด็นปัญหาต่าง ๆ หรือผลักดันบางประเด็นให้เป็นนโยบายของรัฐ

3. การเมืองภาคประชาชน (People's politics) หรือขบวนการทางสังคมแนวใหม่ (New social movements) มุ่งเคลื่อนไหวสร้างจิตสำนึกของคนในประเด็นผลประโยชน์ร่วมของมนุษยชาติ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมโลก การควบคุมทุนการเงินโลกหรือการคัดค้านโลกาภิวัตน์ การเคารพอำนาจอธิปไตยในวิถีชีวิตตัวตนของชุมชน

ส่วนหนึ่ง เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2546) ได้ให้นิยามคำว่า การเมืองภาคประชาชน หมายถึง การเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองของกลุ่มประชาชน เพื่อลดฐานการครอบงำของรัฐ รวมทั้งเพื่อโอนอำนาจบางส่วนมาให้ประชาชน เพื่อใช้ดูแลชีวิตของตนเองโดยตรง ในอีกความหมายหนึ่ง การที่ภาคประชาชนส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในทุกระดับ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เป็นการเมืองที่ประชาชนนอกสภามีบทบาทและเข้าใจถึงอำนาจ

โดยตรงในการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะต่าง ๆ และการเข้าถึงอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยไม่ต้องผ่านประชาธิปไตยแบบตัวแทนทั้งการเลือกตั้งและแต่งตั้ง (ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2552, หน้า 16) และการที่พลเมืองในฐานะสมาชิกของสังคมเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการใช้อำนาจของสมาชิกอันมาจากจิตสำนึกถึงสิทธิเสรีภาพของตนเอง ท่ามกลางการเมืองเชิงสถาบันหรือการเมืองเชิงตัวแทนเพื่อตัดสินใจในการจัดการตนเองและร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรมของชุมชนและสาธารณะให้เกิดความสุขจนเป็นสังคมการเมืองที่ดี (ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2552, หน้า 17); เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน อุเชนทร์ เชียงแสน, 2556, หน้า 85-86) ได้กล่าวว่า ประชาสังคม (Civil society) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง (Citizen) ไม่ใช่ในฐานะราษฎร (Subject) หรือไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินที่รอรับการบริการของรัฐเท่านั้น นอกจากนี้ การตีความการเมืองภาคประชาชนหรือประชาสังคมในทฤษฎีการเมืองตะวันตกก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความสัมพันธ์กับฝ่ายรัฐ นักคิดในแนวเสรีประชาธิปไตยดังเช่น จอห์น ล็อก และรูสโซ หรืออาดัม สมิท ต่างมองประชาสังคมว่ามีศักยภาพในการใช้เหตุผลและสามารถถ่วงถ่วงได้ว่าจะอะไรคือผลประโยชน์ส่วนรวม ในขณะที่เฮเกลเห็นว่าองค์ประกอบของประชาสังคมนั้นมีแต่แตกแยกและแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะส่วน เพราะฉะนั้นจึงต้องอาศัยรัฐควบคุมกำกับเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเอาไว้ และมีนักวิชาการไทยบางท่านชี้ให้เห็นว่าการเมืองภาคประชาชนเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่ความหมายหรือรูปแบบในการเคลื่อนไหวได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่เห็นเด่นชัดและได้ชื่อว่าเป็นการเมืองภาคประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตยเต็มใบอย่างแท้จริงเกิดขึ้นหลังพฤษภาคม 2535 ที่มีเปลี่ยนแปลงในส่วนของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และการเมืองการปกครองที่อำนาจได้เคลื่อนย้ายมาสู่ระบบรัฐสภา โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งบางครั้งคำว่า การเมืองภาคประชาชนและประชาสังคม จะใช้แทนกันและกัน แต่แนวคิดและอุดมการณ์ในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ใกล้เคียงกัน นอกจากนั้นความเป็นสถาบันอิสระที่อยู่นอกภาครัฐ ทำให้เกิดการเปิดกว้างสำหรับกลุ่มและฝ่ายต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทำให้พื้นที่ทางการเมืองขยายวงไปยังทุกภาคส่วนในสังคม (อุเชนทร์ เชียงแสน, 2556, หน้า 85-86)

นอกจากนั้น อุเชนทร์ เชียงแสน (2556, หน้า 120-121) ได้อธิบายการก่อเกิดของกลุ่มภาคประชาสังคมที่มีฐานรากจาก 3 แนวคิดที่สำคัญดังนี้

1. ประชาสังคมแบบชุมชนนิยม หรือการสร้างเสริมความเข้มแข็งจากคนชั้นล่าง กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองขึ้นอยู่กับประชาชนเองมากกว่าการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองในระดับชาติ

2. ประชาสังคมแบบเบญจภาคี-ประชาคม และประชารัฐ หรือการเมืองของความร่วมมือ กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม จำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งภาครัฐด้วย ซึ่งภาครัฐมีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรและมีพลังในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น

3. ประชาสังคมแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือการระดมพลังของรากหญ้า เป็นกลุ่มที่ยึดประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ซึ่งเชื่อว่าการเคลื่อนไหวของประชาชนในระดับล่างจะกดดัน และสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยการสร้างพลังการเคลื่อนไหวจากภายนอกในระบบ

4. ประชาสังคมแบบเสรีนิยม-สมาคมของชนชั้นกลาง เป็นกลุ่มที่เห็นว่าประชาสังคมในสมัยใหม่เกิดขึ้นทั่วไปและมีความเป็นเมืองสูง ผู้คนมีอิสระและปัจเจกสูงในแบบเสรีนิยม ไม่อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ดั้งเดิม จึงนิยมให้มีการจัดตั้งเป็นองค์กรหรือสมาคมภายใต้สังคมที่จัดตั้งใหม่ เพื่อต่อรอง กดดันรัฐให้เอื้อต่อกลุ่มตนผ่าน ช่องทางและกลไกในระบบการเมืองแบบปกติ

จากความหมายในข้างต้น สามารถสรุปเป็นความหมายในภาพรวมได้คือ ภาคประชาชน หมายถึง บุคคลที่มาปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างกัน ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และมุ่งกระทำเพื่อค้นหา ปัญหาและเสนอแนะความต้องการ ซึ่งมุ่งเน้นการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาในการจัดระเบียบการปกครอง และมีการดำเนินการโดยยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นสถาบันที่เป็นอิสระที่อยู่นอกรัฐ ซึ่งอาจมีลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคล หรือรวมกันเป็นกลุ่ม

2. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของภาคประชาชนและชุมชน

ความเข้มแข็งของภาคประชาชน ถือเป็นฐานรากของการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น สะท้อนถึงความสามารถของภาคประชาชนที่จะเข้าไปดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยในการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนและชุมชนมี นักวิชาการหลายท่านได้ให้กล่าวถึงว่า เป็นการที่ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งตนเอง สามารถบริหารจัดการตัวเอง จัดการทรัพยากร มีความรักท้องถิ่นเคารพในวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย พอกันอยู่พอกัน มีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและสมดุลกับธรรมชาติ (เสรี พงศ์พิศ, 2542, หน้า 5)

โดย อคิน รพีพัฒน์ (2542, หน้า 3) กล่าวถึง ปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชนว่า หมายถึง ความเอื้ออาทร ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ความเสียสละที่มีต่อกันระหว่างคนในชุมชน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นฐานที่เข้มแข็งหรือเป็นภูมิปัญญาระดับชุมชน สำหรับการต่อต้านปัจจัยต่าง ๆ ที่มาจากภายนอกชุมชน สำหรับ บราวนิว และดาร์ค (Brownill and Darke, 1998) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ว่าต้องยึดหลักการของการมีส่วนร่วมไว้ 2 ประการ คือ การสนับสนุน (Contribution) และการเสริมพลัง (Empowerment)

นอกจากนั้น พาเทล (Patel, 1998) กล่าวว่า การสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งนั้นต้องเริ่มจากการอาสาเข้ามาทำงานด้วยใจจริง โดยเริ่มจากการปฏิบัติในระดับที่หลากหลาย เช่น ความคิด การตัดสินใจ เงิน และอุปกรณ์ เป็นต้น ในส่วนความหมายของการสร้างความเข้มแข็งหรือการเสริมพลัง (Empowerment) นั้น เป็นแนวคิดที่มีมิติสลับซับซ้อน และหลากหลายในการให้คำจำกัดความ เนื่องจากจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปเมื่อนำไปใช้กับคำในกลุ่มหรือบริบทอื่น ๆ อาทิเช่น การสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นคำที่สารานุกรมนิยามศัพท์ภาษาอังกฤษของ เว็บสเตอร์ (Webster's Encyclopedia Unabridged Dictionary, 1994 cite in Patel, 1998) ให้ความหมายไว้ ดังนี้คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง การให้อำนาจหรือให้อำนาจหน้าที่ ซึ่งทำให้บุคคลมีสิทธิมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น และสามารถทำให้บุคคลอื่นยอมทำตามที่ตนต้องการ ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่บุคคลนั้นมีอยู่

ซิมเมอร์แมน และแรพพาร์พอร์ต (Zimmerman & Rappaport, 1988) ให้ความหมายของการสร้างพลังอำนาจไว้ว่าต้องประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือ

1. มีประโยชน์ มีคุณค่าเพราะเชื่อว่าการสร้างพลังอำนาจเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความเข้มแข็ง และร่วมกันแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหาไปในทางที่ถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ได้
2. ผลลัพธ์ เกี่ยวข้องกับการประเมินที่มีการพัฒนาให้มีความเชื่อถือได้
3. เป็นกระบวนการที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลในการคิดและเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถที่จะควบคุมตนเองให้ดำเนินชีวิตไปถึงจุดหมายได้

แมค อาร์เธอร์ (Mc Arthur, 1996) กล่าวว่า ต้องจัดกระบวนการเสริมพลังให้กับประชาชนในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน ให้พวกเขาเหล่านั้นได้เข้าไปร่วม อาจเห็นปัญหาในตัวตนและความต้องการ รวมถึงการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดความรับผิดชอบในการวางแผน การจัดการ การควบคุม และการประเมิน ในแต่ละคน โดยรวบรวมวิธีการต่าง ๆ ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ กระบวนการเสริมพลังหรือสร้างความเข้มแข็ง และสร้างการมีส่วนร่วมนั้น ปัจจัยสำคัญจำเป็นต้องตระหนักถึง คือ การพัฒนาทักษะและความสามารถให้ตรงกับประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังต้องมีการพัฒนากระบวนการจัดการที่เน้นการพูดคุย การเจรจา ที่ลงความเป็นระบบการพัฒนาในชุมชนชนบทให้มากขึ้น

การวัดและประเมินผลการสร้างเสริมพลังอำนาจ ซิมเมอร์แมน และแรพพาร์พอร์ต (Zimmerman & Rappaport, 1988) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นตัวแปรที่ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ คือ ความเข้มแข็งของปัจเจกบุคคล ศักยภาพ ระบบช่วยเหลือที่มีอยู่ในธรรมชาติ และบุคลิกภาพ แบบรุกหน้า (Proactive) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง นโยบายและ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถเรียนรู้ที่จะควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต และการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างจริงจัง โดยมี

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับบุคคล (Psychological empowerment) คือ การแสดงออกระดับบุคคลโดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความเชื่อในศักยภาพตนเอง การยกย่องตนเอง การรับรู้สาเหตุและปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากจุดเน้นของ แรพพอร์ต เป็นเรื่องของการสร้างพลังอำนาจต้องสร้างด้วยตัวเอง

การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมทั้งในระดับบุคคล องค์กร และชุมชน ซึ่งในระดับบุคคลจะศึกษาคุณลักษณะภายในของบุคคลประกอบด้วย

1.1 องค์ประกอบภายในตัวบุคคล (Intrapersonal component) หมายถึง การรับรู้ในการควบคุมสถานการณ์บางอย่างได้ด้วยตนเอง รวมถึงการรับรู้ในความสามารถของตนเอง และการมีแรงจูงใจที่จะควบคุมตนเอง

1.2 องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ (Interactional component) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในชุมชน รวมถึงความเข้าใจเงื่อนไขหรือประเด็นทางสังคมการเมือง ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

1.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) หมายถึง การกระทำที่จะนำไปสู่ผลที่พึงปรารถนา (Outcomes) ได้แก่ การมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในชุมชน พฤติกรรมการขบคิดเพื่อแก้ไขปัญหา

2. การเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับชุมชน (Community empowerment) หมายถึง ความเชื่อในความสามารถของตนเอง และสังคม การรับรู้ศักยภาพและความต้องการที่จะควบคุมของคนในองค์กรและในสังคม ที่จะจัดการให้เกิดความเสมอภาคการกระจายทรัพยากร แล้วส่งผลดีต่อสังคม

ผลการศึกษาในช่วงต้นทศวรรษ 1990 (Spreitzer, 1992 อ้างถึงใน วันชัย ธรรมสังการ, 2543) เน้นการศึกษาในความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างทางสังคม การเสริมสร้างพลังทางจิตวิทยา และผลต่อเนื่อง ซึ่งจากผลการศึกษาการวิจัยโครงสร้างทางสังคมกับลักษณะการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาที่สำคัญพบว่า

1. ด้านการกำหนดบทบาทและหน้าที่ (Flexible role definition or role ambiguity) การกำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจนจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีลักษณะการเสริมพลังทางจิตวิทยาให้สูงขึ้น

2. ด้านจำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ขึ้นตรงต่อผู้นำกลุ่ม (Span of control) ผู้นำกลุ่มที่มีสมาชิกที่ต้องกำกับดูแลจำนวนมาก จะทำให้สมาชิกมีการเสริมสร้างพลังทางจิตวิทยาสูงขึ้น เพราะผู้นำไม่สามารถกำกับได้อย่างใกล้ชิดได้

3. ด้านการสนับสนุนทางสังคมการเมือง (Sociopolitical support) การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน หน่วยงานในและนอกพื้นที่ รวมตัวเพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ผลการการศึกษาที่ออกมาพบว่า การได้รับสนับสนุนทางสังคมการเมือง ส่งผลให้ลักษณะการเสริมสร้างพลังของสมาชิกในชุมชนสูงขึ้น

4. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Access to information) ผลการการศึกษาที่ออกมาพบว่าสมาชิกที่เข้าถึงหรือได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวกับกลยุทธ์ในการดำเนินงานของชุมชน หรือแนวทางในการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนที่กระทำสำเร็จจะทำให้สมาชิกเกิดการเสริมสร้างพลังอำนาจกันมากขึ้น

5. วัฒนธรรม (Culture) เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชน แสดงให้เห็นถึงค่านิยม ที่มีผลต่อบรรยากาศการทำงาน

6. ระบบการให้รางวัล (Rewards system) ที่พิจารณาจากผลงานที่ออกมาอย่างแท้จริง จะส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างพลังในบุคคลมากที่สุด

นอกจากนั้น บลูเก็ต (Blunkett, 2004 อ้างถึงใน วันชัย ธรรมสังการ, 2543) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจภายในชุมชนเป็นเรื่องของประชาชนและรัฐบาล ที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่มีผลต่อการตัดสินใจในเรื่องของชุมชนตนเองและพูดได้ตอบเกี่ยวกับปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าที่จะเชื่อถือจากกลุ่มภายนอกชุมชน องค์ประกอบที่สำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่

1. การกระทำของสมาชิกในชุมชน (Active citizens) ประชาชนมีแรงกระตุ้นมีทักษะที่จะวิพากษ์วิจารณ์ เกี่ยวกับชุมชน ในการแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชนได้

2. การสร้างชุมชนเข้มแข็ง (Strengthened communities) ศักยภาพ และทรัพยากรจะทำให้ประชาชนทำงานร่วมกัน เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3. ความเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลสาธารณะ (Partnership with public bodies) การทำงานที่มีลักษณะของการให้ความสำคัญและไว้วางใจเฉกเช่นเดียวกับการเป็นเจ้าของเดียวกัน จะทำให้เกิดความผูกพันและทุ่มเทการทำงานเพื่อชุมชนได้ดี

ข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้ (สีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ, 2528, หน้า 130-138)

1. มีการนำมติเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ
2. ในด้านความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ควรพิจารณาถึง
 - 2.1 ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อปัญหา
 - 2.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีหลากหลายหรือไม่ ยากง่ายเพียงไร เป็นปัญหาภายในหรือภายนอกชุมชน ปัญหาเหล่านี้จะเป็นเครื่องทดสอบประสิทธิภาพและความสามารถของกลุ่มในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี
 - 2.3 จำนวนปัญหาที่องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขได้
3. ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่
 - 3.1 มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ทางเลือกการแก้ไขปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหา โดยดูถึงกระบวนการในการวิเคราะห์ดังกล่าวว่า มีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนหรือไม่ มีการเชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุหรือไม่ คุณภาพในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ การตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหา เป็นอย่างไร มีทิศทางที่ถูกต้อง มีสติหรือไม่
 - 3.2 มีการพัฒนาจิตสำนึก
4. ในด้านการจัดกลุ่ม ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 4.1 จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม
 - 4.2 ระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เสนอความคิดลงมือปฏิบัติ ฯลฯ
 - 4.3 สมาชิกทำหน้าที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ
 - 4.4 มีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
 - 4.5 มีกฎระเบียบและกติการ่วมกัน
 - 4.6 มีความพร้อมเพรียง ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน
5. ในด้านที่เกี่ยวกับผู้นำ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชน ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 5.1 จำนวนผู้นำ มีหลายคนหรือไม่
 - 5.2 ความรู้และทักษะของผู้นำ มีหลายด้านหรือไม่ (เช่น ผู้นำด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การจัดการ ฯลฯ)
6. ในด้านที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 6.1 การที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม
7. ในด้านการยอมรับนับถือที่องค์กรได้รับจากภายนอก ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

7.1 การสนับสนุนที่ได้รับจากภายนอก เช่น เงินทุนและทรัพยากรในโครงการพัฒนาต่าง ๆ

7.2 มีคนเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เป็นแหล่งความรู้

7.3 การมีความสามารถในการต่อรองกับรัฐ/แหล่งทุนต่าง ๆ มากขึ้น

8. ในด้านการขยายผล ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

8.1 จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น

8.2 ประเภทงานและกิจกรรมมีหลากหลายมากขึ้น

8.3 จำนวนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น

นอกจากนี้ตัวชี้วัดของความเข้มแข็ง ได้แก่ (บัณฑาร อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์ยางค์, 2533, หน้า 49)

1. องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ซึ่งรวมถึง ระบบข้อมูลข่าวสาร วิชาการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ที่ทันต่อความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงโดยเน้นให้เกิดองค์ความรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ตลอดจนองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน ชุมชน และใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

2. กระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ ในระดับตำบล หมู่บ้าน ชุมชน สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา แสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองปัญหาของสมาชิกในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาหมู่บ้าน ประสบการณ์ และการเรียนรู้ ประยุกต์ เทคนิค และการจัดการ

3. องค์กรชุมชน การบริหารจัดการ กำลังคน หมายถึง การรวมกลุ่มชาวบ้าน การจัดองค์กรในระดับตำบล หมู่บ้าน ชุมชน การจัดระบบบริหารจัดการงานพัฒนา จัดระบบสวัสดิการสังคมชุมชน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มกองทุนออมทรัพย์ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมเครือข่ายทั้งเครือข่ายธรรมชาติ เครือข่ายการจัดตั้งองค์กร และเครือข่ายประสบการณ์

ภายใต้กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา บัณฑาร อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์ยางค์ (2542, หน้า 19-25) ได้ชี้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นปัจจัยของการสร้างความเข้มแข็ง คือ การมีภูมิปัญญาและความรู้ การมีองค์กรชุมชน และกลุ่มผู้นำที่มีคุณธรรม การมีเวทีการเรียนรู้ และนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541, หน้า 55-70) มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องประชาสังคมว่าการจะเป็นประชาสังคมได้นั้น กลุ่มคนจะต้องสามารถบ่งชี้ได้ว่าเราเป็นพวกเดียวกัน และเราต้องยอมรับสิทธิบางอย่างของกันและกัน ประชาสังคมจะเข้มแข็ง หรือขึ้นอยู่กับการจัดองค์กรของฝ่ายประชาชน นอกจากนั้น ประเวศ วะสี (2543, หน้า 5-47) ได้กล่าวถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม เสนอมุ่งเน้นที่การสร้างสังคม

เข้มแข็งหรือประชาสังคมเข้มแข็ง เนื่องจากเป็นรากฐานให้เศรษฐกิจ การเมืองดี และศีลธรรมดี ลักษณะที่สำคัญของสังคมที่เข้มแข็งคือ มีการรวมกลุ่ม หรือเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม หรือมีความเป็นชุมชน ซึ่งหมายถึงการที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสาร

สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2541, หน้า 7)

กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

1. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
3. การยอมรับบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลของราชการส่วนกลาง

ส่วนภูมิภาค

4. กฎหมายและระเบียบปฏิบัติต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ของชาวบ้าน

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540, หน้า 113-117) ได้กล่าวว่าการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน มีจุดสำคัญ 2 ประการ คือ

1. นโยบายของรัฐและกฎหมายจะต้องให้สิทธิและอำนาจ
2. การกำหนดแผนงบประมาณต้องสอดคล้องกับความต้องการ

อุทัย ดุลยเกษม (2542, หน้า 1-6 อ้างถึงใน ประเวศ วะสี, 2543, หน้า 5-47) ได้กล่าวว่าการที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้จะต้องมีเงื่อนไขปัจจัย 2 ส่วน คือ

1. ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน การอยู่รอดปลอดภัยของ

ปัจเจก การจัดการภายในชุมชน กิจกรรมในชุมชน ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ ผู้นำชุมชน โครงสร้างทางสังคม

2. ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย นโยบายและการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ทั้งสองปัจจัยจะต้องอาศัยกระบวนการและกลไกการเรียนรู้กับระบบความสัมพันธ์

เป็นตัวเชื่อมปัจจัยภายในและภายนอก

ทวีศักดิ์ นพเกษร (2541) ได้กล่าวถึงถึงความเข้มแข็งดังนี้

1. เป็นชุมชนเรียนรู้ คือ ต้นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้บางด้านที่จำเป็น เช่น ด้านการปกครอง

2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง คือสามารถดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ได้ การวางแผน การจัดการองค์การ การจัดการ ลงมือดำเนินการตามแผน

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ

4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ

ทั้งนี้ยังเห็นว่าการจะเข้มแข็งได้ต้องประกอบด้วย การมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ การจัดองค์กรและบริหาร การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การมีทุน การมีเครือข่ายความร่วมมือ สิทธิและอำนาจ ต่อรองทางการเมือง และเกิดการยอมรับจากสังคมภายนอก

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2554) กล่าวว่ากระบวนการที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง คือ

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. กระบวนการฟื้นฟูผลิตซ้ำและสร้างใหม่
4. กระบวนการใช้สิทธิชุมชนและข้อบัญญัติชุมชน
5. กระบวนการตัดสินใจร่วมกันของชุมชน
6. กระบวนการของเครือข่ายการพัฒนา
7. กระบวนการด้านการจัดการตนเอง

การสร้าง ความเข้มแข็งไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งโดยการมีจิตสาธารณะ จะก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ทุกภาคส่วนได้ หากขาดจิตสาธารณะที่ดี จะส่งผลกระทบต่อในระดับต่าง ๆ ส่งผลต่อการขาดความเข้มแข็ง ประเทศชาติก็ย่อมเกิดวิกฤติภายในประเทศทุกด้าน (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร, 2543, หน้า 22-29)

นอกจากนี้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้ กล่าวคือ สื่อมวลชนในแนวคิดเสรีนิยม มีหน้าที่ในการแจ้งข่าวสาร ให้ความรู้ ความบันเทิง และการโฆษณาสินค้าและบริการ ยังมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ มีส่วนช่วยในการค้นหาความจริง และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยการเสนอหลักฐานและแนวความคิด เพื่อใช้เป็นรากฐานในการกำหนดนโยบายการตรวจสอบควบคุมรัฐบาล และดูแลมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในทางที่ผิด สื่อมวลชนจึงควรเป็นผู้เฝ้าดู (Watch dog) (ศุภจรี วิชัยดิษฐ์, 2539, หน้า 24 อ้างถึงใน ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร, 2543, หน้า 22-29) โดยสื่อมีความสำคัญและเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทางเมือง โดยบทบาทของสื่อในแง่ที่เป็นการสร้างแรงจูงใจ อันหมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ไปสู่เป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวของสังคม การกระตุ้นให้บุคคลเกิดความมานะพยายาม และตัดสินใจเลือกแนวทางและพฤติกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และความคิดเห็นทางด้านการเมืองการปกครองไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง โดยสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองของประชาชน

นอกจากนี้ แมทธิวส์ (Mathews, n.d. อ้างถึงใน ฐิรุฒติ เสนาคำ, 2540) ได้สรุปและชี้ให้เห็นถึง องค์ประกอบที่สำคัญของประชาคม และสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดความเข้มแข็งของประชาสังคมในบริบทของสังคมตะวันตกได้จากองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสาร ประชาสังคมต้องการพื้นที่สาธารณะและโอกาสที่จะพบปะพูดคุย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองอยู่เป็นประจำ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความเป็นพลเมือง ประชาสังคมจะเข้มแข็งหรือไม่ สามารถตรวจสอบได้จากพื้นที่สาธารณะ (Public space) และองค์รวมของพื้นที่สาธารณะก็คือ โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ (Civic infrastructure) ของชุมชน โดยสามารถแยกโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะได้เป็น 3 ระดับ คือ 1. ระดับพื้นฐานล่าง คือ การพบปะกันของผู้คนเป็นครั้งคราว (Ad hoc associations) การพบปะนี้อาจเป็นการพบปะกันในสภาพพัฒนาท้องถิ่นหรือเพื่อนบ้าน 2. ระดับกลาง คือ การรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อเน้นงานด้านใดด้านหนึ่งหรือเป็นองค์กร 3. ระดับสูงสุด คือ “องค์กรกลาง” (Umbrella organizations) ที่เชื่อมองค์กรสมาชิกและสมาชิกเข้าหากัน

2. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจ เนื่องจากในอดีตผู้นำเท่านั้นที่ เป็นผู้ตัดสินใจ หรือเป็นผู้ชักนำคนในชุมชนให้เห็นคล้อยตามความคิดของตน ด้วยการแสวงหาหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ มาโน้มน้าวให้คนตัดสินใจตาม มากกว่าเป็นการตัดสินใจของคนในชุมชนเอง ดังนั้น การเรียนรู้ของชุมชนจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนในวิถีทางที่ทำให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ ชุมชน การสร้างความเป็นชุมชนจึงเป็นหนึ่งเดียวกับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งคือชุมชนแห่งการเรียนรู้นั่นเอง

3. ภาวะผู้นำชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งจะอยู่ในวิถีทางที่ผู้นำสัมพันธ์กับคนอื่น นอกไปจากความเป็นผู้นำที่โดดเด่น หรือผู้กระทำคนสำคัญของชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งจะต้องมีสมาชิกที่มีความสามารถที่จะคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อย่างที่ วอน กริสแฮม (Vaughn, 1990) ได้อ้างคำพูดของผู้นำคนหนึ่งของเมืองทูเปโลว่า “หากคุณต้องการชุมชนที่ดี คุณต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำด้วยตัวเอง” ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีผู้นำที่หลากหลาย และตัวผู้นำจะต้องไม่แตกต่างจากชาวบ้านคนอื่น ๆ

4. กรอบแนวคิดของคนในชุมชน โดยเฉพาะกรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาและการมองความเป็นไปของสรรพสิ่ง ดังที่ แฮร์รี่ (Harry, 1989) สรุปไว้ว่า เจตจำนงที่จะเข้ารับผิดชอบต่อปัญหาชุมชน เป็นแกนหลักสำคัญในการก่อเกิดอำนาจสาธารณะ และ เดวิส เมอร์ริต (Davis, 1992) ก็สรุปว่า วิถีทางเดียวที่จะทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่น่าอยู่ก็คือ ประชาชนในชุมชนต้องเข้าใจและยอมรับความรับผิดชอบของตนต่อทุกเรื่องที่เกิดขึ้นกับชุมชน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน โรเบิร์ต (Robert, 1993) สรุปว่า ความสัมพันธ์กันในแนวระนาบ (เท่าเทียม) นำไปสู่เมืองที่มีระบบการปกครองที่ดีและเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง ความสัมพันธ์ในแนวตั้งก่อให้เกิดการปกครองแบบมาเฟีย และทำให้เศรษฐกิจของเมืองถดถอย สถาบันและคนจะต้องมีความสัมพันธ์กันทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มธุรกิจ กลุ่มองค์กรประชาชน โรงเรียน องค์กรชุมชน ฯลฯ

6. สำนักความเป็นชุมชนและการแบ่งปัน ความเป็นชุมชนไม่ได้เริ่มด้วยธรรมเนียมแห่งความร่วมมือ ในทางตรงกันข้าม ธรรมเนียมแห่งความร่วมมือเป็นสิ่งที่ก่อรูปขึ้นทีละน้อยจากกระบวนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน แฮร์รี่ (Harry, 1989) กล่าวว่า ประชาชนจำเป็นต้องร่วมมือกันทำงานก่อน แล้วจึงจะสามารถสร้างธรรมเนียมทำงานร่วมกัน และจะค่อย ๆ สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาคประชาชนหรือประชาสังคม จะสร้างให้เกิดความเข้มแข็งต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ซึ่งในเบื้องต้นสามารถสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของหรือมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านระเบียบกฎหมายที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง โดยจะสรุปในตารางสังเคราะห์ตัวแปรตามท้ายบทที่ 2 ในลำดับต่อไป

แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง

การส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนในประเทศถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากการอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากปัญหาความขัดแย้ง ต้องอาศัยการเคารพสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ สังคม และชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยผลงานที่เป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญของความเป็นพลเมืองได้ดีคืองานศึกษาการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในประเทศฟิลิปปินส์ คือ โครงการ GK หรือ Gawad Kalinga ในปี 1994 โดยโครงการริเริ่มขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมในกรุงมะนิลา ที่มองว่ารัฐไม่สามารถทำให้สังคมเกิดคุณภาพได้อย่างเต็มที่ ได้ การดำเนินงานเป็นการยึดหลักธรรมมาภิบาล โดยยึดประเด็นการลดความยากจนและสร้างสวัสดิการสังคมเป็นตัวขับเคลื่อน ในผลการศึกษา The Gawad Kalinga Movement วิเคราะห์ไว้ว่าการปฏิรูปสังคมให้มีคุณภาพได้นั้นจะไม่มีทางประสบผลสำเร็จและยั่งยืนได้หากไม่มีการปฏิรูปที่สถาบันและมีพลเมืองที่กระตือรือร้น (Brillantes & Fernandez, 2011) และได้เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงของโลกไม่มีทางเป็นอิสระจากอำนาจรัฐได้เลย และยังผูกติดกับความเป็นรัฐชาติ มากกว่าตัวสถาบันทางการเมือง และการเมืองของชนชั้นนำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาคประชาสังคมจะมีส่วนสำคัญในการ

สร้างพลเมืองให้มีความกระตือรือร้นและทำให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และยื่นหยัดต่อต้านการละเมิดของรัฐ สามารถทวงคืนอำนาจจากรัฐและชนชั้นนำได้

สำหรับการให้นิยามความหมายของความเป็นพลเมืองมีนักวิชาการต่างประเทศ รวมทั้งประเทศไทย อธิบายไว้หลากหลาย เช่น ฟอล์ค (Faulks, 2000, p. 13) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง คือสถานะของการเป็นสมาชิกในสังคมอันมาพร้อมกับสิทธิ หน้าที่ และข้อผูกพัน และบ่งบอกถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรม และความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง และ มาแชล (Marshall, 2002, p.8-9 อ้างถึงใน ชเนศวร์ เจริญเมือง, 2540, หน้า 4-6) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอย่างเต็มตัว (Full membership) ในชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก คือ องค์ประกอบทางด้านพลเมือง (Civil element) เกี่ยวกับสิทธิที่จำเป็นต่อการมีเสรีภาพส่วนบุคคล รวมถึงอิสรภาพส่วนบุคคล เสรีภาพในการพูด การคิด และความเชื่อถือ ศรัทธา สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินและทำสัญญา และสิทธิในความยุติธรรม ส่วนที่สอง คือ องค์ประกอบทางการเมือง (Political element) เกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทางการเมืองทั้งในฐานะที่เข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองและการเลือกผู้ปกครอง และส่วนสุดท้าย คือ องค์ประกอบทางสังคม (Social element) เกี่ยวกับสิทธิในค่าตอบแทนและความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ สิทธิในการร่วมแบ่งปันมรดกทางสังคม ไปจนถึงสิทธิในการใช้ชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพของสังคม โจเซฟ และเวลดฮิวส์ (Josef & Veldhuis, 2006 อ้างถึงใน ชเนศวร์ เจริญเมือง, 2540, หน้า 4-6) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง คือความสามารถ (Competencies) และพฤติกรรม (Behaviors) ของประชาชนในการทำหน้าที่พลเมือง 4 ประการ ได้แก่ หน้าที่ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นไปตามแผนประเพณี หน้าที่ทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หน้าที่ทางการเมืองเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ และหน้าที่ทางสังคมเกี่ยวกับพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยความเป็นพลเมืองประกอบไปด้วย 4 มิติด้วยกัน ดังนี้ มิติแรก คือ ความเป็นพลเมืองทางการเมือง (Political citizenship) โดยพลเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร โดยอาจทำได้ผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือมีส่วนร่วมกับองค์กรในชุมชนละส่วนท้องถิ่น มิติที่สอง คือ ความเป็นพลเมืองทางสังคม (Social citizenship) โดยพลเมืองมีความสัมพันธ์ด้วยตนเองและมีหน้าที่ช่วยเหลือสังคมโดยรวม มิติที่สาม คือ ความเป็นพลเมืองทางวัฒนธรรม (Cultural citizenship) โดยพลเมืองได้รับการศึกษาความรู้ และบรรทัดฐานค่านิยมต่าง ๆ จากกระบวนการทางสังคม และมิติที่สี่ คือ ความเป็นพลเมืองทางเศรษฐกิจ (Economic citizenship) โดยพลเมืองเป็นพนักงานและผู้บริโภคในสังคม เดลตัน (Dalton, 2008, p 78-79 อ้างถึงใน ชเนศวร์ เจริญเมือง, 2540, หน้า 4-6) แบ่งคำจำกัดความของความเป็นพลเมืองออกเป็น 4 แบบ ดังนี้ คำจำกัด

ความแรก ความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย (Democratic citizenship) คือ การมีส่วนร่วมสาธารณะในเรื่องของการเมืองซึ่งไม่จำกัดอยู่เพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น คำจำกัดความที่สอง ความเป็นพลเมือง คือ การปกครองตนเอง (Autonomy) โดยพลเมืองที่ดีควรได้รับการชี้แจงจากภาครัฐอย่างเพียงพอเกี่ยวกับบทบาทในการเข้าร่วมใช้อำนาจในการบริหารปกครอง ร่วมปรึกษาหารือพูดคุยกับเพื่อนพลเมืองด้วยกันเกี่ยวกับเรื่องของการเมือง และพยายามทำความเข้าใจถึงมุมมองของเพื่อนพลเมืองที่แตกต่างกัน คำจำกัดความที่สาม ความเป็นพลเมือง คือ ความรับผิดชอบต่อการจัดระเบียบทางสังคม และการยอมรับในการใช้อำนาจรัฐ ความชอบธรรมของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ และคำจำกัดความสุดท้าย ความเป็นพลเมืองทางสังคม (Social citizenship) คือ พลเมืองต้องมีความรับผิดชอบต่อศีลธรรมและจริยธรรมต่อเพื่อนพลเมืองในชุมชนทางการเมืองเดียวกันและพลเมืองอื่นโดยรวม

ความเป็นพลเมืองของระบอบประชาธิปไตยจึงหมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ และมีสิทธิเสรีภาพควบคู่กับหน้าที่ โดยมีความสามารถในการยอมรับความแตกต่างในการและเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาในสังคมของตนเอง

โดยนักวิชาการของไทยได้กล่าวถึงความเป็นพลเมืองในความหมายที่หลากหลาย ดังเช่น ธเนศวร์ เจริญเมือง (2540, หน้า 4-6) ได้ให้ความหมายและข้อสังเกตของพลเมือง โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 พลเมืองเป็นสมาชิกของชุมชนการเมืองหรือรัฐ หมายความว่าที่ได้ก็ตามที่มนุษย์อยู่ร่วมกัน มีการใช้อำนาจจัดการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนนั้น นั่นคือชุมชนการเมือง หรือรัฐดังนั้นกล่าวโดยสรุปคือความเป็นพลเมืองก็คือการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนการเมืองหรือการไม่มีรัฐนั่นเอง

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะในกิจการสาธารณะ พลเมืองมีสิทธิ (Rights) และภาระหน้าที่ หรือความรับผิดชอบ (Obligations) มีสิทธิที่จะเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนของตน ออกกฎหมายหรือข้อบังคับให้ทุก ๆ คนปฏิบัติตาม เลือกผู้แทนเข้าไปทำงานแทนในด้านนิติบัญญัติ และบริหารและมีสิทธิจะออกความเห็นในเรื่องเหล่านั้น รวมทั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งที่เคยตกลงกันไปแล้ว

ประเด็นที่ 3 ความเป็นพลเมืองตามแนวคิดของเพลโต จะต้องมีความดีงาม กล่าวคือมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ การเป็นพลเมืองที่เอาการเอางานไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นเอง แต่เป็นเรื่องของการปลูกฝัง เกิดขึ้นจากการศึกษา เพื่อให้เกิดความต้องการที่จะเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์

ประเด็นที่ 4 การเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์จะต้องรู้ทั้งวิธีการเป็นผู้ปกครอง (Ruler) และเป็นผู้ถูกปกครอง (Ruled) นั้นหมายความว่าไม่มีผู้ใดยึดครองตำแหน่งได้ตลอดชีวิต แต่จะต้องมีการผลัดเปลี่ยนกัน เนื่องจากทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วม และทุกคนจะต้องได้ตัดสินใจร่วมกัน

หากมองในความหมายของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่ให้มุมมองไว้อย่างน่าสนใจอีกหนึ่งท่าน คือ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2556, หน้า 17-18) ได้อธิบายถึงความเป็นพลเมืองว่าสมาชิกของระบอบประชาธิปไตยต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองของตน พลเมืองเป็นผู้ที่มีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกับผู้อื่น พลเมืองผู้ที่ไม่ปรารถนาจะไปครอบงำใคร แต่ก็ไม่ต้องการให้ใครมาบงการหรืออุปถัมภ์ค้ำจุน และเมื่อพิจารณาตามแนวคิดที่กล่าวมา การเมืองคือคุณธรรมพลเมือง การเมืองก็คือ กิจการเพื่อการมีส่วนร่วม ไม่เกี่ยวกับการแบ่งผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มิใช่การแย่งชิงอำนาจเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัวของคนเฉพาะกลุ่ม แต่เป็นการปลูกฝังคุณธรรมส่วนรวมของสังคม

และวิชัย ตันศิริ (2551, หน้า 18) ซึ่งเป็นนักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กล่าวถึงความหมายความเป็นพลเมืองในความหมายเก่า คือ การเป็นผู้รับคอยแบมือรับทั้งผลบวกและผลลบจากนโยบายของรัฐบาลก่อน แต่ความเป็นพลเมืองในความหมายใหม่ คือ การมีส่วนร่วมผู้กระทำ จากข้อความดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่ามุมมองของความเป็นพลเมืองในแต่ละช่วงอาจมีจุดเน้นไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, หน้า 30-31) ได้สรุปพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วย 6 ประการ คือ 1. ความรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ 2. เคารพสิทธิผู้อื่น 3. เคารพความแตกต่าง 4. เคารพหลักความเสมอภาค 5. เคารพกตिका 6. รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งกล่าวไว้สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 มีดังนี้

1. พึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์
2. เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช่สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น (ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมใช้...สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น”)
3. เคารพความแตกต่าง ว่าผู้อื่นมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็น ความรับผิดชอบที่แตกต่างจากเรา
4. เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นและเห็นคนเท่าเทียมกัน มองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง

5. เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลังและยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย

6. รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, หน้า 45) ยังได้กล่าวว่าถึงความเป็นพลเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้ โดยกล่าวว่า “เมื่อเกิดสังคมพลเมืองขึ้นมาแล้ว สังคมก็จะเข้มแข็งในการถ่วงดุลกับอำนาจ ทั้งอำนาจทางการเมืองและอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมืองภาคประชาชนจะเข้มแข็ง การปกครองท้องถิ่นจะเข้มแข็ง ชุมชนจะเข้มแข็ง ผู้บริโภคจะเข้มแข็ง ประชาชนจะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาศีลธรรม ปัญหาการจราจร หรือปัญหาอื่น ๆ ทั้งหมด ก็จะคลี่คลายแก้ไขไปได้แทบทั้งสิ้น” มีคำกล่าวว่า ความสำเร็จของการปฏิรูปประเทศไม่ได้อยู่ที่การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจตามกฎหมายเท่ากับการเสริมสร้างพลังของประชาชนในท้องถิ่นให้เข้มแข็ง โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยทางตรง เพราะประชาชนที่เข้มแข็งก็คือพลเมือง ที่เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาบ้านเมืองนั่นเอง ดังนั้น พลังพลเมืองจึงเป็นคำตอบสุดท้ายของการปฏิรูปประเทศ

จากข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องในการสร้างความเข้มแข็งหรือการเสริมพลังของประชาชน ซึ่งแนวความคิดความเป็นพลเมืองเป็นแนวคิดที่มีการกล่าวถึงตั้งแต่การปกครองในอดีต จนถึงปัจจุบันเป็นกระแสที่สังคมการปกครองให้ความสำคัญและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และควรนำมาปฏิบัติกับประชาชนในประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับประชาชนที่ต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง และการเคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพกติกาหรือกฎหมาย และมีความรับผิดชอบต่อชุมชนสูงด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือของชุมชน โดยสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดความเป็นพลเมืองมาอธิบายถึงว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนเป็นตัวสะท้อนบทบาทความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และการที่ประชาชนมีความเป็นพลเมืองจะเอื้อต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารปกครองเป็นหลักคิดที่รัฐบาลในประเทศเสรีประชาธิปไตยต่าง ๆ ให้ความสำคัญ เพราะเป็นการบริหารราชการที่ประชาชนเรียกร้อง เป็นที่ยอมรับของประชาชน และเป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นให้การ

บริหารราชการ การตัดสินใจ การให้บริการสาธารณะ ตลอดจนการดำเนินนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เป็นไปอย่างสุจริตโปร่งใส เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีการตัดสินใจที่รอบคอบ เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์และสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยรวม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเกิดการบริหารราชการที่สุจริตโปร่งใสมากขึ้น (สำนักงานพัฒนาระบบราชการ, 2557)

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ไว้แตกต่างกัน ออกไป ดังจะกล่าวต่อไปนี้

แก้วสรร อติโพธิ (2540) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าจะต้องมีกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางปกครองของรัฐ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่นที่สามารถยอมรับสิทธิตามกฎหมายในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และต้องมีการกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากร

แสวง รัตนมงคลมาศ (2541) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของสังคมและประชาชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตน ในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ กำหนดนโยบาย หรือด้านการดำเนินงานตามนโยบายในการร่วมกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินการ และการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมีเหตุผล 3 ประการด้วยกันคือ 1. มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน(Common ideology) 2. มีจุดร่วมในผลประโยชน์ (Common interest) 3. บุคลิกภาพส่วนบุคคล (Personality)

นักวิชาการอีกท่านที่มีการแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้อย่างน่าสนใจ คือ ปารีชาติ วลัยเสถียร (2542) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการการติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจาย

ทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ กล่าวได้ว่า เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศได้มีการนิยามความหมายของคำว่าความร่วมมือไว้เช่นกัน โดย วิลเลียม (William, 1976, pp. 111-124) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง

ในขณะที่ ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington & Nelson, 1975) เห็นว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะพิจารณาจาก กิจกรรม และการบริหาร ซึ่งจะต้องมีการศึกษาควบคู่กันไป ในระดับกิจกรรมนั้น จะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนในด้านการบริหารนั้น จะเป็นลักษณะของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะเปิดทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกถึงการเข้าร่วมในกิจกรรม ส่วนแมคฟาร์แลน (Macfarlane, 1993) ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า เป็นการพยายามรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน โดยจัดแบ่งเป็นกลุ่ม และให้เคลื่อนออกจากการควบคุมทั้งหมด ซึ่งการมีส่วนร่วมในชุมชนก็คือ กระบวนการกระจายการควบคุมจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ไปกับการพัฒนาในท้องถิ่น และให้เกิดการตัดสินใจในสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ส่วนเบิร์ตเชอร์ (Bertcher, 1994, p. 138) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน ปฏิบัติงาน และรับผลประโยชน์ของการพัฒนานั้น ๆ การมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นเป็นการกระตุ้นให้ประชาชน ตระหนักถึงสถานการณ์ของเขา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนด และการดำเนินการของประชาชนเอง สำหรับสกินเนอร์ (Skinner, 1995) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในชุมชน คือการเข้าร่วมอย่างตื่นตัวของปัจเจกชนและกลุ่มต่าง ๆ ไปสู่เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ปัญหา และมีอำนาจในการออกนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ และพุตตี (Putti, 1987, pp. 275-288) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงพื้นฐานของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการมีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้การมีส่วนร่วมขยายไปสู่การปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ

ดังนั้นความหมายของการมีส่วนร่วมสรุปได้ก็คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาและให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาด้วยกัน และร่วมมือกันประสานป้องกัน แก้ไข ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

4.2 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีหลากหลายขั้นตอน ซึ่งอาจเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การค้นหาปัญหาและความต้องการ การตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนินงาน และขั้นตอนในการประเมินผลงาน เพื่อให้รับรู้ถึงความเป็นไปในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมตามประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ 2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ 3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

จากแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่นักวิชาการได้ให้ทรรศนะไว้ในเบื้องต้น ยังมีผู้ที่ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการทั้งหลายไว้ คือ โคเฮน และอัฟฮ็อฟ (Cohen, & Uphoff, 1981) โดยเขาได้จำแนกรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

อาร์นสไตน์ (Arnstein, 1969) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นบันไดการมีส่วนร่วม (Participation ladder) 8 ขั้นคือ

บันไดขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 รวมเรียกว่าเป็นขั้นที่มีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

บันไดขั้นที่ 3-5 รวมเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมระดับพิธีการหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน บางเรื่องเท่านั้นเพราะบางส่วนผู้มีอำนาจเดิมสงวนเอาไว้

บันไดขั้นที่ 6-8 รวมเรียกว่าการมีส่วนร่วมระดับอำนาจของประชาชน ซึ่งเป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก โดยพัฒนาจากขั้นที่ 6,7 จนถึงขั้นที่ 8 เป็นขั้นที่ควบคุมโดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้ ดังแผนภาพที่ 2-1

8	ขั้นควบคุมโดยประชาชน (Citizen control)	การมีส่วนร่วมระดับอำนาจของประชาชน (Degree of citizen power)
7	ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Delegated Power)	
6	ขั้นเป็นหุ้นส่วน (Partnership)	
5	ขั้นปลอบใจ (Placation)	การมีส่วนร่วมระดับพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วม บางส่วน (Degree of tokenism or partial participation)
4	ขั้นปรึกษา (Consultation)	
3	ขั้นรับฟังข่าวสาร (Informing)	
2	ขั้นบำบัดรักษา (Therapy)	การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม (Pseudo-participation or non-participation)
1	ขั้นถูกจัดกระทำ (Manipulation)	

ภาพที่ 2-1 บันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม 8 ขั้น

ที่มา: Arnstein (1969, p. 216)

ทั้งนี้ในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในภาครัฐอาจจะดำเนินการได้ในหลายมิติ ตามความเหมาะสมและความต้องการพื้นฐานของประชาชนในแต่ละสังคม องค์กรที่เรียกตนเองว่า International Association for Public Participation

(IAP2) ซึ่งเป็นสถาบันนานาชาติได้ศึกษาและกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐจะเลือกตัดสินใจออกแบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จากระดับการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในภาครัฐ ตั้งแต่ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมที่น้อยที่สุด ถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมที่มากขึ้นในระดับที่ 5 มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ (To inform) เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนน้อยสุดซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ระดับที่ 2 การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการ/การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ อย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำเสนอแนะ ความคิดเห็น ประเด็นที่ประชาชนเสนอ ไปเป็นแนวทางการปรับปรุงนโยบาย การตัดสินใจ และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน (To consult)

ระดับที่ 3 เป็นระดับที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการ และวิธีการทำงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบ อำนาจความสะดวก ขอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน (To involve) การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

ระดับที่ 4 การที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทเป็นหุ้นส่วนหรือภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ (To collaborate)

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจประชาชน (To empower) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเต็มทีในการตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อเข้ามาทดแทนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ดำเนินการหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้ เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินภารกิจ และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น (สำนักงานพัฒนาระบบราชการ, 2557)

3. ประเภทของการมีส่วนร่วม

เชลิว บุริภักดี (2545) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน(Partial participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์(Full participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จินตนา สุจิตานันท์ (2549) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง(Genuine participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการ ร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางแผน นโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลโครงการ

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง(No genuine participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิก หรือการร่วมเสียสละแรงงาน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังต่อไปนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

3. การมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) ได้กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง คือการมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึง

จำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม คือการมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น

ทั้งนี้ อภิชาติ พันธเสน (2541, หน้า 167) มองว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความขัดแย้งเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก ทั้งนี้เพราะ เรื่องที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นเรื่องการขัดแย้งของผลประโยชน์ และในกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวเพื่อจะแก้ปัญหาความขัดแย้งเหล่านี้ หรือเข้าไปแทรกแซงความไม่เท่าเทียมกัน (ซึ่งเกิดจากการควบคุมชีวิตความเป็นอยู่ ความมั่นคง และศักดิ์ศรี) ความขัดแย้งในบางรูปแบบอาจจะลดลงหรือถูกทำให้หมดไป แต่อาจจะเกิดความขัดแย้งในรูปแบบใหม่และรุนแรงยิ่งกว่าเดิม ถ้าเป็นเช่นนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงวาทกรรมที่โน้มน้าวใจ ทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐดีขึ้น ถ้าเปรียบเทียบกับสังคมในอดีตความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันยังยึดติดกับการตัดสินใจจากระดับบน(รัฐส่วนกลาง) เป็นสำคัญ ไม่ได้แตกต่างจากอดีตมากนัก

4. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

คูฟแมน (Koufman, n.d. อ้างถึงใน จิราภรณ์ ศรีคำ, 2547) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ ลีเดอร์ (Leeder, n.d. อ้างถึงใน จิราภรณ์ ศรีคำ, 2547) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทศนคติ และค่านิยมของตน มีคุณค่าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมและปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน สอดคล้องกับสิ่งที่ตนได้มาหรือหวังเอาไว้ และบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดก็ต่อเมื่อตนเองได้มีประสบการณ์ที่เป็นอกคิดต่อเรื่องนั้น ๆ มาแล้ว และบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ ขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและจารีตประเพณี ขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะอำนวย ขึ้นอยู่กับความสามารถรวมทั้งการเข้ามามี

ส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลและไม่ได้เกิดจากการถูกบีบบังคับ นอกจากนี้บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน กระตุ้นช่วยเหลือและจูงใจให้เกิดขึ้น

และถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2551) ได้กล่าวถึงว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีประสิทธิผลได้ต้องประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ 1. ข้อมูลจากประชาชนส่งผ่านไปยังผู้เสนอ นโยบาย หรือโครงการ เพื่อให้ผู้ที่กำหนดนโยบายหรือผู้ที่จะเสนอโครงการนั้น ๆ ได้ทราบถึงธรรมชาติและแนวคิดของสังคม 2. ข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจจากผู้เสนอโครงการส่งผ่านไปยังประชาชน 3. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความเชื่อระหว่างประชาชนกับผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้เสนอโครงการ หรือระหว่างประชาชนด้วยกันเอง 4. ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนผู้สนใจจะต้องได้รับการนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจจะต้องได้รับการนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ

จากการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติและการประเมินผล ภายใต้อุดมการณ์เดียวกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของบุคคลหรือชุมชนนั้น ๆ ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นทั้งรูปแบบ วิธีการ และเป้าหมาย ในเวลาเดียวกัน

โดยในการศึกษาคั้งนี้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมมาใช้ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบของภาคประชาชนในฐานะที่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของภาคประชาชนถือเป็นขั้นตอนหนึ่งในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการตรวจสอบการใช้อำนาจถือเป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมในระดับสูง ทั้งนี้การศึกษาคั้งนี้มีส่วนร่วมทางการเมือง ย่อมสามารถที่นำมาใช้ประกอบในการอธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good governance)

แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นแนวคิดหนึ่งในกระแสสังคมการเมืองระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีผู้ตีความหมายความเป็นนามธรรมของแนวคิดนี้หลายกลุ่มหลายฝ่ายด้วยกัน นำมาสู่การเสนอมุมมอง หรือการนำมาปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป เพื่อทำความเข้าใจในแนวคิดนี้ให้มากยิ่งขึ้น ในที่นี้จึงขอนำเสนอคำนิยาม

สาระสำคัญ องค์ประกอบ และตัวชี้วัดของธรรมาภิบาล ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. คำนิยามของคำว่า ธรรมาภิบาล (Good governance)

คำว่า Good governance หรือการปกครองที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล ได้เพิ่งปรากฏและมีการใช้ในวงวิชาการในช่วงต้นทศวรรษ 1990 นี้เอง ส่วนคำว่า Governance นั้นปรากฏอยู่ในพจนานุกรมและมีผู้ใช้มานานแล้ว โดยมีความหมายดังนี้ Governance means (1), the act. Process. or power of governing; government, (2)the state of being governed (The American Heritage Dictionary, 1982) ซึ่งหมายถึง การกระทำ กระบวนการ หรืออำนาจในการบริหารการปกครอง อาจจะหมายถึง รัฐบาลและระบบราชการ แต่เดิมมีความหมายเช่นเดียวกับ Government หรือรัฐบาล แต่ในระยะไม่กี่ปีมานี้ คำว่า Governance ใช้ในความหมายที่ต่างไปจากเดิม คือ Government บ่งบอกถึงอำนาจในการตัดสินใจ และบังคับให้เป็นไปตามนั้น ส่วนใหญ่ใช้ในระดับประเทศ ส่วน Good governance มีความหมายกว้างกว่า และใช้ในระดับอื่น ๆ นอกจากระดับประเทศก็ได้ใช้ในสภาพที่ภาคเอกชนและภาคมหาชนมีบทบาทมากขึ้น มาร่วมงานกับภาครัฐ โดยเน้นกลไกหรือกระบวนการมากกว่ารูปแบบ และลดการใช้อำนาจ ไปเน้นปฏิสัมพันธ์ ตลอดจนใช้ในสภาพที่มีองค์กรอิสระปกครองตนเอง เป็นกลไกสำคัญเพิ่มขึ้น ธรรมาภิบาลจึงมุ่งให้เกิดรัฐ หรือองค์กรที่มีระเบียบสังคม และมีการร่วมกันทำงาน อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลได้เป็นที่สนใจขององค์กรและบุคคลต่าง ๆ เป็นอย่างมาก จึงมีการนิยาม คำว่าธรรมาภิบาลแตกต่างกันออกไป ดังนี้

โดยในทัศนะของธนาคารโลก Good governance คือ การใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมือง ด้วยการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ระบบที่ยุติธรรม และกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นอิสระ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามสัญญา มีฝ่ายบริหารที่โปร่งใส มีระบบราชการที่เคารพสิทธิของพลเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความรับผิดชอบ และมีสื่อมวลชนที่เป็นเสรี (Asian Development Bank, 1995)

สำหรับนักวิชาการของไทย ได้ให้ความหมายและบัญญัติคำศัพท์คำว่า Good governance ที่แตกต่างกันไป เช่น ใช้คำว่า “วิธีการปกครองที่ดี” “ธรรมรัฐ” “สุประศาสนการ” “การบริหารจัดการที่ดี” “ธรรมาภิบาล” อย่างไรก็ตามการให้ความหมายและการเรียกใช้ของ Good governance สามารถแบ่งกลุ่มใหญ่ ๆ ตามคำที่มีผู้นิยมเรียกใช้ได้ดังนี้ คือ

1.1 ผู้ที่ใช้คำว่า “ธรรมรัฐ” แทน Good governance

ผู้ที่ใช้คำว่าธรรมรัฐ แทนคำว่า Good governance ก็มีนักวิชาการหลายท่านด้วยกัน

เช่น

รัฐธรรมนูญ ในทัศนะของ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ประเวศ วะสี และลิจิต ชีรเวคิน ให้ความหมายคล้ายคลึงกัน โดยมองถึงเรื่องความเป็นธรรม เช่น ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2540) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญ หมายถึง การบริหารกิจการของบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม เคารพสิทธิของผู้อื่น พลเมืองอย่างเสมอกัน มีระบบตัวแทนประชาชนที่สะท้อนความคิดของผู้คนสามัญเป็นอาภรณ์ ประดับตน ไม่ถูกดูถูกประชาชนด้วยการเอาความเท็จมาให้ และมีอารยะพอที่จะแสดงความรับผิดชอบ หากบริหารงานผิดพลาดหรือไร้ประสิทธิภาพ และอานันท์ ปันยารชุน (2541) อธิบายรัฐธรรมนูญ คือ ผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั้งในภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ ร่วมกันได้กระทำลงในหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่ การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชีรยุทธ บุญมี (2541) ใช้ว่า “รัฐธรรมนูญ” เช่นเดียวกัน โดยให้ความหมายว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ สังคม เอกชน และประชาชนที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม และ ลิจิต ชีรเวคิน (2541) ได้กล่าวว่า รัฐธรรมนูญ ความหมายอย่างตรงตัว คือ การปกครองที่มีธรรมะ หรือ ความถูกต้องเป็นหลัก แต่ถ้ามองลึก ๆ แล้วก็น่าจะหมายถึง กระบวนการปกครองบริหารที่อาศัย ปัญหาหลักการที่ต้องเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ มีประสิทธิภาพในการ แก้ปัญหาของสังคม และนำมาซึ่งความเจริญในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2546) ให้ความหมายของรัฐธรรมนูญ หมายถึงการที่ประเทศมี พลังขับเคลื่อนที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยการชักจูงทางสังคมเพื่อสร้างพลังงานทางสังคม (Social energy) เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญแห่งชาติขึ้น

1.2 ผู้ที่ใช้คำว่า “การบริหารจัดการที่ดี” แทน Good Governance

มุมมองของนักวิชาการบางส่วนมีความเห็นในการใช้คำว่ารัฐธรรมนูญจากข้างต้นยังไม่ ถูกต้องมากนัก โดย ยุค ศรีอารียะ (2546) กล่าวว่า คำว่า รัฐธรรมนูญ มีความหมายไม่ตรงกับ ความหมายของ Good governance นัก เพราะ Good governance น่าจะหมายถึงระบบในการบริหาร และการจัดการที่ดี มากกว่าจะหมายถึง การสร้างรัฐที่ดีงาม และถ้าหากใช้คำไทยว่า รัฐธรรมนูญ ภาษาอังกฤษก็น่าจะเป็นว่า Good state ไม่ใช่ Good governance ทั้งนี้คำที่ใช้แทนตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีได้ใช้คำว่า วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แทน Good governance และพระราช กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมายของ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
7. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ผู้ที่ใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” แทน Good Governance

บรรศักดิ์ อูวรรณโณ (2542) ได้เลือกใช้คำว่าธรรมาภิบาล โดยให้เหตุผล 2 ประการคือ

1. รากศัพท์ของคำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรม และ อภิบาล ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของ ธรรม ว่าหมายถึง คุณความดี ความถูกต้อง และ อภิบาล ว่าหมายถึง บำรุงรักษา ปกครอง ซึ่งตรงกับรากศัพท์ภาษาอังกฤษ

2. ธรรมาภิบาล ใช้ได้ในความหมายอย่างกว้าง ซึ่งรวมทั้งการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรธุรกิจเอกชน (Good corporate governance) และการปกครองที่ดีของภาครัฐ

ส่วน ประมวล รุจนเสรี (2542) ได้นิยามความหมายของธรรมาภิบาลว่า คือ การปรับวิธีคิด วิธีการบริหารราชการของประเทศไทยเสียใหม่ทั้งระบบ โดยการกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมา เพื่อทุกคนทุกฝ่ายในประเทศจะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหาพัฒนานำแผ่นดินไปสู่ความมั่นคง ความสงบสันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล และไชยวัฒน์ คำชู และคณะ (2545) ได้ให้นิยามว่า ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วม คือ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ การมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจอยู่บนฉันทานุมณ์อย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่า เสียงของคนยากจน และคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร

จากคำนิยามข้างต้นของนักคิดหรือขององค์กรต่าง ๆ สามารถสรุปคำว่า Good Governance หรือ ธรรมรัฐ หรือ การบริหารจัดการที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล คือ การใช้หลักการบริหารปกครองที่โดยเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ปฏิบัติ และติดตามผลของหน่วยการปกครองนั้น ๆ

2. องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

เนื่องจากการตีความหมายของธรรมาภิบาลที่มีความแตกต่างกันออกไป นำมาสู่การเสนอองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่มีความหลากหลาย สามารถหาหลักสากลของธรรมาภิบาล ได้ดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามา มีบทบาทและอิทธิพลในการคิด ตัดสินใจ ปฏิบัติ และติดตามผล ในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตน

2. หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการทำงาน ที่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลต่าง ๆ ตรวจสอบได้ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลนั้น ๆ ได้
3. หลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้
4. หลักคุณธรรม หมายถึง เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต
5. หลักค้ำจุน หมายถึง เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม
6. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน
7. หลักความเสมอภาค หมายถึง มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มี การเลือกปฏิบัติ

ตารางที่ 2-1 องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล

องค์ประกอบ	รายชื่อบุคคล/องค์กร	ความหมาย	ที่มา (เอกสารอ้างอิง)
1. หลักการมีส่วนร่วม	1. สำนักนายกรัฐมนตรี	การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
	2. กระทรวงมหาดไทย	เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่ม และพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน	สุดจิต นิมิตรกุล, 2543.
	3. สำนักงาน ก.พ.	ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542
	4. ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ	กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการตัดสินใจ ดำเนินนโยบายและมีส่วนในการควบคุมสถาบัน ตลอดจนการจัดสรรการใช้และการรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตน	ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ, 2545
	5. รัชชา สานติยานนท์ และคณะ	การที่สาธารณะชนมีโอกาสรับรู้นโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลและมีความมั่นใจว่ารัฐบาลมีความตั้งใจจริงในการดำเนินการตามนโยบายนั้น ซึ่งจะเกิดเช่นนั้นได้เมื่อประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงาน คำชี้แจง และถ้อยแถลงต่าง ๆ ของรัฐบาล และกระบวนการทางการเมืองในการกำหนดและดำเนินนโยบายเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการต่อสู้แข่งขันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ	รัชชา สานติยานนท์ และคณะ, 2544

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายชื่อบุคคล/องค์กร	ความหมาย	ที่มา (เอกสารอ้างอิง)
2. หลักความโปร่งใส	1. สำนักนายกรัฐมนตรี	เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
	2. กระทรวงมหาดไทย	ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและความสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้	สุดจิต นิมิตรกุล, 2543.
	3. ก.พ.	ความโปร่งใสขึ้นอยู่กับ ความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของสวนราชการที่มีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542
	4. UNDP	กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ ที่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลหรือข้อมูลข่าวสารสาธารณะของทางราชการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ	เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541
3. หลักนิติธรรม	1. สำนักนายกรัฐมนตรี	เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจหรืออำนาจของตัวบุคคล	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
	2. กระทรวงมหาดไทย	พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัย	สุดจิต นิมิตรกุล, 2542

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายชื่อบุคคล/องค์กร	ความหมาย	ที่มา (เอกสารอ้างอิง)
3. หลักนิติธรรม	3. ก.พ.	กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้ มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน	มี การ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542
	4. UNDP	การปกครองประเทศจะใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานและทุกคนเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศต้องมีความยุติธรรมและถูกบังคับใช้กับคนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน	เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541
4. หลักคุณธรรม	1. สำนักนายกรัฐมนตรี	เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
	2. ก.พ.	การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542
5. หลักคุณค่า	1. สำนักนายกรัฐมนตรี	เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
	2. ก.พ.	ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายชื่อบุคคล/องค์กร	ความหมาย	ที่มา (เอกสารอ้างอิง)
6. หลักความ รับผิดชอบ	1. สำนักนายกรัฐมนตรี	เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหา สาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในการแสดง ความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน	ระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี
	2. กระทรวงมหาดไทย	เจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะ เป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่	สุดจิต นิมิตรกุล, 2542
	3. ก.พ.	การได้รับการยอมรับและความพึงพอใจจากผู้ให้บริการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียน หรือการกล่าวหาที่ได้รับ	สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน, 2542
	4. UNDP	การตัดสินใจใด ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต้องกระทำโดยมีพันธะความ รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณะชนหรือผู้มีส่วนได้เสียกับหน่วยงานนั้น โดย คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลักและมีจิตใจเสียสละ เห็นคุณค่าสังคมที่ ตนเองสังกัดอยู่	เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541
7. หลักความเสมอ ภาค	1. กระทรวงมหาดไทย	มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบรับเรื่องราว ร้องทุกข์ที่ชัดเจน	สุดจิต นิมิตรกุล, 2542
	2. UNDP	ประชาชนทุกคนมีความสามารถอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ในสังคม เช่น โอกาสพัฒนาหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยรัฐเป็นผู้จัดสรรสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อให้ ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการได้เท่าเทียมกัน	เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541

การศึกษาถึงหลักธรรมาภิบาลเพื่ออธิบายว่าการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนนั้นถือว่ามีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถที่จะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามการทำงานของรัฐได้ ดังนั้นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยภาคประชาชนจึงถือว่าเป็นการดำเนินการที่เป็นไปตามทิศทางการพัฒนาการเมืองการปกครองที่ดี

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีวิวัฒนาการที่ยาวนาน และในช่วงเวลาต่าง ๆ ก็มีความเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน โดยการปกครองท้องถิ่นในช่วงแรกเป็นการขยายอำนาจของรัฐส่วนกลาง เพื่อควบคุมให้ท้องถิ่นบริการด้านสาธารณสุข ความสะอาด การเก็บขยะมูลฝอย และส่งข้าราชการมาเป็นผู้บริหาร ซึ่งมีการวางระเบียบที่เอื้อต่อการกำกับดูแลที่อาศัยหลักการของระบอบประชาธิปไตยมาอ้างเพื่อให้เกิดความชอบธรรม คนส่วนใหญ่เชื่อกันว่าถ้าไม่มีการปกครองท้องถิ่นรัฐประชาธิปไตยก็ไม่เกิด และต่อมาภายหลังรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติหลายฉบับเพื่อให้อำนาจท้องถิ่นมากขึ้น กอปรกับบริบทของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้าน เช่น จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น เศรษฐกิจเติบโตขยายตัวมากขึ้น ประชาชนมีสำนึกความเป็นพลเมืองมากขึ้น ฯลฯ นอกจากนี้จากขยายตัวของแนวคิดการเมืองภาคพลเมืองก็มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555, หน้า 2-4) สำหรับความหมายของการปกครองท้องถิ่นก็มีผู้ให้คำอธิบายไว้หลากหลาย ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

การปกครองท้องถิ่น คือ หน่วยงานปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้น และให้มีอำนาจในการปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิทางกฎหมาย (Legal rights) และต้องมียุทธศาสตร์ที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้มีความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ (William, 1953) ซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และถูกจัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง (John, 1957) ที่ให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปในท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครอง ในอำนาจการตัดสินใจในฐานะรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน (Danial, 1967)

การปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน (William, 1959) รวมถึงผู้ที่มีหน้าที่บริหาร มีความรับผิดชอบ มีอิสระ ปราศจากการควบคุมของหน่วยงาน

บริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่ยังคงอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดและไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด (Harris, 1984)

โดยนักวิชาการของไทยยังได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น คือ เป็นการปกครองที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารและตรวจสอบผลการดำเนินงาน ทั้งนี้จะต้องมีการกำหนดโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน โดยมีรัฐบาลกลางคอยกำกับดูแลและสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ (สมบัติ ชำรงชัญญวงศ์, 2549, หน้า 742) ทั้งนี้จะต้องเป็นการจัดการปกครองที่มีอาณาเขตที่แน่นอน แต่ไม่มีความเป็นอธิปไตยหรือแยกเป็นรัฐอิสระไปจากประเทศ เป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและจัดองค์การโดยอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2543, หน้า 123) รัฐบาลกลางมีหน้าที่เพียงมอบอำนาจให้กับประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเอง และจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, 2543, หน้า 415)

ดังนั้น เมื่อประมวลความหมายทั้งหมดก็จะให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นในภาพรวม คือ การปกครองที่รัฐส่วนกลางทำการกระจายอำนาจให้กับหน่วยการปกครองท้องถิ่น มีการแบ่งพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญองค์การดังกล่าวจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติงานระดับหนึ่ง ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายลักษณะเฉพาะที่กำหนด การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ แม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

โดยสรุปสาระสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. อาจมีรูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความแตกต่างของความเจริญ ประชากร หรือขนาดพื้นที่
2. ต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองโดยสิทธินี้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ
 - 3.1 สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น
 - 3.2 สิทธิในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่
 - 3.3 มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง คือ มีองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ
 - 3.4 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

2. ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตย

หัวใจของการปกครองท้องถิ่นนั้น กล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว ก็คือคำถามที่ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างไรกับระบอบประชาธิปไตย การจัดสรรอำนาจระหว่างองค์การปกครองท้องถิ่นกับรัฐบาลกลางควรเป็นอย่างไร และการปกครองท้องถิ่นควรมีความเป็นประชาธิปไตยแค่ไหนนั่นเอง ในประวัติศาสตร์ของโลกตะวันตก โดยเชนเซอร์ เจริญเมือง (2540) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้ 3 สำนักคิด ซึ่งสรุปประเด็นได้ดังนี้

สำนักแรก เป็นแนวความคิดของฝ่ายคัดค้านการปกครองตนเองของท้องถิ่น โดยเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการที่ขัดขวางระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง

การที่สำนักแรกเห็นว่า การปกครองท้องถิ่นกับระบอบประชาธิปไตยขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิงและไม่อนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ผลที่ตามมา คือ ระบบการบริหารประเทศบนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นระบบการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ไม่มีการปกครองตนเองในท้องถิ่นต่าง ๆ

สำนักที่สอง เห็นว่าหลักการประชาธิปไตยได้แก่ การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority rule) และความเสมอภาค (Equality) นั้นไม่อาจตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของการปกครองท้องถิ่นได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะคับแคบ เห็นแก่ท้องถิ่นตนเป็นหลัก (Parochial) หลากหลาย (Diverse) มีแนวโน้มจะเป็นแบบคณาธิปไตย (Potentially oligarchic) และมีลักษณะฉ้อฉลอำนาจ (Corrupt) สำนักที่สอง เห็นว่าอนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นได้ แต่ต้องมีการควบคุมจากรัฐบาลกลางอย่างมาก เพราะหัวใจของการบริหารประเทศอยู่ที่ส่วนกลางต้องฟังความเห็นของคนส่วนใหญ่ในประเทศ จึงกำหนดให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับมีฐานะโครงสร้างการบริหาร และโครงสร้างอำนาจหน้าที่เหมือนกัน

สำนักที่สาม เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นเกี่ยวพันกันอย่างยิ่ง ประชาชนต้องมีเสรีภาพ ประชาชนซึ่งเสียภาษีต้องมีสิทธิมีเสียงในการบริหารบ้านเมือง ต้องรู้ว่าผู้บริหารจะทำอะไรผู้บริหารควรปรึกษาหารือกับประชาชนในกิจการสาธารณะ ต่าง ๆ และไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหรือหมู่บ้านล้วนมีเสรีภาพในการบริหารท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นเอง

สำนักที่สาม การปกครองท้องถิ่นมีความจำเป็นในระบอบประชาธิปไตย เพราะมันช่วยให้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เสนอปัญหาและหาทางแก้ไข

2.2 บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศแนวคิดต่อการปกครองท้องถิ่นที่มีความเห็นต่างกันอยู่บ้าง นั่นก็คือ การมองว่า

การปกครองท้องถิ่น ไม่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองในระดับชาติ ซึ่งก็มักเป็นฝ่ายที่นิยมระบบรวมศูนย์หรือฝ่ายนิยมรัฐบาลกลางซึ่งก็เห็นว่าในปัจจุบันเกือบจะไม่ค่อยเป็นที่นิยมกันแล้วสำหรับในปัจจุบันฝ่ายที่เห็นว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นเช่นนี้จะมีส่วนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ ซึ่งเป็นความคิดเชิงบวกที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไป และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยหลักการแล้ว บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย

ประการแรก ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Greater political participation by the people) การปกครองท้องถิ่นซึ่งมีผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีประโยชน์เริ่มตั้งแต่การกระตุ้นความสนใจของประชาชน และการที่ผู้นำเหล่านั้นมาจากการเลือกตั้งเสนอ นโยบายให้ประชาชนได้ทราบ ได้คิด ถกเถียงและตัดสินใจเลือก ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

ประการที่สอง ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Accountability) ที่ผ่านมามีคำว่า Accountability เป็นคำที่ไม่ค่อยปรากฏในสังคมไทย แต่เป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก เพราะคำนี้หมายถึงพันธะสัญญาหรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้นำที่ผู้มาจากการเลือกตั้งมีต่อผู้เลือกตั้ง เนื่องจากว่าประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนของตนตัวแทนเหล่านั้นจึงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ว่า ตัวเขาเข้าไปทำงานอะไร ผลของงานเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือส่วนตัว ต้องอธิบายได้ว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะขจัดระบบเผด็จการของรัฐบาล กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็ง การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางก็จะเป็นไปได้ยาก

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ การเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น

ประการที่ห้า การสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน จากนั้นจึงขยายไประดับประเทศ

ประการที่หก การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่ทางการเมืองของประชาชน (Politicization) เมื่อมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองและประชาชนก็จะเกิดความผูกพัน และใส่ใจการเมืองมากขึ้นเพราะการบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของประชาชน

จะเห็นได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่เกิดมาจากแนวคิดการกระจายอำนาจทางการปกครอง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานได้ โดยให้นำแนวคิดนี้มาใช้ประกอบการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการปกครองส่วนท้องถิ่นและสิทธิของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

1. ความหมายของยุทธศาสตร์

คำว่ายุทธศาสตร์ หรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Stratage” มาจากคำว่า Strategos ในภาษากรีก ที่เกิดจากคำว่า Statos ซึ่งหมายถึง Army หรือ กองทัพ ผสมกับคำว่า Again ซึ่งหมายถึง lead หรือนำหน้า จึงทำให้นักวิชาการทางการบริหารตีความว่า Leading the total organization หรือการนำทางในองค์กรโดยรวม ซึ่งมีนัยทั้งเชิงจุดมุ่งหมายและวิธีการว่า ต้องการจะทำอะไรให้สำเร็จและทำอย่างไร (วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, 2551, หน้า 31)

ทั้งนี้ จะเห็นว่าการอธิบายความหมายของคำว่ายุทธศาสตร์ มีนักวิชาการกล่าวถึงไว้หลายท่าน ดังเช่น โบเพร์ (Beaufre, 1965, pp. 13-50) ที่กล่าวว่ายุทธศาสตร์เป็นวิถีคิดที่มีเป้าหมายที่มาจากการรวบรวม เรียบเรียง โดยจัดลำดับความสำคัญ แล้วจึงเลือกวิธีการปฏิบัติที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ยุทธศาสตร์หนึ่งอาจเหมาะสมที่สุดในสถานการณ์หนึ่ง แต่อาจเป็นยุทธศาสตร์ที่เลวร้ายที่สุดในอีกสถานการณ์หนึ่ง เดิมทีนั้นยุทธศาสตร์มักใช้ในการวางแผนสงครามหรือแผนทางทหารเท่านั้น แต่ปัจจุบันสงครามไม่ได้เป็นเรื่องทางทหารเพียงอย่างเดียว สงครามเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกสิ่งทุกอย่าง ดังนั้น ยุทธศาสตร์จึงเป็นวิถีคิดที่จะทำให้แน่ใจได้ว่า การที่ตัดสินใจกำหนดแนวทางหรือนโยบายใดก็ตามได้กระทำอย่างรอบคอบ ใคร่ครวญอย่างดีที่สุดแล้ว Beaufre ยอมรับว่ายุทธศาสตร์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก จนบางครั้งไม่อาจกำหนดความหมายที่ชัดเจนได้และเขายังเห็นว่าทุกวันนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่วางแผนยุทธศาสตร์ที่วางแผนต่อไป โดยที่ตนเองยังไม่ทราบแน่ชัดว่า ยุทธศาสตร์ที่แท้จริงคืออะไร อย่างไรก็ตามเขาสรุปว่ายุทธศาสตร์ไม่ได้เป็นอะไรที่มากไปกว่า การเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อีกมุมมองหนึ่งของ โรซินกี (Rosinski, 1977, p.64) ได้กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ คือ การกำหนดทิศทางที่จะใช้พลังอำนาจทั้งหมด ยุทธศาสตร์เป็นการทำให้เกิดพลังอำนาจ โดย เซอโต และปีเตอร์ (Certo & Peter, 1991, p.5) ให้นิยามว่า วิธีการดำเนินงานที่แน่ใจว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

สำหรับนักวิชาการไทย ดังเช่น จุลชีพ ชินวรรณโณ (2545, หน้า 6) ได้กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ในความหมายที่แคบคือ ยุทธศาสตร์เป็นแนวทางในการใช้กำลัง หรือขู่ว่าจะใช้กำลังทาง

ทหารในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้วยการวางแผนการใช้กำลังอย่างแยบยล เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ทางการเมือง อีกทั้งเป็นศิลปะการใช้กำลังเพื่อให้ประสพชัยชนะในสมรภูมิ เป็นการใช้กำลังอย่างไร เมื่อไร ที่ไหน เพื่อจัดการข้าศึกแต่ในปัจจุบันคำว่า “ยุทธศาสตร์” ได้ถูกขยายความและนำไปใช้ในวงการต่าง ๆ นอกเหนือจากวงการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเอกชน ความหมายของยุทธศาสตร์ จึงขยายความไปถึง การวางแผน การปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

เฉลิม บุรีภักดี (2546, หน้า 20-21) อธิบายว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยความคิดหลัก 3 ประเด็นคือ ยุทธศาสตร์ (Strategy) การพัฒนา (Development) และท้องถิ่น (Locality) ซึ่งยุทธศาสตร์ หมายถึง แผนการอันชาญฉลาดสำหรับกระทำการอันหนึ่งอันใด ให้บรรลุเป้าหมายในลักษณะที่มีหลักวิชาการมารองรับและเป็นหลักวิชาการที่ถูกต้องเป็นวิทยาศาสตร์ใช้ข้อมูลสภาพจริงของท้องถิ่นมาช่วยกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นแผนการที่ไม่คุ้นเคยมาก่อนและเมื่อดำเนินการตามแผนการนี้จะได้ผลคุ้มค่า คุ่มทุน

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ (2546, หน้า 17) ได้ให้คำนิยามว่า กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ เป็นวิธีการดำเนินการดำเนินงานที่มั่นใจได้ว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ นอกจากนี้ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2551, หน้า 62) ยังมองว่า คำว่ายุทธศาสตร์ (Strategy) มีความหมายรวมถึง จุดหมายปลายทาง (End) และวิธีการสู่จุดหมายปลายทาง (Means) เชิงนโยบาย

อมร นนทสุด และคณะ (2548, หน้า 12) เห็นว่า ยุทธศาสตร์ คือ วิธีที่คิดว่าจะทำให้ไปสู่จุดหมายที่ฝันไว้ให้เร็วที่สุดสมบูรณ์ที่สุดและได้ผลตอบแทนมากที่สุด โดยที่แผนยุทธศาสตร์ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

หากพิจารณาจากราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 911) ได้ให้ความหมายของคำว่ายุทธศาสตร์ ไว้ว่า วิชาว่าด้วยการพัฒนาและการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยา

จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปความหมายของยุทธศาสตร์ได้ดังนี้ คือ การกำหนดแนวทางหรือวิธีในการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผ่านกระบวนการขั้นตอนที่มีความเป็นวิชาการซึ่งอาศัยทฤษฎีต่าง ๆ มารองรับ และจำเป็นต้องมีทบทวนการกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่วางนั้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์

ขั้นตอนหรือกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ อาจมีลำดับขั้นแตกต่างกันไป โดยสุภาพนิสถยภูวนิช (2544, หน้า 136) ได้กล่าวถึงว่า การกำหนดยุทธศาสตร์มีจุดเริ่มต้นมาจากการวิเคราะห์

สภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ตลอดจนการวิเคราะห์ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรว่ามีทรัพยากรอย่างไรบ้าง ต่อมาก็ประเมินความสามารถขององค์กรว่าเก่งเรื่องอะไรเชี่ยวชาญในเรื่องอะไร และถ้านำทรัพยากรและความสามารถมาประสานประโยชน์ร่วมกัน ก็จะก่อให้เกิดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม

เคลียว บุรีภักดี (2546, หน้า 31) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสำหรับหน่วยงานท้องถิ่น มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์หน่วยท้องถิ่น เพื่อค้นหา ปัญหาเป้า สำหรับการพัฒนาปัญหาเป้าแต่ละครั้ง นักพัฒนาต้องกำหนดเลือกเอง จากผลการวิเคราะห์โดยเลือกตามความเห็นสมควร

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา มีลักษณะดังนี้

1. เป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนารวมกับปัญหาเป้า
2. หน่วยระบบทำงานของยุทธศาสตร์การพัฒนอาจมีมากกว่าหนึ่งแต่ต้องเล็งไปคู่เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันและเสริมกัน
3. ทรัพยากรในบริบทของหน่วยระบบทำงานของยุทธศาสตร์การพัฒนต้องมีมากเพียงพอที่จะเป็นหลักให้แก่หน่วยระบบทำงาน ถ้าไม่พอต้องลดขนาดของหน่วยระบบทำงานตามสัดส่วน ซึ่งจะมีผลไปถึงการพิจารณาเลือกเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนา และอาจต้องลดหรือเปลี่ยนปัญหาเป้า เพื่อให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ตามแนวทางของวัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2551, หน้า 32) สามารถสะท้อนถึงกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เห็นภาพขั้นตอนได้อย่างชัดเจน ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อนภายในหน่วยงาน และโอกาสภัยอุปสรรค จากภายนอกหน่วยงาน ซึ่งเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานทั้งที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขในระยะเวลาที่ผ่านมาและที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขในอนาคต
2. การจัดวางทิศทางของหน่วยงาน โดยพิจารณาภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งเน้นเหตุผลในการมีหน่วยงาน และเป้าประสงค์ของหน่วยงาน
3. การกำหนดกลยุทธ์ โดยพิจารณาออกแบบและเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจากการวิเคราะห์ทางเลือกด้วยเทคนิคต่าง ๆ
4. การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ โดยดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นไปอย่างราบรื่นโดยคำนึงถึงโครงสร้างของหน่วยงาน และวัฒนธรรมของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามที่พึงประสงค์

5. การควบคุมเชิงกลยุทธ์ โดยวิธีการติดตามผลการปฏิบัติงาน และวิธีประเมินผล กระบวนการและประเมินผลสำเร็จของหน่วยงาน

หากพิจารณาถึงลำดับขั้นของยุทธศาสตร์ ในองค์กรภาคธุรกิจ สามารถจัดได้ 3 ระดับ (วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 21-22) ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ระดับองค์กร (Organization – level strategy) หมายถึงยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองวัตถุประสงค์หลักในภาพรวมขององค์กร หรือบริษัท ในกรณีองค์กรขนาดเล็ก วัตถุประสงค์หลักในภาพรวมจะมีเพียงวัตถุประสงค์เดียว ส่วนองค์กรขนาดใหญ่จะมีหลาย วัตถุประสงค์

2. ยุทธศาสตร์ระดับกิจการ (Business- level strategy) หมายถึงยุทธศาสตร์ที่ตอบสนอง วัตถุประสงค์หลักของหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในกระบวนการทำงานในแต่ละกิจการ ซึ่งมีประเด็น ตัวชี้วัดในเรื่องรอบเวลา คุณภาพ การเพิ่มผลผลิต หรือต้นทุนต่อหน่วย มุ่งการใช้ทรัพยากรให้มี ประสิทธิภาพสูงสุด

3. ยุทธศาสตร์ระดับปฏิบัติการ (Function – level strategy)

ในส่วนของภาครัฐ แม้ความสำเร็จของเป้าหมายจะมีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ของ หน่วยงานลงไปเป็นระดับเช่นเดียวกับภาคธุรกิจก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความซับซ้อน มากกว่าเนื่องจากจำนวน และความซ้ำซ้อนของโครงสร้าง บทบาท หน้าที่และภารกิจ ซึ่งในองค์กร ภาครัฐลำดับขั้นของยุทธศาสตร์มี 3 ระดับ ดังนี้ (วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 22)

1. ยุทธศาสตร์ระดับนโยบาย (Policy – level strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่ตอบสนอง นโยบาย แผนงานของกระทรวง

2. ยุทธศาสตร์ระดับโครงการ (Project – purpose level strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่ ตอบสนองวัตถุประสงค์หลักของโครงการ

3. ยุทธศาสตร์ระดับปฏิบัติการ (Function level strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่ตอบสนอง ผลผลิตหลักซึ่งเกิดจากกระบวนการทำงาน

3. ข้อพิจารณาในการตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์

ในการตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์ใด ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงบรรทัดฐานและเงื่อนไขบาง ประการ ดังต่อไปนี้

1. บรรทัดฐานหลัก

1.1 ต้องตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอก

1.2 ต้องคำนึงถึงการรักษาสถานภาพและความได้เปรียบในการแข่งขัน

1.3 ในแต่ละด้านที่กำหนดต้องมีความสอดคล้องกัน

- 1.4 ต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น
- 1.5 ต้องสอดคล้องกับภารกิจและวัตถุประสงค์
- 1.6 ต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน
2. เงื่อนไขที่ต้องพิจารณา
 - 2.1 ความเพียงพอของทรัพยากร โดยเฉพาะทางการเงิน
 - 2.2 ทักษะคนในเชิงบวก
 - 2.3 สมรรถนะขององค์กรโดยรวม
 - 2.4 ความว่องไวในการตอบโต้หรือได้กลับในสถานการณ์ที่นอกเหนือความ

คาดหมาย

4. ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน หน่วยงานที่มีการศึกษาและได้เสนอเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องถึงเรื่องการสร้าง ความเข้มแข็งของภาคประชาชน ได้แก่ สภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2550, หน้า 34-35) โดยได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง พบว่ามีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญถึงการสร้าง ความเข้มแข็งไว้เช่นกัน กล่าวคือ 1. ยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และส่งเสริมความ เข้มแข็งของภาคประชาสังคม 2. ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3. ยุทธศาสตร์ด้านคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำ และนักการเมือง 4. ยุทธศาสตร์ด้านธรรมาภิบาลทางการเมืองและการบริหาร 5. ยุทธศาสตร์ด้าน ความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์ 6. ยุทธศาสตร์ด้านการกระจาย อำนาจ และการสร้างความเป็นธรรมในการบริหารทรัพยากร โดยในแต่ละยุทธศาสตร์มีรายละเอียด ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และส่งเสริมความเข้มแข็งของภาค ประชาชน ประกอบด้วย 5 พันธกิจ ดังต่อไปนี้
 - 1.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลเมือง และสิทธิชุมชน
 - 1.2 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
 - 1.3 การเสริมสร้างสถาบันสื่อมวลชนที่เป็นอิสระ
 - 1.4 การสร้างกลไกการปรึกษาหารือสาธารณะ
 - 1.5 การสร้างกลไกรับความคิดเห็นของเสียงข้างน้อย
2. ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยการมีส่วน ร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 3 พันธกิจ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองแก่พลเมือง

- 2.2 การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบปรีกษาหารือ
- 2.3 การเสริมสร้างประชาธิปไตยทางตรง
3. ยุทธศาสตร์ด้านคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำและนักการเมือง มีพันธกิจดังต่อไปนี้
 - 3.1 การแยกทุนจากการเมือง
 - 3.2 การสร้างกลไกป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน
 - 3.3 การสร้างระบบการควบคุมและลงโทษทางสังคม
 - 3.4 การพัฒนากลไกการคัดสรรบุคลากรที่มีคุณธรรมจริยธรรม
4. ยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลทางการเมืองและการบริหาร ประกอบด้วย พันธกิจต่อไปนี้
 - 4.1 การเสริมสร้างสถาบันการเมือง
 - 4.2 การสร้างระบบตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ
 - 4.3 การสร้างระบบการตรวจสอบและการรับผิดชอบทางการเมือง
 - 4.4 การเสริมสร้างระบบการบริหารการปกครองตามหลักนิติธรรม
 - 4.5 การสร้างความชอบธรรมทางการเมือง
 - 4.6 การเสริมสร้างระบบการเมืองและการบริหารโดยเน้นผลประโยชน์สาธารณะ
 - 4.7 การเสริมสร้างความโปร่งใสทางการเมืองและการบริหาร
5. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์ ประกอบด้วย 4 พันธกิจ ดังต่อไปนี้
 - 5.1 การเสริมสร้างความมั่นคงภายในชาติ
 - 5.2 การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี
 - 5.3 การเสริมสร้างความอดทนอดกลั้นทางการเมืองให้เกิดขึ้นในทุกภาพส่วนของสังคม
 - 5.4 การเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันของคนในชาติท่ามกลางความหลากหลาย
6. ยุทธศาสตร์ด้านการกระจายอำนาจ และการสร้างความเป็นธรรมในการบริหารทรัพยากร ประกอบด้วย 4 พันธกิจ และกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้
 - 6.1 การเสริมสร้างความสำนึกในการเป็นเจ้าของท้องถิ่น
 - 6.2 การสร้างความเป็นธรรมในการบริหารทรัพยากรท้องถิ่น
 - 6.3 การสร้างกลไกการถ่ายโอนอำนาจให้แก่ท้องถิ่น
 - 6.4 การพัฒนาเครือข่ายร่วมกันระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากกระบวนการต่าง ๆ ข้างต้น การจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาส่วนใหญ่จะถูกจัดทำในระดับองค์กร หรือองค์การ เพราะถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ทำให้หลาย ๆ องค์กร ขยับเคลื่อนหน่วยงานของตนไปได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้หากพิจารณาหน่วยภาคส่วนอื่นในสังคม การจัดทำยุทธศาสตร์ ก็น่าจะเป็นเรื่องที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนาการจัดทำยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเรื่องต่าง ๆ จะช่วยเป็นการเติมเต็มการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้มีความมั่นคงต่อไป โดยในการศึกษารายนี้ นำหลักการจัดทำยุทธศาสตร์มาใช้ในขั้นตอนของการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยพิจารณาถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และนำเสนอประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้การนำเสนอถึงยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บัณฑูร ประดิษฐ์สุวรรณ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมในจังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในส่วนราชการจังหวัดนครสวรรค์ และตัวแทนประชาชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง คือ ความสามัคคีและความร่วมมือ มีผู้นำที่ดี เสียสละ มีความเอื้ออาทร มีความเข้าใจในเรื่องประชาสังคม ความพร้อมของชุมชน มีทัศนคติที่ดีของประชาชน มีการรวมกลุ่ม และผู้นำและคนในสังคมมีการศึกษาดี

วาริณ วิงชัย (2545) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นการขอรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ การเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง การเข้าชื่อเสนอข้อบังคับตำบล และการเข้าชื่อถอดถอนคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ซึ่งในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรก คือ การเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบังคับตำบล การเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง และการเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความแตกต่างกับการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วม

ของประชาชนมากที่สุดคือ การเป็นสมาชิกกลุ่มในตำบล การรับรู้วิธีการในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การออกกฎ ระเบียบ และข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนตำบล และทัศนคติของผู้บริหารท้องถิ่น

มนัส สุวรรณ และคณะ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น กลุ่มประชาชน/องค์กรประชาชน และกลุ่มนักวิชาการและผู้นำชุมชน โดยผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานของท้องถิ่นไว้ 3 รูปแบบ คือ 1. ลักษณะการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยกำหนดเป็นกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 3 รูปแบบ ก. การกำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องเสนอร่างแผนงานและร่างงบประมาณต่อสาธารณะชนของท้องถิ่นนั้น ก่อนนำเสนอเพื่อขออนุมัติจากสภาท้องถิ่น ข. การกำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นแต่ละแห่ง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลมีสภาที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของชุมชนและองค์กรประชาชน ค. การกำหนดให้มีตัวแทนของชุมชน และ หรือตัวแทนองค์กรประชาชนจำนวนหนึ่งเข้าร่วมประชุมในสภาท้องถิ่นทุกครั้ง และการประชุมควรจัดในวันหยุดราชการหรือช่วงเย็น 2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตรวจสอบองค์กร ปกครองท้องถิ่น โดยการดำเนินงานของประชาชนโดยตรง มี 3 รูปแบบ คือ ก. รูปแบบการใช้ความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรประชาชนเป็นศูนย์กลาง หรือเครือข่ายในการตรวจสอบ ข. รูปแบบที่รัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นหรือเอื้ออำนวยให้เกิดองค์กรหรือกลุ่มประชาชน ค. รูปแบบการส่งเสริมบทบาทของสื่อให้เปิดเวทีหรือพื้นที่แก่ประชาชนในการแสดงออกเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น 3. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยร่วมมือกันในการทำงาน มี 2 รูปแบบ คือ ก. รูปแบบการร่วมคิดและร่วมทำ โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้สร้างช่องทางให้ประชาชนหรือตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ตลอดทั้งกระบวนการหรืออาจเอื้ออำนวยให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมดก็ได้ ข. รูปแบบที่องค์กรปกครองท้องถิ่นสร้างเวทีหรือโอกาสให้ประชาชนรวมทั้งฝ่ายอื่น ๆ ได้แสดงออกเกี่ยวกับการทำงานของท้องถิ่น

ศุภกิติ ไชยสาร (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

สุปรินญา นุ่นเกลี้ยง (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของ

ศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุเป้าหมายของรัฐธรรมนูญที่ต้องการ เพราะขาดอิสระอย่างแท้จริง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญขาดบรรทัดฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัย ได้แก่ สถานภาพของผู้ถูกร้องภูมิหลังของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ บริบททางสังคมและความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมาย แนวทางแก้ไขคือประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ

ปริศนา เบญจาทิกุล (2548) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนองบัว ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว และผู้นำกลุ่มองค์กรชุมชน จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ผลวิจัยพบว่า ปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่มีปัญหามากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ส่วนรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ ค้นหาประเด็นหลักและวิเคราะห์ปัญหา และนำปัญหาวิเคราะห์ ดำเนินการกำหนดแผนงาน ประเมินผลการดำเนินงานและรายงานผลความสำเร็จ

โกวิท พวงงาม (2549) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการป้องกันทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผลการศึกษาพบว่ามาตรการและกลไกส่งเสริมการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การส่งเสริมกลไกหน่วยงานภาครัฐและองค์กรให้มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้สภาท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพเพื่อทำหน้าที่ถ่วงดุลกับผู้บริหารท้องถิ่น การส่งเสริมกลไกภาคประชาสังคมให้มีส่วนร่วมกับการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแข็งขัน โดยเน้นการมีส่วนร่วม การให้ความรู้ความเข้าใจ การส่งเสริมกลไกสถาบันการศึกษา สถาบันพัฒนาข้าราชการ/บุคลากรท้องถิ่น และศูนย์เรียนรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมให้มีกลไกสื่อและประชาสัมพันธ์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสริมสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีส่วนอื่น ๆ ในการจัดทำบริการสาธารณะ เป็นการประหยัดงบประมาณ และก่อให้เกิดความโปร่งใส การส่งเสริมให้มีการสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ ที่ทำงานแบบโปร่งใส ปราศจากการทุจริต

กรภัค จ้ายประยูร (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจภาคประชาชนด้านความเป็นประชาธิปไตย โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า พลังอำนาจภาค

ประชาชนก่อตัวขึ้นจากภายในชุมชน ไม่ใช่จากภายนอกนำเข้าไป โดยมีเงื่อนไขที่จำเป็นคือ ความพอเพียง การพึ่งตนเองได้ การมีผู้นำที่เสียสละ ฐานความรู้ มโนสำนึกและมีการกระทำร่วมกัน ซึ่งจะเกิดได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน โดยควรยึดหลักการพหุศาสตร์และเชื่อในศักยภาพของมนุษย์

ธนาพจน์ เอี่ยมสะอาด (2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ โดยการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและถอดถอนอยู่ในระดับน้อย และปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคือ เพศ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมืองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ คือ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประสบกับปัญหาอิทธิพลท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลไม่เปิดโอกาสให้เข้ามีส่วนร่วม ประชาชนขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของประชาชน มีปัญหาเรื่องภารกิจ เช่น เวลาในการทำกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ตรงกับเวลาในการทำงานของประชาชน ปัญหาการเดินทางและงบประมาณในการติดตามตรวจสอบ

อภิชาติ ไชยสีดา (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในการบริหารงานเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอำนาจบริหารของนายกเทศมนตรีมีมากเกินไป การใช้อำนาจนิติบัญญัติของสภาเทศบาลทำได้อย่างจำกัด นอกจากนี้การกำกับดูแลของราชการส่วนภูมิภาค ขาดความน่าเชื่อถือ ข้อเสนอแนะที่ได้คือ แก้ปัญหาที่โครงสร้างของอำนาจ คือ ลดอำนาจของนายกเทศมนตรีเพิ่มอำนาจในการจัดทำงบประมาณให้กับฝ่ายสภาเทศบาล ให้ผู้บริหารระดับรองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งถ่วงดุลอำนาจในการบริหารงานบุคคล แก้ปัญหาที่นักการเมืองฝ่ายบริหาร และแก้ปัญหาที่พนักงานเทศบาล ต้องวางตัวให้ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่หมั่นศึกษาหาความรู้ ไม่ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองทั้งสองฝ่าย สุดท้ายคือแก้ปัญหาที่ประชาชน ต้องใช้สิทธิในการเลือกตั้ง มีเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ร่วมกำหนดนโยบายของท้องถิ่น มีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นข้อมูลทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์

บุญชนะ เนาวรัตน์ (2551) ได้ศึกษา เรื่องการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารเทศบาลเมืองบ้านสวนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารเทศบาล และศึกษา

ถึงปัญหา อุปสรรคในการตรวจสอบการบริหารเทศบาล และหาข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกลไกการตรวจสอบการบริหารงานเทศบาล โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยเชิงสัมภาษณ์แบบปลายเปิดที่เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก ตัวอย่างที่ใช้คือ ประชากรที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า ระบบในการควบคุม ตรวจสอบการบริหารมี 4 ประการ คือ การควบคุมตรวจสอบทางการเมืองการปกครอง การควบคุมตรวจสอบทางศาล การควบคุมตรวจสอบทางการเงินการคลัง การควบคุมตรวจสอบทางสังคม โดยปัญหา อุปสรรคในการตรวจสอบการบริหารเทศบาล ได้แก่ การที่ประชาชนที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการควบคุมตรวจสอบอย่างที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน การที่กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติมีความซับซ้อนยุ่งยาก ตลอดจนช่องทางในการควบคุมตรวจสอบบางช่องทางมีค่าใช้จ่ายที่สูงและใช้เวลานาน แนวทางในการแก้ไข จากการศึกษาพบว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและความเข้าใจให้แก่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน ตลอดจนช่องทางในการควบคุมตรวจสอบในการบริหารเทศบาล

พรทิพย์ ทับแก้ว และปรกรณ์ ประจันบาน (ม.ป.ป.) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการรับรู้ ด้านความคิดและตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

วิโรจน์ เชนนำบัญชาชัย และอุดมรัตน์ ทิวะทรัพย์ (2553) ศึกษาเรื่อง อุปสรรคในการสร้างกลไกในการปราบปรามประพฤติมิชอบในเชิงรูปธรรมของภาคประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพกลไกการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชันของภาคประชาชนในปัจจุบัน และศึกษาอุปสรรคในการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชันของภาคประชาชนพร้อมหาทางแก้ไข โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง และใช้เทคนิคหลายแบบในการรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับประชาชนผู้สนใจในการให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ทั่วทุกภาค ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคสำคัญคือ 1. การขาดการสนับสนุนจากรัฐหรือสังคม 2. ผู้นำไม่จริงจังในการสนับสนุนและปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน 3. การลดลงของจริยธรรมในสังคมไทย 4. ภาคประชาชนขาดทักษะในการบริหารจัดการ 5. ภาคประชาชนขาดองค์ความรู้และความเข้าใจรูปแบบการทุจริตประพฤติมิชอบ 6. อิทธิพลของผู้ทุจริต และแนวทางการสร้างกลไกต่อสู้ปราบปรามคอร์รัปชันอย่างรูปธรรมจำแนกออกเป็น 2 ระยะ กล่าวคือ ระยะสั้น ต้องมีการลดอำนาจของภาครัฐและเพิ่มอำนาจให้แก่ภาคประชาชนมากขึ้นในเวลาเดียวกัน และควรให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อภาคประชาชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นต้องดึงภาคธุรกิจให้มีส่วนร่วม

การต่อสู้กับคอร์รัปชันร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชน และพร้อมเร่งสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทราบถึงพิษภัยของคอร์รัปชัน เป็นต้น แนวทางระยะยาว ต้องมีการประสานงานกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการตรวจสอบ และเร่งสร้างปลูกจิตสำนึกต่อการต่อต้านการคอร์รัปชันถึงพิษและโทษของการคอร์รัปชันในทุกภาคส่วนของสังคม และสร้างระบบถ่วงดุลอำนาจระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยตรวจสอบจากรัฐและประชาชน

ชาญชัย ลีทิสสาร (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตลิ่งชัน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณ พบว่า หากค่าใช้จ่ายในการใช้บริการลดลง จะส่งผลทำให้ประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณเพิ่มขึ้น หากรายได้ลดลงจะมีผลทำให้ประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณเพิ่มขึ้น

วิศาล ศรีมหาวโร (2554) การศึกษาเรื่อง การเมืองไทยระบบหรือคน: การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยใช้ฐานการศึกษาของภาคประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า 1. ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่สอดคล้อง ที่คล้ายคลึงกับวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยโดยทั่วไป แต่มีความแตกต่างที่เด่นชัดในเรื่องเลือกเรื่องที่จะใช้เงินสู้แล้วต้องชนะ นิยมคนกล้าได้กล้าเสีย รักศรัทธาใครแล้วไม่เปลี่ยนแปลง ยกเว้น ไปทำเรื่องเสียหายก็จะไม่เลือกกลับมาอีกเลย การได้สิทธิพิเศษ ถือเป็นเรื่องอำนาจบารมี 2. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการทำตามกฎหมายมากกว่าจิตสำนึก การมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ คือ การร่วมรณรงค์หาเสียง การร่วมจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิก การร่วมกิจกรรมชุมชน การร่วมติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง การร่วมพุดจาปรึกษาทางการเมือง การลือบปี่หรือวิ่งเต้นมีน้อย โดยเฉพาะการเดินทางขบวนประท้วง เพราะกลัวถูกกล่าวหาว่ารับเงิน และไม่เชื่อว่าเป็นวิธีการที่แก้ปัญหาได้ ยังมีวิธีการอื่น ๆ อีกหลายวิธี และ 3. ยุทธศาสตร์พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะต้องมีกิจกรรมหรือโครงการ ที่เป็นการเมืองแนวใหม่ สร้างวิทยากรแกนนำในพื้นที่ การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ให้เป็นการเมืองภาคพลเมืองที่เข้มแข็ง มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารบ้านเมือง มีเวทีแลกเปลี่ยนปัญหาการบ้าน การเมือง ที่มีกรอบบทเรียน จัดตั้งกลุ่มติดตามการดำเนินงานโครงการของรัฐในทุกระดับ และกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะแก่ชุมชน

คิม (Kim, 1997 อ้างถึงใน วิศาล ศรีมหาโร, 2554) ได้ศึกษาโภชนาการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในกลุ่มผู้หญิงยากจนและครอบครัว โดยใช้แนวคิดกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างพลังอำนาจในตนเองของ เปาโล แฟร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยเกิดกิจกรรมร่วมกันในเชิงสร้างสรรค์สังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอว่า กรอบแนวคิดในการพัฒนาชุมชนต้องรวมองค์ประกอบด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยอธิบายกระบวนการศึกษาการสร้างพลังอำนาจของชุมชน

บรูคเกอร์ และคณะ (Brooker et al., 1997 อ้างถึงใน วิศาล ศรีมหาโร, 2554) ได้วิจัยกับคนงานอพยพในฟาร์มของรัฐออริโซนา รัฐนิวเจอร์ซีย์ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา จำนวน 27 คน ผลการวิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในระดับของการสร้างและพฤติกรรมเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการเรียนรู้ในการสร้างพลังอำนาจในตนเองคงที่ จำนวน 17 คน และ กลุ่มที่มีการสร้างพลังอำนาจสูงขึ้น จำนวน 10 คน นอกจากนั้นยังพบว่ากลุ่มที่มีการสร้างพลังอำนาจในตนเองสูงขึ้นส่วนมากเป็นผู้ชาย และมีการศึกษาสูง และทั้ง 3 ชุมชน ที่ทำการวิจัยมีความแตกต่างที่เกิดจากบริบทของชุมชนนั้น ๆ ถึงแม้จะใช้หลักการและรูปแบบเดียวกัน การมีส่วนร่วมในโครงการไม่ใช่เหตุผลเดียวในการเปลี่ยนแปลง แต่อาจเกิดจากทักษะ ความมั่นใจในการเข้ามามีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ในครอบครัว กล่าวคือการเกิดการเรียนรู้ในการสร้างพลังอำนาจในตนเองมิใช่เกิดจากโครงการเพียงอย่างเดียว แต่มีผลมาจากการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลด้วย

เอ็บราอิม (Ephraim, 2013) ศึกษาการเผชิญหน้ากับความท้าทายและการกีดกันการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในชนบท ตำบลคูเร่า เมืองชิมบับเว ประเทศอินเดีย ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลในชุมชนหรือองค์กรที่ควบคุมในเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนมีระดับความสัมพันธ์ที่ต่ำ เนื่องจากพวกเขาไม่มีอำนาจและไม่อยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการพัฒนาในชุมชน นอกจากนั้นยังพบว่าในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในชุมชนไม่มีการกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า โดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามการชักจูงหรือกระตุ้นจากผู้นำ และถูกยึดตามแบบแผนของสังคมที่ผ่านมา จนทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้ ทำให้ชุมชนไม่มีอิสระส่วนการกระจายอำนาจอยู่ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเกี่ยวข้องในผลประโยชน์ ในขณะที่ประชาชนจะถูกขับออกหรือไม่มีเสียงที่จะไปมีความสัมพันธ์ในอำนาจกับชุมชนนั้น สำหรับข้อเสนอแนะของงานวิจัยชิ้นนี้คือ การมีส่วนร่วมในชุมชน จะต้องมิถูกของชุมชนเป็นศูนย์กลาง และให้แก่นำในชุมชนแบ่งความรับผิดชอบให้กับประชาชนได้ใช้กระบวนการพัฒนาในชุมชนให้มากขึ้น

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด ทฤษฎี และหลักการและงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ มากำหนดเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปประเด็นในการพิจารณาถึง

สถานการณ์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากแนวคิดของนักวิชาการและในเชิงกฎหมาย

ทั้งนี้ การพิจารณาถึงความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ พิจารณาถึงความสามารถในการตรวจสอบการใช้อำนาจของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. ความสามารถในการตรวจสอบการใช้อำนาจของประชาชนในทางตรง หมายถึง ประชาชนสามารถเข้าไปดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ไม่ผ่านตัวแทนหรือหน่วยงานราชการในการดำเนินการ อันได้แก่

1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือมติขององค์กรท้องถิ่น หมายถึง การเข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณ การเข้าไปมีส่วนเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณ การติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณ การติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ รายจ่ายในแต่ละปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ รายจ่าย

1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม การแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมต่อการจัดความสำคัญของการพัฒนา และการร่วมตัดสินใจเลือกแผนพัฒนาท้องถิ่น การร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กร และการร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น หมายถึง การขอคำเนิการถอดถอนผู้บริหาร และสภาท้องถิ่นในกรณีที่ประพฤติมิชอบในการบริหารองค์กร การติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งข้าราชการในท้องถิ่น

1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง หมายถึง การดำเนินการเข้าไปร่วมกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง อันได้แก่ การจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง การร่วมเป็นคณะกรรมการในการประกวดราคา การสอบราคา การตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้าง

1.5 การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการติดตามดูความโปร่งใสในโครงการต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรว่าก่อให้เกิดการลดต้นทุนในการก่อสร้าง มีคุณภาพหรือไม่ ได้แก่ โครงการพัฒนาทางสังคม โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการพัฒนาทางการเมืองและการบริหารจัดการ โครงการพัฒนาสาธารณสุข โครงการพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐาน รวมทั้งการติดตามตลอดทุกขั้นตอนในการบริหารโครงการเสนอแนะในการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินโครงการ และติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีปัญหาเพื่อนำเสนอโครงการต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ความสามารถในการตรวจสอบการใช้อำนาจของประชาชนในทางอ้อม หมายถึงประชาชนให้ตัวแทนหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องติดตามตรวจสอบภายใต้กรอบกฎหมายของการตรวจสอบขององค์กรนั้น ๆ อันประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจเงินแผ่นดิน ส่วนราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการศึกษาในแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการตรวจสอบการใช้อำนาจ ถือเป็นกระบวนการหนึ่งของการมีส่วนร่วม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาด้วย โดยประยุกต์ใช้การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนหรือประชาคม และของชุมชนจากนักวิชาการต่าง ๆ มาประกอบในการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งสามารถสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ ประกอบด้วยดังนี้ ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านความรู้ลึกเป็นเจ้าของหรือมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านระเบียบกฎหมายที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2-2 สังกะระห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนหรือประชาสังคมหรือชุมชน

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน/ประชาสังคม/ชุมชน	นักวิชาการ/ นักวิจัย
1.	การจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน	สีลาภรณ์ นาคทรพรพและคณะ (2528) นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541) ทวิศักดิ์ นพเกษตร (2541) ประเวศ วะสี (2543) บัญชา อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์ยางค์ (2542) บัญชา ประดิษฐสุวรรณ (2544) วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2554) อุเชนทร์ เชียงแสน (2556)
2.	ผู้นำภาคประชาชน	สีลาภรณ์ นาคทรพรพ และคณะ (2528) เดวิท (David, n.d. อ้างถึงใน จีรวุฒิ เสนาคำ, 2540) อุทัย คุลยเกษม (2542) บัญชา ประดิษฐสุวรรณ (2544) ทัศนีย์ ลักษณะพิชลชัด (มมป.)
3.	องค์ความรู้	แมค อาร์เธอร์ (McArthur, 1996) บรูคเกอร์ และคณะ (Brooker et al., 1997) สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท (2541) บัญชา อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์ยางค์ (2542) อุทัย คุลยเกษม (2542) บัญชา ประดิษฐสุวรรณ (2544) ทัศนีย์ ลักษณะพิชลชัด (มมป.)
4.	เวทีการเรียนรู้/การจัดกิจกรรมทางการเมือง	เดวิท (David, n.d. อ้างถึงใน จีรวุฒิ เสนาคำ, 2540) เดวิด บลูเก็ต (David, 2004) สีลาภรณ์ นาคทรพรพ และคณะ (2528)

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน/ประชาสังคม/ชุมชน	นักวิชาการ/ นักวิจัย
6.	นโยบาย กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เอื้อต่อการตรวจสอบ	เอ็บราฮิม (Ephraim, 2013)สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2541) สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2542) อุทัย ดุลยเกษม (2542) วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2544)
7.	ความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย	บิลแดนเทส และเฟอนันเดอ (Brillantes & Fernandez, 2011) ปาริชาติ วัลย์เสถียร (2542) เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2552) ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) อุเชนทร์ เชียงแสน (2556)
8.	การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	เดวิท (David, n.d. อ้างถึงใน จีรวุฒิ เสนาคำ, 2540) ปรมะ สตะเวทิน (2533) ศุภจรี วิชัยดิษฐ์ (2539) สมควร กวียะ (2540)

ส่วนการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์เพื่อประกอบการนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ศึกษาใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) และการวิเคราะห์ TOWS Matrix แล้วนำไปสู่การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมทั้งนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัย การเลือกพื้นที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดในการวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative research) และเสริมด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเสริมการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเลือกใช้ทั้งสองวิธีในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เนื่องจากทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชัดเจน และมีความครอบคลุมมากที่สุด

การเลือกพื้นที่ศึกษา

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้นผู้วิจัย ได้เลือกพื้นที่ ที่อยู่ในเขตองค์กรท้องถิ่นดีเด่นด้านการป้องกันการทุจริตโดยพิจารณาจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

การทำงานของท้องถิ่น ช่วง 6 ปีย้อนหลัง คือ 2552 – 2557 จากผลการให้รางวัลจากสำนักงาน ป้องกันการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) (สำนักงานป้องกันการทุจริตภาคการเมือง, 2557, หน้า 45-46) ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เทศบาลตำบลบ้าน กลาง จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด จังหวัด กำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก ในการเก็บข้อมูลภาพกว้างถึง การศึกษาระดับความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ โดยใช้ศึกษาจาก ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าว เพื่อเป็นตัวแทนของภาคประชาชนทั่วไปที่ดีได้ และใน การศึกษาข้อมูลระดับลึกในกลุ่มประชาชนที่มีบทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสามารถศึกษาจากประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวได้ ซึ่งการได้ข้อมูลในกลุ่มนี้ จะช่วยในการอธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการ ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งได้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการ นำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการศึกษาครั้งนี้ขออธิบายแยกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตามรูปแบบของการวิจัย ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาถึงระดับความเข้มแข็ง ของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการศึกษา ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีดังต่อไปนี้

ประชากรในการศึกษานี้ คือ ประชาชน ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไปที่อยู่ในเขต องค์กรท้องถิ่นดีเด่น ด้านการป้องกันการทุจริตโดยพิจารณาจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วน ร่วมในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ช่วง 6 ปีย้อนหลัง คือ 2552 – 2557 จากผลการให้ รางวัลจากสำนักงานป้องกันการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) (สำนักงานป้องกันการทุจริตภาคการเมือง, 2557, หน้า 45-46) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตองค์กรท้องถิ่นดีเด่น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยใช้ วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นที่ 1 การใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบกลุ่มโดยเลือกกลุ่มพื้นที่ในเขตภาคเหนือเป็นตัวแทนในการศึกษาเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นหลากหลายที่ได้รับรางวัลทั้งระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล

องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 2 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับฉลาก เลือกพื้นที่ที่อยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล โดยเลือกรูปแบบละ 2 แห่ง รวมทั้งสิ้น 6 แห่งอันประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เทศบาลตำบลบ้านกลางจังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลเกาะคาจังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด จังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก และขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญกับประชาชนในพื้นที่ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างได้มาจากการเทียบตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,140 คน โดยใช้ฐานการคำนวณแยกสัดส่วนประชาชนที่อยู่ในแต่ละเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับประชากรมากที่สุด

ตารางที่ 3-1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1.	องค์การบริหารส่วนจังหวัด	280,438	384
1.1	อบจ. แม่ฮ่องสอน จ. แม่ฮ่องสอน	158,974	218
1.2	อบจ. แพร่ จ.แพร่	121,464	166
2.	เทศบาล	15,157	377
2.1	เทศบาลตำบลบ้านกลาง จ. ลำพูน	9,372	233
2.2	เทศบาลตำบลเกาะคา จ.ลำปาง	5,785	144
3.	องค์การบริหารส่วนตำบล	25,897	379
3.1	อบต.แม่ลาด จ.กำแพงเพชร	11,340	166
3.2	อบต.สมอแข จ. พิษณุโลก	14,557	213
	รวม	324,492	1,140

ทั้งนี้ในส่วนสุดท้ายของการศึกษายุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และการสร้างความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 ท่าน

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการยืนยันการศึกษาถึงเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ประชาชนที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่งแห่งละ 6 คน รวมจำนวนทั้งสิ้นผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 36คนส่วนนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ภาคประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ประชาชนที่อยู่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่งแห่งละ 5คน มาประชุมกลุ่ม โดยเลือกตามเกณฑ์ขนาดกลุ่มประชุมจากของ โรเจอร์ และ โจเซฟ (Roger & Joseph, 1994) รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวนทั้งสิ้น 30คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างคุณภาพของเครื่องมือ

ในการศึกษานี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และใช้การประชุมกลุ่ม และแบบตรวจสอบรายการ โดยผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามรูปแบบการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบตรวจรายการ ดังมีรายละเอียดของเครื่องมือ และการสร้างคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม เพื่อวัดความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษารายได้ สถานะทางสังคมโดยใช้แบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามถึงความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 6 ระดับ

- 5 หมายถึง มีการดำเนินการมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินการมาก

- 3 หมายถึง มีการดำเนินการปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินการน้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินการน้อย
- 0 หมายถึง ถึงไม่มีการดำเนินการ

ทั้งนี้จากการกำหนดระดับความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ ดำเนินการมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่มีการดำเนินการ โดยให้ประชาชนตอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้นำมากำหนดช่วงใหม่ เหลือเพียง 3 ระดับ โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการทางคอมพิวเตอร์จัดกลุ่มใหม่ โดยการ Recode ค่าคะแนนโดยรวมระดับมากที่สุด กับมาก ไว้ด้วยกัน โดยแทนค่าคะแนนด้วย 3 และระดับปานกลาง โดยแทนค่าคะแนนด้วย 2 และระดับน้อย น้อยที่สุด และไม่มีการดำเนินการไว้ด้วยกัน โดยแทนค่าคะแนนด้วยเลข 1 เพื่อให้ค่าคะแนนการวัดถึงระดับความเข้มแข็งมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เกณฑ์การวิเคราะห์ช่วงคะแนนจะกล่าวถึงในลำดับต่อไปในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างคุณภาพเครื่องมือการวิจัยแบบสอบถามด้วยวิธีการดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำสรุป
- 1.2 นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม
- 1.3 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาปรับแก้ไขให้ถูกต้อง

1.4 นำเครื่องมือการวิจัยที่จัดทำขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) กล่าวคือค่า IOC ควรมีค่าเข้าใกล้ 1 ส่วนข้อคำถามใดที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ต้อง

ปรับปรุงแก้ไข (ไพฑูรย์ โปธิสว่าง, 2556, หน้า 154) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คนอันประกอบด้วย

1. ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 2. ดร.จักรกฤษ รวบรวม หัวหน้างานการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครสวรรค์
 3. ดร.สมญา อินทรเกษตร รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
 4. ดร.พาที เกษธนกร อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลทางการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
 5. ดร.ประสิทธิ์ มีช้าง พัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ จังหวัดอุทัยธานี
- ทั้งนี้ผลการศึกษาได้ ค่า IOC ของแต่ละข้อคำถามอยู่ในระหว่าง 0.66– 1.00
- 1.5 นำเครื่องมือการวิจัยที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน โดยรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ด้วยตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1984, 126) โดยการศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในเรื่องความเข้มแข็งของภาคประชาชน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.753 และเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.751
 - 1.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ นำไปสอบถามประชาชน

2. แบบตรวจรายการ

- 2.1 นำประเด็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากการประชุมกลุ่ม ทั้ง 6 กลุ่ม ของผู้ให้ข้อมูลหลักมาพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.2 ร่างแบบตรวจรายการความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และการสร้างความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์แล้วนำไปลงพื้นที่เก็บข้อมูล

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น การวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการประชุมกลุ่ม

1. การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเสริมการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนำปัจจัยที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณมากำหนดแนวทางการตั้งคำถาม ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1.1 ท่านเห็นว่าปัจจัยด้านผู้นำมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

1.2 ท่านเห็นว่าปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

1.3 ท่านเห็นว่าปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

1.4 ท่านเห็นว่าปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสำนึกสาธารณะมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีวิธีพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1.1 นำปัจจัยที่ได้จากการทดสอบทางสถิติมาสร้างประเด็นสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 นำร่างแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย

1.3 นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย และดำเนินการลงเก็บข้อมูลการวิจัย

2. การประชุมกลุ่ม

2.1 นำผลการศึกษาจากการสำรวจถึงความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความ

เข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มา
นำเสนอให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มได้ทราบถึงประเด็นดังกล่าว

2.2 นำประเด็นปัจจัยที่ได้จากการศึกษามาร่างเป็นประเด็นในการวิเคราะห์จุดแข็ง
จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักร่วมแสดงความคิดเห็น

2.3 นำประเด็นที่ได้จากวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix มาร่วมแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นและกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามกับประชาชนใน
พื้นที่เป้าหมาย ซึ่งใช้วิธีการประสานความร่วมมือกับผู้นำและนักพัฒนาชุมชน ในพื้นที่ในการแจก
แบบสอบถามให้ทั่วถึงทุกพื้นที่

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขอ
ข้อมูลรายชื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น โดยผู้วิจัยให้สถาบันการศึกษาทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว หลังจากนั้น
ผู้วิจัยเดินทางไปสำรวจพื้นที่ในเบื้องต้น และประสานความร่วมมือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.2 นัดวันในการสัมภาษณ์กับตัวแทนประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องการในการติดตาม
ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 เตรียมการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่ง
โครงสร้าง เครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิทัล 1 เครื่อง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก นัดหมายผู้ช่วยจด
ประเด็นการสัมภาษณ์ และเตรียมของที่ระลึก

2.4 เดินทางเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมายกับผู้ให้
ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย จากนั้นเริ่มการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยขอ
อนุญาตบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ พร้อมบันทึกประเด็นสำคัญลงสมุดจดบันทึก โดยผู้วิจัย
ดำเนินการเก็บข้อมูลในแต่ละรายใช้เวลาประมาณ 45 นาทีต่อครั้ง

2.5 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมโดยคำนึงถึงความครอบคลุมของประเด็นคำถามตาม
วัตถุประสงค์ และนำไปสู่การวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

3. การเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการประสานกับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการโทรศัพท์นัดวันประชุมกลุ่ม
โดยตรงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละพื้นที่ และประสานขอใช้พื้นที่จัดประชุมกลุ่ม

3.2 จัดเตรียมเอกสารข้อมูลประเด็นสำหรับการประชุมกลุ่ม เครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิทัล 1 เครื่อง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก นิตหมายผู้ช่วยจดประเด็นการประชุมกลุ่ม และเตรียมของที่ระลึก

3.3 เดินทางเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้สถานที่ประชุมกลุ่มในอาคารอเนกประสงค์ หรือห้องประชุมในเขตพื้นที่เป้าหมายเป็นพื้นที่ประชุมกลุ่ม

3.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละที่จนครบถ้วน แล้วนำมาสู่การวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

4. การเก็บข้อมูลจากแบบตรวจรายการ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ผู้วิจัยประสานผู้เชี่ยวชาญในการให้ความเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของการนำไปใช้ของยุทธศาสตร์จำนวน 6 ท่าน โดยให้สถาบันการศึกษาทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล

4.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปพร้อมกับแบบตรวจรายการทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็น

4.3 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม และนำไปวิเคราะห์ สรุปและปรับปรุงเป็นยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมของระบบตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคประชาชนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการใช้วัดความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบฯ โดยกำหนดเกณฑ์ยึดหลักช่วงห่างหรือพิสัยของคะแนนทุกระดับเท่ากัน ทั้งนี้จากการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบฯ เดิมกำหนดไว้ 6 ระดับ แต่ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มใหม่เป็น 3 ระดับจากการใช้ระบบคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการ recode ค่าคะแนนใหม่ซึ่งแบ่งออกเป็นมีการดำเนินการตรวจสอบมาก มีการดำเนินการตรวจสอบปานกลาง มีการดำเนินการตรวจสอบน้อย ตามลำดับเพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการวิเคราะห์ถึงความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำคะแนนดังกล่าวมาจัดช่วง

ใหม่โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง การดำเนินการมาก หรือ มีความเข้มแข็งมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง การดำเนินการปานกลาง หรือ มีความเข้มแข็ง

ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง การดำเนินการน้อย หรือมีความเข้มแข็งน้อย

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานและค่าถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

โดยเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 75)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ปัจจัยมีความสำคัญมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก หรือ ปัจจัยมีความสำคัญมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลางหรือ ปัจจัยมีความสำคัญปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ไม่เห็นด้วยหรือ ปัจจัยมีความสำคัญน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ปัจจัยมีความสำคัญน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบยุทธศาสตร์เหมาะสมใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้นำ ประเด็นจากการถอดเทปและการจดบันทึก มาจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์ (Concept) เพื่อหา ความสัมพันธ์เชื่อมโยงเชิงเหตุผล โดยผู้วิจัยได้กำหนด แยกเป็นหมวดหมู่ และทำการเปรียบเทียบ ความเหมือน และความแตกต่างของแต่ละมโนทัศน์ และผู้วิจัยได้ตรวจสอบความแม่นยำของ ข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยมีรายละเอียดของวิธีการดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553)

1.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ ได้นั้นมาถูกต้องหรือไม่ ซึ่งวิธีการตรวจสอบจะกระทำโดยการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ซึ่ง แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งบุคคล และแหล่งสถานที่

1.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) การตรวจสอบข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามที่มีทั้งผู้วิจัยและผู้ช่วยจัดประเด็นการสัมภาษณ์ หลังจากการเก็บข้อมูลแล้วนำมาอภิปรายเพื่อบันทึกข้อมูลด้วยกันและเห็นตรงกัน

1.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันในการรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยในที่นี้ ใช้วิธีการใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และนำประเด็นที่สอดคล้องกันมาใช้ในการอธิบาย ช่วยให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละที่มาวิเคราะห์ด้วยการอุปนัย

2. การนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของภาคประชาชนจากการประชุมกลุ่มโดยการดำเนินการร่วมกับการใช้หลักการวิเคราะห์เทาว์เมทริกซ์ (TOWS Matrix) ซึ่งใช้ลักษณะการวิเคราะห์ตำแหน่งต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3-2 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

	จุดแข็ง (s)	จุดอ่อน (w)
TOWS Matrix	1.	1.
	2.	2.
	3.	3.
โอกาส (o)	(so)	(wo)
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
อุปสรรค (t)	(st)	(wt)
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.

โดยสามารถวิเคราะห์การจับคู่ได้ดังนี้

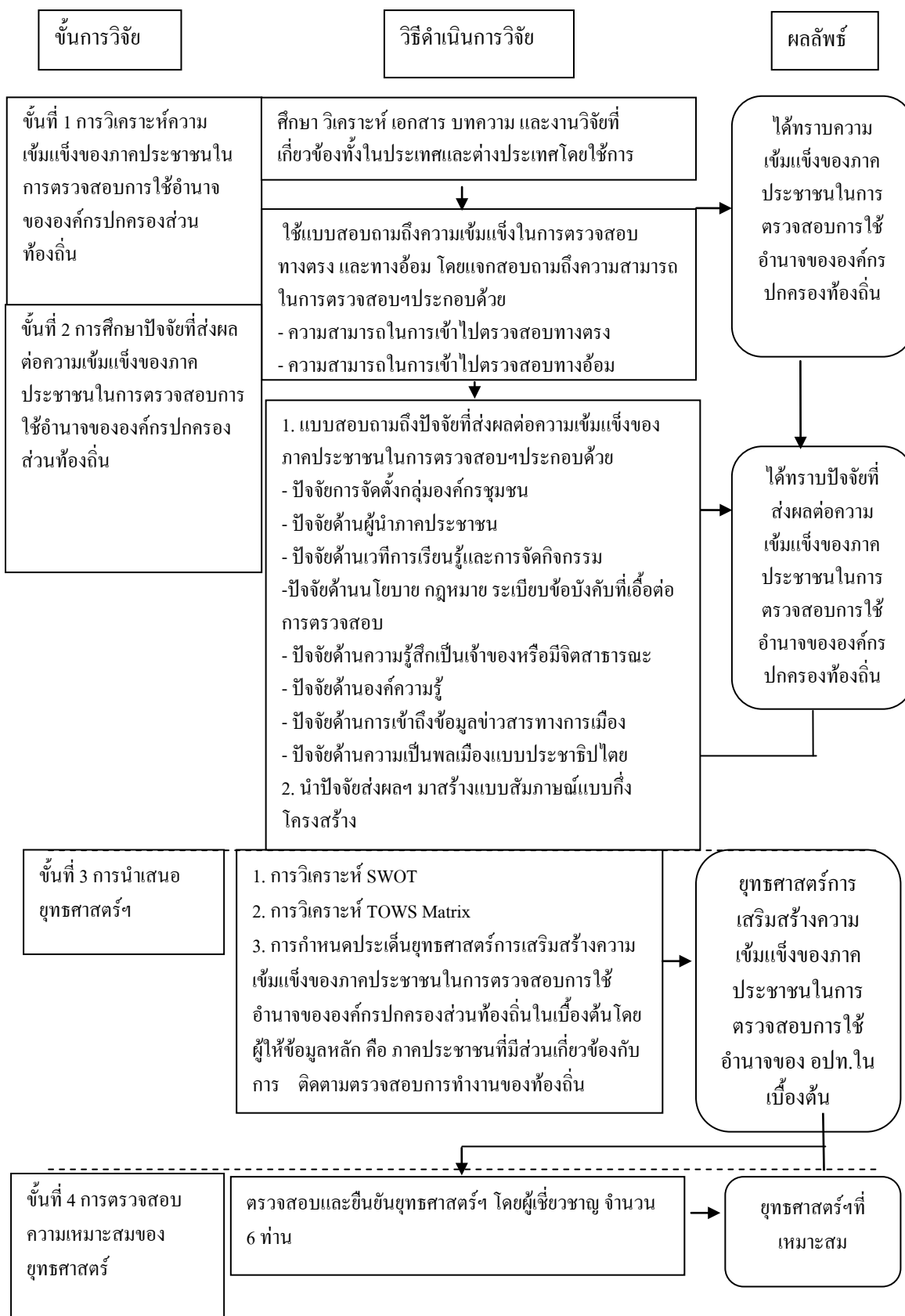
การจับคู่จุดแข็ง กับ โอกาส (SO) การกำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้จุดแข็งเพื่อให้ได้รับ
โอกาสมากที่สุดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก

การจับคู่จุดแข็ง กับ อุปสรรค (ST) การกำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยง
อุปสรรคเป็นยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน

การจับคู่จุดอ่อน กับ โอกาส (WO) การกำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้การลดจุดอ่อนเพื่อเพิ่ม
โอกาสเป็นยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา

การจับคู่จุดอ่อน กับ อุปสรรค (WT) การกำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้การลดจุดอ่อนและ
หลีกเลี่ยงอุปสรรค เป็นยุทธศาสตร์เชิงรับ

ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้ได้จากแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3-1 สรุปขั้นตอนการวิจัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการศึกษา เรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งทางผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงเรื่องความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเทศบาล

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากค่าร้อยละ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	526	46.1
หญิง	614	53.9
รวม	1140	100
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	14	1.2
21 – 30 ปี	38	3.3
31 – 40 ปี	464	40.7
41 – 50 ปี	520	45.6
51 – 60 ปี	78	6.8
61 ปี ขึ้นไป	26	2.3
รวม	1140	100
สถานภาพการสมรส		
โสด	181	15.9
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	102	8.9
สมรส	857	75.2
รวม	1140	100
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	19	1.7
ประถมศึกษา	390	34.2
มัธยมศึกษา/ปวช.	451	39.6
ปริญญาตรี/ปวส./เทียบเท่า	217	19.0
ปริญญาโทขึ้นไป	63	5.5
รวม	1140	100

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

อาชีพหลัก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รับจ้าง	138	12.1
เกษตรกร	661	58.0
ค้าขาย	86	7.5
ลูกจ้างของรัฐ/เอกชน	140	12.3
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	50	4.4
เจ้าของธุรกิจ	29	2.5
แม่บ้าน	25	2.2
อื่น ๆ	11	1.0
รวม	1140	100
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	37	3.2
5001- 10,000 บาท	144	12.6
10,001 – 15,000 บาท	629	55.2
15,001- 20,000 บาท	197	17.3
20,001 – 25,000 บาท	68	6.0
25,001 ขึ้นไป	65	5.7
รวม	1140	100
ภูมิลำเนาเดิม		
เกิดในชุมชนนี้	1019	89.4
ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น	121	10.4
รวม	1140	100
สถานภาพทางสังคม		
เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน	102	8.9
เป็นคณะกรรมการของหน่วยงาน	40	3.5
อื่น ๆ ที่ทางราชการจัดตั้ง		
เป็นประชาชนทั่วไป	998	87.5
รวม	1140	100

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ปี	15	1.3
11 - 20 ปี	33	2.9
21- 30 ปี	45	3.9
31 – 40 ปี	496	43.5
41 ปีขึ้นไป	551	48.3
รวม	1140	100
อยู่ในเขตการปกครองท้องถิ่น		
องค์การบริหารส่วนตำบล	379	33.2
เทศบาล	377	33.1
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	384	33.7
รวม	1140	100

จากตารางที่ 4-1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.9 รองลงมา คือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.1 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.6 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 75.2 มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 39.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 58.0 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.2 มีภูมิลำเนาเกิดในชุมชนเดิม คิดเป็นร้อยละ 89.4 มีสถานภาพทางสังคมคือประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 87.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.3 และอยู่ในเขตการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 33.7

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือมติขององค์กรท้องถิ่น

ตารางที่ 4-2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. เข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.09	0.31	น้อย	3
2. ร่วมติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.11	0.34	น้อย	2
3. ติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.07	0.31	น้อย	4
4. ท่านมีการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่าย	1.14	0.39	น้อย	1
รวม	1.10	0.33	น้อย	

จากตารางที่ 4-2 แสดงถึงการตรวจสอบในด้านการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่นได้ดำเนินการระดับน้อย ($\bar{X} = 1.10$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่าย ($\bar{X} = 1.14$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.07$)

1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4-3 การตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม	1.38	0.50	น้อย	1
2. ร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.13	0.34	น้อย	2
3. ร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.10	0.34	น้อย	3
รวม	1.20	0.39	น้อย	

จากตารางที่ 4-3 แสดงถึงด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.20$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม ($\bar{X} = 1.38$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.10$)

1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับ ท้องถิ่น

ตารางที่ 4-4 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบพฤติกรรมทางการ
บริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1)ขอดำเนินการถอดถอนสภาองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	1.11	0.45	น้อย	2
2)ดำเนินการถอดถอนผู้บริหารในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้	1.09	0.44	น้อย	3
3) ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะ ผู้บริหารท้องถิ่น	1.09	0.44	น้อย	4
4) ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของ ข้าราชการในท้องถิ่น	1.12	0.47	น้อย	1
รวม	1.10	0.45	น้อย	

จากตารางที่ 4-4 แสดงถึงการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองระดับท้องถิ่นเขตองค์กรบริหารส่วนจังหวัดในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบ
พฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย
($\bar{X} = 1.10$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมติดตามและตรวจสอบการ
ทำงานของข้าราชการในท้องถิ่น ($\bar{X}=1.12$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมติดตามและ
ตรวจสอบการทำงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ($\bar{X}=1.09$)

1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

ตารางที่ 4-5 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ ที่
1. ร่วมตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.48	0.51	น้อย	3
2. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประกวดราคาใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.60	0.50	น้อย	2
3. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบราคาใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.46	0.50	น้อย	4
4. ร่วมตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้างของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.63	0.55	น้อย	1
รวม	1.54	0.51	น้อย	

จากตารางที่ 4-5 แสดงถึงการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในภาพรวมพบว่า การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.63$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบราคาใน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.46$)

1.5 การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตารางที่ 4-6 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ติดตามประเมินผลโครงการการพัฒนาทาง สังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.69	0.47	ปานกลาง	6
2. ติดตามประเมินผลการโครงการพัฒนา เศรษฐกิจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.70	0.55	ปานกลาง	5
3. ติดตามประเมินผลโครงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	1.86	0.49	ปานกลาง	1
4. ติดตามประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทาง การเมืองและการบริหารจัดการในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1.83	0.40	ปานกลาง	3
5. ติดตามประเมินผลกิจกรรม/โครงการการ พัฒนาสาธารณสุขกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.57	0.52	น้อย	7
6. ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาทาง โครงสร้างพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.84	0.70	ปานกลาง	2
7. ติดตามประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการ อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	1.76	0.71	ปานกลาง	4
รวม	1.75	0.54	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-6 แสดงถึงการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาพรวมพบว่า การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.75$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ติดตามประเมินผลโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}=1.86$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดตามประเมินผลกิจกรรม/
โครงการการพัฒนาสาธารณสุขกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}=1.57$)

2. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชน ในเขตองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด

ตารางที่ 4-7 การตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ ที่
1. เมื่อพบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง จะเสนอให้ กกต.พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบุคคลนั้น	1.32	0.46	น้อย	7
2. เมื่อพบการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเสนอขอให้ ปปช.มาตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารและของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.41	0.49	น้อย	5
3. เมื่อพบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง จะเสนอเรื่องให้ สตง.ตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้องเป็นธรรมเนียม	1.49	0.55	น้อย	1
4. เมื่อมีการละเลยการปฏิบัติราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเสนอเรื่องให้สำนักงานตรวจการแผ่นดินมาตรวจสอบการปฏิบัติราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.39	0.49	น้อย	6
5. เมื่อพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นประพฤติไม่เหมาะสม จะเสนอเรื่องให้นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัดในการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารท้องถิ่น	1.47	0.51	น้อย	2
6. เมื่อพบผู้บริหารหรือข้าราชการทางการเมืองประพฤติตนไม่เหมาะสม จะเสนอให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถอดถอนผู้บริหารหรือตรวจสอบการทำงานของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง	1.45	0.49	น้อย	3
7. เมื่อพบการใช้อำนาจในองค์กรท้องถิ่นที่ไม่เป็นธรรม จะเสนอร้องทุกข์ให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดดำเนินการ	1.44	0.52	น้อย	4
รวม	1.43	0.50	น้อย	

จากตารางที่ 4-7 แสดงถึงการตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชนต่อการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.43$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อพบการใช้จ่ายงบประมาณใน โครงการต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง จะเสนอเรื่องให้ สดง. ตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้องเป็นธรรม ($\bar{X} = 1.49$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อพบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น ได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง จะเสนอให้ กกต. พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบุคคลนั้น ($\bar{X} = 1.32$)

3. ภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ 4-8 สรุปภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล
ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาคประชาชนทางตรง	1.34	0.44	น้อย
ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาคประชาชนทางอ้อม	1.43	0.50	น้อย
รวม	1.38	0.47	น้อย

จากตารางที่ 4.8 แสดงถึง ภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาพรวมพบว่าความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.38$) และการตรวจสอบทางอ้อมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.42$) ซึ่งมากกว่าการตรวจสอบทางตรงที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.34$)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเทศบาล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

1. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชนในเขตเทศบาล

1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือมติขององค์กรท้องถิ่น

ตารางที่ 4-9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. เข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.21	0.44	น้อย	1
2. ร่วมติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.19	0.43	น้อย	2
3. ติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.14	0.41	น้อย	4
4. ท่านมีการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่าย	1.17	0.42	น้อย	3
รวม	1.18	0.43	น้อย	

จากตารางที่ 4-9 แสดงถึงการตรวจสอบในด้านการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น เขตเทศบาลในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่นได้ดำเนินการระดับน้อย ($\bar{X} = 1.18$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.21$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.14$)

1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4-10 การตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม	1.50	0.52	น้อย	1
2. ร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.23	0.44	น้อย	3
3. ร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.25	0.48	น้อย	2
รวม	1.33	0.48	น้อย	

จากตารางที่ 4-10 แสดงถึงด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลในภาพรวมพบว่า การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.33$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม ($\bar{X} = 1.50$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.23$)

1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับ ท้องถิ่น

ตารางที่ 4-11 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหาร
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ขอดำเนินการถอดถอนสภาองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	1.09	0.31	น้อย	4
2. ดำเนินการถอดถอนผู้บริหารในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้	1.10	0.34	น้อย	3
3. ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะ ผู้บริหารท้องถิ่น	1.14	0.37	น้อย	1
4. ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของ ข้าราชการในท้องถิ่น	1.11	0.34	น้อย	2
รวม	1.11	0.34	น้อย	

จากตารางที่ 4-11 แสดงถึงการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองระดับท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบพฤติกรรมทางการ
บริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.11$) เมื่อพิจารณาราย
ข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่น
($\bar{X} = 1.14$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขอดำเนินการถอดถอนสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ($\bar{X} = 1.09$)

1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

ตารางที่ 4-12 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ ที่
1. ร่วมตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.68	0.52	น้อย	1
2. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประกวดราคาใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.62	0.49	ปานกลาง	3
3. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบราคาใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.58	0.52	น้อย	4
4. ร่วมตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้างของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.66	0.51	ปานกลาง	2
รวม	1.64	0.51	น้อย	

จากตารางที่ 4-12 แสดงถึงการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เขตเทศบาลในภาพรวมพบว่า การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.64$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.68$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบราคาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.58$)

1.5 การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4-13 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ติดตามประเมินผลโครงการการพัฒนาทางสังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.65	0.48	ปานกลาง	7
2. ติดตามประเมินผลการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.85	0.46	ปานกลาง	1
3. ติดตามประเมินผลโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.82	0.43	ปานกลาง	4
4. ติดตามประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทางการเมืองและการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.84	0.39	ปานกลาง	2
5. ติดตามประเมินผลกิจกรรม/โครงการการพัฒนาสาธารณสุขกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.75	0.50	ปานกลาง	6
6. ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.83	0.68	ปานกลาง	3
7. ติดตามประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.76	0.71	ปานกลาง	5
รวม	1.79	0.52	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-13 แสดงถึงการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลในภาพรวมพบว่า การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.79$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}=1.85$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดตามประเมินผลโครงการการพัฒนาทางสังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}=1.65$)

2. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชน ในเขตเทศบาล

ตารางที่ 4-14 การตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ ที่
1. เมื่อพบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง จะเสนอให้ กกต.พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบุคคลนั้น	1.44	0.52	น้อย	6
2. เมื่อพบการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเสนอขอให้ ปปช.มาตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารและของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.45	0.50	น้อย	5
3. เมื่อพบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง จะเสนอเรื่องให้ สตง.ตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้อง	1.54	0.55	น้อย	1
4. เมื่อมีการละเลยการปฏิบัติราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเสนอเรื่องให้สำนักงานตรวจการแผ่นดินมาตรวจสอบการการปฏิบัติราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.43	0.50	น้อย	7
5. เมื่อพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นประพฤติไม่เหมาะสม จะเสนอเรื่องให้นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัดในการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารท้องถิ่น	1.50	0.51	น้อย	2
6. เมื่อพบผู้บริหารหรือข้าราชการทางการเมืองประพฤติตนไม่เหมาะสม จะเสนอให้สภา อปท. ถอดถอนผู้บริหารหรือตรวจสอบการทำงานของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง	1.46	0.50	ปานกลาง	4
7. เมื่อพบการใช้อำนาจในองค์กรท้องถิ่นที่ไม่เป็นธรรม จะเสนอร้องทุกข์ให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดดำเนินการ	1.49	0.54	น้อย	3
รวม	1.47	0.52	น้อย	

จากตารางที่ 4.14 แสดงถึงการตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชนต่อการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.47$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อพบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง จะเสนอเรื่องให้ สตง.ตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้อง ($\bar{X} = 1.54$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อมีการละเลยการปฏิบัติราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเสนอเรื่องให้สำนักงานตรวจการแผ่นดินมาตรวจสอบการการปฏิบัติราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.43$)

3. ภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาล

ตารางที่ 4-15 สรุปภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเทศบาล

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล
ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาคประชาชน ทางตรง	1.41	0.45	น้อย
ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาคประชาชน ทางอ้อม	1.47	0.52	น้อย
รวม	1.44	0.49	น้อย

จากตารางที่ 4-15 แสดงถึง ภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลในภาพรวมพบว่าความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.44$) และการตรวจสอบทางอ้อมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.47$) ซึ่งมากกว่าการตรวจสอบทางตรงที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.41$)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

1. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือมติขององค์กรท้องถิ่น

ตารางที่ 4-16 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. เข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.18	0.41	น้อย	1
2. ร่วมติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.08	0.33	น้อย	3
3. ติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.06	0.30	น้อย	4
4. ท่านมีการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่าย	1.10	0.36	น้อย	2
รวม	1.11	0.35	น้อย	

จากตารางที่ 4-16 แสดงถึงการตรวจสอบในด้านการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่น เขตองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรท้องถิ่นได้ดำเนินการระดับน้อย ($\bar{X} = 1.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.18$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.06$)

1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4-17 การตรวจสอบทางตรงของภาคประชาชน ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม	1.55	0.56	น้อย	1
2. ร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.13	0.42	น้อย	3
3. ร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.17	0.42	น้อย	2
รวม	1.28	0.46	น้อย	

จากตารางที่ 4-17 แสดงถึงด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม ($\bar{X} = 1.55$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.13$)

1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับ ท้องถิ่น

ตารางที่ 4-18 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหาร
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ขอดำเนินการถอดถอนสภาองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	1.06	0.29	น้อย	4
2. ดำเนินการถอดถอนผู้บริหารในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้	1.07	0.35	น้อย	3
3. ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะ ผู้บริหารท้องถิ่น	1.13	0.45	น้อย	1
4. ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของ ข้าราชการในท้องถิ่น	1.12	0.47	น้อย	2
รวม	1.09	0.39	น้อย	

จากตารางที่ 4-18 แสดงถึงการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองระดับท้องถิ่นเขตองค์กรบริหารส่วนตำบลในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบพฤติกรรม
ทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.09$) เมื่อ
พิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะ
ผู้บริหารท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.13$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขอดำเนินการถอดถอนสภาองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ($\bar{X} = 1.06$)

1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

ตารางที่ 4-19 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ ที่
1. ร่วมตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.51	0.51	น้อย	3
2. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประกวดราคาใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.64	0.48	น้อย	2
3. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบราคาใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.49	0.52	น้อย	4
4. ร่วมตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้างของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.73	0.65	ปานกลาง	1
รวม	1.59	0.54	น้อย	

จากตารางที่ 4-19 แสดงถึงการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เขตองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมพบว่า การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.59$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.73$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.49$)

1.5 การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4-20 การตรวจสอบทางตรงของประชาชน ด้านการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ติดตามประเมินผลโครงการการพัฒนาทางสังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.75	0.44	ปานกลาง	6
2. ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.85	0.55	ปานกลาง	5
3. ติดตามประเมินผลการโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.88	0.48	ปานกลาง	2
4. ติดตามประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทาง การเมืองและการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.85	0.39	ปานกลาง	4
5. ติดตามประเมินผลกิจกรรม/โครงการการพัฒนาสาธารณสุขกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.59	0.52	น้อย	7
6. ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.87	0.69	ปานกลาง	3
7. ติดตามประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.02	0.61	ปานกลาง	1
รวม	1.83	0.52	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-20 แสดงถึงการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตองค์กรบริหารส่วนตำบลในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.83$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ติดตามประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}=2.02$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดตามประเมินผลกิจกรรม/

โครงการการพัฒนาสาธารณสุขกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}=1.59$)

2. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 4-21 การตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ ที่
1. เมื่อพบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง จะเสนอให้ กกต.พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบุคคลนั้น	1.36	0.48	น้อย	7
2. เมื่อพบการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเสนอขอให้ ปปช.มาตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารและของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.45	0.49	น้อย	5
3. เมื่อพบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง จะเสนอเรื่องให้ สตง.ตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้อง	1.44	0.49	น้อย	6
4. เมื่อมีการละเลยการปฏิบัติราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเสนอเรื่องให้สำนักงานตรวจการแผ่นดินมาตรวจสอบการการปฏิบัติราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.50	0.50	น้อย	3
5. เมื่อพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นประพฤติไม่เหมาะสม จะเสนอเรื่องให้นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัดในการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารท้องถิ่น	1.51	0.51	น้อย	2
6. เมื่อพบผู้บริหารหรือข้าราชการทางการเมืองประพฤติตนไม่เหมาะสม จะเสนอให้สภา อปท. ถอดถอนผู้บริหารหรือตรวจสอบการทำงานของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง	1.48	0.50	ปานกลาง	4
7. เมื่อพบการใช้อำนาจในองค์กรท้องถิ่นที่ไม่เป็นธรรม จะเสนอร้องทุกข์ให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดดำเนินการ	1.54	0.56	น้อย	1
รวม	1.46	0.50	น้อย	

จากตารางที่ 4-21 แสดงถึงการตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชนต่อการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมพบว่าการตรวจสอบทางอ้อมของภาคประชาชน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.46$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เมื่อพบการใช้อำนาจในองค์กรท้องถิ่นที่ไม่เป็นธรรม จะเสนอร้องทุกข์ให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดดำเนินการ ($\bar{X}=1.54$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เมื่อพบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น ได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง จะเสนอให้ กกต.พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบุคคลนั้น ($\bar{X}=1.36$)

3. ภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 4-22 สรุปภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล
ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาคประชาชนทางตรง	1.38	0.45	น้อย
ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาคประชาชนทางอ้อม	1.46	0.50	น้อย
รวม	1.42	0.47	น้อย

จากตารางที่ 4-22 แสดงถึง ภาพรวมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมพบว่าความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.42$) และการตรวจสอบทางอ้อมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=1.46$) ซึ่งมากกว่าการตรวจสอบทางตรงที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=1.38$)

ส่วนที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4-23 ผลสรุปภาพรวมการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการ
ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่อง	อบจ.	เทศบาล	อบต.	รวม
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}
1. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาค ประชาชนทางตรง	1.34	1.41	1.38	1.37
2. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบของภาค ประชาชนทางอ้อม	1.42	1.47	1.46	1.45
รวม	1.38	1.44	1.42	1.41

จากตารางที่ 4-23 แสดงถึงการสรุปภาพรวมของความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ
ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมพบว่าความเข้มแข็งของภาค
ประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.41$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์กร จะพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี
ความเข้มแข็งของภาคประชาชนสูงสุดคือ เทศบาล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.44$) และ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งของภาคประชาชนต่ำสุด คือ องค์กรบริหาร ส่วน
จังหวัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.39$)

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการศึกษา เรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งทางผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และ สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ถึงเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งผลการศึกษากออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในเขตเทศบาล

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 3 การสรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์และจากแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.1 ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

ตารางที่ 5-1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีการรวมกลุ่มต่อรองหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.42	0.49	มาก	1
2. มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน	4.27	0.45	มาก	4
3. มีโครงสร้างองค์กรในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	4.15	0.39	มาก	5
4. สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.31	0.47	มาก	3
5. มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ	4.10	0.33	มาก	6
6. มีเงินกองทุนสนับสนุนกลุ่ม	4.41	0.55	มาก	2
รวม	4.27	0.44	มาก	

จากตารางที่ 5-1 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนในภาพรวมพบว่าปัจจัยด้าน

การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการรวมกลุ่มต่อรองหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.42$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.10$)

1.2 ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน

ตารางที่ 5-2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน

เรื่อง	\bar{x}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	4.30	0.49	มาก	3
2. ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	4.31	0.53	มาก	2
3. ผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา	4.43	0.52	มาก	1
รวม	4.34	0.51	มาก	

จากตารางที่ 5-2 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา ($\bar{x} = 4.43$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.30$)

1.3 ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

ตารางที่ 5-3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีพื้นที่ในการจัดเวทีการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.19	0.50	มาก	2
2. มีการทำกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่อง	4.23	0.51	มาก	1
3. มีการสนทนาสภาพกาแฟพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาความเดือดร้อน	4.15	0.50	มาก	3
4. มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น เดินขบวนรณรงค์	4.10	0.54	มาก	4
รวม	4.17	0.51	มาก	

จากตารางที่ 5-3 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนในภาพรวมพบว่าปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการทำกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.23$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น เดินขบวน ($\bar{X} = 4.10$)

1.4 ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

ตารางที่ 5-4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีกฎหมายที่มีความครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.12	0.52	มาก	5
2. มีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความชัดเจน	4.28	0.53	มาก	4
3. มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ	4.35	0.50	มาก	3
4. มีแนวทางคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ที่ดำเนินการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	4.38	0.49	มาก	2
5. มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ	4.42	0.52	มากที่สุด	1
รวม	4.31	0.51	มาก	

จากตารางที่ 5-4 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.42$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีกฎหมายที่มีความครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.12$)

1.5 ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ตารางที่ 5-5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด	4.20	0.54	มาก	3
2. ตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง	4.22	0.50	มาก	2
3. ทำงานคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมมาเป็นอันดับต้น	4.28	0.55	มาก	1
รวม	4.23	0.53	มาก	

จากตารางที่ 5-5 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำงานคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมมาเป็นอันดับต้น ($\bar{X} = 4.28$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.20$)

1.6 ปัจจัยด้านองค์ความรู้

ตารางที่ 5-6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.24	0.49	มาก	2
2. ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.20	0.48	มาก	4
3. ความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ	4.33	0.55	มาก	1
4. ความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองได้	4.21	0.49	มาก	3
รวม	4.24	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5-6 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านองค์ความรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ ($\bar{X} = 4.33$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.20$)

1.7 ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 5-7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. การติดตามข่าวสารแลกเปลี่ยนกันอยู่เป็นประจำ	4.43	0.52	มาก	2
2. การเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.41	0.49	มาก	3
3. มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย	4.44	0.54	มาก	1
4. มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน	4.24	0.49	มาก	4
รวม	4.38	0.51	มาก	

จากตารางที่ 5-7 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.44$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน ($\bar{X} = 4.24$)

1.8 ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

ตารางที่ 5-8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. การเคารพสิทธิผู้อื่น	4.27	0.51	มาก	5
2. รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง	4.31	0.52	มาก	3
3. เคารพพหุคติ หรือกฎหมาย	4.28	0.51	มาก	4
4. เคารพความแตกต่างของผู้อื่น	4.37	0.48	มาก	2
5. มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนท้องถิ่น	4.26	0.59	มาก	6
6. มีอิสระเสรีภาพในการคิด พูดและกระทำ	4.25	0.45	มาก	7
7. สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์	4.39	0.44	มาก	1
รวม	4.30	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5-8 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ ($\bar{X} = 4.39$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีอิสระเสรีภาพในการคิด พูดและกระทำ ($\bar{X} = 4.25$)

1.9 สรุปการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ 5-9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมของเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน	4.27	0.44	มาก	5
2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน	4.34	0.51	มาก	2
3. ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน	4.17	0.51	มาก	8
4. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ	4.31	0.51	มาก	3
5. ปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ	4.23	0.53	มาก	7
6. ปัจจัยด้านองค์ความรู้	4.24	0.50	มาก	6
7. ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	4.38	0.51	มาก	1
8. ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย	4.30	0.50	มาก	4
รวม	4.28	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5-9 แสดงถึงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ของปัจจัยในภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 4.38$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ($\bar{X} = 4.17$)

2. การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผลการสำรวจการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.38 อยู่ในระดับที่น้อย เราจึงต้องการทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่า มีปัจจัย

อะไรบ้างที่มีผลทำให้ได้ค่าเฉลี่ยในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และปัจจัยใดมีอิทธิพลมากน้อยต่างกัน หรือไม่อย่างไร

จากที่เราทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน และตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ทำให้ได้ปัจจัยที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจำนวน 3 ปัจจัยแล้วจึงนำปัจจัยดังกล่าวนี้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีกระบวนการวิเคราะห์และการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ได้ปัจจัยต่าง ๆ ขึ้นตอนละ 1 ปัจจัย เรียงลำดับตามความสำคัญและอิทธิพลของปัจจัยนั้น ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 และที่ 2 แต่ในงานวิจัยนี้จะเน้นหนักที่ การเสนอผลการวิจัย โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลของขั้นตอนที่ 2 มาแสดงสำหรับที่จะส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นขั้นตอนที่ปรากฏผลลัพธ์ของการวิจัยออกมาทั้งหมด และเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5-10 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

Model	R	R ²	Adjusted R ²	SE _{est}
1	0.146	0.021	0.019	0.101
2	0.184	0.034	0.029	0.101

Predictors: (Constant), Learning stage

Predictors: (Constant), Learning stage, Leader

Dependent Variable : Situation Audit

จากตารางที่ 5-10 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.184 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.034 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 2 ตัว คือ เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน และผู้นำภาคประชาชนร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งของภาค

ประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ร้อยละ 3.4 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.101

ตารางที่ 5-11 ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

Source of Variation	Df	SS	MS	F	Sig.
1 Regression	1	0.086	0.086	8.282	0.004
Residual	382	3.945	0.010		
Total	383	4.030			
2 Regression	2	0.136	0.068	6.653	0.001
Residual	381	3.894	0.010		
Total	383	4.030			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5-11พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5-12 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปรตาม				
	B	SE _b	β	T	Sig.
(Constant)	1.047	0.100		10.421	0.000
เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน	0.045	0.020	0.119	2.296	0.022
ผู้นำภาคประชาชน	0.038	0.017	0.115	2.222	0.027
	R = 0.184	SE _{est} = 0.101		F = 6.653 *	
	R ² = 0.034	Adjust R ² = .029			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

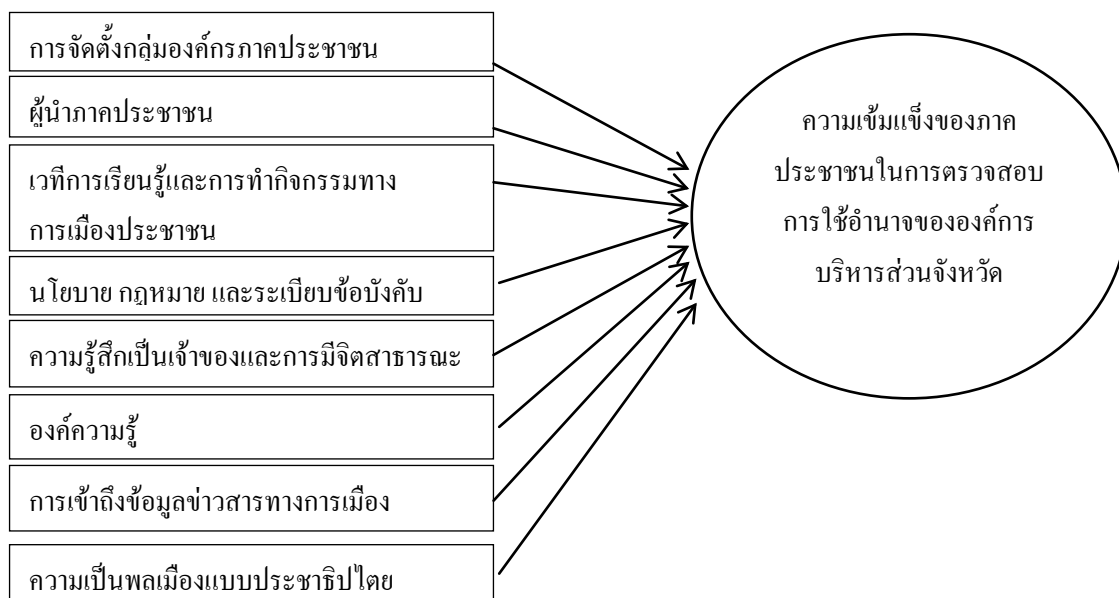
จากตารางที่ 5-12 ในการสร้างสมการพยากรณ์ ได้เลือกโมเดลที่ 2 มาใช้ในการค้นหา ปัจจัยที่ดีที่สุดที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้เป็นค่าคงที่ ค่าตัวแปรด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน และผู้นำภาคประชาชน มีความสัมพันธ์กับการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ สามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ.) = 1.047 + .045 Learningstage + .038 Leader

เมื่อ Learningstage = เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

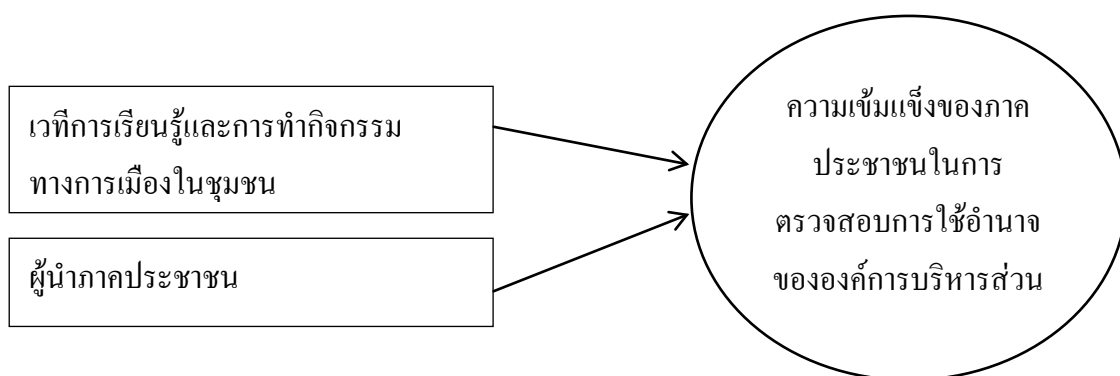
Leader = ผู้นำภาคประชาชน

จากสมการข้างต้น สรุปผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอยู่ 2 ปัจจัย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกัน ลดหลั่นกันลงมา กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนรองลงมาคือ ผู้นำภาคประชาชน

ภาพที่ 5-1 ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จากภาพที่ 5-1 ได้แสดงให้เห็นถึงสมมติฐานก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองปัจจัยด้านนโยบายกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้าน องค์ความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสมมติฐานของการวิจัยในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ภาพที่ 5-2 ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จากภาพที่ 5-2 แสดงให้เห็นถึงการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน แล้วพบว่า ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน และปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ 5-13 สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สมมติฐาน	ระดับ นัยสำคัญ ทางสถิติ .05	ผลการ ทดสอบ สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.832	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.002	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.002	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4 นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.866	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 5 ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.880	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 6 องค์ความรู้มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.796	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 7 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.950	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 8 ความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.986	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

จากตารางที่ 5-13 แสดงให้เห็นว่า สมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีด้วยกัน 2 ปัจจัย คือผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตเทศบาล

1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในเขตเทศบาล

1.1 ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

ตารางที่ 5-14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีการรวมกลุ่มต่อรองหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.19	0.48	มาก	4
2. มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน	4.48	0.66	มาก	1
3. มีโครงสร้างองค์กรในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	4.42	0.52	มาก	2
4. สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.32	0.54	มาก	3
5. มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ	4.11	0.46	มาก	6
6. มีเงินกองทุนสนับสนุนกลุ่ม	4.18	0.48	มาก	5
รวม	4.28	0.52	มาก	

จากตารางที่ 5-14 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนในภาพรวมพบว่าปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน ($\bar{x} = 4.48$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.11$)

1.2 ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน

ตารางที่ 5-15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน

เรื่อง	\bar{x}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	4.38	0.59	มาก	2
2. ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	4.32	0.65	มาก	3
3. ผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา	4.46	0.67	มาก	1
รวม	4.38	0.63	มาก	

จากตารางที่ 5-15 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา ($\bar{x} = 4.46$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 4.32$)

1.3 ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

ตารางที่ 5-16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีพื้นที่ในการจัดเวทีการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.24	0.69	มาก	1
2. มีการทำกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่อง	4.04	0.72	มาก	4
3. มีการสนทนาสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงปัญหาความเดือดร้อน	4.11	0.58	มาก	2
4. มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น เดินขบวนรณรงค์	4.06	0.59	มาก	3
รวม	4.11	0.64	มาก	

จากตารางที่ 5-16 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนในภาพรวมพบว่าปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีพื้นที่ในการจัดเวทีการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 4.24$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการทำกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.04$)

1.4 ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

ตารางที่ 5-17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีกฎหมายที่มีความครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.22	0.67	มาก	3
2. มีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความชัดเจน	4.21	0.75	มาก	4
3. มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ	4.20	0.64	มาก	5
4. มีแนวทางคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ที่ดำเนินการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	4.29	0.59	มาก	2
5. มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ	4.32	0.71	มาก	1
รวม	4.24	0.67	มาก	

จากตารางที่ 5-17 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.32$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.20$)

1.5 ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ตารางที่ 5-18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด	4.22	0.67	มาก	1
2. ตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง	4.11	0.58	มาก	2
3. ทำงานค้ำประกันถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นอันดับต้น	4.03	0.60	มาก	3
รวม	4.12	0.61	มาก	

จากตารางที่ 5-18 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.22$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทำงานค้ำประกันถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นอันดับต้น ($\bar{X} = 4.03$)

1.6 ปัจจัยด้านองค์ความรู้

ตารางที่ 5-19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.20	0.54	มาก	3
2. ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.29	0.48	มาก	2
3. ความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ	4.40	0.65	มาก	1
4. ความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองได้	4.18	0.57	มาก	4
รวม	4.26	0.56	มาก	

จากตารางที่ 5-19 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านองค์ความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ ($\bar{X} = 4.40$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองได้ ($\bar{X} = 4.18$)

1.7 ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 5-20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. การติดตามข่าวสารแลกเปลี่ยนกันอยู่เป็นประจำ	4.33	0.58	มาก	2
2. การเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.26	0.63	มาก	3
3. มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย	4.38	0.53	มาก	1
4. มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน	4.17	0.44	มาก	4
รวม	4.28	0.54	มาก	

จากตารางที่ 5-20 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีช่องทางสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.33$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน ($\bar{X}=4.17$)

1.8 ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

ตารางที่ 5-21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. การเคารพสิทธิผู้อื่น	4.38	0.63	มาก	1
2. รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง	4.21	0.70	มาก	6
3. เคารพกติกา หรือกฎหมาย	4.23	0.63	มาก	5
4. เคารพความแตกต่างของผู้อื่น	3.97	0.34	มาก	7
5. มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนท้องถิ่น	4.33	0.60	มาก	2
6. มีอิสระเสรีภาพในการคิด พูดและกระทำ	4.25	0.60	มาก	4
7. สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์	4.25	0.64	มาก	3
รวม	4.23	0.59	มาก	

จากตารางที่ 5-21 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเคารพสิทธิผู้อื่น ($\bar{X}=4.38$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เคารพความแตกต่างของผู้อื่น เช่น เรื่องเพศ ฐานะทางสังคม ($\bar{X}=3.97$)

1.9 สรุปรวมทุกปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในเขตเทศบาล

ตารางที่ 5-22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมของเขตเทศบาล

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน	4.28	0.52	มาก	2
2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน	4.38	0.63	มาก	1
3. ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน	4.11	0.64	มาก	8
4. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ	4.24	0.67	มาก	5
5. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ	4.12	0.61	มาก	7
6. ปัจจัยด้านองค์ความรู้	4.26	0.56	มาก	4
7. ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	4.28	0.54	มาก	3
8. ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย	4.23	0.59	มาก	6
รวม	4.23	0.59	มาก	

จากตารางที่ 5-22 แสดงถึงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ของทุกปัจจัยในภาพรวมพบว่า ปัจจัยมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตเทศบาลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ($\bar{X} = 4.38$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ($\bar{X} = 4.11$)

2. การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัย

ผลการสำรวจความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการใช้อำนาจของเทศบาล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.44 อยู่ในระดับที่น้อย เราจึงต้องการทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลทำให้ได้ค่าเฉลี่ยในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเทศบาล และปัจจัยใดมีอิทธิพลมากน้อยต่างกัน หรือไม่อย่างไร

จากที่เราทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน และตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ทำให้ได้ปัจจัยที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจำนวน 6 ปัจจัย แล้วจึงนำปัจจัยดังกล่าวนี้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 2 แห่ง คือ เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง และเทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน มีกระบวนการวิเคราะห์และการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ได้ปัจจัยต่าง ๆ ขึ้นตอนละ 1 ปัจจัย เรียงลำดับตามความสำคัญและอิทธิพลของปัจจัยนั้น ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 และที่ 2 แต่ในงานวิจัยนี้จะเน้นหนักที่ การเสนอผลการวิจัยโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลของขั้นตอนที่ 2 มาแสดงสำหรับที่จะส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นขั้นตอนที่ปรากฏผลลัพธ์ของการวิจัยออกมาทั้งหมด และเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5-23 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

Model	R	R ²	Adjusted R ²	SE _{est}
1	0.167	0.028	0.025	0.117
2	0.198	0.039	0.034	0.117

Predictors: (Constant), Groups

Predictors: (Constant), Groups, Policy

Dependent Variable : Situation Audit

จากตารางที่ 5-23พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.198และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.039 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 2 ตัว คือ การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนและนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเทศบาลได้ร้อยละ 3.9 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.117

ตารางที่ 5-24 ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

Source of Variation	Df	SS	MS	F	Sig.
1 Regression	1	0.150	0.150	10.805	0.001
Residual	375	5.192	0.014		
Total	376	5.341			
2 Regression	2	0.209	0.104	7.614	0.001
Residual	374	5.132	0.014		
Total	376	5.341			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5-24 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5-25 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเทศบาล

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปรตาม				
	B	SE _b	β	T	Sig.
(Constant)	0.968	0.128		7.542	0.000
การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน	0.059	0.025	0.129	2.387	0.017
นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ	0.054	0.026	0.112	2.080	0.038
	R = 0.198	SE _{est} = 0.117		F = 7.614 *	
	R ² = 0.039	Adjust R ² = 0.034			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5-25 ในการสร้างสมการพยากรณ์ ได้เลือกโมเดลที่ 2 มาใช้ในการค้นหาปัจจัยที่ดีที่สุดที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กร

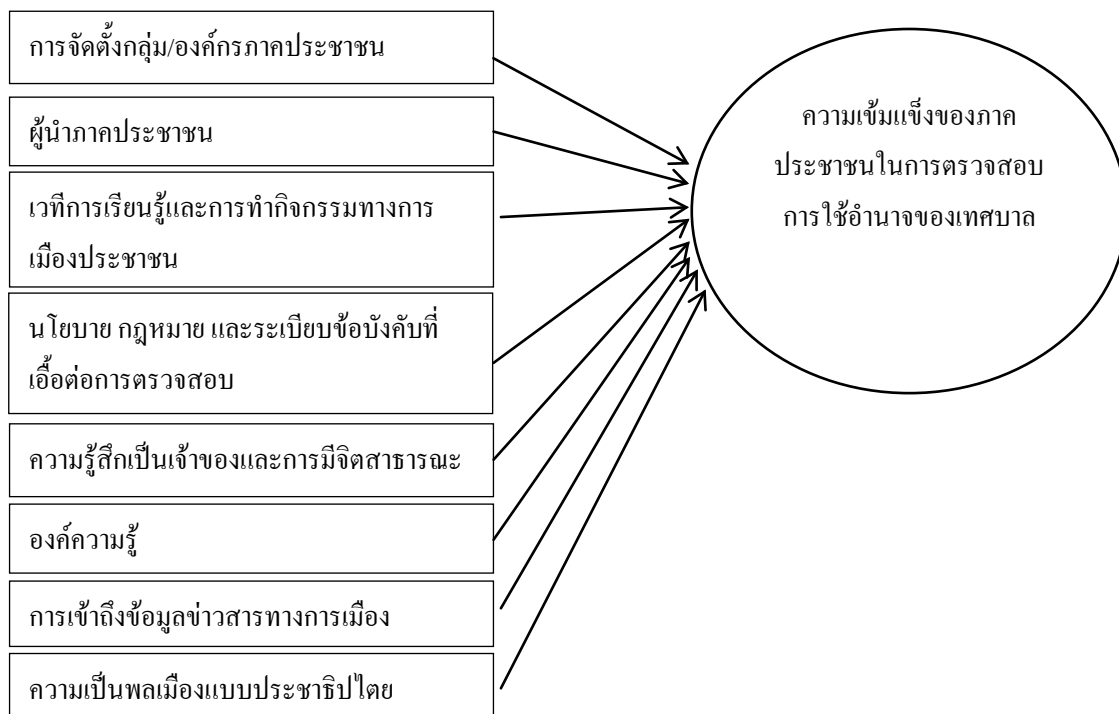
ปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้เป็นค่าคงที่ ค่าตัวแปรการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนและนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใช้พยากรณ์การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจได้ โดยมีประสิทธิภาพ 3.9% จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ สามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) = 0.968 + 0.059Groups + 0.054Policy

เมื่อ Groups = การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

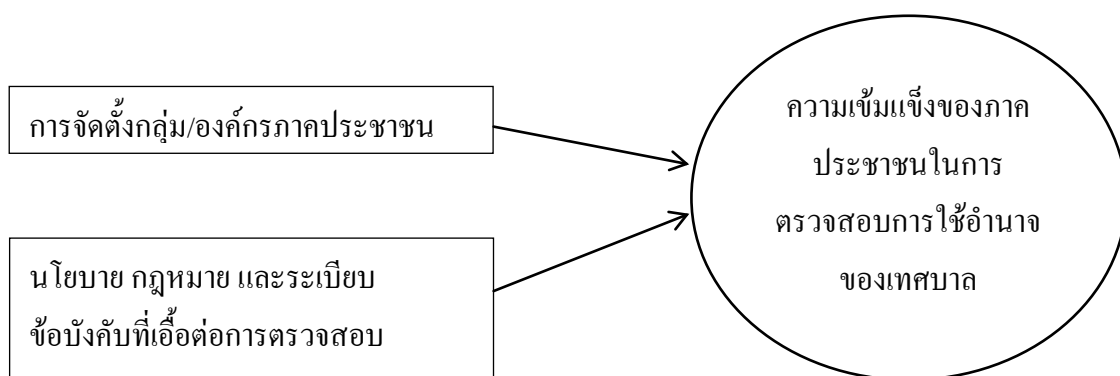
Policy = นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

จากสมการข้างต้น สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเทศบาล มีอยู่ 2 ปัจจัย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกัน ลดหลั่นกันลงมาตามลำดับกล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน รองลงมาคือ นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

ภาพที่ 5-3 ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเขตเทศบาล

จากภาพที่ 5-3 ได้แสดงให้เห็นถึงสมมติฐานก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเทศบาล พบว่า ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสมมติฐานของการวิจัยในระดับเทศบาล

ภาพที่ 5-4 ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของประชาชนในเขตเทศบาล

จากภาพที่ 5-4 แสดงให้เห็นถึงการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน แล้วพบว่า ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับเทศบาล

ตารางที่ 5-26 สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ
ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับเทศบาล

สมมติฐาน	ระดับ นัยสำคัญทาง สถิติ .05	ผลการ ทดสอบ สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 การจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.017	เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.226	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.388	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4 นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.026	เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 5 ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.891	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 6 องค์กรความรู้มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.841	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 7 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.447	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 8 ความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.522	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน

จากตารางที่ 5-26 แสดงให้เห็นว่า สมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับเทศบาลที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีด้วยกัน 2 ปัจจัย คือการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

ตารางที่ 5-27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีการรวมกลุ่มต่อรองหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.23	0.44	มาก	4
2. มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน	4.52	0.59	มากที่สุด	1
3. มีโครงสร้างองค์กรในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	4.43	0.52	มาก	2
4. สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.35	0.49	มาก	3
5. มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ	4.19	0.42	มาก	6
6. มีเงินกองทุนสนับสนุนกลุ่ม	4.22	0.42	มาก	5
รวม	4.32	0.48	มาก	

จากตารางที่ 5-27 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนในภาพรวมพบว่าปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.52$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.19$)

1.2 ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน

ตารางที่ 5-28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	4.29	0.49	มาก	3
2. ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	4.43	0.52	มาก	2
3. ผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา	4.63	0.50	มากที่สุด	1
รวม	4.45	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5-28 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับผู้นำภาคประชาชน ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา ($\bar{X} = 4.63$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.29$)

1.3 ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

ตารางที่ 5-29 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีพื้นที่ในการจัดเวทีการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.46	0.51	มาก	1
2. มีการทำกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่อง	4.37	0.51	มาก	2
3. มีการสนทนาสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงปัญหาความเดือดร้อน	4.33	0.49	มาก	3
4. มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น เดินขบวนรณรงค์	4.29	0.49	มาก	4
รวม	4.36	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5-29 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนในภาพรวมพบว่าปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีพื้นที่ในการจัดเวทีการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 4.46$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น เดินขบวนรณรงค์ ($\bar{X} = 4.29$)

1.4 ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

ตารางที่ 5-30 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีกฎหมายที่มีความครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.43	0.52	มาก	4
2. มีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความชัดเจน	4.44	0.57	มาก	3
3. มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ	4.35	0.52	มาก	5
4. มีแนวทางคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ที่ดำเนินการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	4.45	0.51	มาก	2
5. มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ	4.50	0.53	มาก	1
รวม	4.43	0.53	มาก	

จากตารางที่ 5-30 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.50$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.35$)

1.5 ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ตารางที่ 5-31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด	4.52	0.59	มากที่สุด	1
2. ตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง	4.35	0.52	มาก	2
3. ทำงานค้ำประกันถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นอันดับต้น	4.37	0.53	มาก	
รวม	4.37	0.53	มาก	

จากตารางที่ 5-31 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.52$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.24$)

1.6 ปัจจัยด้านองค์ความรู้

ตารางที่ 5-32 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.24	0.49	มาก	4
2. ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.29	0.49	มาก	3
3. ความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ	4.47	0.53	มาก	1
4. ความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองได้	4.30	0.51	มาก	2
รวม	4.32	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5-32 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับองค์ความรู้ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านองค์ความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ ($\bar{X} = 4.47$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.24$)

1.7 ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 5-33 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. การติดตามข่าวสารแลกเปลี่ยนกันอยู่เป็นประจำ	4.29	0.49	มาก	4
2. การเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.40	0.49	มาก	2
3. มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย	4.43	0.54	มาก	1
4. มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน	4.35	0.52	มาก	3
รวม	4.36	0.51	มาก	

จากตารางที่ 5-33 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.43$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การติดตามข่าวสารแลกเปลี่ยนกันอยู่เป็นประจำ ($\bar{X} = 4.29$)

1.8 ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

ตารางที่ 5-34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

เรื่อง	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. การเคารพสิทธิผู้อื่น	4.47	0.53	มาก	1
2. รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง	4.43	0.52	มาก	4
3. เคารพกติกา หรือกฎหมาย	4.35	0.52	มาก	6
4. เคารพความแตกต่างของผู้อื่น	4.07	0.32	มาก	7
5. มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนท้องถิ่น	4.45	0.52	มาก	2
6. มีอิสระสภาพในการคิด พูดและกระทำ	4.40	0.49	มาก	5
7. สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์	4.44	0.54	มาก	3
รวม	4.37	0.49	มาก	

จากตารางที่ 5-34 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเคารพสิทธิผู้อื่น ($\bar{x} = 4.47$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เคารพความแตกต่างของผู้อื่น เช่น เรื่องเพศ ฐานะทางสังคม ($\bar{x} = 4.07$)

1.9 สรุปรวมปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 5-35 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมของเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

เรื่อง	\bar{x}	SD	แปลผล	อันดับที่
1. ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน	4.32	0.48	มาก	7
2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน	4.45	0.50	มาก	1
3. ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน	4.36	0.50	มาก	6
4. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ	4.43	0.53	มาก	2
5. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ	4.37	0.53	มาก	3
6. ปัจจัยด้านองค์ความรู้	4.32	0.50	มาก	8
7. ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	4.36	0.51	มาก	5
8. ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย	4.37	0.49	มาก	4
รวม	4.37	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5-35 แสดงถึงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ของทุกปัจจัยในภาพรวมพบว่า ปัจจัยมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ($\bar{x} = 4.45$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ($\bar{x} = 4.32$)

2. การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการสำรวจความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.42 อยู่ในระดับที่น้อย เราจึงต้องการทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลทำให้ได้ค่าเฉลี่ยในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยใดมีอิทธิพลมากน้อยต่างกัน หรือไม่อย่างไร

จากที่เราทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน และตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ทำให้ได้ปัจจัยที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจำนวน 2 ปัจจัย แล้วจึงนำปัจจัยดังกล่าวนี้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาด จังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก มีกระบวนการวิเคราะห์และการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ได้ปัจจัยต่าง ๆ ขึ้นตอนละ 1 ปัจจัย เรียงลำดับตามความสำคัญและอิทธิพลของปัจจัยนั้น ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 และที่ 2 แต่ในงานวิจัยนี้จะเน้นหนักที่ การเสนอผลการวิจัยโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลของขั้นตอนที่ 2 มาแสดงสำหรับที่จะส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นขั้นตอนที่ปรากฏผลลัพธ์ของการวิจัยออกมาทั้งหมดและเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5-36 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง ของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

Model	R	R ²	Adjusted R ²	SE _{est}
1	0.191	0.037	0.034	0.099
2	0.230	0.053	0.048	0.098

Predictors: (Constant), Public mind

Predictors: (Constant), Public mind , Leader

Dependent Variable : Situation Audit

จากตารางที่ 5-36 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.230 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.053 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 2 ตัว คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ และผู้นำภาคประชาชนร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ร้อยละ 5.3 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.098

ตารางที่ 5-37 ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

Source of Variation	df	SS	MS	F	Sig.
1 Regression	1	0.141	0.141	14.340	0.000
Residual	377	3.702	0.010		
Total	378	3.843			
2 Regression	2	0.203	0.101	10.472	0.000
Residual	376	3.640	0.010		
Total	378	3.843			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5-37 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5-38 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปรตาม				
	B	SE _b	β	T	Sig.
(Constant)	0.939	0.104		8.999	0.000
ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ	0.060	0.019	0.159	3.069	0.002
ผู้นำภาคประชาชน	0.049	0.019	0.131	2.529	0.012
	R = 0.230	SE _{est} = 0.098		F = 10.472 *	
	R ² = 0.053	Adjust R ² = 0.048			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

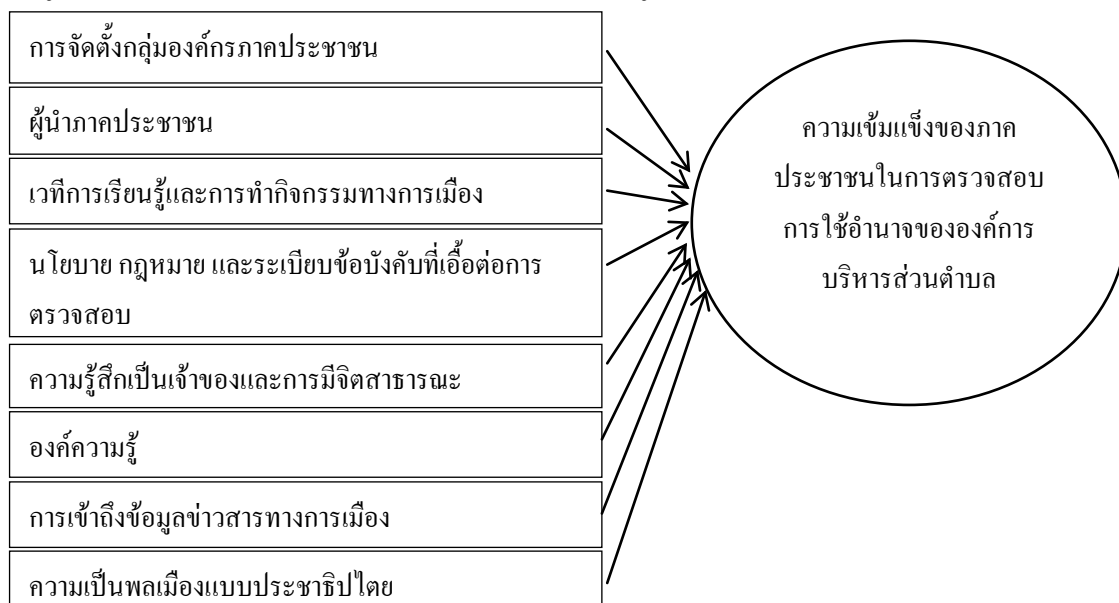
จากตารางที่ 5-38 ในการสร้างสมการพยากรณ์ ได้เลือกโมเดลที่ 2 มาใช้ในการค้นหา ปัจจัยที่ดีที่สุดที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้เป็นค่าคงที่ ค่าตัวแปรความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ และผู้นำภาคประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ สามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{ความเข้มแข็งของภาคประชาชนการตรวจสอบการใช้อำนาจของ อบต.} = 0.939 + 0.060\text{Public mind} + .049\text{Leader}$$

เมื่อ Public mind = ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ
 Leader = ผู้นำภาคประชาชน

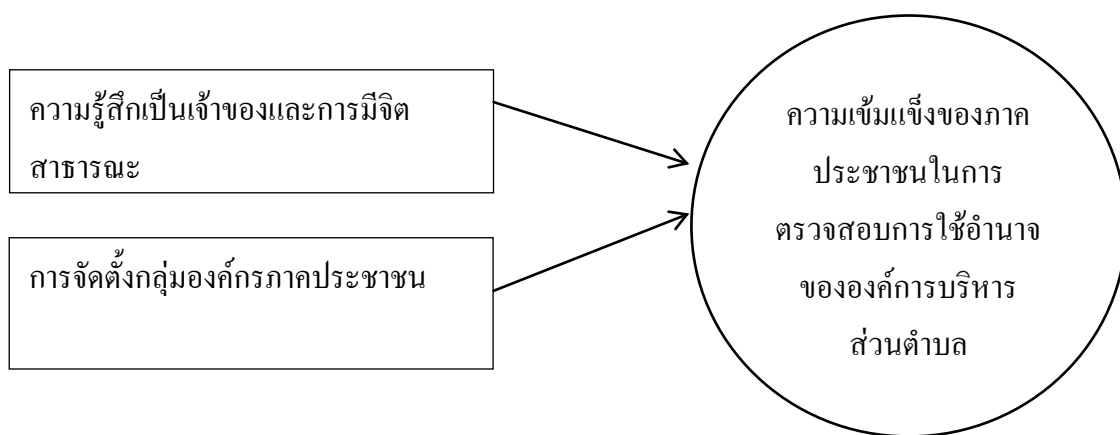
จากสมการข้างต้น แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบล มีอยู่ 2 ปัจจัย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกัน ลดหลั่นกันตามลำดับ กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะรองลงมาคือ ผู้นำภาคประชาชน

สรุปผลจากตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ อธิบายได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรบริหารส่วนตำบล คือ ปัจจัย ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะและปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน

ภาพที่ 5-5 ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบล

จากภาพที่ 5-5 ได้แสดงให้เห็นถึงสมมติฐานก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองปัจจัยด้านนโยบายกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสมมติฐานของการวิจัยในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล

ภาพที่ 5-6 ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

จากภาพที่ 5-6 แสดงให้เห็นถึงการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน แล้วพบว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ และปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 5-39 สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล

สมมติฐาน	ระดับ นัยสำคัญ ทางสถิติ .05	ผลการ ทดสอบ สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.497	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.012	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.929	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4 นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.323	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 5 ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.002	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 6 องค์กรความรู้มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.141	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 7 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.577	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 8 ความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.387	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

จากตารางที่ 5-39 แสดงให้เห็นว่า สมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีด้วยกัน 2 ปัจจัย คือผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 4 ภาพรวมปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 5-40 ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม

เรื่อง	\bar{X}			\bar{X} รวม
	อบจ.	เทศบาล	อบต.	
1. ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน	4.27	4.28	4.32	4.29
2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน	4.34	4.38	4.45	4.39
3. ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรม ทางการเมืองในชุมชน	4.17	4.11	4.36	4.21
4. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ	4.31	4.24	4.43	4.32
5. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิต สาธารณะ	4.23	4.12	4.37	4.24
6. ปัจจัยด้านองค์ความรู้	4.24	4.26	4.32	4.27
7. ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	4.38	4.28	4.36	4.34
8. ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย	4.30	4.23	4.37	4.30
รวม	4.28	4.23	4.37	4.29

จากตารางที่ 5-40 แสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ของทุกปัจจัยในภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ($\bar{X} = 4.39$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ($\bar{X} = 4.21$)

2. การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยในภาพรวม

ผลการสำรวจการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.41 อยู่ในระดับที่น้อย เราจึงต้องการทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลทำให้ได้ค่าเฉลี่ยในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปัจจัยใดมีอิทธิพลมากน้อยต่างกัน หรือไม่อย่างไร

จากที่เราทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน และตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ทำให้ได้ปัจจัยที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจำนวน 6 ปัจจัย จึงนำปัจจัยดังกล่าวนี้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เทศบาลตำบลเกาะคา เทศบาลตำบลบ้านกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาด และองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข มีกระบวนการวิเคราะห์และการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ได้ปัจจัยต่าง ๆ ขึ้นตอนละ 1 ปัจจัย เรียงลำดับตามความสำคัญและอิทธิพลของปัจจัยนั้น ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 แต่ในงานวิจัยนี้จะเน้นหนักที่ การเสนอผลการวิจัยโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลของขั้นตอนที่ 4 มาแสดงสำหรับที่จะส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นขั้นตอนที่ปรากฏผลลัพธ์ของการวิจัยออกมาทั้งหมด และเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5-41 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง ของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

Model	R	R ²	Adjusted R ²	SE _{est}
1	0.136	0.018	0.018	0.109
2	0.172	0.030	0.028	0.108
3	0.191	0.036	0.034	0.108
4	0.199	0.040	0.036	0.108

Predictors: (Constant), Leader

Predictors: (Constant), Leader , Policy

Predictors: (Constant), Leader , Policy , Groups

Predictors: (Constant), Leader , Policy , Groups , Public mind

Dependent Variable : Situation Audit

จากตารางที่ 5-41พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.199และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.040แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 4ตัว คือ ผู้นำภาคประชาชน นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ร้อยละ 4.0ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.108

ตารางที่ 5-42 ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

Source of Variation	df	SS	MS	F	Sig.
1 Regression	1	0.257	0.257	21.444	0.000
Residual	1138	13.613	0.012		
Total	1139	13.869			
2 Regression	2	0.411	0.206	17.373	0.000
Residual	1137	13.458	0.012		
Total	1139	13.869			
3 Regression	3	0.503	0.168	14.262	0.000
Residual	1136	13.366	0.012		
Total	1139	13.869			

ตารางที่ 5-42 (ต่อ)

Source of Variation	df	SS	MS	F	Sig.
4 Regression	4	0.550	0.138	11.719	0.000
Residual	1135	13.319	0.012		
Total	1139	13.869			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5-42พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5-43 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปรตาม				
	B	SE _b	β	T	Sig.
(Constant)	0.958	0.078		12.271	0.000
ผู้นำภาคประชาชน	0.042	0.011	0.111	3.623	0.000
นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ	0.049	0.014	0.112	3.505	0.000
การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน	0.043	0.013	0.104	3.253	0.001
ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ	0.027	0.013	0.068	1.995	0.046
	R = 0.199	SE _{est} = 0.108		F = 11.719 *	
	R ² = 0.040	Adjust R ² = 0.036			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

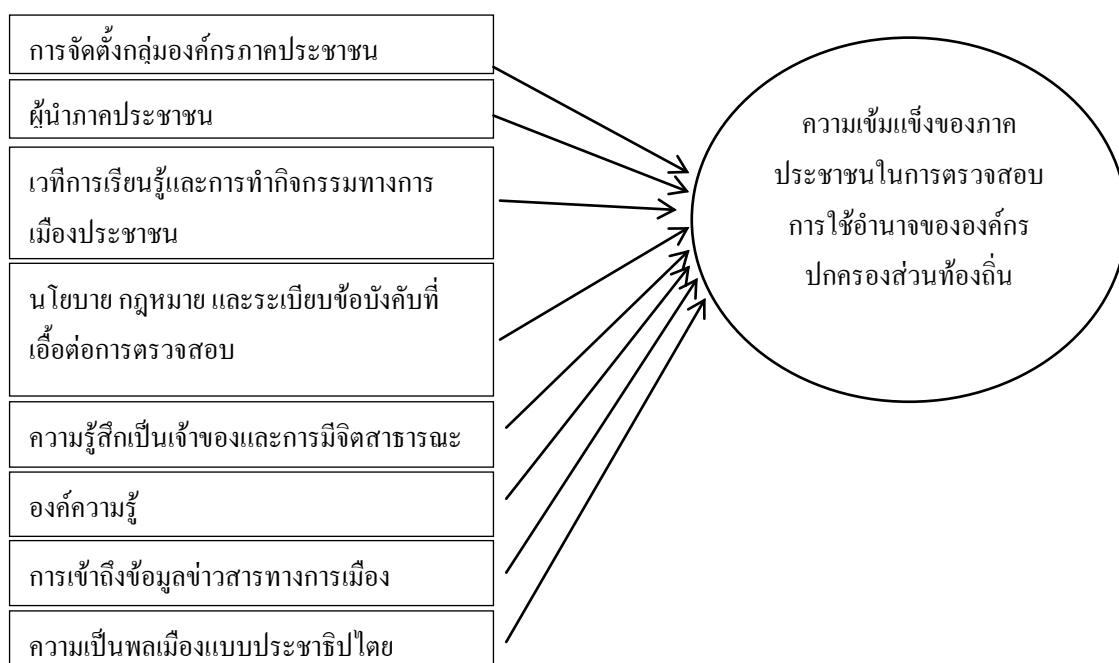
จากตารางที่ 5-43 แสดงว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้เป็นค่าคงที่ ค่าตัวแปรผู้นำภาคประชาชน นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการ

ตรวจสอบ การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์กับการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ สามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{ท้องถิ่น} = 0.958 + 0.042\text{Leader} + 0.049\text{Policy} + 0.043 \text{ Groups} + 0.027\text{Public mind}$$

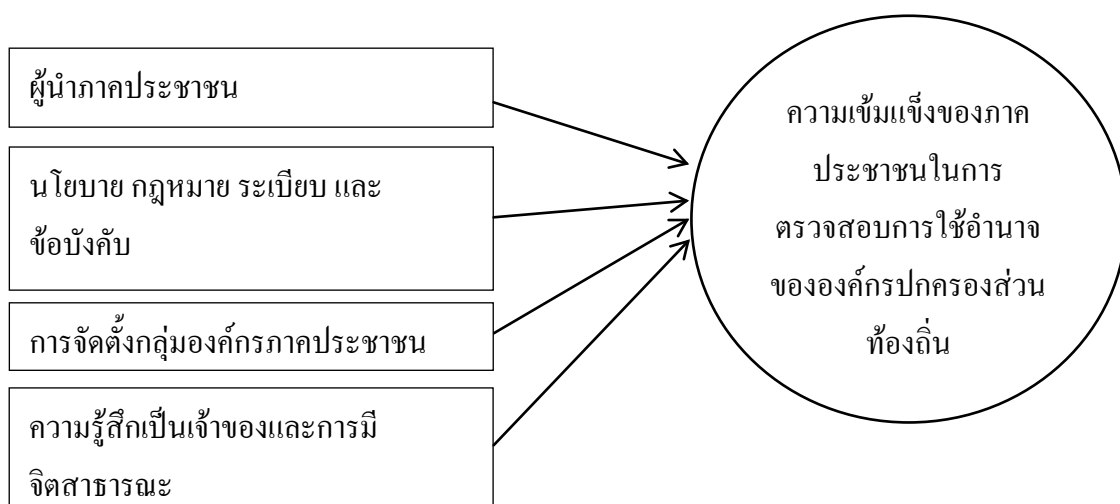
- เมื่อ Leader = ผู้นำภาคประชาชน
- Policy = นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ
- Groups = การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน
- Public mind = ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

จากสมการข้างต้น สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด มีอยู่ 4 ปัจจัย ซึ่งมีความแตกต่างกันลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ผู้นำภาคประชาชน รองลงมาคือ นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ภาพที่ 5-7 ผลก่อนการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

จากภาพที่ 5-7 ได้แสดงให้เห็นถึงสมมติฐานก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด พบว่า ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมมติฐานของการวิจัย

ภาพที่ 5-8 ผลหลังการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภาพที่ 5-8 แสดงให้เห็นถึงการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน แล้วพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 5-44 สรุปสมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน
ภาพรวม

สมมติฐาน	ระดับ นัยสำคัญ ทางสถิติ .05	ผลการ ทดสอบ สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความ เข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.001	เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาค ประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	.000	เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองมีผล ต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.935	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4 นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อ การตรวจสอบมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.000	เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 5 ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีผลต่อ ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.046	เป็นไปตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 6 องค์กรความรู้มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.941	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 7 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อความ เข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.136	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 8 ความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยมีผลต่อความ เข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.648	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน

จากตารางที่ 5-44 แสดงให้เห็นว่า สมมติฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีด้วยกัน 4 ปัจจัย คือการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้นำภาคประชาชนมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่ม ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้ ปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบในการปฏิบัติที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้หลังจากได้ทดสอบข้อมูลทางสถิติขั้นสูงโดยใช้การวิเคราะห์ค่าถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ในภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 รูปแบบ พบว่ามีปัจจัยเพียง 4 ด้านที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ และปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบการใช้อำนาจ

ดังนั้นได้นำปัจจัยดังกล่าวมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการประชาคมในการติดตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ตัวแทนประชาคมหมู่บ้านหรือชุมชนที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนแห่งละ 6 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 36 คน เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ศึกษาได้นำประเด็นจากการถอดเทปและการจดบันทึก มาจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์ (Concept) เพื่อหา

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงเชิงเหตุผล โดยผู้วิจัยได้กำหนด แยกเป็นหมวดหมู่ และทำการเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของแต่ละมโนทัศน์ และผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน

ในการทำกิจกรรมของภาคประชาชนในท้องถิ่น ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นได้เพราะมีผู้นำเป็นแกนหลักสำคัญในการเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งมิติการพัฒนาทางสังคม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางการเมือง เป็นต้น ทำให้ประชาชนมีความผูกพันกับผู้นำในท้องถิ่นมาอย่างยาวนาน โดยผู้นำในท้องถิ่นมีหลากหลายตำแหน่ง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเป็นตัวแทนของภาคประชาชนในเรื่องการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนหลายฝ่ายต่างเห็นว่ายังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่เป็นตัวแทนชุมชนที่มีส่วนในการติดตามการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ให้ข้อมูลว่า

“ถ้าถามว่าผู้นำกลุ่มจำเป็นต้องมีไหม คงต้องบอกว่าจำเป็นอย่างมาก ยังการคัดเลือกผู้นำกลุ่ม เช่น กรณีกลุ่มสภาวัฒนธรรม กลุ่ม อสม. หรือกลุ่มชุมชนต่าง ๆ โดยปกติจะใช้การเลือกโดยสมาชิกเป็นผู้เสนอขึ้นขึ้นมา แล้วจะเลือกจากผู้มีจิตอาสาไว้เป็นหลักให้กับกลุ่ม คือ ถ้ามีผู้นำกลุ่มที่เป็นงานเป็นการมันก็ทำงานเข้าใจกันดี..” (ทองพินท์ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2557)

และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกท่านได้ให้ข้อคิดเห็นที่ตรงกัน โดยกล่าวว่า

“การพัฒนาใด ๆ จำเป็นต้องใช้ผู้นำเป็นผู้ขับเคลื่อนทั้งนั้นแหละ เพราะผู้นำจะเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน แต่ที่เรากำลังจะหาผู้นำภาคประชาชนที่คอยมาตรวจสอบคนอื่นหรือหน่วยงานใด ๆ ผู้นำนี้อาจไม่ใช่เป็นผู้นำในลักษณะจัดตั้งเป็นทางการหรอก แต่เป็นผู้ที่มีความใส่ใจในปัญหาท้องถิ่นจริง ๆ พร้อมทั้งจะเรียกร้องเมื่อชุมชนท้องถิ่นเสียผลประโยชน์ ผู้ที่มีลักษณะแบบนี้ก็น่าจะนำพาให้องค์กรภาคประชาชนเข้มแข็งได้...” (บรรจง นามสมมติ, 4 มกราคม 2558)

และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลท่านหนึ่ง ทำให้พบปัจจัยเกี่ยวกับผู้นำ โดยผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้เป็นที่น่าสนใจดังนี้

“ผู้นำเป็นเสมือนตัวแทนชาวบ้าน หากเราได้ผู้ที่มีประสบการณ์ประชาชนก็จะเชื่อฟังให้ความเคารพ จะเรียกคนมาปรึกษาหารืออะไรก็สามารถทำได้ ต้องหาคนที่พูดและทำได้ในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเจอแต่พวกดีแต่พูด...” (จรัญ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2557)

และตัวแทนประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะคา ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชนว่าเป็นหัวใจหลักในการสร้างความเข้มแข็ง ดังนี้

“การติดตามตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น จำเป็นต้องมีผู้เป็นแกนนำในการเข้าไปทำงานเรื่องนี้ เพราะถ้าพึ่งประชาชนธรรมดาไม่กล้าพอที่จะเข้าไปตรวจสอบในการทำงานของเทศบาลได้หรอก” (ปราณี นามสมมติ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2557)

ในขณะที่ผู้แทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ทัศนะที่สอดคล้องกันว่า “ผู้นำกลุ่มถ้าคัดเลือกกันดี ๆ มีประโยชน์มาก ช่วยชุมชนได้เยอะ ทั้งนี้ต้องเป็นผู้เสียสละจริง ๆ และมีความรู้จริง ว่าแต่เรื่องผู้นำประชาชนที่จะให้เป็นฝ่ายตรวจสอบมันเป็นเรื่องเสี่ยง ๆ ก็คงไม่ค่อยมีใครอยากจะเป็นหรอก...” (ชนวัฒน์ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2557)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นตัวแทนภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสอดคล้องกันในการให้ความสำคัญถึงปัจจัยด้านผู้นำว่าเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชนได้

2. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบ ระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

จากการสัมภาษณ์ถึงปัจจัยด้านนโยบายผู้ให้ข้อมูลจะเห็นได้ว่านโยบายของรัฐมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและเสริมสร้างความเข้มแข็งได้ แต่นโยบายของรัฐบาลแต่ละยุคมีการเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่หลากหลาย ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้สะท้อนจากการให้คำสัมภาษณ์ดังนี้

“การที่จะให้ประชาชนเข้มแข็ง ท้องถิ่นเองก็ต้องกำหนดนโยบายแนวปฏิบัติให้เป็นทิศทางเดียวกัน ต้องจริงใจ ที่ผ่านมามีการสนับสนุนให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ตามคำสั่งของรัฐมาอีกทีนั้นไม่ค่อยยั่งยืน คนก็ทำตามช่วงแรก ๆ พอนโยบายเปลี่ยนคนก็ปรับตัว ไม่ค่อยทัน ทำให้คนเบื่อน่าย...” (เกรียงไกร นามสมมติ, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2557)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกหนึ่งท่าน ได้กล่าวถึงปัจจัยเรื่องกฎหมายว่าเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนทำให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนเช่นกัน กล่าวคือ

“ที่ว่าภาคประชาชนจะเข้มแข็งถ้ากฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของประชาชนไว้ เพราะเราก็จะรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำโดยเฉพาะเรื่องการตรวจสอบ...” (ชินวร นามสมมติ, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2558)

และผู้ให้ข้อมูลในเขตเทศบาล ให้คำสัมภาษณ์คล้ายคลึงกันถึงปัจจัยด้านกฎหมายโดยเห็นว่าเป็นเรื่องที่จะขาดไม่ได้ เพราะเป็นปัจจัยหลักอีกหนึ่งประการ ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“สังเกตหนึ่งอย่างว่า ประชาชนจะกล้าแสดงจุดยืนต่าง ๆ ด้วยตนเองได้นั้น จะต้องมีการกฎหมายมารองรับอำนาจ ดังนั้นการจะทำให้ประชาชนเข้มแข็งก็ต้องมีเกาะกำบังให้ประชาชนด้วย ...” (กนกนาถ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2557)

และผู้ให้คำสัมภาษณ์ในเขตเทศบาลอีกหนึ่งท่าน ได้กล่าวว่า

“นโยบาย หรือระเบียบข้อปฏิบัติ จะเป็นตัวช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนสามารถดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจนั้นได้ คิดว่าต้องมีเงื่อนไขคือ มันจะต้องสัมพันธ์กัน บางทีเห็นนโยบายออกอย่าง ปฏิบัติอย่าง คือเราต้องทำให้เห็นนโยบายที่มี สามารถมีปฏิบัติได้ ต้องทำให้ทุกอย่างมันรับกัน ประชาชนก็จะดำเนินการได้ง่ายละ” (ศรี นามสมมติ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2557)

และตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นความสำคัญถึงปัจจัยด้านการมีกฎระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนจะช่วยเสริมความเข้มแข็งให้ประชาชนได้เป็นอย่างมาก ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“โลกทุกวันนี้ถ้าอยู่กันอย่างไร้กฎระเบียบ หลักเกณฑ์จะเอาผิดกับใครมันก็คงทำไม่ได้หรอก ดังนั้นหากจะทำให้เกิดการตรวจสอบที่เข้มแข็งก็ต้อง มีกฎระเบียบที่ครอบคลุม ชัดเจน ใช้ได้จริงไม่ได้ตราไว้อย่างงั้น ๆ ...” (สุมาลี นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2557)

และตัวแทนอีกหนึ่งท่านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข ได้กล่าวว่า

“การตรวจสอบใครนั้น เราต้องมาดูว่ามันมีระเบียบอย่างไร มันจะไปตรวจสอบผู้คุมห่า อาจจะได้คร้อนได้ ผมคิดว่าระเบียบมันก็ต้องมีการออกมาให้ชัด ว่าหน้าที่ของเราทำได้แค่ไหน มีขั้นตอนอย่างไรด้วย ถ้ามีสิ่งนี้เราก็จะมีพลังมีน้ำหนักรในการทำงานได้ดีขึ้น” (เรือง นามสมมติ, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2557)

จากข้างต้นเป็นตัวแทนส่วนหนึ่งที่สนับสนุนว่าปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบจะมีผลทำให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนโยบายสำหรับตัวแทนภาคประชาชน เห็นว่าเป็นสิ่งที่ระดับรัฐบาลจะต้องมีการกำหนดไว้เป็นแผนเป็นแนวในการปฏิบัติให้ทุกภาคส่วนราชการต้องดำเนินการ รวมทั้งกฎหมายต้องมีการบัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่ให้สิทธิกับประชาชนในการกระทำเรื่องดังกล่าว

3. ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

ผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลักในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนถือว่าเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมของประชาชนได้ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคประชาชนเป็นอย่างดี ดังคำสัมภาษณ์ของจรูญ ซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า

“การที่ประชาชนมารวมกลุ่มทำกิจกรรมเป็นเรื่องดี ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ แต่การจัดตั้งกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา ตัวเองคิดว่าจะไม่เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง ยิ่งเป็นกลุ่มตรวจสอบอาจเจออุปสรรคในการรวมตัวเยอะ แต่หากใช้กลุ่มที่มีอยู่แล้วโดยเป็นการรวมกลุ่มตามธรรมชาติเป็นฐานเดิมในการขับเคลื่อนก็จะดี เช่น กลุ่มเกษตรเค้าก็จะมีอาหารรื้อกัน โดยปกติก็จะเป็นกลุ่มพูดคุยเรื่องเกษตรกันมีการประชุมบ่อยครั้งอยู่แล้ว แต่หากเข้าประเด็นเรื่องการเมืองในท้องถิ่นเข้ามาสามารถมาหารือร่วมกันได้อยู่ ดังนั้นหากต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มและให้กลุ่มมีความเข้มแข็งอาจใช้กลุ่มที่มีอยู่เช่นกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มวัฒนธรรมก็ได้ ดูจากที่แม่ฮ่องสอนเรา ถ้าพิจารณาจากกลุ่มที่มีอยู่ตอนนี้มีอยู่ 12 ชาติพันธุ์ กลุ่มนี้ถือว่าเข้มแข็งดี เราจะมีการจัดงานรวมกันเป็นงานประเพณีปอยส่างลอง ในคืนมีนาคมนี้ทุกคนจะพร้อมใจมาทำงานช่วยกันทำร่วมกับส่วนท้องถิ่นและอบจ.เป็นแม่งานใหญ่ด้วยแต่เราก็มีกลุ่มคนรักแม่ฮ่องสอนเป็นคนขับเคลื่อน ถ้าสร้างบทบาทหน้าที่ในเรื่องการติดตามตรวจสอบองค์กรท้องถิ่นให้แก่กลุ่มนี้เพิ่มเข้าไปอีกก็น่าจะเป็นเรื่องดี...” (จรรยา นามสมมติ, สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2557)

ในทำนองเดียวกันนั้นก็ได้รับสัมภาษณ์ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นของ อบจ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งได้กล่าวได้สอดคล้องกันว่า

“ประชาชนถ้ามีการรวมกลุ่มก็ทำอะไรได้ง่ายขึ้น มีพลังต่อรอง กิจกรรมที่ฉันไปทำส่วนใหญ่ก็ไปทำในนามของตัวแทนกลุ่มคนก็จะเกรงใจ ไม่ว่าจะเป็นการกรรมการในการเปิดช่อง คิดว่าที่เชิญไปเพราะเห็นเป็นประธานกลุ่มของทั้ง 6 ปีก(หมู่บ้าน) ก็ทำให้เรากล้าที่จะท้วงติงงานเค้าได้บ้าง...” (ทองพินท์ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2557)

ในขณะที่ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ได้ให้มุมมองที่สอดคล้องกันว่า

“หากการทำงานใดไม่มีกลุ่มทำงานนะ สำเร็จยาก แต่ผมมันเคยเป็นผู้ที่มาจัดซื้อจัดจ้างเองก็เลยมู้ทันการทำงานกับส่วนราชการ ก็รู้หลักคิดตามตรวจสอบการทำงานเค้าหมดแหละ เลยมู้ทันเค้าหน่อย...” (สุริยน นามสมมติ, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2558)

และตัวแทนประชาชนในเขตเทศบาลพบว่า กลุ่มเป็นปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“การเมืองในท้องถิ่นจะเห็นได้ว่าในบางพื้นที่แรงมาก แต่ที่นี้ไม่ค่อยแรงเพราะเรามีกลุ่มภาคประชาชนเข้มแข็ง ค่อยช่วยกันเป็นหูเป็นตาตลอด เทศบาลเค้าจะทำอะไรก็ต้องแจ้งให้เราทราบ ถ้าชาวบ้านเค้าเห็นอะไร ไม่ถูกต้องเค้าก็จะคุยกันผ่านเวทีประชาคมเลย ท้วงติงเลยเช่นการสร้างถนนนี้ การมีกลุ่มมันก็ทำให้เรารู้ถึงกันเร็วด้วย แต่ของเราไม่มีกลุ่มการเมืองนะมันเป็นกลุ่มชาวบ้านธรรมดาแหละ เช่นกลุ่มมัดข้อม กลุ่มใส่เดือนดิน ใครทำอะไรก็ถึงกันอยู่...” (นงรักษ์

นามสมมติ, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2557)

อีกหนึ่งท่านในเขตเทศบาลให้ข้อมูลไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

“การทำงานจำเป็นต้องมีกลุ่มจ้าว กลุ่มต้องมีหลากหลายด้วย...” (พองนวล นามสมมติ, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2557)

นอกจากนี้ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกับท่านอื่น ๆ ว่า

“ป้าว่าเรื่องการจัดตั้งกลุ่มมันเป็นความจำเป็นนะทุกวันนี้อะไร ๆ ก็ต้องรวมกลุ่มกัน อยู่ที่บ้านก็เป็นสมาชิกเค้าหลายกลุ่ม เมื่อมีเรื่องมีราวกลุ่มก็เป็นกระบอกเสียงแทนชาวบ้านคนอื่น ๆ ได้ เพราะปกติคนทั่วไปเค้าต้องทำมาหากินกันไม่มีเวลามาสนใจเรื่องของใน อบต.หรือท.เร็ว ๆ นี้พวกเราคิดถึงเรื่องการทำโครงการของบริษัทเอกชนที่มาสัมปทานทรายอยู่ พวกนี้มันมาหาแต่ผลประโยชน์ ใช้เส้นใช้สายกันเอาเปรียบคนในพื้นที่ บางทีมันขุดทรายเข้ารูกล้าเขตเกาะกลางที่เป็นเกาะสาธารณะ ถ้าขาดกลุ่มคัดค้านพวกนี้ก็หาประโยชน์ อาจฮั้วกับนักการเมืองในพื้นที่ได้สบายเลย...” (ศิริยา นามสมมติ, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2557)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มุมมองที่สอดคล้องกันถึงปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนได้ เนื่องจากหลายท่านเห็นว่าการทำกิจกรรมใด ๆ แต่เพียงลำพัง ทำให้ขาดพลังอำนาจในการต่อรอง การดำเนินกิจกรรมผ่านกลุ่มที่มีสมาชิกมาร่วมกันคิด ร่วมกันขับเคลื่อนจึงเป็นการทำให้ภาคประชาชนมีบทบาทเด่นชัดขึ้นมาได้

4. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนองถึงปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของว่า

“หากเราเป็นคนของชุมชนแล้วเราช่วยกันสอดส่องดูแลการใช้เงินของภาษีที่เก็บเราไปให้ใช้ให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน ต้องอาศัยการตระหนักเห็นถึงความสำคัญของชุมชน คือผมว่าคนเราต้องมีจิตสำนึกเป็นพื้นฐาน...” (เชษฐา นามสมมติ, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2558) และสอดคล้องกับตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ อีกหนึ่งท่านดังนี้ “ในความคิดเห็นส่วนตัวผม คิดว่า การจะปลูกฝังให้มีจิตสำนึกในการรักความเป็นเจ้าของไม่สามารที่จะบังคับใครได้ ขึ้นอยู่กับการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ ให้เรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์โดยตรง และสังคมสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยต้องเอาใจใส่กับเรื่องนี้เป็นพิเศษ และผู้ใหญ่ควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้ดูด้วย” (ชินวร นามสมมติ, สัมภาษณ์ 5 มกราคม 2558)

โดยผู้ที่สนับสนุนการให้ความสำคัญปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและจิตสาธารณะ อีกหนึ่งท่านในเขตเทศบาล ได้กล่าวว่า

“จริง ๆ สำหรับดูให้ความสำคัญกับเรื่องการจิตสำนึกนะ เพราะว่าทุกวันนี้กฎหมายก็มี เยอะ ระเบียบก็มีกำหนดคนนะ แต่คนก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกันหรอก เพราะจิตสำนึกที่อยากทำเพื่อ ส่วนร่วมมันเริ่มมีน้อยลง คือคนมันเยอะต่างคนต่างอยู่กันมากขึ้น เราคงต้องหันกลับมาสร้าง จิตสำนึกรักท้องถิ่นให้เกิดขึ้นทุกภาคส่วน มันจะช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้ ความ เข้มแข็งอย่างที่หนูต้องการมันก็จะเกิดขึ้นตามมาได้” (ประสิทธิ์ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2557)

ในขณะที่ผู้ที่ภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลให้ข้อมูลไปทิศทางเดียวกัน ดังนี้

“เรามาพูดเรื่องของจิตสำนึกหลาย ๆ ด้าน หมู่บ้านมีคนเยอะ ร้อยคนร้อยหมู่บ้านร้อย จิตใจ ตัวแกนนำ ถ้าผู้นำไม่ดีเลยนะ ยังกรรมการหมู่บ้านนี้สำคัญ แกนนำต่าง ๆ มีอะไรให้เห็นเป็น รูปธรรม เข้มแข็งไม่ล้ม จะมีกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ตลอด ชื่อสัตย์นี้สำคัญมาก ต้องเสียสละด้วย มีจิต สาธารณะด้วย ต้องคุยกันให้ได้ แต่ก็มีอยู่และ 80 เปอร์เซ็นต์ มีอยู่ และจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกที่ว่า เป็นหน้าที่ของเรา สามารถที่จะตรวจสอบ อย่างที่บ้านเราไม่คอร์รัปชันนะ ไฟฟ้า น้ำประปา สาธารณูปโภคต่าง ๆ จนกระทั่งการรักษาพยาบาลต่าง ๆ แต่การบังคับให้คนไปตรวจสอบเรา ทำไม่ได้หรอก บางคนเขาไม่เชื่อ เขาบอกไม่เกี่ยวเขาว่าอย่างนี้ เราก็ไม่รู้จะอธิบายยังไงขึ้นอยู่กับการ ใส่ใจและตระหนักของแต่ละบุคคล” (ศิริยา นามสมมติ, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2558)

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนที่มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักสนับสนุนว่า ปัจจัยทั้งด้านการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิต สาธารณะ รวมทั้งปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบการ ใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ ตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 การสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ ตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการ ใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งใช้สถิติการวิจัยขั้นสูง ของกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 1,140 คน ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนองค์การบริหารส่วน

จังหวัดแพร่เทศบาลตำบลบ้านกลางเทศบาลตำบลเกาะคางค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาดและองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบในการปฏิบัติที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านความรู้สึกรับเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ดังนั้นจึงสรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัจจัย 4 ด้าน ดังรายละเอียดที่มีต่อไป

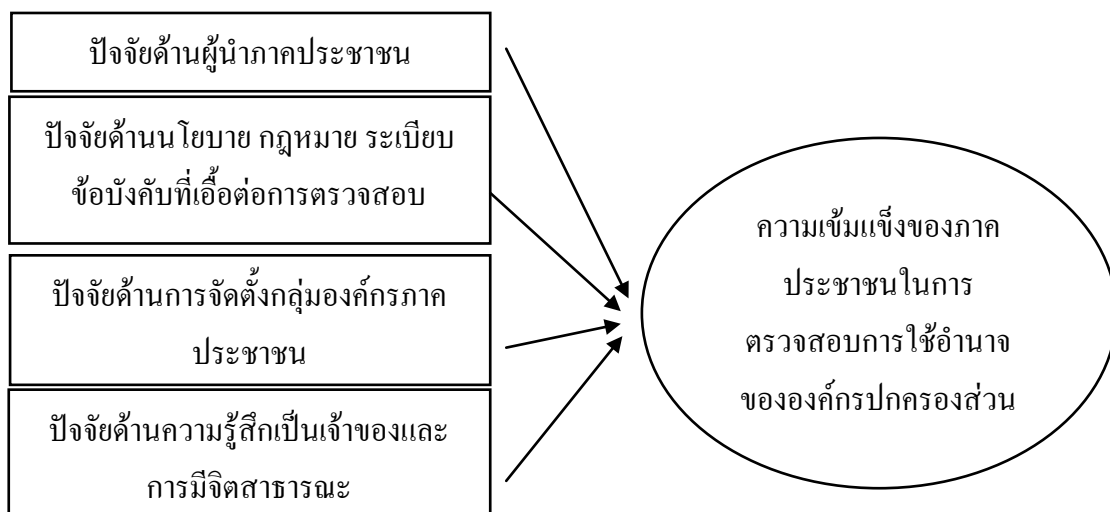
1. ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน โดยพิจารณาถึงการรวมกลุ่มต่อรองหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มที่ชัดเจน มีโครงสร้างองค์กรในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ มีเงินกองทุนสนับสนุนกลุ่ม จะเป็นปัจจัยนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี

2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน โดยพิจารณาถึงผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา

3. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ โดยพิจารณาถึงการมีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ มีกฎหมายที่มีความครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความชัดเจน มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ มีแนวทางคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ที่ดำเนินการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น

4. ปัจจัยด้านความรู้สึกรับเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ โดยพิจารณาถึงความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด การตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองทำงานคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นอันดับต้น

ทั้งนี้ปัจจัยดังกล่าวจะนำไปสู่การพิจารณาในการจัดทำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบทที่ 6 ในลำดับต่อไป

ภาพที่ 5-9 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
และเชิงคุณภาพ

บทที่ 6

นำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในบทที่ 4 และการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในบทที่ 5 ทำให้ทราบว่า ความเข้มแข็งของภาคประชาชนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.41$) โดยปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านความรู้สึกรับผิดชอบและการมีจิตสาธารณะ

ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดยุทธศาสตร์มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในบทนี้จึงใช้กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนำมาวิเคราะห์ตามหลักของ TOWS Matrix และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ โดยการประชุมกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 ท่านและตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและการสร้างความปลอดภัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 ท่าน ให้ความคิดเห็น ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ทาร์เมทริกซ์ (TOWS Matrix)

ส่วนที่ 3 กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาเบื้องต้น

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์

และความถูกต้องของยุทธศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 5 การนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม

ดังจะอธิบายผลการศึกษาในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของภาคประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการประชุมกลุ่มตัวแทนภาคประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ศึกษาได้นำประเด็นจากการศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพ ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพบว่ามี ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมายระเบียบข้อบังคับ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและจิตสาธารณะ มานำเสนอประกอบการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การเสนอเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักในการประชุมกลุ่ม คือ ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการติดตามตรวจสอบการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ตัวแทนประชาชนที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนประชาคมในการติดตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด จังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งการประชุมกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ได้อย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น และผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมด 6 กลุ่มมาสังเคราะห์ร่วมกัน นำเสนอประเด็นโดยใช้วิเคราะห์แบบอุปนัย มีผลการศึกษาดังนี้

จุดแข็ง (Strength: S)

1. กลุ่มภาคประชาชนในพื้นที่ที่มีการร่วมดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ หลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มทางสังคมและกลุ่มทางอาชีพ
2. ผู้นำภาคประชาชนที่ได้มาจากการคัดเลือกกันภายในชุมชนขึ้นมาเป็นตัวแทนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในพื้นที่
3. ประชาชนมีความรู้สึกรักและผูกพันในพื้นที่ และบางส่วนได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชุมชนด้วยสมัครใจ
4. ภาคประชาชนบางส่วนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำประชาคมในแต่ละตำบลอย่างสม่ำเสมอ
5. ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดโครงสร้างให้ประชาชนเป็นตัวแทนในการตรวจสอบการทำงานร่วมด้วยในงานบางเรื่อง

6. ช่องทางการตรวจสอบของภาคประชาชน มีกำหนดไว้บางกิจกรรม
 7. รูปแบบการทำงานร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในไม่ซับซ้อนมากนัก
 8. ภาคประชาชนในท้องถิ่นมีจำนวนมากและมีความใกล้ชิดกับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล
 9. ตัวแทนภาคประชาชนบางส่วนได้รับการอบรมเรื่องการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 10. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันถึงการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในแต่ละพื้นที่มีการแสดงออกมากขึ้น
- จุดอ่อน (Weakness: W)
1. การรวมกลุ่มของประชาชนทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมีน้อย
 2. องค์กรภาคประชาชนในท้องถิ่นไม่มีความมั่นคง มีโครงสร้างการทำงานกันอย่างไม่หลวม ๆ
 3. ผู้นำของภาคประชาชนไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง
 4. ผู้นำกลุ่มองค์กรภาคประชาชนบางกลุ่มมีผลประโยชน์ทางการเมืองที่แอบแฝงอยู่
 5. ความต่อเนื่องในการดูแลท้องถิ่นมีน้อย และประชาชนส่วนน้อยที่สนใจในกิจกรรมการทำงานของท้องถิ่น โดยจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมีน้อย
 6. การวางแผนพัฒนาระบบการตรวจสอบไม่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
 7. สัดส่วนที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตรวจสอบน้อยกว่าฝ่ายอื่น ๆ
 8. มีระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชนไม่ได้พัฒนาปรับปรุงโดยภาคประชาชน
 10. การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางพื้นที่มักใช้คณะกรรมการผู้แทนประชาชนชุดเดิม
 11. กองทุนสนับสนุนการทำกิจกรรมพัฒนาระบบการตรวจสอบภาคประชาชนไม่มีการจัดตั้งเป็นการเฉพาะ
 12. ระบบการตรวจสอบไม่รับฟังเสียงข้างน้อยของภาคประชาชน
 13. รูปแบบการตรวจสอบขึ้นอยู่กับองค์กรท้องถิ่นและภาครัฐเป็นผู้กำหนดประชาชนไม่มีส่วนร่วม
 14. ประชาชนไม่มีเวลามากพอในการติดตามตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น และไม่มีอำนาจต่อรองมากนัก

15. ประชาชนจำนวนน้อยที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในเรื่องกฎระเบียบการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

16. การกำหนดค่านิยมในองค์กรภาคประชาชนไม่มีทิศทางร่วมกันในทางการเมือง

17. ประชาชนบางส่วนจะเข้ามาเรียกร้องหรือแสดงสิทธิ์ทางการเมืองก็ต่อเมื่อตนเองเดือดร้อน หรือเสียผลประโยชน์เท่านั้น

โอกาส (Opportunity: O)

1. นโยบายของรัฐมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

2. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่(2558) มีกำหนดมาตรการส่งเสริมกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบของภาคประชาชนมีการวางรากฐานไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญในอดีต (รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550)

4. รัฐมีการสร้างสถาบันส่งเสริมการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองมากขึ้น ได้แก่สภาพัฒนาการเมืองสถาบันพระปกเกล้า ได้มีการสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองกระจายในพื้นที่ต่าง ๆ ครอบคลุม 42 จังหวัด และมีแนวโน้มเพิ่มพื้นที่มากขึ้น

5. รัฐให้เงินอุดหนุนแก่ท้องถิ่นมากขึ้นทำให้มีโครงการพัฒนาในพื้นที่หลากหลาย ทำให้โอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนมีเพิ่มขึ้น

6. กระแสสังคมโลกเน้นวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมทางการเมืองปกครองและเน้นความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

7. ในโลกสมัยใหม่มีการใช้เทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนข่าวสารในกลุ่มรวดเร็วยิ่งขึ้นทำให้มีช่องทางการตรวจสอบ ร้องเรียนผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

อุปสรรค (Threat: T)

1. นโยบายของรัฐขาดทิศทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากมีการเปลี่ยนรัฐบาลหลายครั้ง จึงทำให้มีหลายแนวทาง

2. ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทยฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ไม่มีรองรับสิทธิของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้กลุ่มภาคประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ต้องรอความชัดเจนจากรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

3. องค์กรอิสระ เช่น สตง. ปปช. มีบทบาทมากในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นทำให้ประชาชนไม่ใส่ใจการตรวจสอบมากเท่าที่ควร เพราะเห็นว่ามีหน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว

4. ภาวะเศรษฐกิจของโลกตกต่ำ ทำให้ประชาชนไม่สนใจเรื่องกิจการสาธารณะ โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบในท้องถิ่นเท่าที่ควร สนใจเพียงการดำรงชีวิตของตนเองมากกว่า

5. แนวคิดอำนาจนิยมในระบบสังคม ทำให้ขาดความมั่นคงในอุดมการณ์ในการจะพัฒนาการเมืองให้เข้มแข็งซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่กล้าเป็นพยานเอาผิดกับผู้ทุจริต

6. การเผยแพร่เข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานรัฐที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น โดยใช้ระบบสารสนเทศยังไม่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้การตรวจสอบติดตามเป็นไปได้ยาก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เท่าวเมทริกซ์ (TOWS Matrix)

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค จากการประชุมกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำมาวิเคราะห์โดยอาศัยเทคนิคเท่าวเมทริกซ์ (TOWS Matrix) ในการวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ โดยนำประเด็นสำคัญของ SWOT ทั้งสี่ด้านมาใช้ในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ได้คำนึงถึงตำแหน่งยุทธศาสตร์ จากการจับคู่ SO ST WO และ WT โดยมีการวิเคราะห์ในแต่ละด้านต่อไป ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงรุก (SO)

ตารางที่ 6-1 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดแข็งกับโอกาส: SO

ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO)	จุดแข็ง (S)
โอกาส (O)	1. กลุ่มภาคประชาชนในพื้นที่มีการร่วมดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ หลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มทางสังคม
1. นโยบายของรัฐมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	2. ผู้นำภาคประชาชนที่ได้มาจากการคัดเลือกกันภายในชุมชนของกลุ่มต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน
2. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่(2558) มีกำหนดมาตรการส่งเสริมกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน	3. ประชาชนบางส่วนมีความรู้สึกรักและผูกพันในพื้นที่
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบของภาคประชาชนมีการวางรากฐานไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญในอดีต (รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550)	4. ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางเรื่อง
4. รัฐมีการสร้างสถาบันส่งเสริมการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองมากขึ้น	5. ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดโครงสร้างให้ประชาชนเป็นตัวแทนในการตรวจสอบการทำงานร่วมด้วยในงานบางเรื่อง
5. รัฐให้เงินอุดหนุนแก่ท้องถิ่นมากขึ้นทำให้มีโครงการพัฒนาในพื้นที่หลากหลาย ทำให้โอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนมีเพิ่มขึ้น	6. ภาคประชาชนมีช่องทางการตรวจสอบใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	7. ภาคประชาชนมีรูปแบบการทำงานตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ซับซ้อน

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO)	จุดแข็ง (S)
โอกาส (O)	8. ภาคประชาชนในท้องถิ่นมีจำนวนมาก และมี
6. กระแสสังคมโลกเน้นวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมทางการปกครองและเน้นความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น	ความใกล้ชิดกับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะรูปแบบของกิจการบริหารส่วนตำบล
7. โลกสมัยใหม่มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นช่องทางการร้องเรียนผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น	9. ตัวแทนภาคประชาชนบางส่วนได้รับการอบรมเรื่องการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	10. ประชาชนบางส่วนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันถึงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มากขึ้น
ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์	
1. การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	

จากตารางที่ 6-1 การวิเคราะห์เชิงรุก SO ซึ่งเป็นจุดที่เน้นการ ใช้จุดแข็งซ้อน โอกาส จึงมีข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์เชิงรุกที่สำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การวิเคราะห์เชิงพัฒนา หรือ WO

ตารางที่ 6-2 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดอ่อนกับโอกาส: WO

ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา(WO)	จุดอ่อน (W)
โอกาส (O)	1. การรวมกลุ่มของประชาชนทางด้านการเมืองในระดับท้องถิ่นมีน้อย
1. นโยบายของรัฐมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	2. องค์กรภาคประชาชนในท้องถิ่นไม่มีความมั่นคง มีโครงสร้างการทำงานกันอย่างหลวม ๆ
2. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่(2558) มีกำหนดแนวทางการสร้างระบบกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน	3. ผู้นำของภาคประชาชนไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบของภาคประชาชนมีการวางรากฐานไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญในอดีต (รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550)	4. ผู้นำกลุ่มองค์กรภาคประชาชนบางกลุ่มมีผลประโยชน์ทางการเมืองที่แฝงอยู่
4. รัฐสนับสนุนสถาบันส่งเสริมการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองมากขึ้น	5. ความต่อเนื่องในการดูแลท้องถิ่นมีน้อย และประชาชนส่วนน้อยที่สนใจกิจกรรมการทำงานของท้องถิ่น จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมีน้อย
5. รัฐให้เงินอุดหนุนแก่ท้องถิ่นมากขึ้นทำให้มีโครงการพัฒนาในพื้นที่หลากหลาย ทำให้โอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนมีเพิ่มขึ้น	6. การวางแผนพัฒนาระบบการตรวจสอบไม่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
6. กระแสสังคมเน้นวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมทางการเมืองและเน้นความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐมากขึ้น	7. สักส่วนที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตรวจสอบน้อยกว่าฝ่ายอื่น ๆ
7. รัฐส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นช่องทางการร้องเรียนผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น	8. ระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชนไม่ได้พัฒนาปรับปรุงโดยภาคประชาชน
	10. การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่มักใช้คณะกรรมการผู้แทนประชาชนชุดเดิม
	11. กองทุนสนับสนุนการทำกิจกรรมพัฒนาระบบการตรวจสอบภาคประชาชนไม่มีการจัดตั้งเป็นการเฉพาะ
	12. ระบบการตรวจสอบไม่รับฟังเสียงข้างน้อยของภาคประชาชน
	13. รูปแบบการตรวจสอบขึ้นอยู่กับองค์กรท้องถิ่นและภาครัฐเป็นผู้กำหนดประชาชนไม่มีส่วนร่วม
	14. ประชาชนมีไม่เวลามากพอในการติดตามตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น และ ไม่มีอำนาจต่อรองมากนัก
	15. ประชาชนจำนวนน้อยที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในเรื่องกระบวนการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	16. การกำหนดค่านิยมในองค์กรภาคประชาชนที่ไม่มีทิศทางร่วมกันในทางการเมือง
	17. ประชาชนบางส่วนจะเข้ามาเรียกร้องหรือแสดงสิทธิ์ทางการเมืองที่ต่อต้านเด็กรื้อน หรือเสียผลประโยชน์เท่านั้น

ตารางที่ 6-2 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา(WO)	จุดอ่อน(W)
ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์	
1. การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
2. การเสริมสร้างระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน	

จากตารางที่ 6-2 การวิเคราะห์เชิงพัฒนา หรือ WO ซึ่งพิจารณายุทธศาสตร์เชิงพัฒนาอันมีหลักการมุ่งเน้นใช้โอกาสมาลดจุดอ่อน โดยมีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้

1. การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การเสริมสร้างระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน
3. การวิเคราะห์เชิงป้องกัน (ST)

ตารางที่ 6-3 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดแข็งกับอุปสรรค: ST

ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน(ST)	จุดแข็ง(S)
โอกาส(O)	1. กลุ่มภาคประชาชนในพื้นที่ที่มีร่วมดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ หลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มทางสังคม
-	2. ผู้นำภาคประชาชนที่ได้มาจากการคัดเลือกกันภายในชุมชนของกลุ่มต่างๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน
อุปสรรค(T)	3. ประชาชนบางส่วนมีความรู้สึกรักและผูกพันในพื้นที่
1. แนวนโยบายของรัฐมีการเปลี่ยนหลายครั้งทำให้มีทิศทางที่ไม่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น	4. ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางเรื่อง
2. กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว 2557 ไม่ได้รองรับสิทธิของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5. ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดโครงสร้างให้ประชาชนเป็นตัวแทนในการตรวจสอบการทำงานร่วมด้วยในงานบางเรื่อง
3. หน่วยงานอิสระ เช่น สดง.ปปช. มีบทบาทมากในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นมากกว่าประชาชน	6. มีการกำหนดช่องทางการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ภาวะเศรษฐกิจของโลกตกต่ำ ทำให้ประชาชนไม่สนใจเรื่องกิจการสาธารณะ โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบในท้องถิ่นเท่าที่ควร สนใจเพียงการดำรงชีวิตของตนมากกว่า	7. รูปแบบการทำงานร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ซับซ้อน

ตารางที่ 6-3 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน(ST)	จุดแข็ง (S)
5. อำนาจนิยมในระบบสังคม ทำให้ขาดความมั่นคงในอุดมการณ์ในการจะพัฒนาการเมืองให้เข้มแข็ง	8. ภาคประชาชนในท้องถิ่นมีจำนวนมาก และมีความใกล้ชิดกับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล
6. การเผยแพร่เข้าถึงข้อมูลสนับสนุนจากรัฐยังไม่มีความสำเร็จ	9. ตัวแทนภาคประชาชนมีบางส่วนได้รับการอบรมเรื่องการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์	
1. การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและผืนที่เครือข่ายภาคประชาชน	

จากตารางที่ 6-3 การวิเคราะห์เชิงป้องกัน หรือ ST ซึ่งเป็นจุดที่ควรมุ่งเน้นปัจจัยที่สำคัญที่การนำจุดแข็งมาป้องกันอุปสรรค ซึ่งมีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เชิงป้องกันที่สำคัญ ดังนี้

1. การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและผืนที่เครือข่ายภาคประชาชน

4. การวิเคราะห์เชิงรับ หรือ WT

ตารางที่ 6-4 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ด้านจุดอ่อนกับอุปสรรค: WT

ยุทธศาสตร์เชิงรับ (WT)	จุดอ่อน (W)
โอกาส (O)	1. การรวมกลุ่มของประชาชนทางด้านการเมืองในระดับท้องถิ่นมีน้อย
-	2. องค์กรภาคประชาชนในท้องถิ่นไม่มีความมั่นคง มีโครงสร้างการทำงานกันอย่างหลวม ๆ
อุปสรรค (T)	3. ผู้นำของภาคประชาชนไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง
1. แนวนโยบายของรัฐเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ทิศทางไม่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น	4. ผู้นำกลุ่มองค์กรภาคประชาชนบางกลุ่มมีผลประโยชน์ทางการเมืองที่แอบแฝงอยู่
2. ปัจจุบันกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว 2557 ไม่มีการรองรับสิทธิของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5. ความต่อเนื่องในการดูแลท้องถิ่นมีน้อย และประชาชนส่วนน้อยที่สนใจในกิจกรรมการทำงานของท้องถิ่น จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมีน้อย
3. หน่วยงานอิสระ เช่น สตง, ปปช. มีบทบาทมากในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นมากกว่าประชาชน	6. การวางแผนพัฒนาระบบการตรวจสอบไม่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 6-4 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เชิงรับ (WT)	จุดอ่อน (W)
4. ภาวะเศรษฐกิจของโลกตกต่ำ ทำให้ประชาชนไม่สนใจเรื่องกิจการสาธารณะ โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบในท้องถิ่นเท่าที่ควร สนใจเพียงการดำรงชีวิตของตนมากกว่า	7. สัดส่วนที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตรวจสอบน้อยกว่าฝ่ายอื่น ๆ
5. แนวคิดอำนาจนิยมในระบบสังคม ทำให้ขาดความมุ่งมั่นในอุดมการณ์ในการจะพัฒนาการเมืองให้เข้มแข็ง	8. ระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชนไม่ได้พัฒนาปรับปรุงโดยภาคประชาชน
6. การเผยแพร่เข้าถึงข้อมูลโดยการสนับสนุนจากรัฐยังไม่มีประสิทธิภาพ	10. การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางพื้นที่มักใช้คณะกรรมการผู้แทนประชาชนชุดเดิม
	11. กองทุนสนับสนุนการทำกิจกรรมพัฒนาระบบการตรวจสอบภาคประชาชนไม่มีการจัดตั้งเป็นการเฉพาะ
	12. ระบบการตรวจสอบไม่รับฟังเสียงข้างน้อยของภาคประชาชน
	13. รูปแบบการตรวจสอบขึ้นอยู่กับองค์กรท้องถิ่นและภาครัฐเป็นผู้กำหนดประชาชนไม่มีส่วนร่วม
	14. ประชาชนมีไม่เวลามากพอในการติดตามตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น และไม่มีอำนาจต่อรองมากนัก
	15. ประชาชนจำนวนน้อยที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในเรื่องกระบวนการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	16. การกำหนดค่านิยมในองค์กรภาคประชาชนที่มีไม่มีทิศทางร่วมกันในทางการเมือง
	17. ประชาชนบางส่วนจะเข้ามาเรียกร้องหรือแสดงสิทธิทางการเมืองก็ต่อเมื่อตนเองเดือดร้อน หรือเสียผลประโยชน์เท่านั้น
ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์	
1. การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	

จากตารางที่ 6-4 การวิเคราะห์เชิงรับ หรือ WT การที่ตำแหน่งยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนอยู่ที่ตั้งรับ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่เสียเปรียบทางยุทธศาสตร์ จึงควรมุ่งเน้นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดหรือขจัดจุดอ่อน ลงให้มากที่สุด ซึ่งมีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เชิงรับที่สำคัญ ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 การกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในเบื้องต้น

หลังจากได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยหลัก SWOT และการวิเคราะห์ TOWS Matrix แล้ว โดยนำประเด็นที่ได้จากการจับคู่จุดแข็ง กับ โอกาส (SO) และการจับคู่ระหว่างจุดอ่อนกับ โอกาส (WO) และการจับคู่ระหว่างจุดแข็งกับอุปสรรค (ST) และการจับคู่ระหว่างจุดอ่อนกับ อุปสรรค (WT) มานำเสนอเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลประเด็นการนำเสนอ ยุทธศาสตร์จากการประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดแพร่ องค์กรบริหารส่วน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลเกาะกา จังหวัดลำปาง องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ลาด จังหวัดกำแพงเพชร และองค์กรบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก โดยได้นำข้อมูลทั้ง 6 แห่ง มาสังเคราะห์รวมกัน และผู้ศึกษาได้นำผลการเสนอ ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา จากผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ดังกล่าวมาสรุปผลแบบ อุปนัย โดยมีผลการศึกษาดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางในเบื้องต้น

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

1.1 การส่งเสริมผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานกับองค์กรท้องถิ่น มาเป็นผู้นำกลุ่ม ภาคประชาชน และใช้ระบบการคัดเลือกผู้นำที่เน้นความรู้และคุณธรรม ที่ปราศจากอิทธิพลทาง การเมืองหรือระบบราชการ

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคประชาชนจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ ผู้นำภาคประชาชนเกี่ยวกับหลักการด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และหลักการบริหารทีมงานในการติดตามตรวจสอบให้แก่ผู้นำภาคประชาชน และ ความรู้ที่จำเป็นต่าง ๆ

1.3 พัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีในการติดตามการทำงานของท้องถิ่นให้แก่ผู้นำ ภาคประชาชนเพื่อนำไปเผยแพร่ผลการรายงานการติดตามให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบผลงาน

1.4 สร้างกลุ่มผู้นำภาคประชาชนรุ่นใหม่ โดยให้เยาวชนมาร่วมดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ ไปด้วยกับผู้นำภาคประชาชนรุ่นก่อน ในการปฏิบัติติดตามการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

1.5 สร้างระบบการหมุนเวียนสับเปลี่ยนผู้นำภาคประชาชนตามช่วงเวลาที่เหมาะสม

1.6 ส่งเสริมให้ผู้นำชาวบ้าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน และนักวิชาการทั้งในและนอกชุมชนมาหนุนเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการติดตามตรวจสอบให้แก่ประชาชนเพื่อเพิ่มบุคลากรมาช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้นำภาคประชาชน

2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างนโยบาย และมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ผลักดันการออกกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้รับรองสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้อย่างชัดเจน

2.2 การเสนอร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ให้ภาคประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่หลากหลายรูปแบบ

2.3 จัดทำระเบียบข้อบังคับในชุมชนท้องถิ่น กฎหมายชุมชนขึ้นมาคุ้มครองสิทธิและกำหนดหน้าที่ของภาคประชาชนในการตรวจสอบให้ชัดเจน

2.4 ส่งเสริมให้ภาคการเมืองออกนโยบายในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.5 การพัฒนาการทำวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาจัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับของระบบการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

2.6 มีมาตรการคุ้มครองให้ผู้ที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.7 สร้างบทลงโทษแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำโครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อท้องถิ่น โดยไม่ผ่านการยินยอมจากประชาชน เป็นมาตรการทางสังคมและกฎหมาย อย่างจริงจัง

2.8 ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองแก่ภาคประชาชนในท้องถิ่น โดยให้มีการอบรมความรู้ถึงสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ถึงระเบียบแบบแผนการตรวจรับงาน การพัสดุ ระเบียบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เพื่อจะได้ดำเนินการตรวจสอบได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3. ยุทธศาสตร์การปรับปรุงระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน

แนวทางในปฏิบัติ

3.1 ส่งเสริมการวางแผนและกำหนดกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชนที่มีรูปแบบที่หลากหลาย และกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นแนวทางเดียวกัน

3.2 การกำหนดให้ตัวแทนประชาคมมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตามระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ เช่น เป็นกรรมการเปิดซองสอบราคา เป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เป็นกรรมการตรวจการจ้าง ฯลฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสัดส่วนจำนวนตัวแทนประชาชนมากขึ้น

3.3 สร้างระบบการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบการรายงานผลการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย

3.4 สร้างระบบกลั่นกรองข้อมูลภาคประชาชน และมีกลไกการรับฟังเสียงข้างน้อย โดยมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ไม่สนับสนุนในการดำเนินงานส่วนน้อยมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาถึงการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.5 สร้างช่องทางในการรับเรื่องราวร้องเรียนจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยภาคประชาชนเป็นผู้รับเรื่อง โดยมีระบบการปกปิดความลับแก่ผู้ให้ข้อมูล

3.6 พัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการตรวจสอบข้อมูลการดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะดวกต่อการใช้งาน และมีความรวดเร็ว โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และการใช้ระบบโซเชียลมีเดียในการรับเรื่องและตีแผ่ข้อมูล

3.7 ศึกษาหาองค์กรต้นแบบในการไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพและถอดบทเรียนมาปรับปรุงกลไกการติดตามการตรวจสอบในแต่ละท้องถิ่น

4. ยุทธศาสตร์การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและผนึกเครือข่ายภาคประชาชน แนวทางการพัฒนา

4.1 การสนับสนุนการสร้างกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครที่เกิดจากตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งในรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งได้รับการยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ หรือ การสนับสนุนบทบาทกลุ่มองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งกลุ่มเดิมที่มีอยู่ในชุมชน โดยเพิ่มบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไป

4.2 สนับสนุนการจัดโครงสร้างองค์กรภาคประชาชน และแบ่งบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบโดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของประชาชนในแต่ละงานที่ดำเนินการ

ตรวจสอบ หรือให้มีคณะกรรมการตรวจสอบเฉพาะกิจขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแผนงานหรือโครงการ

4.3 เปิดโอกาสให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในระดับหมู่บ้านหรือชุมชน โดยใช้กิจกรรม วันสำคัญในชุมชนเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วม

4.4 จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเป็นทีมงานให้คำปรึกษาแก่กลุ่มภาคประชาชน

4.5 ประสานการตรวจสอบกับหน่วยงานที่ดำเนินการตรวจสอบท้องถิ่นโดยตรง ได้แก่ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และองค์กรอื่น ๆ

4.6 สร้างเครือข่ายการตรวจสอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง และระดับต่าง ๆ

4.7 สนับสนุนกองทุนพัฒนาสนับสนุนกิจกรรมการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนร่วมกันและการกำหนดวางระเบียบว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน เงินพิเศษ เงินรางวัลแก่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

5.1 ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว ส่งตัวแทนมาร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สมาชิกในแต่ละครัวเรือนตระหนักในการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

5.2 ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น สร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะมิติในด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบรรจุไว้ในการเรียนรู้ต่าง ๆ

5.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ให้ประสานงานในการส่งเสริมความเข้าใจ ทักษะที่ดีและกำหนดทิศทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

5.4 ส่งเสริมให้สื่อมวลชน กระตุ้นให้ประชาชนใส่ใจในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.5 ส่งเสริมการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วม

5.6 การประกาศเกียรติคุณแก่ประชาชนที่มีบทบาทเด่นด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ

หลังจากได้ประชุมกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบได้ข้อเสนอในการกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและการสร้างความรู้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 ท่าน ยืนยันผลการศึกษาซึ่งประกอบด้วย

1. ทิพย์พาพร ดันติสุนทร ผู้อำนวยการสถาบันนโยบายศึกษา
 2. นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า
 3. ดร.จรรุญ คำนวมตา ประธานเครือข่ายศูนย์การพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 4. ดร.อุเทน บัวสมบุญ รองประธานที่ปรึกษาองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (ภาคประชาชน)
 5. นายสะอาด นาคาเริงฤทธิ์ ประธานกรรมการขยายเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโปร่งใส หัวใจคุณธรรม สำนักงานป้องกันกัมมภัย จิต ภาคการเมือง สำนักงาน ป.ป.ช.
 6. นายสุเมธ นภาพร กรรมการธิการสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย
- ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนมีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ฯ

ตารางที่ 6-5 ความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน

ประเด็นพิจารณา	เห็นว่าเหมาะสม		เห็นว่าไม่เหมาะสม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	5	83.3	1	16.7
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและการผลักดันเครือข่ายภาคประชาชน	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างจิตสำนึกในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	6	100	0	0
ค่าเฉลี่ย	5.8	96.7	0.2	3.3

จากตารางที่ 6-5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 96.7

2. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์

ตารางที่ 6-6 ความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน

ประเด็นพิจารณา	เห็นว่าเป็นไปได้		เห็นว่าเป็นไปไม่ได้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและการผลิตพลังเครือข่ายภาคประชาชน	5	83.3	1	16.7
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างจิตสำนึกในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	6	100	0	0
ค่าเฉลี่ย	5.8	96.7	0.2	3.3

จากตารางที่ 6-6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 96.7

3. การวิเคราะห์การนำไปใช้ประโยชน์ได้ของยุทธศาสตร์

ตารางที่ 6-7 การนำไปใช้ประโยชน์ได้ของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน

ประเด็นพิจารณา	เห็นว่าการนำไปใช้ประโยชน์ได้		เห็นว่าการนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและการผลิตพลังเครือข่ายภาคประชาชน	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างจิตสำนึกในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	6	100	0	0
ค่าเฉลี่ย	6	100	0	0

จากตารางที่ 6-7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน มีความคิดเห็นต่อความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการนำไปใช้ประโยชน์ได้ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ความถูกต้องของยุทธศาสตร์ฯ

ตารางที่ 6-8 ความถูกต้องของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน

ประเด็นพิจารณา	เห็นว่ามีความถูกต้อง		เห็นว่าไม่มีความถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	6	100	0
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	100	0	0
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน	5	83.3	1	16.7
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและการผลักดันเครือข่ายภาคประชาชน	5	83.3	1	16.7
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างจิตสำนึกในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	5	83.3	1	16.7
ค่าเฉลี่ย	5.4	90.0	0.6	10.0

จากตารางที่ 6-8 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน มีความคิดเห็นต่อความถูกต้องของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีความถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 90

ทั้งนี้จากการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมประเด็นแนวทางการพัฒนาในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ผู้ศึกษาจึงได้นำมาสู่การปรับปรุงยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ในลำดับถัดไป

ส่วนที่ 5 การนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม

จากการประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดแพร่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ลาด จังหวัดกำแพงเพชร และองค์กรบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและการสร้างความโปร่งใสให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ และการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ โดยในภาพรวมเห็นว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 95.85 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อเสนอในการปรับประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาในบางส่วน เพื่อให้ยุทธศาสตร์มีสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้นำข้อคิดเห็นทั้งหมดมาพัฒนาปรับปรุงประเด็นในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาอีกครั้ง โดยผู้ศึกษาขอเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับปรุงระบบและกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและการผลักดันเครือข่าย

ภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น

มีรายละเอียดในประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

1.1 ส่งเสริมผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรม เป็นผู้นำภาคประชาชนที่ปราศจากอิทธิพลทางการเมืองหรือระบบราชการ

1.2 ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคประชาชนจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำภาคประชาชนเกี่ยวกับหลักการด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ที่จำเป็นต่าง ๆ

1.3 พัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีในการติดตามการทำงานของท้องถิ่นให้แก่ผู้นำภาคประชาชน เพื่อนำไปเผยแพร่ผลการรายงานการติดตามให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบผลงาน

1.4 สร้างกลุ่มผู้นำภาคประชาชนรุ่นใหม่ โดยให้เยาวชนมาร่วมดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ไปกับผู้นำภาคประชาชนรุ่นก่อน ในการปฏิบัติติดตามการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 สร้างระบบการหมุนเวียนสับเปลี่ยนผู้นำภาคประชาชนตามช่วงเวลาที่เหมาะสม

1.6 ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับภายในท้องถิ่นมาช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้นำภาคประชาชนเพื่อให้ผู้นำภาคประชาชนทำงานได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างนโยบาย และมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ผลักดันการออกกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้รับรองสิทธิ เสรีภาพในการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้อย่างชัดเจน

2.2 ผลักดันการเสนอร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ให้ภาคประชาชนมีสิทธิในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 จัดทำระเบียบข้อบังคับในชุมชนท้องถิ่น ขึ้นมาคุ้มครองสิทธิและกำหนดหน้าที่ของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบให้ชัดเจน

2.4 ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.5 ส่งเสริมให้มีการแก้ไขกฎหมายท้องถิ่นในการปรับโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้มีตัวแทนภาคประชาชน เข้าไปทำหน้าที่ในการถ่วงดุลอำนาจในท้องถิ่นได้มากขึ้น

2.6 สนับสนุนให้มีการใช้กฎหมายป้องกันพยาน เพื่อคุ้มครองผู้ที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.7 สร้างมาตรการทางสังคมในการในการลงโทษองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำโครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อท้องถิ่นและส่วนร่วม

2.8 ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองแก่ภาคประชาชนในท้องถิ่น โดยให้มีการอบรมความรู้ถึงสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ถึงระเบียบแบบแผนการตรวจรับงาน การพัสดุ ระเบียบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เพื่อจะได้ดำเนินการตรวจสอบได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2.9 ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาจัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับของระบบการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

3. ยุทธศาสตร์การปรับปรุงระบบและกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชน
แนวทางการพัฒนา

3.1 ส่งเสริมการวางแผนและกำหนดกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนที่มีรูปแบบที่หลากหลาย และกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นแนวทางเดียวกัน

3.2 สนับสนุนการกำหนดให้ตัวแทนประชาคมมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตามระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ เช่น เป็นกรรมการเปิดซองสอบราคา เป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เป็นกรรมการตรวจการจ้าง ฯลฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีสัดส่วนจำนวนตัวแทนประชาชนมากขึ้น

3.3 พัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบการรายงานผลการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย

3.4 ส่งเสริมให้มีกลไกการรับฟังเสียงข้างน้อยในท้องถิ่นและมีกลั่นกรองข้อมูลภาคประชาชน

3.5 ส่งเสริมการสร้างช่องทางในการรับเรื่องราวร้องเรียนจากภาคส่วนต่าง ๆ และการใช้ระบบโซเชียลมีเดียในการรับเรื่องและตีแผ่ข้อมูล

3.6 พัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะดวกต่อการใช้งาน และมีความรวดเร็ว โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

3.7 ศึกษาหาองค์กรต้นแบบในการไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพและถอดบทเรียนมาปรับปรุงกลไกการติดตามการตรวจสอบในแต่ละท้องถิ่น

4. ยุทธศาสตร์การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและพนักเครือข่ายภาคประชาชน

แนวทางการพัฒนา

4.1 การสนับสนุนการสร้างกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครที่เกิดจากตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งในรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งได้รับการยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ หรือ การสนับสนุนบทบาทกลุ่มองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งกลุ่มเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ได้ทำบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2 สนับสนุนการจัดโครงสร้างองค์กรภาคประชาชน และแบ่งบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของประชาชนในแต่ละงานที่ดำเนินการตรวจสอบ หรือให้มีคณะกรรมการตรวจสอบเฉพาะกิจขึ้น

4.3 ส่งเสริมให้มีการจัดให้มีเวทีการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่องค์กรภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง

4.4 สนับสนุนให้มีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายหรือปราชญ์ในท้องถิ่นเป็นทีมงานให้คำปรึกษาแก่กลุ่มภาคประชาชน

4.5 สร้างเครือข่ายการตรวจสอบร่วมกับองค์กรภาครัฐในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4.6 สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนพัฒนากิจกรรมการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนร่วมกัน

5. ยุทธศาสตร์การสร้างความจิตสำนึกทางการเมืองในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น แนวทางการพัฒนา

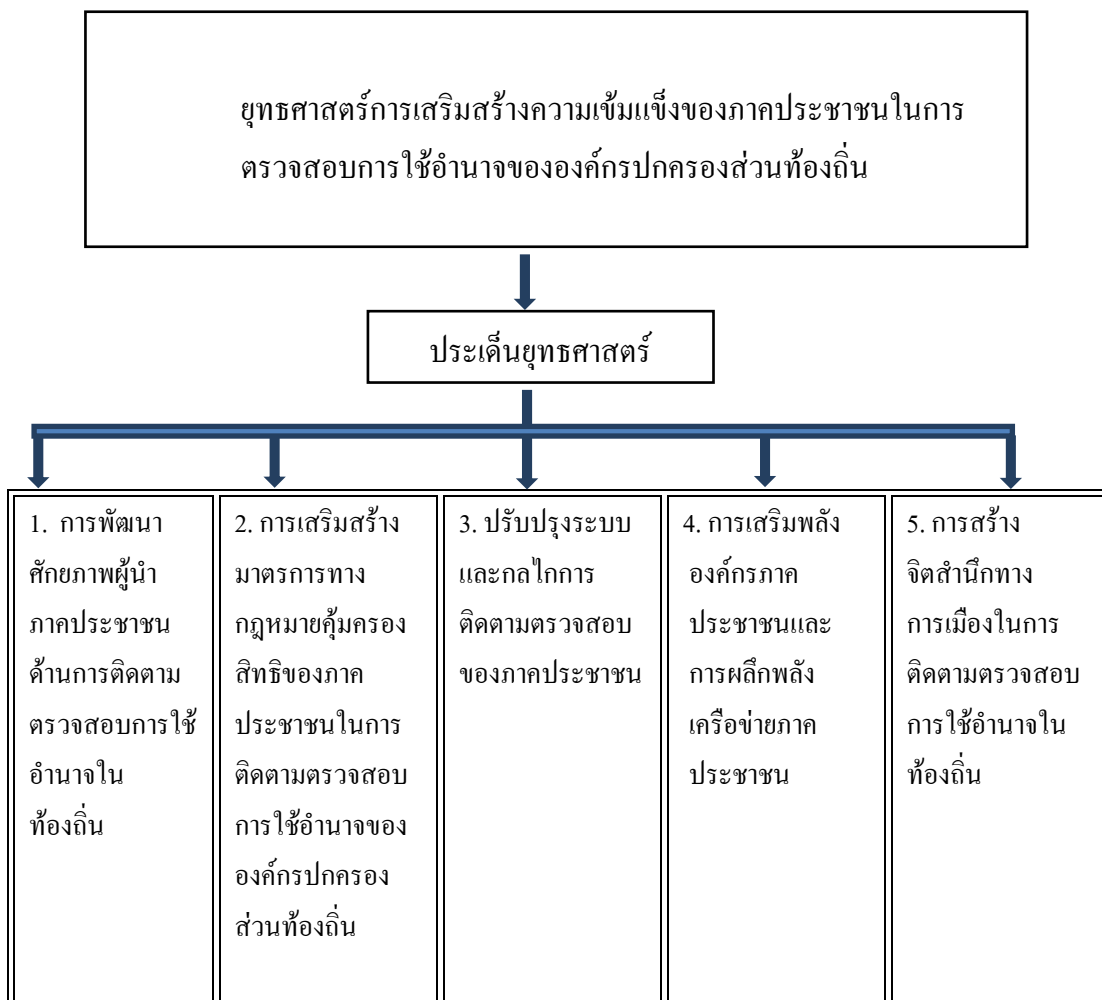
5.1 ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว ปลูกจิตสำนึกในการให้บุตรหลานใส่ใจดูแลผลประโยชน์สาธารณะ

5.2 ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น สร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดให้มีการศึกษาเรียนรู้เรื่องในท้องถิ่น

5.3 ส่งเสริมให้สื่อมวลชน กระตุ้นให้ประชาชนใส่ใจในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นในการติดตามการทำงาน

5.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ร่วมกันรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างค่านิยมในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.5 ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจ ทัศนคติที่ดีในการมีส่วนร่วมในการติดตามการตรวจสอบการใช้อำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

ภาพที่ 6-1 ประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนที่เหมาะสม

ตารางที่ 6-9 สรุปยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม

ประเด็นยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนา	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น	<p>1.1 ส่งเสริมผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรม เป็นผู้นำภาคประชาชนที่ปราศจากอิทธิพลทางการเมืองหรือระบบราชการ</p> <p>1.2 ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคประชาชนจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำภาคประชาชนเกี่ยวกับหลักการด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ที่จำเป็นต่าง ๆ</p> <p>1.3 พัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีในการติดตามการทำงานของท้องถิ่นให้แก่ผู้นำภาคประชาชน เพื่อนำไปเผยแพร่ผลการรายงานการติดตามให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบผลงาน</p> <p>1.4 สร้างกลุ่มผู้นำภาคประชาชนรุ่นใหม่ โดยให้เยาวชนมาร่วมดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ไปกับผู้นำภาคประชาชนรุ่นก่อน ในการปฏิบัติติดตามการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>1.5 สร้างระบบการหมุนเวียนสลับเปลี่ยนผู้นำภาคประชาชนตามช่วงเวลาที่เหมาะสม</p> <p>1.6 ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับภายในท้องถิ่นมาช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้นำภาคประชาชนเพื่อให้ผู้นำภาคประชาชนทำงาน ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น</p>
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	<p>2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ผลักดันการออกกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้รับรองสิทธิ เสรีภาพในการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน</p> <p>2.2 ผลักดันการเสนอร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ให้ภาคประชาชนมีสิทธิในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>2.3 จัดทำระเบียบข้อบังคับในชุมชนท้องถิ่น ขึ้นมาคุ้มครองสิทธิและกำหนดหน้าที่ของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบให้ชัดเจน</p> <p>2.4 ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>2.5 ส่งเสริมให้มีการแก้ไขกฎหมายท้องถิ่นในการปรับโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้มีตัวแทนภาคประชาชน เข้าไปทำหน้าที่ในการถ่วงดุลอำนาจในท้องถิ่นได้มากขึ้น</p> <p>2.6 สนับสนุนให้มีการใช้กฎหมายป้องกันพยาน เพื่อคุ้มครองผู้ที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>2.7 สร้างมาตรการทางสังคมในการในการลงโทษองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำโครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อท้องถิ่นและส่วนร่วม</p> <p>2.8 ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองแก่ภาคประชาชนในท้องถิ่น โดยให้มีการอบรมความรู้ถึงสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ถึงระเบียบแบบแผนการตรวจรับงาน การพัสดุ ระเบียบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เพื่อจะได้ดำเนินการตรวจสอบได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น</p>

ตารางที่ 6-9 (ต่อ)

ประเด็น ยุทธศาสตร์	แนวทางการพัฒนา
	2.9 ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ จัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อปรับปรุงระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับของระบบการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ
ยุทธศาสตร์ ที่ 3 การ ปรับปรุง ระบบและ กลไกการ ติดตาม ตรวจสอบ ของภาค ประชาชน	<p>3.1 ส่งเสริมการวางแผนและกำหนดกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชน ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย และกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นแนวทางเดียวกัน</p> <p>3.2 สนับสนุนการกำหนดให้ตัวแทนประชาคมมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตามระเบียบฯ ว่าด้วยการพั้ ระบบและ เช่น เป็นกรรมการเปิดซองสอบราคา เป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา เป็นคณะกรรมการกา กลไกการ ตรวจสอบรับพัสดุ เป็นกรรมการตรวจการจ้าง ฯลฯ วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีสัดส่วน ติดตาม จำนวนตัวแทนประชาชนมากขึ้น</p> <p>3.3 พัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาชนในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และระบบการรายงานผลการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์ ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย</p> <p>3.4 ส่งเสริมให้มีกลไกการรับฟังเสียงข้างน้อยในท้องถิ่นและมีกลั่นกรองข้อมูลภาคประชาชน</p> <p>3.5 ส่งเสริมการสร้างช่องทางในการรับเรื่องราวร้องเรียนจากภาคส่วนต่าง ๆ และการใช้ระบบโซเชียล มีเดียในการรับเรื่องและตีแผ่ข้อมูล</p> <p>3.6 พัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะดวกต่อการใช้ งาน และมีความรวดเร็ว โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน</p> <p>3.7 ศึกษาหาองค์กระต้นแบบในการไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการติดตามตรวจสอบการใช้ อำนาจของภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพและถอดบทเรียนมาปรับปรุงกลไกการติดตามการ ตรวจสอบในแต่ละท้องถิ่น</p>
ยุทธศาสตร์ ที่ 4 การ เสริมพลัง องค์กรภาค ประชาชน และการ ผลักดัน เครือข่าย ภาค ประชาชน	<p>4.1 การสนับสนุนการสร้างกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครที่เกิดจากตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่มีส่วนได้ ส่วนเสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งในรูปแบบที่เป็นทงรซึ่งได้รับการยินยอม จากประชาชนส่วนใหญ่ หรือ การสนับสนุนบทบาทกลุ่มองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งกลุ่มเดิมที่มีอยู่ ชุมชน ได้ทำบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>4.2 สนับสนุนการจัด โครงสร้างองค์กรภาคประชาชน และแบ่งบทบาทหน้าที่ในติดตามตรวจสอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของประชาชนในแต่ละงานที่ดำเนินการตรวจสอบ หรือให้มี คณะกรรมการตรวจสอบเฉพาะกิจขึ้น</p> <p>4.3 ส่งเสริมให้มีการจัดให้มีเวทีการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่องค์กรภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>4.4 สนับสนุนให้มีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายหรือปราชญ์ในท้องถิ่นเป็นทีมงานให้คำปรึกษา แก่กลุ่มภาคประชาชน</p> <p>4.5 สร้างเครือข่ายการตรวจสอบร่วมกับองค์กรภาครัฐในระดับชาติและระดับท้องถิ่น</p> <p>4.6 สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนพัฒนากิจกรรมการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนร่วมกั</p>

ตารางที่ 6-9 (ต่อ)

ประเด็นยุทธศาสตร์	แนวทางการพัฒนา
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างจิตสำนึก	5.1 ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว ปลูกจิตสำนึกในการให้บุตรหลานใส่ใจดูแลผลประโยชน์ สาธารณะ
ในการตรวจสอบ การใช้อำนาจใน ท้องถิ่น	5.2 ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น สร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนมีส่วนร่วม ในทางการปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดให้มีการศึกษาเรียนรู้เรื่องในท้องถิ่น 5.3 ส่งเสริมให้สื่อมวลชน กระตุ้นให้ประชาชนใส่ใจในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นในการติดตามการทำงาน 5.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ร่วมกันรณรงค์และ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างค่านิยมในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น 5.5 ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจ ทศนคติที่ดีในการมีส่วนร่วม ในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1. เพื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยในวัตถุประสงค์แต่ละข้อมีวิธีการศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด 384 คน จำนวน เทศบาล จำนวน 377 คน องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 379 คน รวมทั้งสิ้น 1,140 คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบใช้สถิติได้แก่ ค่าร้อยละ และความถี่ ส่วนข้อมูลความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้สถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด 384 คน จำนวน เทศบาล จำนวน 377 คน องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 379 คน รวมทั้งสิ้น 1,140 คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ตัวแทนประชาคมท้องถิ่นในการติดตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ตัวแทนประชาชนที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ในที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

แม่ฮ่องสอน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน และเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนแห่งละ 6 คน รวมทั้งหมด 36 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลใช้การอุปนัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การประชุมกลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ตัวแทนประชาคมท้องถิ่นในการติดตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ตัวแทนประชาชนที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ในที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน และเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รวมจำนวน 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งหมด 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลใช้การอุปนัย ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การดำเนินการตรวจสอบยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ได้พิจารณาประเด็นด้วยความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าความถี่

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41 โดยพิจารณาแยกตามรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถอธิบายได้ดังนี้

ระดับเทศบาลภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีความเข้มแข็งมากที่สุดคือ ความสามารถในการเข้าไปตรวจสอบทางอ้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.47 และด้านที่มีความเข้มแข็งน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการเข้าไปตรวจสอบทางตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41

ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 โดยด้านที่มีความเข้มแข็งมากที่สุด คือ ความสามารถในการเข้าไปตรวจสอบทางอ้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.46

และด้านที่มีความเข้มแข็งน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการเข้าไปตรวจสอบทางตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38

ระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 โดยด้านที่มีความเข้มแข็งมากที่สุดคือ ความสามารถในการตรวจสอบทางอ้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 และด้านที่มีความเข้มแข็งน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการตรวจสอบทางอ้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.34

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสำรวจ

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ($\bar{x}=4.38$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ($\bar{x}=4.17$)

1.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่าที่มีความสัมพันธ์กัน มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน และปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังพบว่า ด้านผู้นำภาคประชาชนมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r=0.143$) ด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r=0.146$) และด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r=0.114$) โดยทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

1.3 ผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัย พบว่ามี 2 ปัจจัย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกัน ลดหลั่นกันลงมา คือ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนรองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยสามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ.) = $1.047 + .04 \text{ Learningstage} + .03 \text{ Leader}$

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในเทศบาล

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตเทศบาลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ($\bar{x} = 4.38$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ($\bar{x} = 4.11$)

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่มีความสัมพันธ์กัน มี 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะและปัจจัยด้านองค์ความรู้ นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.167$) ผู้นำภาคประชาชนมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.112$) เวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.105$) นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.156$) ความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.151$) และองค์ความรู้ มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.161$) โดยทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัย พบว่า มี 2 ปัจจัย มีอยู่ 2 ปัจจัย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกัน ถดถอยกันลงมา กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน รองลงมาคือ นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบสามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) = $.968 + .05 \text{ Groups} + .05 \text{ Policy}$

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรบริหารส่วนตำบล

3.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ($\bar{x} = 4.45$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ($\bar{x} = 4.32$)

3.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัย จะเห็นได้ว่าตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์กัน มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน และปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะนอกจากนั้นยังพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชนมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.170$) และปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.191$) โดยทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

3.3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบล มีอยู่ 2 ปัจจัย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกัน ลดหลั่นกันตามลำดับ กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะรองลงมาคือ ผู้นำภาคประชาชนจากข้อมูลผลการวิเคราะห์ สามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของภาคประชาชนการตรวจสอบการใช้อำนาจของ อบต. = $.939 + .06 \text{ Public mind} + .04 \text{ Leader}$

4. ภาพรวมของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ในภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนทั้งองค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ($\bar{x} = 4.39$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน ($\bar{x} = 4.21$)

4.2 การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด มีอยู่ 4 ปัจจัย ซึ่งมีความแตกต่างกัน ลดกันไปตามลำดับ กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ผู้นำภาคประชาชน (Leader) รองลงมาคือ นโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ (Policy) การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน (Groups) และความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ (Public mind) จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ สามารถนำมาเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น = $.958 + .04 \text{ Leader} + .04 \text{ Policy} + .04 \text{ Groups} + .02 \text{ Public mind}$

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่ม ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้ ปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบในการปฏิบัติที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้หลังจากได้ทดสอบข้อมูลทางสถิติ ในภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 3 รูปแบบ พบว่ามีปัจจัยเพียง 4 ด้านที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบการใช้อำนาจ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ดังนั้นได้นำปัจจัยดังกล่าวมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการประชาคมในการติดตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน หรือชุมชนที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ละ 6 คน เพื่อเป็นเสริมการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลมีดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน
2. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบ ระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ
3. ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

4. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ดังนั้น จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติการวิจัยขั้นสูง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบในการปฏิบัติที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ 3 การนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

1.1 ส่งเสริมผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรม เป็นผู้นำภาคประชาชนที่ปราศจากอิทธิพลทางการเมืองหรือระบบราชการ

1.2 ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคประชาชนจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำภาคประชาชนเกี่ยวกับหลักการด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ที่จำเป็นต่าง ๆ

1.3 พัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีในการติดตามการทำงานของท้องถิ่นให้แก่ผู้นำภาคประชาชน เพื่อนำไปเผยแพร่ผลการรายงานการติดตามให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบผลงาน

1.4 สร้างกลุ่มผู้นำภาคประชาชนรุ่นใหม่ โดยให้เยาวชนมาร่วมดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ไปกับผู้นำภาคประชาชนรุ่นก่อน ในการปฏิบัติติดตามการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 สร้างระบบการหมุนเวียนสับเปลี่ยนผู้นำภาคประชาชนตามช่วงเวลาที่เหมาะสม

1.6 ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับภายในท้องถิ่นมาช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้นำภาคประชาชนเพื่อให้ผู้นำภาคประชาชนทำงานได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างนโยบาย และมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

- 2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ผลักดันการออกกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้รับรองสิทธิ เสรีภาพในการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน
- 2.2 ผลักดันการเสนอร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ให้ภาคประชาชนมีสิทธิในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.3 จัดทำระเบียบข้อบังคับในชุมชนท้องถิ่น ขึ้นมาคุ้มครองสิทธิและกำหนดหน้าที่ของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบให้ชัดเจน
- 2.4 ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.5 ส่งเสริมให้มีการแก้ไขกฎหมายท้องถิ่นในการปรับโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้มีตัวแทนภาคประชาชน เข้าไปทำหน้าที่ในการถ่วงดุลอำนาจในท้องถิ่นได้มากขึ้น
- 2.6 สนับสนุนให้มีการใช้กฎหมายป้องกันพยาน เพื่อคุ้มครองผู้ที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.7 สร้างมาตรการทางสังคมในการเฝ้าระวังโทษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำโครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อท้องถิ่นและส่วนร่วม
- 2.8 ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองแก่ภาคประชาชนในท้องถิ่น โดยให้มีการอบรมความรู้ถึงสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ถึงระเบียบแบบแผนการตรวจรับงาน การพัสดุ ระเบียบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เพื่อจะได้ดำเนินการตรวจสอบได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
- 2.9 ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาจัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับของระบบการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ
3. ยุทธศาสตร์การปรับปรุงระบบและกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชน
แนวทางการพัฒนา
- 3.1 ส่งเสริมการวางแผนและกำหนดกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนที่มีรูปแบบที่หลากหลาย และกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นแนวทางเดียวกัน
- 3.2 สนับสนุนการกำหนดให้ตัวแทนประชาคมมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตามระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ เช่น เป็นกรรมการเปิดซองสอบราคา เป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา

เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เป็นกรรมการตรวจการจ้าง ฯลฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีสัดส่วนจำนวนตัวแทนประชาชนมากขึ้น

3.3 พัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบการรายงานผลการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย

3.4 ส่งเสริมให้มีกลไกการรับฟังเสียงข้างน้อยในท้องถิ่นและมีกลั่นกรองข้อมูลภาคประชาชน

3.5 ส่งเสริมการสร้างช่องทางในการรับเรื่องราวร้องเรียนจากภาคส่วนต่าง ๆ และการใช้ระบบโซเชียลมีเดียในการรับเรื่องและตีแผ่ข้อมูล

3.6 พัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะดวกต่อการใช้งาน และมีความรวดเร็ว โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

3.7 ศึกษาองค์กรต้นแบบในการไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพและถอดบทเรียนมาปรับปรุงกลไกการติดตามการตรวจสอบในแต่ละท้องถิ่น

4. ยุทธศาสตร์การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและผนึกเครือข่ายภาคประชาชน
แนวทางการพัฒนา

4.1 การสนับสนุนการสร้างกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครที่เกิดจากตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งในรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งได้รับการยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ หรือ การสนับสนุนบทบาทกลุ่มองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งกลุ่มเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ได้ทำบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2 สนับสนุนการจัด โครงสร้างองค์กรภาคประชาชน และแบ่งบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบโดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของประชาชนในแต่ละงานที่ดำเนินการตรวจสอบ หรือให้มีคณะกรรมการตรวจสอบเฉพาะกิจขึ้น

4.3 ส่งเสริมให้มีการจัดให้มีเวทีการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่องค์กรภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง

4.4 สนับสนุนให้มีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายหรือปราชญ์ในท้องถิ่นเป็นทีมงานให้คำปรึกษาแก่กลุ่มภาคประชาชน

4.5 สร้างเครือข่ายการตรวจสอบร่วมกับองค์กรภาครัฐในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4.6 สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนพัฒนากิจกรรมการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนร่วมกัน

5. ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น
แนวทางการพัฒนา

5.1 ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว ปลูกจิตสำนึกในการให้บุตรหลานใส่ใจดูแลผลประโยชน์สาธารณะ

5.2 ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น สร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดให้มีการศึกษาเรียนรู้เรื่องในท้องถิ่น

5.3 ส่งเสริมให้สื่อมวลชน กระตุ้นให้ประชาชนใส่ใจในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นในการติดตามการทำงาน

5.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ร่วมกันรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างค่านิยมในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.5 ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจ ทัศนคติที่ดีในการมีส่วนร่วมในการติดตามการตรวจสอบการใช้อำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41 อาจเป็นเพราะว่าระดับการเข้าไปร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจ ถือเป็นขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง (Armstein, 1969) ซึ่งการดำเนินการเป็นไปได้ยาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ทับแก้ว และปรกรณ์ ประจันบาน (ม.ม.ป.) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อยดังนั้นสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการเมืองภาคประชาชนหรือภาคพลเมืองในท้องถิ่นที่ยังคงเข้าไปมีบทบาทในการทำกิจกรรมทางการเมืองในขั้นสูงมีไม่มากนัก ทั้งนี้ การเมืองภาคประชาชน ดังที่ ณรงค์ บุญสวยขวัญ ให้ความหมายว่า การที่พลเมืองในฐานะสมาชิกของสังคมเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการใช้อำนาจของสมาชิก อันมาจากจิตสำนึกที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของตนเอง ท่ามกลางการเมืองเชิงสถาบันหรือการเมืองเชิงตัวแทน เพื่อตัดสินใจในการจัดการตนเองและร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรมของชุมชนและสาธารณะให้เกิดความสุขจนเป็นสังคมการเมืองที่ดี (ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2552, หน้า 17) โดยในทางปฏิบัติความสามารถของภาคประชาชนในการเข้าไปแสดงบทบาทต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างจำกัด ไม่ว่าจะ

เป็นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก ก่อนข้างดำเนินการได้
ยาก

หากพิจารณาถึงลักษณะการตรวจสอบที่ภาครัฐเปิดช่องทางให้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นต้องมีการดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในงานด้านตรวจสอบ ดังที่ วรรทัด ลัย
นันท์ (2545, หน้า 16) ได้แยกประเด็นลักษณะการตรวจสอบ ควบคุมการทำงานในองค์การ
บริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้ 1. ตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภา อบต. ที่ประชาชนเลือกตั้งให้ทำ
ประโยชน์แก่ประชาชน 2. เข้าร่วมรับฟังการประชุมของสภา อบต. อย่างสม่ำเสมอ 3. ขอรับทราบ
ข้อมูลข่าวสารจาก อบต. หากเห็นว่าการทำงานไม่โปร่งใส 4. ตรวจสอบแผนพัฒนาของ อบต. หาก
เห็นว่าการทำงานไม่โปร่งใส 5. ตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับ งบประมาณรายจ่ายประจำปีของ
อบต. ว่ามีการใช้จ่ายเงินตรงตามแผนพัฒนาประจำปีของ อบต. หรือไม่ 6. ตรวจสอบติดตามการ
ก่อสร้าง โครงการ และการใช้จ่ายงบประมาณของ อบต. ถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์หรือไม่
7. คัดค้านข้อบังคับหรือมติของ อบต. ที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน 8. ร่วมกับ อบต. แสดงความ
คิดเห็นเพื่อพิจารณาข้อดีข้อเสียของโครงการของรัฐตามกระบวนการประชาพิจารณ์ 9. ติดตาม
ข้อมูลข่าวสาร และประกาศของ อบต. 10. การดำเนินงานเพื่อให้การตรวจสอบ ควบคุม อบต.
บรรลุผลซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ในทางปฏิบัติก็ยังคงมีปัญหาที่ภาคประชาชนยังไม่สามารถดำเนินการ
ได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้การวิเคราะห์หัตถดถอยพหุคูณ ในภาพรวมพบว่า
มี 4 ปัจจัย อันได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่
เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านความรู้สึกเป็น
เจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ในขณะที่การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน
ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตองค์กรบริหารส่วนจังหวัด
พบว่า มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมือง และ ปัจจัยด้าน
ผู้นำภาคประชาชน และในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาล พบว่ามี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการ
จัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อ
การตรวจสอบ และในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบล พบว่ามี 2 ปัจจัย
ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ และปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กร
ภาคประชาชน

จากการค้นพบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าหากแยกพิจารณาในแต่ละรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้มีปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยลง ในขณะที่เมื่อรวมผลการศึกษาในภาพรวมทั้ง 3 รูปแบบพบว่า มีปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญร่วมกันเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในการทำยุทธศาสตร์ จึงต้องพิจารณาปัจจัยที่ร่วมกันในการพยากรณ์ถึงสิ่งที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้มากที่สุด เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นมีความครอบคลุม ในระดับมหภาคและจุลภาค ทั้งนี้จะขออภิปรายแต่ละปัจจัยดังนี้

ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน จากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านผู้นำค่อนข้างมาก และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจัยทางด้านผู้นำภาคประชาชนจะมีอิทธิพลโดยตรงกับความเข้มแข็งของภาคประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะในชุมชนมีระบบการปกครองที่เกิดควบคู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่ยุคเริ่มแรก มีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการไว้อย่างหลากหลายสำหรับผู้นำที่เป็นทางการนั้นเห็นได้ชัดเจนเพราะกฎหมายได้บัญญัติไว้และได้ให้อำนาจตามขอบเขตที่กำหนด ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการจะเป็นผู้นำที่ไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งตามกฎหมาย แต่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกของชุมชนให้ทำหน้าที่แทนประชาชน ประชาชนเคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจในการทำหน้าที่แทนตนเองซึ่งในลักษณะแบบนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นกับผู้ใดได้ง่าย ๆ ต้องได้รับการส่งเสริมมาเป็นเวลานานจึงจะได้รับการยอมรับจากประชาชนดังนั้นการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ภายในชุมชน ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้นำในชุมชนเป็นตัวกระตุ้นและเป็นต้นแบบแก่ประชาชนต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับงานของสิลาภรณ์ นาคทรพรพ และคณะ (2528) กล่าวว่าผู้นำคือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชน นอกจากนี้ อุทัย คุลยเกษม (2542) ได้กล่าวว่าสิ่งที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้จะต้องมีเงื่อนไขปัจจัยสำคัญคือ ผู้นำเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนในชุมชนและบัณฑิต ประดิษฐ์สุวรรณ (2554) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง คือ มีผู้นำที่เสียสละ มีความเอื้ออาทร มีความเข้าใจในเรื่องประชาสังคมเป็นอย่างดีจากแนวคิดข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นได้ว่าปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชนจะเป็นตัวผลักดันทำให้มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี ๆ และปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน จากผลการวิเคราะห์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล จะให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ค่อนข้างมาก ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่าตัวบทกฎหมายได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการในชุมชนท้องถิ่น จำนวนผู้อาศัยในชุมชนมา

อยู่รวมกันอย่างหนาแน่นบางรายย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น ต่างนำวัฒนธรรมต่างถิ่นมาด้วย อาจเกิดความแตกต่างในการดำรงชีวิต ซึ่งจะส่งผลทำให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกันแบบเครือญาติลดน้อยลงไป บางครั้งเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างกันกฎกติกา มารยาทหรือแบบแผนที่ยึดถือมาแต่เดิมอาจใช้ไม่ได้ผล จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมายที่มายับยั้งเพื่อให้แต่ละฝ่ายเกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดได้ไม่มากนักน้อย สำหรับนโยบายก็เป็นสิ่งสำคัญในการจะล่วงรู้แผนการทำงานในอนาคตขององค์กรทำให้ประชาชนสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่มี และทำให้ประชาชนสามารถรวมพลังในการเรียกร้องหาความถูกต้องได้ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น (2541) กล่าวว่าการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน มีจุดสำคัญ 2 ประการ คือ นโยบายของรัฐและกฎหมายจะต้องให้สิทธิและอำนาจการกำหนดแผนงบประมาณต้องสอดคล้องกับความต้องการและสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2542)กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล หนึ่งประการ คือ กฎหมายและระเบียบปฏิบัติต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ของชาวบ้านและสอดคล้องกับ อุทัย คุลเกษม (2542, หน้า 1-6) ได้กล่าวว่า การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้จะต้องมีเงื่อนไข ด้านหนึ่งคือ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย นโยบายและการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2544) กล่าวว่ากระบวนการที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพไปสู่ชุมชนแข็งแรง คือ 1. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. กระบวนการฟื้นฟูผลิตซ้ำและสร้างใหม่ 4. กระบวนการใช้สิทธิชุมชนและข้อบัญญัติชุมชน 5. กระบวนการตัดสินใจร่วมกันของชุมชน 6. กระบวนการของเครือข่ายการพัฒนา 7. กระบวนการด้านการจัดการตนเอง จากงานวิจัยของวรรณธรรม จะเห็นได้ว่ากระบวนการหนึ่งที่สำคัญก็คือการทำข้อบัญญัติชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดพลังอำนาจในการต่อรองที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เอ็บราฮิม (Ephraim, 2013) ศึกษาการเผชิญหน้ากับความท้าทายและการกีดกันการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในชนบทตำบลคูเฮรา เมืองซิมบับเว ประเทศอินเดียนาวิจัยขึ้นนี้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในชุมชน จะต้องมิถูกของชุมชนเป็นศูนย์กลาง และให้แก่นำในชุมชนแบ่งความรับผิดชอบให้กับประชาชนได้ใช้กระบวนการพัฒนาในชุมชนให้มากขึ้นจากที่กล่าวมาเบื้องต้นปัจจัยค่านโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับจึงเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจเป็นอย่างมาก

ส่วนปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลอธิบายได้ว่าการดำเนินการเป็นกลุ่ม หรือ องค์กรจะสามารถเสริมพลังอำนาจในการต่อรองให้กับกลุ่มในการเรียกร้องข้อเสนอ หรือชักถามประเด็นสงสัยต่อองค์กรของรัฐได้เป็นอย่างดี ความคิดความเห็นเพียงคนเดียวหรือเสียงเดียวในยุค

ปัจจุบันอาจไม่ได้รับความสนใจมากนัก แต่หากมีการรวมกลุ่มอาศัยความคิดเห็นหรือความเห็นชอบจากหลาย ๆ คนภายในกลุ่ม จะถือว่าเป็นมติของกลุ่มที่สามารถนำไปใช้ในการตรวจสอบอำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากย้อนดูในรายละเอียดของแต่ละพื้นที่ที่ให้ความสำคัญมากที่สุดคือใช้รวมกลุ่มองค์กรภาคประชาชนสำหรับต่อรองอำนาจรัฐและกลุ่มผู้มีอิทธิพลอยู่เดิม และสมาชิกที่เข้ามารวมกลุ่มจะต้องมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจนถึงจะสามารถขับเคลื่อนกระบวนการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภาคประชาชนได้อย่างมั่นคง ผลที่ออกมาเช่นนี้สอดคล้องกับงานของ สีลาภรณ์ นาคทรพรพและคณะ (2528) กล่าวว่า การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนจะมีความเข้มแข็งหรือไม่ให้พิจารณาจากจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกรู้หน้าที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบมีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่างต่อเนื่องมีกฎระเบียบและกติการ่วมกันมีความพร้อมเพียงความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งการรวมกลุ่มองค์กรภาคประชาชนและเกิดความเข้มแข็งจะต่อยอดไปสู่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2543) กล่าวว่าไว้ว่าลักษณะที่สำคัญของสังคมที่เข้มแข็งคือ มีการรวมกลุ่ม หรือเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม หรือมีความเป็นชุมชน ซึ่งหมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารด้วย ทั้งนี้ภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องมีลักษณะร่วมด้วยดังกล่าวเพื่อสร้างสังคมท้องถิ่นที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541, หน้า 55-70) ประชาสังคมจะเข้มแข็ง หรือขึ้นอยู่กับการจัดองค์กรของฝ่ายประชาชนและทวิศกดิ์ นพเกษตร (2541) ยังได้กล่าวเสริมถึงการจะเข้มแข็งได้ต้องประกอบด้วย การมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ การจัดองค์กรและบริหาร การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การมีทุน การมีเครือข่ายความร่วมมือ สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง และเกิดการยอมรับจากสังคมภายนอก

และอีกด้านที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ปัจจัยด้านความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ ซึ่งจากผลการสำรวจความคิดเห็นและผลการวิเคราะห์ที่ออกมา จะเห็นได้ว่าการจะทำงานในการตรวจสอบอย่างแรกต้องมีความรู้สึกรักและหวงแหนในทรัพยากรที่เป็นของคนส่วนใหญ่ โดยทรัพยากรในลักษณะนั้นควรมองเป็นผลประโยชน์ส่วนรวม ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ให้กับส่วนรวมหรือประเทศชาติ ไม่ควรเก็บไว้เพื่อใครคนใดคนหนึ่งซึ่งจะเห็นว่าผลที่ออกมาจะเกิดจากการตระหนักรู้ถึงความเป็นเจ้าของทรัพยากรเหล่านั้นร่วมกัน คิดว่าตัวเองเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องใส่ใจดูแลตรวจสอบอย่างใกล้ชิด และกล้าที่จะขึ้นมาแสดงความคัดค้านในกรณีที่เกิดความไม่โปร่งใสต่อการใช้อำนาจของรัฐ โดยทันที แสดงให้เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวนี้อาจ

เป็นสิ่งที่แรกที่จะต้องเกิดขึ้นกับบุคคลที่จะอาสาเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานของอุทัย คุลเกษม (2542) กล่าวว่า การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้จะต้องมีอีกด้านหนึ่ง คือ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน การอยู่รอดปลอดภัยของปัจเจก การจัดการภายในชุมชน กิจกรรมในชุมชน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543) กล่าวว่า การสร้างความเข้มแข็งไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งโดยการมีจิตสาธารณะ จะก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ทุกภาคส่วนได้ หากจิตสาธารณะที่ดี จะส่งผลกระทบต่อในระดับต่าง ๆ ส่งผลต่อการขาดความเข้มแข็ง ประเทศชาติก็ย่อมเกิดวิกฤติภายในประเทศทุกด้าน

จะเห็นได้ว่าทั้งปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือการมีจิตสาธารณะ มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จากการศึกษาในแนวคิดทฤษฎีอีกส่วนหนึ่งที่ได้กล่าวไว้ว่ามีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน คือ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้/การจัดกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย และปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ซึ่งจากการทดสอบโดยค่าถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน พบว่าไม่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้ศึกษาขออภิปรายผลการศึกษาในส่วนดังกล่าวดังนี้

ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเป็นฐานในการทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ แต่เมื่อนำไปทดสอบค่าถดถอยพหุคูณ พบว่าปัจจัยนี้ไม่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะการกำหนดถึงประเด็นองค์ความรู้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นกล่าวรวมถึงความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปด้วย ซึ่งอาจทำให้มีผลต่อการทดสอบได้ และส่วนหนึ่งในความเป็นจริงในสังคมไทย พบว่าผู้ที่มีความรู้มาก อาจมีการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยได้ด้วยเพราะวัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้าในสังคมไทยมีอยู่ค่อนข้างมาก กล่าวคือ ผู้รู้แต่ไม่ร่วมมีกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ ดังนั้นการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนอาจไม่จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้เป็นหลัก แต่จำเป็นต้องใช้ปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นมากกว่า ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ส่วนหนึ่งซึ่งวัดจากค่าเฉลี่ย ได้พบว่าปัจจัยองค์ความรู้ประชาชนให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ย 4.27 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการมีองค์ความรู้ยังเป็นปัจจัยที่ประชาชนเห็นว่ามีส่วนต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อยู่ในระดับหนึ่งเช่นกัน ซึ่งสอดคล้อง

กับังงานของบัณฑิต อ่อนด้า และวิริยา น้อยวงศ์นียงค์ (2533, หน้า 49) ซึ่งได้กล่าวถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งด้านหนึ่งคือ องค์ความรู้ภูมิปัญญาซึ่งรวมถึงระบบข้อมูลข่าวสารวิชาการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ทันต่อความเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นให้เกิดองค์ความรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสถาบันทางสังคมตลอดจนองค์ความรู้ที่นั้นสามารถนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับตำบลหมู่บ้าน ชุมชนและใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาโดยภาพรวมการสร้างเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยด้านองค์ความรู้เป็นตัวเสริมเพื่อให้ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ส่วนปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้/ การจัดกิจกรรมทางการเมือง ไม่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการวิเคราะห์ค่าถดถอยพหุคูณ ตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะในท้องถิ่นมีเวทีการเรียนรู้ในทางการเมืองไม่มากนัก และผู้ที่เข้าไปทำกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นเพียงเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะเรื่องการติดตามตรวจสอบการทำงานเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยง และมีผลกระทบในเชิงลบต่อผู้เข้าไปร่วมทำกิจกรรมในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ย พบว่าปัจจัยด้านองค์ความรู้ประชาชนเห็นว่ามีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 ซึ่งสะท้อนได้เบื้องต้นว่าปัจจัยนี้ยังมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้ส่วนหนึ่ง โดยสอดคล้องกับงานของประเวศ วะสี (2543, หน้า 5-47) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของสังคมที่เข้มแข็งด้านหนึ่ง คือ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ดังนั้นมีเวทีการเรียนรู้หรือการมีกิจกรรมทางการเมืองย่อมช่วยเสริมทักษะความสามารถให้ภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี

และปัจจัยอีกด้านหนึ่งคือ ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย จากการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ค่าถดถอยพหุคูณ พบว่าไม่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจเป็นเพราะว่าการปลูกฝังค่านิยมความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทย เกิดขึ้นได้ไม่นาน ทำให้การให้ความสำคัญในภาคส่วนต่าง ๆ มีค่อนข้างน้อย แต่ทิศทางการสร้างความเป็นพลเมืองกำลังได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจากภาครัฐและมีการตระหนักของภาคประชาชนมากขึ้น ปัจจัยนี้อาจเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย พบว่าประชาชนให้ระดับปัจจัยนี้มีว่ามีผลอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.30 ซึ่งการให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชนได้ สอดคล้องกับ

แนวความคิดของ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, หน้า 45) โดยกล่าวถึงความเป็นพลเมือง ซึ่งมี ความสัมพันธ์ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้ โดยกล่าวว่า “เมื่อเกิดสังคมพลเมืองขึ้นมาแล้ว สังคมก็จะเข้มแข็งในการถ่วงดุลกับอำนาจ ทั้งอำนาจทางการเมืองและอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมืองภาคประชาชนจะเข้มแข็ง” จะเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองเป็นปัจจัยความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาประชาธิปไตยไทยเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ จากการศึกษาปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าไม่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่นในทางปฏิบัติได้ค่อนข้างน้อย แต่ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย พบว่า ประชาชนในความสำเร็จในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่นที่ดีจะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้ ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุภจรี วิชัยดิษฐ์ (2539, หน้า 24) โดยสื่อมีความสำคัญและเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเมือง โดยบทบาทของสื่อในแง่ที่เป็นการสร้างแรงจูงใจอันหมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ไปสู่เป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวของสังคม การกระตุ้นให้บุคคลเกิดความมานะพยายาม และตัดสินใจเลือกแนวทางและพฤติกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสิ่งนี้อาจเป็นฐานในการพัฒนาให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งได้

สำหรับประเด็นในการนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ได้มาจากการวิเคราะห์ดังกล่าว ประกอบกับการวิเคราะห์ตามหลักการ SWOT Analysis และการวิเคราะห์ TOWS Matrix พบว่า มียุทธศาสตร์ 5 ด้าน อันประกอบด้วย 1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างนโยบายและมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบและกลไกการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชน 4. ยุทธศาสตร์การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและการผลักดันเครือข่ายภาคประชาชน 5. ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น โดยในภาพรวมยุทธศาสตร์สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้มีการกำหนดเรื่องการตรวจสอบภาครัฐไว้ กล่าวคือ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมในสังคม กลยุทธ์ที่ 1.4 การสานสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้มีคุณค่าร่วมและตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคม และเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มี

ระบบตรวจสอบและการรับผิดชอบที่รัดกุม ซึ่งจากยุทธศาสตร์ดังกล่าวสนับสนุนการให้มีระบบ และกลไกการตรวจสอบที่ดี เพื่อให้การติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนมีการ ปรับปรุงที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามจากข้างต้น ถือเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ กำหนดไว้ โดยในการศึกษานี้ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมิติด้านการตรวจสอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้หากพิจารณาจาก แผนการพัฒนาการเมืองของสถาบันพระปกเกล้า (สถาบันพระปกเกล้า, 2550, หน้า 34- 35) พบว่ามี ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญถึงการสร้างความเข้มแข็งไว้เช่นกัน กล่าวคือ 1. ยุทธศาสตร์ ด้านการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม 2. ยุทธศาสตร์ด้าน การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3. ยุทธศาสตร์ด้านคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำและนักการเมือง 4. ยุทธศาสตร์ด้านธรรมาภิบาล ทางการเมืองและการบริหาร 5. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้าง สังคมสมานฉันท์ 6. ยุทธศาสตร์ด้านการกระจายอำนาจ และการสร้างความเป็นธรรมในการบริหาร ทรัพยากรซึ่งผลการศึกษาที่ค้นพบส่วนหนึ่งได้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถาบันพระปกเกล้า สะท้อนให้เห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปพัฒนาและปรับใช้ในการสร้างความ เข้มแข็งในภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรสนับสนุนนโยบาย หรือยุทธศาสตร์การเสริมพลังอำนาจให้แก่ภาค ประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ภาครัฐควรกำหนดรูปแบบการตรวจสอบทางตรงและทางอ้อมให้แก่ภาคประชาชนให้ มีความชัดเจน และสามารถขับเคลื่อนได้โดยภาคประชาชนที่รวมตัวเป็นกลุ่ม หรือเชิงปัจเจกบุคคล
3. ภาครัฐควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องในงาการ ตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินงานเชิงบูรณาการร่วมกันกับภาค ประชาชน
4. ภาครัฐควรกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สามารถใช้ดำเนินการร่วมกันในการ ตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ภาครัฐควรให้อิสระแก่องค์กรภาคประชาชนในการทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ภาครัฐควรออกมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยไม่มี การแทรกแซงภายใน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การตรวจสอบการใช้อำนาจทางตรงของภาคประชาชน

1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีหรือมติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชนควรร่วมติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการบริหารงบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อสร้างความปลอดภัยในการใช้งบประมาณ

1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอัตราส่วนที่มากขึ้น เพื่อให้ได้แผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่มากที่สุด

1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ภาคประชาชนควรแสดงออกถึงจุดยืนทางการเมืองที่ถูกต้องหากพบผู้บริหารประพฤติตนในทางที่ไม่ถูกต้อง

1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการเปลี่ยนตัวแทนที่ไม่มีส่วนร่วมได้ ส่วนเสียไปร่วมดำเนินการ

1.5 การตรวจสอบการโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชนควรใส่ใจในโครงการต่าง ๆ ที่ท้องถิ่นดำเนินการ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาทางสังคมเพราะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก

2. การตรวจสอบการใช้อำนาจทางอ้อมของภาคประชาชน

2.1 ศูนย์ดำรงธรรม ควรประชาสัมพันธ์บทบาทหน่วยงานในการเป็นช่องทางในการรับเรื่องราวร้องเรียนให้แก่ภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น

2.2 กกต. ควรมีช่องทางในการประสานความร่วมมือกับภาคประชาชนในการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ได้มาในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง

2.3 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ต้องมีมาตรการในการติดตามตรวจสอบโดยใช้ข้อมูลจากภาคประชาชนในพื้นที่ประกอบการพิจารณามากยิ่งขึ้น

2.4 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ควรมีหน่วยงานในพื้นที่ในการประสานข้อมูลกับภาคประชาชน

2.5 ภาคประชาชนควรดำเนินการร่วมมือกับองค์กรอิสระและการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ ในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.6 ควรมีช่องทางให้ภาคประชาชนที่หลากหลายในการติดต่อกับส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้ข้อเท็จจริงในเรื่องการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสร้างตัวแบบการเรียนรู้ในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการตรวจสอบการใช้อำนาจของประชาชนในระดับท้องถิ่นกับระดับชาติ

2. ควรมีการศึกษาการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ควรศึกษาความเข้มแข็งของภาคประชาชนในมิติต่าง ๆ ในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ควรมีการศึกษาความร่วมมือของหน่วยงานราชการในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบใช้อำนาจในองค์กรของรัฐ

5. ควรศึกษาเป็นกรณีศึกษาถึงพื้นที่องค์กรต้นแบบที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ครอบคลุมทั้งระดับประเทศ

บรรณานุกรม

- กรภัค จ้ายประยูร. (2549). *การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชน ด้านความเป็นประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กนกนาถ จอมคำ. (2557, 13 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในเทศบาลตำบลบ้านกลาง*. สัมภาษณ์.
- เกรียงไกร นะจันท์ละ. (2557, 29 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. สัมภาษณ์.
- แก้วสรร อติโพธิ. (2540). *การมีส่วนร่วมของประชาชน: กุญแจดอกสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกวิท พวงงาม. (2549). *แนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จรัญ สวาจะจันทร์. (2557, 12 ธันวาคม). *ตัวแทนภาคประชาชนในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างในเทศบาลตำบลบ้านกลาง*. สัมภาษณ์.
- จรรยา คำนวดตา. (2557, 28 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาคมในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. สัมภาษณ์.
- จินตนา สุขจรรย์. (2549). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภรณ์ ศรีคำ. (2547). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนวิชาชีพ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุลชีพ ชินวรรณโณ. (2546). *ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21: ประเทศไทยกับแนวคิดทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงจากอดีตถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- เจสสิยา บุรีภักดี. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์.
- _____. (2546ก). *แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา*. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- _____. (2546ข). *พัฒนาอย่างชาญฉลาดด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนา*. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2540). *จดหมายเปิดผนึกจากที่ประชุมคณาจารย์รัฐศาสตร์ ข้อเสนอว่าด้วยรัฐธรรมนูญ*. *ผู้จัดการรายวัน*, 8, 3.

- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช และคณะ. (2544). *ธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- ชาญชัย สิทธิสาร. (2554). *ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ชินวร ชมพูพันธ์. (2558, 5 มกราคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่*. สัมภาษณ์.
- ชวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: งานดี.
- เชษฐา สุวรรณสา. (2558, 5 มกราคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่*. สัมภาษณ์.
- ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ. (2545). *ธรรมาภิบาลการบริหาร การปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- จิรวุฒิ เสนาคำ. (2540). *จากปัจเจกสู่สาธารณะ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ณรงค์ บุญสวยขวัญ. (2552). *การเมืองภาคพลเมือง*. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพส โปรดักต์.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพวุฒิพงษ์. (2543). *การปกครองท้องถิ่น: ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2551). *คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- ถาวร เกียรติทับทิว. (2551). *คำอธิบายกฎหมายปกครอง: หลักกฎหมายปกครอง คดีปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- ทองพินท์ พงษ์วดี. (2557, 29 ธันวาคม). *คณะกรรมการประชาคมท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. สัมภาษณ์.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2537). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2541). *วิกฤตสังคมไทยกับบทบาทวิทยาการกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน.
- ธนวัฒน์ พรหมมา. (2557, 20 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด*. สัมภาษณ์.

- ชนาพจน์ เอี่ยมสะอาด. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนเสวี เจริญเมือง. (2540). *100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนดี.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). *ประชาสังคม*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- _____. (2541). *สังคมเข้มแข็ง ธรรมรัฐแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- นงรักษ์ สิงข์ขร. (2557, 14 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาคมหมู่บ้านในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลตำบลเกาะคา*. สัมภาษณ์.
- นฤมล ทับจุมพล. (2546). *แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยธรรมรัฐแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2541). *ยุคสมัยไม่เชื่ออย่าลบหลู่*. กรุงเทพฯ: แพรว.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทกรุงเทพฯ สักดิ์โสภณ*.
- บรรจง หมั่นงาน. (2558, 4 มกราคม). *ตัวแทนภาคประชาชนในองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่*. สัมภาษณ์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2556). *การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view>.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *ระบบการตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- _____. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยุชุมชน.
- บัณฑิต อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงค์นียงค์. (2533). *ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท: ประสบการณ์ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บัณฑิต ประดิษฐ์สุวรรณ. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมในจังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชนะ เนาว์รัตน์. (2551). *การเพิ่มการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารเทศบาลเมืองบ้านสวนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสตร์, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. (ม.ม.ป.). *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- ประมวล รุจนเสรี. (2542). *การบริหาร- การจัดการที่ดี (Good governance)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
 อสารักษ์ดินแดน.
- ประเวศ วะสี. (2543). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม*.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ประสิทธิ์ ภูณา. (2557, 12 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง*.
 สัมภาษณ์.
- ปราณี จันทร์แจ้ง. (2557, 15 ธันวาคม). *ตัวแทนภาคประชาชนเทศบาลตำบลเกาะคา*. สัมภาษณ์.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
 พับลิเคชัน.
- _____. (2546). *วิถีนุสมัยในศตวรรษที่ 21 คู่ภพภูมิใหม่แห่งการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี.
- ปริศนา เบญจาทิกุล. (2548). *รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตำบลหนองบัว อำเภอ
 หนองบัว จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์
 การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2542). *โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)*. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรทิพย์ ทับแก้ว และปกรณ์ ประจัญบาน. (ม.ป.ป.). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 ท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. ม.ป.ท.
- พัฒนะ เรือนใจดี. (2537). *ศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาปัญหาทางทฤษฎีและกฎหมายรวมทั้งปัญหาและ
 อุปสรรคในการจัดตั้งและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์
 นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพฑูริย์ โพธิ์สว่าง. (2556). *การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์: หลักการ วิธีปฏิบัติ สถิติ และ
 คอมพิวเตอร์*. ชลบุรี: คัมอิน.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. (2543). *สำนักไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
 บูรณะชนบทแห่งประเทศไทย.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). *กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
 พัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- พองนวล จันทร์แจ้ง. (2557, 14 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตเทศบาลเกาะคา*. สัมภาษณ์.
- โกคิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์. (2541). *หลักกฎหมายมหาชนเล่ม 1*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2546). *การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงาน
 และกิจการสาธารณะของท้องถิ่น*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ*. กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- ยุค ศรีอาริยะ. (2546). *โลกาภิวัตน์กับ Good Governance ธรรมชาติกับคอร์รัปชันในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- เรือง แก้วเพ็ง. (2557, 22 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข. สัมภาษณ์*.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). *แนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2541, 16 มิถุนายน). *รัฐธรรมนูญ คือ อะไร. มติชนรายวัน*, หน้า 6.
- _____. (2548). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วรทัต ลัยนันท์. (2545). *การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (2554). *ปัญหาการพัฒนาชนบทไทยหน่วยที่ 9. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- วิโรจน์ เชนาบัญญชัชชัย และอุดมรัตน์ ทิวะทรัพย์. (2553). *อุปสรรคในการสร้างกลไกในการปราบปรามประพฤติมิชอบในเชิงรูปธรรมของภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2554). *การเมืองไทยระบบหรือคน: การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. (2543). *การเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรพจน์ วิสชุดพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ. (2546). *การวางแผนกลยุทธ์เล่ม 2: ศิลปะการกำหนดแผนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- _____. (2551). *หลักการและแนวทางปฏิบัติในการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย ชลธรรมสังการ. (2543). *การเสริมสร้างพลังทางจิตวิทยากับการทำงานในองค์กร. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษย, 6, 2.*

- วาริณ วัจชัย. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาชุมชน, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย ต้นศิริ. (2551). *วัฒนธรรมพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- ศรี ศรีธีราช. (2557, 15 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะคา*. สัมภาษณ์.
- ศิริยา นามเมือง. (2557, 21 ธันวาคม). *ตัวแทนประชาชนในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข*. สัมภาษณ์.
- ศิริยา นามเมือง. (2558, 7 มกราคม). *ผู้แทนประชาชนในเขต อบต.สมอแข*. สัมภาษณ์.
- ศุกกิติ์ ไชยสาร. (2546). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2541). *รายงานการศึกษา รูปแบบและแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล ระยะที่สอง*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2550). *แผนการพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2540). *การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า. (2550). *แผนพัฒนาการเมือง*. เข้าถึงได้จาก <http://www.pdc.go.th/th/download/62.html>.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2549). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สำนักงานป้องกันกฏอรรถการการเมือง. (ม.ป.ป.). *คู่มือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่าย อบต. โปร่งใส หัวใจคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาระบบราชการ. (2557). *แนวความคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม สำนักงานพัฒนาระบบราชการ*. เข้าถึงได้จาก http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=3&content_id=301
- สีลาภรณ์ นาคทรรพ และคณะ. (2528). *ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท : ประสพการณ์จากนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- สุปริญา นุ่นเกลี้ยง. (2547). *ปัญหาและอุปสรรคของศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพจน์ ผลช้วนปัญญา. (2517). *รัฐศาสตร์เบื้องต้น*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2544). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *ทฤษฎีสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยณ เมืองเอก. (2558, 4 มกราคม). ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่. สัมภาษณ์.
- สุมาลี ธรรมจักร. (2557, 20 ธันวาคม). ตัวแทนประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด. สัมภาษณ์.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2546). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2542). *เศรษฐกิจชุมชน: ทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. (2541). *การระดมมวลชนและการมีส่วนร่วมของมวลชน การจัดตั้งขององค์การการนำและการตัดสินใจทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อคิน รพีพัฒน์. (2542). *ชุมชนแออัด: องค์กรความรู้กับความเป็นจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อนงค์ พัฒนจักร. (2535). *การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาบ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุรักษ์ นิยมเวช. (2554). *บทความเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- อภิชัย พันธเสน. (2541). *แนวคิด ทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- อภิชาติ ไชยสีดา. (2551). *ปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในการบริหารงานเทศบาล*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมร นนทสุด และคณะ. (2548). *อะไร อย่างไร คือแผนที่ยุทธศาสตร์การสร้างและการใช้ประโยชน์จากแผนที่ยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนสุขภาพ ภาคประชาชน.

- อรทัย กักพล และธนัชฐา สุชะวัฒนะ. (2550). *การเสริมสร้างระบบกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: ศ. เจริญการพิมพ์.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2541, 25 มีนาคม). ปาฐกถา ธรรมรัฐกับอนาคตประเทศไทย. *กรุงเทพธุรกิจ*, หน้า 20.
- อารยา สอนใจ. (2542). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อำภา จันทราทศ. (2543). *ทูลทางสังคมที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุเชนทร์ เชียงแสน. (2556). ประวัติศาสตร์ “การเมืองภาคประชาชน” ความคิดและปฏิบัติการของ “นักกิจกรรมทางการเมือง” ในปัจจุบัน. *วารสารฟ้าเดียวกัน*, 11(3), 85-121.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2542). *ศึกษาเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). *การบริหารทักษะและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). *การเมืองของพลเมือง: สู่อีสวรรคใหม่*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- Arnstein, S. R. (1969). Ladder of citizen participation. *Journal of American Institute of Planner*, 35, 216-224.
- Asian Development Bank. (1995). *Governance sound development management*. Retrieved from <http://ADB.org>.
- Beaufre, A. G. (1965). *An introduction to strategy*. New York: Frederick A. PreagerInc.
- Bertcher, H. J. (1994). *Group participation techniques for leaders and members*. London: Sage.
- Brillantes Jr, A. B., & Fernandez, M. T. (2011). Good governance, social quality, and active citizenship: GawadKalinga in the Philippines. *International Journal of Social Quality*, 1(2), 19-30.
- Brownill, S., & Darke, J. (1998). *Rich mix inclusive strateies for urban regeneration*. Bristol: Policy Press and Joseph Rowntree Foundation.
- Certo, S. C., & Peter, J. P. (1991). *Strategic management concepts*. USA: McGraw – Hill.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concept and measure For project design implementation and evaluation: Rural development committee center for international studies*. New York: Cornell University Press.

- Danial, W. (1967). *A comparative survey of local govt and administration*. Bangkok: Kurusapha press.
- Davis, M. (1992). *New directions for news*. Ohio: Dayton Ohio.
- Ephraim, C. (2013). Confronting the challenges and barriers to community participation in rural development initiatives in Duhera district, ward 12 Zimbabwe. *International Journal of current research and academic review*, 1(2), 1-19.
- Faulks, K. (2000). *Citizenship*. London: Routledge.
- Harris, G. M. (1984). *Comparative local government*. Great Britain: William Brendon and son.
- Harry, C. B. (1989). Beyond deliberation: Citizenship as public work. *Newsletter of PEGS*, 5, 9.
- Hermann, J., & Veldhuis, R. (2006). *Indicators on active citizenship for democracy: The social, cultural and economic domain*. Ispra: European Commission's Joint Research Center.
- Huntington, S., & Nelson, S. (1975). *No easy choice: political participation in developing countries*. New York: Harvard University Press.
- John J. C. (1957). *Outline of local government of The United Kingdom*. London: Sir Issac Pitman and Son.
- Macfarlane, R. (1993). *Community involvement in city challenge: A policy report*. London: NCVO.
- McArthur, D., (1996). *Less than equal? Community organizations and estate regeneration partnerships*. Bristol: The Policy Press Parry.
- Patel, R. (1998). *Making difference matter: Ethnic minority cultures and city vitality*. London: ComediaIn Association With Demos.
- Putti, A. (1987). Work values and organizational commitment: A study in the Asian context. *Human Relations*, 4(2), 275-288
- Robert, P. (1993). *Making democracy work: Civic tradition in modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Roger, D., & Joseph, T. D. (1994). *Mass media research*. Belmont: Wasworth Publishing.
- Rosinsku, H. (1977). *New thoughts on strategy*. New Jersey: Rutgers. The State University
- Russell, J. D. (2008). *Citizen politics: public opinion and political parties in advanced industrial democracies*. Irvine: University of California.

- Skinner, S., (1995). *Building community strengths*. London: Community Development Foundation.
- The American Heritage Dictionary.(1982). *Governance means*. Boston: Houghton Mifflin.
- UNDP. (1997). *Governance for sustainable human development, a UNDP policy document*. New York: The Macmillan Company.
- Vaughn, G. (1990). *It can be done: The tupelo model*. Washington D.C.: Rural Economic Policy Program, Aspen Institute, in press.
- William, A. R. (1953). *Local government*. New York: McGraw – Hill.
- William, E. (1976). Electoral participation in a low stimulus election. *Rural Development*, 4(1), 111–124.
- William, V. H. (1959). *State and local government in the united states*. New York: McGraw – Hill.
- Zimmerman, M., & Rappaport, J. (1988). Citizen participation, perceived control and psychological empowerment. *American Journal of Community Psychology*, 16(5), 725-750

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

**แบบสอบถาม เรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจใน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

คำชี้แจง: การศึกษาค้างนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้ โดยไม่ผลกระทบต่อตัวท่าน ดังนั้นเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเมืองภาคประชาชนในท้องถิ่น จึงขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : จงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริง

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) ต่ำกว่า 20 ปี 2) 21 – 30 ปี
 3) 31 – 40 ปี 4) 41 – 50 ปี
 5) 51 – 60 ปี 6) 61 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรส

- 1) โสด 2) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ 3) สมรส

4. ระดับการศึกษา

- 1) ไม่ได้ศึกษา 2) ประถมศึกษา
 3) มัธยมศึกษา/ปวช. 4) ปริญญาตรี/ปวส./เทียบเท่า
 5) ปริญญาโทขึ้นไป

5. อาชีพหลัก

- 1) รับจ้าง 2) เกษตรกร
 3) ค้าขาย 4) ลูกจ้างของรัฐ/เอกชน
 5) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 6) เจ้าของธุรกิจ
 7) แม่บ้าน 8) อื่น ๆ

6. รายได้ต่อเดือน

- 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5001- 10,000 บาท
 3) 10,001 – 15,000 บาท 4) 15,001- 20,000 บาท
 5) 20,001 – 25,000 บาท 6) 25,001 ขึ้นไป

7. ภูมิลำเนาเดิมของท่าน

- 1) เกิดในชุมชนนี้
- 2) ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น ซึ่งเป็น (โปรดระบุ)
- 2.1) ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน
- 2.2) อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน
- 2.3) จังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน
- 2.4) จังหวัดอื่นในภาคอื่นของประเทศ

8. สถานภาพทางสังคม

- 1) เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2) เป็นสมาชิก อบต.
- 3) เป็นคณะกรรมการของหน่วยงานอื่น ๆ ที่ทางราชการจัดตั้ง
- 4) เป็นประชาชนทั่วไป
- 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

- 1) น้อยกว่า 10 ปี 2) 11 - 20 ปี
- 3) 21- 30 ปี 4) 31 – 40 ปี
- 5) 41 ปีขึ้นไป

10. อยู่ในเขตการปกครองท้องถิ่น

- องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตอนที่ 2 ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางตรงของประชาชน

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทางขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อ	เรื่อง	ความเข้มแข็งของภาคประชาชน					
		ดำเนินการมากที่สุด	ดำเนินการมาก	ดำเนินการปานกลาง	ดำเนินการน้อย	ดำเนินการน้อยที่สุด	ไม่มีการดำเนินการ
2.1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือ มติขององค์กรท้องถิ่น							
1.	ท่านเข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
2.	ท่านได้ร่วมติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
3.	ท่านติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
4.	ท่านมีการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่าย						
2.1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น							
1.	ท่านติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม						
2.	ท่านร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
3.	ท่านร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						

ข้อ	เรื่อง	ความเข้มแข็งของภาคประชาชน					
		ดำเนิน การมาก ที่สุด	ดำเนิน การมาก	ดำเนิน การ ปาน กลาง	ดำเนิน การ น้อย	ดำเนิน การน้อย ที่สุด	ไม่มี การ ดำเนิน การ
2.1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น							
1.	ท่านขอดำเนินการถอดถอนสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม						
2.	ท่านขอดำเนินการถอดถอนผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้						
3.	ท่านได้ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่น						
4.	ท่านได้ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของข้าราชการในท้องถิ่น						
2.1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง							
1.	ท่านได้ร่วมตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
2.	ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประกวดราคาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
3.	ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบราคาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
4.	ท่านได้ร่วมตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
2.1.5 การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น							
1.	ท่านติดตามประเมินผลโครงการการพัฒนาทางสังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
2.	ท่านติดตามประเมินผลการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						

ข้อ	เรื่อง	ความเข้มแข็งของภาคประชาชน					
		ดำเนิน การมาก ที่สุด	ดำเนิน การมาก	ดำเนิน การ ปาน กลาง	ดำเนิน การ น้อย	ดำเนิน การน้อย ที่สุด	ไม่มี การ ดำเนิน การ
3.	ท่านติดตามประเมินผลการโครงการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น						
4.	ท่านติดตามประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา ทางการเมืองและการบริหารจัดการใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
5.	ท่านติดตามประเมินผลกิจกรรม/โครงการ การพัฒนาสาธารณสุขกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น						
6.	ท่านติดตามประเมินผลโครงการพัฒนา ทางโครงสร้างพื้นฐานกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น						
7.	ท่านติดตามประเมินผลโครงการเกี่ยวกับ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						

2.2 ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน

ข้อ	เรื่อง	ความเข้มแข็งของภาคประชาชน					
		ดำเนิน การมาก ที่สุด	ดำเนิน การมาก	ดำเนิน การ ปาน กลาง	ดำเนิน การน้อย	ดำเนิน การน้อย ที่สุด	ไม่มี การ ดำเนิน การ
1.	เมื่อพบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นท่านได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง ท่านจะเสนอให้ทาง กกต.พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบุคคลนั้น						
2.	เมื่อพบการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านเสนอขอให้ ปปช.มาตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารและของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
3.	เมื่อพบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง ท่านเสนอเรื่องให้ สตง. ตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้องเป็นธรรม						
4.	เมื่อมีการละเลยการปฏิบัติราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านเสนอเรื่องให้สำนักงานตรวจการแผ่นดินมาตรวจสอบการการปฏิบัติราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
5.	เมื่อพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นประพฤติไม่เหมาะสม ท่านเสนอเรื่องให้นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัดในการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารท้องถิ่น						

ข้อ	เรื่อง	ความเข้มแข็งของภาคประชาชน					
		ดำเนิน การมาก ที่สุด	ดำเนิน การมาก	ดำเนิน การ ปาน กลาง	ดำเนิน การน้อย	ดำเนิน การน้อย ที่สุด	ไม่มี การ ดำเนิน การ
6.	เมื่อพบผู้บริหารหรือข้าราชการทาง การเมืองประพฤติตนไม่เหมาะสมท่านจะ เสนอให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถอดถอนผู้บริหารหรือตรวจสอบการ ทำงานของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นออก จากตำแหน่ง						
7.	เมื่อพบการใช้อำนาจในองค์กรท้องถิ่นที่ ไม่เป็นธรรม ท่านจะเสนอร้องทุกข์ให้ศูนย์ ดำรงธรรมจังหวัดดำเนินการ						

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง : ท่านคิดว่าปัจจัยใดมีผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกรุณาทำเครื่องหมาย ในช่องทางขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชน

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.1	มีการรวมกลุ่มต่อรองหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
1.2	มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน					
1.3	มีโครงสร้างองค์กรในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ					
1.4	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง					
1.5	มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ					
1.6	มีเงินกองทุนสนับสนุนกลุ่ม					

2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2.1	มีผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น					
2.2	มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา					
2.3	มีผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา					

3. ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.1	มีพื้นที่ในการจัดเวทีการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง					
3.2	มีการทำกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่อง					
3.3	มีการสนทนาสภาพอากาศพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาความเดือดร้อน					
3.4	มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น เดินขบวน					

4. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
4.1	มีกฎหมายที่ความครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
4.2	มีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ความชัดเจน					
4.3	มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ					
4.4	มีแนวทางคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ที่ดำเนินการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น					
4.5	มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ					

5. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5.1	มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบ อย่างใกล้ชิด					
5.2	ตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบกิจการสาธารณะขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง					
5.3	ทำงานคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมา เป็นอันดับต้น					

6. ปัจจัยด้านองค์ความรู้

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
6.1	มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบการใช้ อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
6.2	มีความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น					
6.3	มีความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ					
6.4	มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ และหาแนว ทางแก้ไขในทางการเมืองได้					

7. ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7.1	มีการติดตามข่าวสารแลกเปลี่ยนกันอยู่เป็นประจำ					
7.2	มีการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
7.3	มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย เช่น เสียงตามสาย ก่อรับแสดงความคิดเห็น สื่อออนไลน์ เป็นต้น					
7.4	มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน					

8. ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

ข้อ	เรื่อง	ข้อคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8.1	มีการเคารพสิทธิผู้อื่น					
8.2	รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง					
8.3	เคารพกติกา หรือกฎหมาย					
8.4	เคารพความแตกต่างของผู้อื่น เช่น เรื่องเพศ ฐานะทางสังคม					
8.5	มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนท้องถิ่น					
8.6	มีอิสระสภาพในการคิด พุดและกระทำ					
8.7	สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์					

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ชื่อ.....นามสกุล.....
ตำแหน่ง.....อยู่เขต เทศบาล/อบต./อบจ.....
วันที่สัมภาษณ์.....

ปัจจัยใดที่ท่านเห็นว่าส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ
ตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ปัจจัยด้านการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน

1.1 การจัดตั้งกลุ่มการตรวจสอบมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการ
ตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร โปรดอธิบาย

.....
.....
.....

1.2 ในพื้นที่ของท่านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

2. ปัจจัยด้านผู้นำ

2.1 ผู้นำมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร โปรดอธิบาย

.....
.....
.....
.....

2.2 ผู้นำภาคประชาชนในท้องถิ่นของท่านมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือการมีจิตสาธารณะ

3.1 ท่านคิดว่าความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือการมีจิตสาธารณะรักท้องถิ่นมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร โปรดอธิบาย

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านแสดงถึงการมีจิตสำนึกนั้นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ปัจจัยด้านกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

4.1 ท่านคิดว่ากฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร โปรดอธิบาย

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
แบบประชุมกลุ่ม

แบบประชุมกลุ่ม

1. ประเด็นการวิเคราะห์ SWOT

1.1 จุดแข็ง

1.2 จุดอ่อน

1.3 โอกาส

1.4 อุปสรรค

2. ประเด็นการวิเคราะห์ TOWS Matrix

2.1 SO

2.2 WO

2.3 ST

2.4 WT

3. ประเด็นข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1.....

แนวทางการพัฒนา

.....

.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 2.....

แนวทางการพัฒนา

.....

.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 3.....

แนวทางการพัฒนา

.....

.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 4.....

 แนวทางการพัฒนา

.....

.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 5.....

 แนวทางการพัฒนา

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
แบบตรวจคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (IOC)
เรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

การวิจัยจำเป็นต้องใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบ การที่จะได้ข้อมูลจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ถ้าต้องการให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและสมบูรณ์ ต้องใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ โดยเครื่องมือที่มีคุณภาพต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนเพื่อให้มีความตรง ความเที่ยง ซึ่งเมื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วสามารถเก็บได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงาน สามารถนำข้อมูลที่เก็บได้วิเคราะห์ไปอธิบายผลได้ตรงวัตถุประสงค์ครอบคลุมในเรื่องที่ทำการวิจัย สถิติที่นำเสนอในการหาค่าความเที่ยงตรงคือ การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือ ค่าของ IOC ที่ได้จะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ขึ้นไปจึงจะใช้ได้ ถ้าต่ำกว่า 0.05 จะต้องปรับปรุงแบบสอบถามนั้น

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

- ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการระหว่างข้อคำถาม เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ โดยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

สอดคล้อง เท่ากับ 1 คะแนน

ไม่แน่ใจ เท่ากับ 0 คะแนน

ไม่สอดคล้อง เท่ากับ -1 คะแนน

- คำตอบที่ได้รับจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ตรวจสอบเครื่องมือแล้ว

.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางตรงของประชาชน

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
1.1 การตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือ มติขององค์กรท้องถิ่น					
1.	ท่านเข้าประชุมติดตามการจัดทำข้อบังคับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
2.	ท่านได้ร่วมติดตามการวางแผนปรับเปลี่ยนและพัฒนา ระบบการบริหารงบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
3.	ท่านติดตามการดำเนินการสร้างกฎระเบียบที่ใช้บังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่ายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
4.	ท่านมีการติดตามผลของข้อบังคับในการทำเรื่องรายรับ-รายจ่าย	5	0	0	1.00
1.2 การตรวจสอบแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
1.	ท่านติดตามการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการประชาคม	5	0	0	1.00
2.	ท่านร่วมประเมินแผนยุทธศาสตร์ 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
3.	ท่านร่วมประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4	1	0	0.80
1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น					
1.	ท่านขอดำเนินการถอดถอนสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	4	1	0	0.80
2.	ท่านขอดำเนินการถอดถอนผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพบว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้	5	0	0	1.00
3.	ท่านได้ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่น	4	1	0	0.80
4.	ท่านได้ร่วมติดตามและตรวจสอบการทำงานของข้าราชการในท้องถิ่น	4	1	0	0.80

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
1.4 การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง					
1.	ท่านได้ร่วมตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4	1	0	0.80
2.	ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประกวดราคาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3	2	0	0.60
3.	ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบราคาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
4.	ท่านได้ร่วมตรวจสอบผลรายงานการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4	1	0	0.80
1.5 การตรวจสอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
1.	ท่านติดตามประเมินผลโครงการการพัฒนาทางสังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4	1	0	0.80
2.	ท่านติดตามประเมินผลการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4	1	0	0.80
3.	ท่านติดตามประเมินผลการโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับอปท.	4	1	0	0.80
4.	ท่านติดตามประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทางการเมืองและการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4	1	0	0.80
5.	ท่านติดตามประเมินผลกิจกรรม/โครงการพัฒนาสาธารณสุขกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
6.	ท่านติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
7.	ท่านติดตามประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4	1	0	0.80

2. ความสามารถในการเข้าตรวจสอบทางอ้อมของประชาชน

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
1.	เมื่อพบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นท่านได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง ท่านจะเสนอให้ทาง กกต.พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบุคคลนั้น	3	2	0	0.60
2.	เมื่อพบการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านเสนอขอให้ ปปช.มาตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารและของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3	2	0	0.60
3.	เมื่อพบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง ท่านเสนอเรื่องให้ สตง.ตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้องเป็นธรรม	5	0	0	1.00
4.	เมื่อมีการละเลยการปฏิบัติราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านเสนอเรื่องให้สำนักงานตรวจการแผ่นดินมาตรวจสอบการการปฏิบัติราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
5.	เมื่อพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นประพฤติไม่เหมาะสม ท่านเสนอเรื่องให้นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัดในการตรวจสอบพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารท้องถิ่น	5	0	0	1.00
6.	เมื่อพบผู้บริหารหรือข้าราชการทางการเมืองประพฤติคนไม่เหมาะสมท่านจะเสนอให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถอดถอนผู้บริหารหรือตรวจสอบการทำงานของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง	5	0	0	1.00
7.	เมื่อพบการใช้อำนาจในองค์กรท้องถิ่นที่ไม่เป็นธรรม ท่านจะเสนอร้องทุกข์ให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดดำเนินการ	5	0	0	1.00

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ปัจจัยการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชน

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
1.1	มีการรวมกลุ่มต่อรองหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
1.2	มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน	5	0	0	1.00
1.3	มีโครงสร้างองค์กรในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	5	0	0	1.00
1.4	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	5	0	0	1.00
1.5	มีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบของภาคประชาชนกับกลุ่มต่าง ๆ	4	1	0	0.80
1.6	มีเงินกองทุนสนับสนุนกลุ่ม	5	0	0	1.00

2. ปัจจัยด้านผู้นำภาคประชาชน

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
2.1	มีผู้นำที่กล้าตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	5	0	0	1.00
2.2	มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	3	2	0	0.60
2.3	มีผู้นำที่ประชาชนยอมรับและศรัทธา	4	1	0	0.80

3. ปัจจัยด้านเวทีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
3.1	มีพื้นที่ในการจัดเวทีการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง	5	0	0	1.00
3.2	มีการทำกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่อง	4	1	0	0.80
3.3	มีการสนทนาสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงปัญหาความเดือดร้อน	4	1	0	0.80
3.4	มีการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น เดินขบวน	5	0	0	1.00

4. ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการตรวจสอบ

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
4.1	มีกฎหมายที่ครอบคลุมเรื่องสิทธิในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
4.2	มีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ความชัดเจน	5	0	0	1.00
4.3	มีหลักเกณฑ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ	5	0	0	1.00
4.4	มีแนวทางคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ที่ดำเนินการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น	4	1	0	0.80
4.5	มีนโยบายของรัฐที่สนับสนุนต่อการตรวจสอบ	4	1	0	0.80

5. ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีจิตสาธารณะ

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
5.1	มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องใส่ใจดูแลควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด	5	0	0	1.00
5.2	ตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจการ สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง	5	0	0	1.00
5.3	ทำงานคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมมาเป็นอันดับต้น	5	0	0	1.00

6. ปัจจัยด้านองค์ความรู้

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
6.1	มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
6.2	มีความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	5	0	0	1.00
6.3	มีความรู้ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจ	5	0	0	1.00
6.4	มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไข ในทางการเมืองได้	5	0	0	1.00

7. ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
7.1	มีการติดตามข่าวสารแลกเปลี่ยนกันอยู่เป็นประจำ	4	1	0	0.80
7.2	มีการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3	2	0	0.60
7.3	มีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นที่หลากหลาย เช่น เสียงตามสาย กล้องรับแสดงความคิดเห็น สื่อออนไลน์ เป็นต้น	4	1	0	0.80
7.4	มีหน่วยข่าวกรองของประชาชน	4	1	0	0.80

8. ปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย

ข้อ	เรื่อง	ความสอดคล้อง			ค่าIOC
		สอดคล้อง (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
8.1	มีการเคารพสิทธิผู้อื่น	5	0	0	1.00
8.2	รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง	4	1	0	0.80
8.3	เคารพกติกา หรือกฎหมาย	5	0	0	1.00
8.4	เคารพความแตกต่างของผู้อื่น เช่น เรื่องเพศ ฐานะทางสังคม	5	0	0	1.00
8.5	มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนท้องถิ่น	5	0	0	1.00
8.6	มีอิสระภาพในการคิด พูดและกระทำ	4	1	0	0.80
8.7	สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ไร้ระบบอุปถัมภ์	5	0	0	1.00

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

ค่า Index of Congruence (IOC)

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
iocรวม	5	.82	.95	.8954	.05149
Valid N (listwise)	5				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean
a1	5	1.00	1.00	1.0000
a2	5	1.00	1.00	1.0000
a3	5	1.00	1.00	1.0000
a4	5	1.00	1.00	1.0000
b1	5	1.00	1.00	1.0000
b2	5	1.00	1.00	1.0000
b3	5	.00	1.00	.8000
c1	5	.00	1.00	.8000
c2	5	1.00	1.00	1.0000
c3	5	.00	1.00	.8000
c4	5	.00	1.00	.8000
d1	5	.00	1.00	.8000
d2	5	.00	1.00	.6000
d3	5	1.00	1.00	1.0000
d4	5	.00	1.00	.8000
e1	5	.00	1.00	.8000
e2	5	.00	1.00	.8000
e3	5	.00	1.00	.8000
e4	5	.00	1.00	.8000
e5	5	1.00	1.00	1.0000
e6	5	1.00	1.00	1.0000
e7	5	.00	1.00	.8000
f1	5	.00	1.00	.6000
f2	5	.00	1.00	.6000
f3	5	1.00	1.00	1.0000
f4	5	1.00	1.00	1.0000
f5	5	1.00	1.00	1.0000
f6	5	1.00	1.00	1.0000
f7	5	1.00	1.00	1.0000
i1	5	1.00	1.00	1.0000
i2	5	1.00	1.00	1.0000
I3	5	1.00	1.00	1.0000

	N	Minimum	Maximum	Mean
i4	5	1.00	1.00	1.0000
i5	5	.00	1.00	.8000
i6	5	1.00	1.00	1.0000
j1	5	1.00	1.00	1.0000
j2	5	.00	1.00	.6000
j3	5	.00	1.00	.8000
k1	5	1.00	1.00	1.0000
k2	5	.00	1.00	.8000
k3	5	.00	1.00	.8000
k4	5	1.00	1.00	1.0000
L1	5	1.00	1.00	1.0000
L2	5	1.00	1.00	1.0000
L3	5	1.00	1.00	1.0000
L4	5	.00	1.00	.8000
L5	5	.00	1.00	.8000
m1	5	1.00	1.00	1.0000
m2	5	1.00	1.00	1.0000
m3	5	1.00	1.00	1.0000
n1	5	1.00	1.00	1.0000
n2	5	1.00	1.00	1.0000
n3	5	1.00	1.00	1.0000
n4	5	1.00	1.00	1.0000
o1	5	.00	1.00	.8000
o2	5	.00	1.00	.6000
o3	5	.00	1.00	.8000
o4	5	.00	1.00	.8000
p1	5	1.00	1.00	1.0000
p2	5	.00	1.00	.8000
p3	5	1.00	1.00	1.0000
p4	5	1.00	1.00	1.0000
p5	5	1.00	1.00	1.0000
p6	5	.00	1.00	.8000
p7	5	1.00	1.00	1.0000
Valid N (listwise)	5			

ค่า Reliability

1. ความเชื่อมั่นด้านสถานการณ์ความเข้มแข็งของการตรวจสอบภาคประชาชน

Reliability Statistics			
Cronbach's Alpha	N of Items		
.753	29		

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
a1	1.5667	.56832	30
a2	1.8667	.77608	30
a3	1.7667	.81720	30
a4	1.8333	.79148	30
b1	1.7333	.52083	30
b2	1.7000	.83666	30
b3	1.6667	.84418	30
c1	1.7000	.87691	30
c2	1.8000	.84690	30
c3	1.7333	.86834	30
c4	1.6667	.75810	30
d1	2.0000	.69481	30
d2	2.0667	.63968	30
d3	1.9667	.71840	30
d4	1.9000	.75886	30
e1	1.8667	.57135	30
e2	2.0667	.63968	30
e3	2.0333	.76489	30
e4	1.9667	.66868	30
e5	1.7333	.52083	30
e6	1.8000	.71438	30
e7	2.0333	.55605	30
f1	1.3000	.46609	30
f2	1.5000	.50855	30
f3	1.4333	.50401	30
f4	1.5667	.50401	30
f5	4.5000	.68229	30
f6	1.5667	.50401	30
f7	1.2667	.44978	30

2. ความเชื่อมั่นด้านปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการตรวจสอบโดยภาคประชาชน

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.751	36

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
i1	4.0667	.36515	30
i2	4.5000	.68229	30
I3	4.2000	.61026	30
i4	4.0000	.78784	30
i5	3.6667	.75810	30
i6	3.5333	.73030	30
j1	4.0000	.58722	30
j2	4.0667	.58329	30
j3	4.3000	.53498	30
k1	4.0667	.73968	30
k2	4.1333	.50742	30
k3	4.3000	.59596	30
k4	4.2333	.43018	30
L1	4.3000	.53498	30
L2	4.5000	.68229	30
L3	4.2667	.44978	30
L4	4.5333	.50742	30
L5	4.1000	.66176	30
m1	4.5333	.50742	30
m2	4.3000	.53498	30
m3	4.2667	.44978	30
n1	4.2667	.52083	30
n2	4.2333	.43018	30
n3	4.4667	.50742	30
n4	4.2333	.43018	30
o1	4.2667	.52083	30
o2	4.4333	.50401	30
o3	4.3000	.65126	30
o4	4.4667	.50742	30
p1	4.2667	.52083	30
p2	4.3333	.75810	30
p3	4.2000	.76112	30
p4	4.0667	.25371	30
p5	3.8000	.76112	30
p6	4.4333	.50401	30
p7	4.1667	.79148	30

ค่าเฉลี่ยของสถานการณ์ความเข้มแข็งของการตรวจสอบภาคประชาชน

1. ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	384	1.00	3.00	1.0911	.31420
a2	384	1.00	3.00	1.1120	.34726
a3	384	1.00	3.00	1.0703	.31124
a4	384	1.00	3.00	1.1432	.39949
b1	384	1.00	3.00	1.3802	.50193
b2	384	1.00	2.00	1.1380	.34537
b3	384	1.00	3.00	1.1042	.34593
c1	384	1.00	3.00	1.1146	.37881
c2	384	1.00	3.00	1.0964	.35192
c3	384	1.00	3.00	1.0937	.31757
c4	384	1.00	3.00	1.1276	.44764
d1	384	1.00	3.00	1.4896	.51596
d2	384	1.00	3.00	1.6016	.50075
d3	384	1.00	3.00	1.4635	.50452
d4	384	1.00	3.00	1.6328	.55794
e1	384	1.00	3.00	1.6901	.47420
e2	384	1.00	3.00	1.7057	.55916
e3	384	1.00	3.00	1.8698	.49932
e4	384	1.00	3.00	1.8385	.40875
e5	384	1.00	3.00	1.5781	.52523
e6	384	1.00	3.00	1.8437	.70178
e7	384	1.00	3.00	1.7630	.71067
f1	384	1.00	2.00	1.3255	.46918
f2	384	1.00	2.00	1.4193	.49408
f3	384	1.00	3.00	1.4896	.55024
f4	384	1.00	2.00	1.3984	.49022
f5	384	1.00	3.00	1.4792	.51055
f6	384	1.00	2.00	1.4505	.49819
f7	384	1.00	3.00	1.4479	.52349
Valid N (listwise)	384				

2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบล

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	377	1.00	3.00	1.2812	.52642
a2	377	1.00	3.00	1.0398	.25476
a3	377	1.00	3.00	1.0769	.32929
a4	377	1.00	3.00	1.0981	.36235
b1	377	1.00	3.00	1.6180	.56728
b2	377	1.00	3.00	1.0902	.37521
b3	377	1.00	3.00	1.1459	.39604
c1	377	1.00	3.00	1.1008	.37249
c2	377	1.00	3.00	1.0663	.26966
c3	377	1.00	3.00	1.1141	.43789
c4	377	1.00	3.00	1.0981	.37675
d1	377	1.00	3.00	1.5729	.51116
d2	377	1.00	2.00	1.6737	.46947
d3	377	1.00	3.00	1.5040	.53655
d4	377	1.00	3.00	1.7772	.69818
e1	377	1.00	3.00	1.9257	.54558
e2	377	1.00	3.00	1.9708	.50180
e3	377	1.00	3.00	2.1167	.51794
e4	377	1.00	3.00	1.9682	.37052
e5	377	1.00	3.00	1.6950	.56944
e6	377	1.00	3.00	1.9682	.70261
e7	377	1.00	3.00	2.1141	.61906
f1	377	1.00	2.00	1.4164	.49362
f2	377	1.00	2.00	1.4483	.49798
f3	377	1.00	2.00	1.4828	.50037
f4	377	1.00	2.00	1.5332	.49956
f5	377	1.00	3.00	1.6552	.55345
f6	377	1.00	2.00	1.8064	.39567
f7	377	1.00	2.00	1.2918	.45518
Valid N (listwise)	377				

3. ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	379	1.00	3.00	1.1873	.41051
a2	379	1.00	3.00	1.0871	.33384
a3	379	1.00	3.00	1.0686	.30953
a4	379	1.00	3.00	1.1082	.36574
b1	379	1.00	3.00	1.5594	.56675
b2	379	1.00	3.00	1.1346	.42457
b3	379	1.00	3.00	1.1794	.42971
c1	379	1.00	3.00	1.0660	.29704
c2	379	1.00	3.00	1.0765	.35179
c3	379	1.00	3.00	1.1319	.45252
c4	379	1.00	3.00	1.1293	.47327
d1	379	1.00	3.00	1.5172	.51598
d2	379	1.00	3.00	1.6491	.48884
d3	379	1.00	3.00	1.4987	.52137
d4	379	1.00	3.00	1.7361	.65387
e1	379	1.00	3.00	1.7546	.44299
e2	379	1.00	3.00	1.8522	.55807
e3	379	1.00	3.00	1.8892	.48070
e4	379	1.00	3.00	1.8575	.39275
e5	379	1.00	3.00	1.5989	.52210
e6	379	1.00	3.00	1.8707	.69134
e7	379	1.00	3.00	2.0290	.61006
f1	379	1.00	2.00	1.3615	.48106
f2	379	1.00	2.00	1.4512	.49827
f3	379	1.00	2.00	1.4406	.49712
f4	379	1.00	2.00	1.5092	.50058
f5	379	1.00	3.00	1.5198	.51589
f6	379	1.00	2.00	1.4802	.50027
f7	379	1.00	3.00	1.5488	.56308
Valid N (listwise)	379				

ค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยที่มีผล

1. ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
i1	384	4.00	5.00	4.4297	.49568
i2	384	3.00	5.00	4.2760	.45342
I3	384	3.00	5.00	4.1589	.39352
i4	384	3.00	5.00	4.3151	.47626
i5	384	3.00	5.00	4.1016	.33522
i6	384	3.00	5.00	4.4167	.55349
j1	384	3.00	5.00	4.3047	.49370
j2	384	3.00	5.00	4.3147	.53698
j3	384	3.00	5.00	4.4375	.52732
k1	384	3.00	5.00	4.1935	.50477
k2	384	3.00	5.00	4.2350	.51098
k3	384	3.00	5.00	4.1559	.50970
k4	384	3.00	5.00	4.1047	.54370
L1	384	3.00	5.00	4.1275	.52732
L2	384	3.00	5.00	4.2831	.53619
L3	384	3.00	5.00	4.3590	.50919
L4	384	3.00	5.00	4.3827	.49793
L5	384	3.00	5.00	4.4230	.52576
m1	384	3.00	5.00	4.2060	.54832
m2	384	3.00	5.00	4.2247	.50274
m3	384	3.00	5.00	4.2890	.55919
n1	384	3.00	5.00	4.2441	.49294
n2	384	3.00	5.00	4.2044	.48379
n3	384	3.00	5.00	4.3362	.55052
n4	384	3.00	5.00	4.2137	.49214
o1	384	3.00	5.00	4.4375	.52732
o2	384	4.00	5.00	4.4115	.49274
o3	384	3.00	5.00	4.4427	.54255
o4	384	3.00	5.00	4.2448	.49274
p1	384	3.00	5.00	4.2766	.51052
p2	384	3.00	5.00	4.3175	.52732
p3	384	3.00	5.00	4.2890	.51919
p4	384	3.00	5.00	4.3781	.48178
p5	384	3.00	5.00	4.2609	.59958
p6	384	4.00	5.00	4.2516	.45272
p7	384	3.00	5.00	4.3927	.44257
Valid N (listwise)	384				

2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบล

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
i1	377	3.00	5.00	4.1989	.48946
i2	377	3.00	5.00	4.4854	.66077
I3	377	3.00	5.00	4.4271	.52654
i4	377	3.00	5.00	4.3236	.54216
i5	377	3.00	5.00	4.1114	.46506
i6	377	3.00	5.00	4.1804	.48852
j1	377	3.00	5.00	4.3846	.59526
j2	377	3.00	5.00	4.3263	.65002
j3	377	3.00	5.00	4.4668	.67602
k1	377	3.00	5.00	4.2467	.69201
k2	377	3.00	5.00	4.0424	.72074
k3	377	3.00	5.00	4.1141	.58822
k4	377	3.00	5.00	4.0610	.59608
L1	377	3.00	5.00	4.2228	.67887
L2	377	3.00	5.00	4.2155	.75059
L3	377	3.00	5.00	4.2002	.64973
L4	377	3.00	5.00	4.2971	.59414
L5	377	3.00	5.00	4.3271	.71222
m1	377	3.00	5.00	4.2228	.67887
m2	377	3.00	5.00	4.1141	.58822
m3	377	3.00	5.00	4.0318	.60057
n1	377	3.00	5.00	4.2042	.54887
n2	377	3.00	5.00	4.2918	.48899
n3	377	3.00	5.00	4.4032	.65379
n4	377	3.00	5.00	4.1804	.57827
o1	377	3.00	5.00	4.3369	.58396
o2	377	3.00	5.00	4.2626	.63790
o3	377	3.00	5.00	4.3846	.53403
o4	377	3.00	5.00	4.1724	.44897
p1	377	3.00	5.00	4.3846	.63420
p2	377	3.00	5.00	4.2149	.70635
p3	377	3.00	5.00	4.2334	.63047
p4	377	3.00	5.00	3.9735	.34876
p5	377	3.00	5.00	4.3342	.60995
p6	377	3.00	5.00	4.2546	.60484
p7	377	3.00	5.00	4.2573	.64421
Valid N (listwise)	377				

3. ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
i1	379	3.00	5.00	4.2396	.44552
i2	379	3.00	5.00	4.5224	.59664
I3	379	3.00	5.00	4.4301	.52679
i4	379	3.00	5.00	4.3588	.49119
i5	379	3.00	5.00	4.1926	.42706
i6	379	4.00	5.00	4.2296	.42110
j1	379	3.00	5.00	4.2955	.49039
j2	379	3.00	5.00	4.4301	.52679
j3	379	3.00	5.00	4.6359	.50330
k1	379	3.00	5.00	4.4617	.51485
k2	379	3.00	5.00	4.3720	.51059
k3	379	3.00	5.00	4.3351	.49985
k4	379	3.00	5.00	4.2955	.49039
L1	379	3.00	5.00	4.4301	.52679
L2	379	3.00	5.00	4.4485	.57677
L3	379	3.00	5.00	4.3509	.52029
L4	379	3.00	5.00	4.4559	.51855
L5	379	3.00	5.00	4.5066	.53633
m1	379	3.00	5.00	4.5224	.59664
m2	379	3.00	5.00	4.2427	.49245
m3	379	3.00	5.00	4.3509	.52029
n1	379	3.00	5.00	4.2427	.49245
n2	379	3.00	5.00	4.2955	.49039
n3	379	3.00	5.00	4.4776	.53095
n4	379	3.00	5.00	4.3048	.51037
o1	379	3.00	5.00	4.2955	.49039
o2	379	4.00	5.00	4.4037	.49129
o3	379	3.00	5.00	4.4354	.54230
o4	379	3.00	5.00	4.3509	.52029
p1	379	3.00	5.00	4.4776	.53095
p2	379	3.00	5.00	4.4301	.52679
p3	379	3.00	5.00	4.3509	.52029
p4	379	3.00	5.00	4.0765	.32030
p5	379	3.00	5.00	4.4538	.52941
p6	379	4.00	5.00	4.4037	.49129
p7	379	3.00	5.00	4.4454	.54230
Valid N (listwise)	379				

ค่า Stepwise Multiple Regression Analysis

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.แม่ฮ่องสอน , อบจ.แพร่)

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Learningstage_K	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).
2	Leader_J	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a. Dependent Variable: Situation_audit

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.146 ^a	.021	.019	.10162
2	.184 ^b	.034	.029	.10110

a. Predictors: (Constant), Learningstage_K

b. Predictors: (Constant), Learningstage_K, Leader_J

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	.086	1	.086	8.282	.004 ^b
	Residual	3.945	382	.010		
	Total	4.030	383			
2	Regression	.136	2	.068	6.653	.001 ^c
	Residual	3.894	381	.010		
	Total	4.030	383			

a. Dependent Variable: Situation_audit

b. Predictors: (Constant), Learningstage_K

c. Predictors: (Constant), Learningstage_K, Leader_J

Coefficients ^a	
---------------------------	--

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
		B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	1.170	.084			13.848	.000
	Learningstage_K	.056	.019	.146		2.878	.004
2	(Constant)	1.047	.100			10.421	.000
	Learningstage_K	.045	.020	.119		2.296	.022
	Leader_J	.038	.017	.115		2.222	.027

a. Dependent Variable: Situation_audit

Excluded Variables^a

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
						Tolerance
1	Leader_J	.115 ^b	2.222	.027	.113	.946
	Policy_L	.079 ^b	1.499	.135	.077	.921
	Data_O	.000 ^b	-.004	.997	.000	.960
	Citizen_P	.069 ^b	1.350	.178	.069	.993
	Publicmind_M	.010 ^b	.193	.847	.010	.951
	Knowledge_N	-.019 ^b	-.346	.730	-.018	.844
	Groups_I	-.013 ^b	-.251	.802	-.013	.895
2	Policy_L	.053 ^c	.988	.324	.051	.866
	Data_O	-.012 ^c	-.233	.816	-.012	.950
	Citizen_P	.060 ^c	1.181	.238	.060	.986
	Publicmind_M	.023 ^c	-.426	.670	.022	.880
	Knowledge_N	-.051 ^c	-.904	.367	-.046	.796
	Groups_I	-.048 ^c	-.873	.383	-.045	.832

a. Dependent Variable: Situation_audit

b. Predictors in the Model: (Constant), Learningstage_K

c. Predictors in the Model: (Constant), Learningstage_K, Leader_J

2. เทศบาลตำบล (ตต.เกาะคา , ตต.บ้านกลาง)

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Groups_I	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).
2	Policy_L	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a. Dependent Variable: Situation_audit

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.167 ^a	.028	.025	.11766
2	.198 ^b	.039	.034	.11714

a. Predictors: (Constant), Groups_I

b. Predictors: (Constant), Groups_I, Policy_L

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	.150	1	.150	10.805	.001 ^b
	Residual	5.192	375	.014		
	Total	5.341	376			
2	Regression	.209	2	.104	7.614	.001 ^c
	Residual	5.132	374	.014		
	Total	5.341	376			

a. Dependent Variable: Situation_audit

b. Predictors: (Constant), Groups_I

c. Predictors: (Constant), Groups_I, Policy_L

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
		B	Std. Error	Beta	t	
1	(Constant)	1.133	.101		11.217	.000
	Groups_I	.076	.023	.167	3.287	.001
2	(Constant)	.968	.128		7.542	.000
	Groups_I	.059	.025	.129	2.387	.017
	Policy_L	.054	.026	.112	2.080	.038

a. Dependent Variable: Situation_audit

Excluded Variables^a

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
						Tolerance
1	Leader_J	.064 ^b	1.181	.238	.061	.893
	Policy_L	.112 ^b	2.080	.038	.107	.882
	Data_O	-.055 ^b	-1.045	.297	-.054	.949
	Citizen_P	-.030 ^b	-.596	.551	-.031	.996
	Learningstage_K	-.060 ^b	-.745	.457	-.039	.401
	Publicmind_M	.028 ^b	.210	.834	.011	.141
	Knowledge_N	.069 ^b	.728	.467	.038	.289
2	Leader_J	.065 ^c	1.214	.226	.063	.893
	Data_O	-.040 ^c	-.761	.447	-.039	.930
	Citizen_P	-.033 ^c	-.641	.522	-.033	.996
	Learningstage_K	-.069 ^c	-.865	.388	-.045	.400
	Publicmind_M	.019 ^c	.137	.891	.007	.137
	Knowledge_N	.020 ^c	.201	.841	.010	.270

a. Dependent Variable: Situation_audit

b. Predictors in the Model: (Constant), Groups_I

c. Predictors in the Model: (Constant), Groups_I, Policy_L

3. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.แม่ลาด , อบต.สมอแข)**Variables Entered/Removed^a**

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Publicmind_M	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).
2	Leader_J	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a. Dependent Variable: Situation_audit

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.191 ^a	.037	.034	.09909
2	.230 ^b	.053	.048	.09839

a. Predictors: (Constant), Publicmind_M

b. Predictors: (Constant), Publicmind_M, Leader_J

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	.141	1	.141	14.340	.000 ^b
	Residual	3.702	377	.010		
	Total	3.843	378			
2	Regression	.203	2	.101	10.471	.000 ^c
	Residual	3.640	376	.010		
	Total	3.843	378			

- a. Dependent Variable: Situation_audit
 b. Predictors: (Constant), Publicmind_M
 c. Predictors: (Constant), Publicmind_M, Leader_J

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1	(Constant)	1.100	.083		13.191	.000
	Publicmind_M	.072	.019	.191	3.787	.000
2	(Constant)	.939	.104		8.999	.000
	Publicmind_M	.060	.019	.159	3.069	.002
	Leader_J	.049	.019	.131	2.529	.012

- a. Dependent Variable: Situation_audit

Excluded Variables^a

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
						Tolerance
1	Leader_J	.131 ^b	2.529	.012	.129	.939
	Policy_L	.042 ^b	.830	.407	.043	.986
	Data_O	-.014 ^b	-.269	.788	-.014	.966
	Citizen_P	-.032 ^b	-.630	.529	-.032	.991
	Learningstage_K	-.001 ^b	-.027	.979	-.001	.958
	Knowledge_N	-.059 ^b	-1.080	.281	-.056	.865
2	Groups_I	-.028 ^b	-.534	.594	-.028	.906
	Policy_L	.050 ^c	.990	.323	.051	.982
	Data_O	-.029 ^c	-.559	.577	-.029	.953
	Citizen_P	-.044 ^c	-.867	.387	-.045	.983
	Learningstage_K	-.005 ^c	-.089	.929	-.005	.958
	Knowledge_N	-.080 ^c	-1.475	.141	-.076	.846
	Groups_I	-.036 ^c	-.681	.497	-.035	.903

- a. Dependent Variable: Situation_audit
 b. Predictors in the Model: (Constant), Publicmind_M
 c. Predictors in the Model: (Constant), Publicmind_M, Leader_J

4. รวบรวมการปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. , เทศบาล , อบต.)**Variables Entered/Removed^a**

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Leader_J	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).
2	Policy_L	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).
3	Groups_I	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).
4	Publicmind_M	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.136 ^a	.018	.018	.10937
2	.172 ^b	.030	.028	.10880
3	.191 ^c	.036	.034	.10847
4	.199 ^d	.040	.036	.10833

a. Predictors: (Constant), Leader_J

b. Predictors: (Constant), Leader_J, Policy_L

c. Predictors: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I

d. Predictors: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I, Publicmind_M

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	.257	1	.257	21.444	.000 ^b
	Residual	13.613	1138	.012		
	Total	13.869	1139			
2	Regression	.411	2	.206	17.373	.000 ^c
	Residual	13.458	1137	.012		
	Total	13.869	1139			
3	Regression	.503	3	.168	14.262	.000 ^d
	Residual	13.366	1136	.012		
	Total	13.869	1139			
4	Regression	.550	4	.138	11.719	.000 ^e
	Residual	13.319	1135	.012		
	Total	13.869	1139			

a. Dependent Variable: Situation_audit

b. Predictors: (Constant), Leader_J

c. Predictors: (Constant), Leader_J, Policy_L

d. Predictors: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I

e. Predictors: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I, Publicmind_M

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
		B	Std. Error	Beta	t	
1	(Constant)	1.207	.048		24.922	.000
	Leader_J	.051	.011	.136	4.631	.000
2	(Constant)	1.020	.071		14.466	.000
	Leader_J	.046	.011	.122	4.154	.000
	Policy_L	.046	.013	.107	3.616	.000
3	(Constant)	.932	.077		12.092	.000
	Leader_J	.038	.011	.102	3.362	.001
	Policy_L	.039	.013	.090	2.986	.003
	Groups_I	.036	.013	.086	2.799	.005

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
4	(Constant)	.958	.078		12.271	.000
	Leader_J	.042	.011	.111	3.623	.000
	Policy_L	.049	.014	.112	3.505	.000
	Groups_I	.043	.013	.104	3.253	.001
	Publicmind_M	.027	.013	.068	1.995	.046

a. Dependent Variable: Situation_audit

Excluded Variables^a

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
						Tolerance
1	Policy_L	.107 ^b	3.616	.000	.107	.984
	Data_O	-.034 ^b	-1.152	.249	-.034	.993
	Citizen_P	.025 ^b	.841	.401	.025	.997
	Groups_I	.105 ^b	3.462	.001	.102	.931
	Publicmind_M	.012 ^b	.410	.682	.012	.940
	Knowledge_N	.059 ^b	1.917	.056	.057	.919
	Learningstage_K	.063 ^b	2.058	.040	.061	.930
2	Data_O	-.041 ^c	-1.400	.162	-.041	.989
	Citizen_P	.016 ^c	.541	.589	.016	.990
	Groups_I	.086 ^c	2.799	.005	.083	.893
	Publicmind_M	.037 ^c	1.114	.265	.033	.792
	Knowledge_N	.033 ^c	1.062	.288	.032	.863
	Learningstage_K	.023 ^c	.696	.486	.021	.785

a. Dependent Variable: Situation_audit

b. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J

c. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J, Policy_L

d. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I

e. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I, Publicmind_M

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
						Tolerance
3	Data_O	-.045 ^d	-1.534	.125	-.045	.987
	Citizen_P	.015 ^d	.521	.602	.015	.990
	Publicmind_M	.068 ^d	1.995	.046	.059	.728
	Knowledge_N	-.004 ^d	-.116	.908	-.003	.712
	Learningstage_K	-.015 ^d	-.428	.669	-.013	.666
4	Data_O	-.044 ^e	-1.491	.136	-.044	.986
	Citizen_P	.013 ^e	.457	.648	.014	.989
	Knowledge_N	-.003 ^e	-.074	.941	-.002	.712
	Learningstage_K	-.003 ^e	-.082	.935	-.002	.645

a. Dependent Variable: Situation_audit

b. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J

c. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J, Policy_L

d. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I

e. Predictors in the Model: (Constant), Leader_J, Policy_L, Groups_I, Publicmind_M

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบ

สัมภาษณ์ตัวแทนภาคประชาชนในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย

ผู้แทนภาคประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบ

อบต.แม่ลาด จ.กำแพงเพชร

ผู้แทนภาคประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบ

อบต.สมอแข จ.พิษณุโลก

ผู้แทนภาคประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบ

เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง

ผู้แทนภาคประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบ
เทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน

ผู้แทนภาคประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบ

อบจ.แม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้แทนภาคประชาชนที่มีส่วนในการติดตามตรวจสอบ

อบจ.แพร่ จังหวัดแพร่

ภาคผนวก ข

แบบตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

**แบบแสดงความคิดเห็นตรวจสอบความเหมาะสมของ
ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบ
การใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

ผู้ให้ข้อมูล นาย นาง นางสาว

ตำแหน่งปัจจุบัน

สถานที่ทำงาน

คำชี้แจง

แบบแสดงความคิดเห็นฉบับนี้ เป็นส่วนของการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีบทบาทในการตรวจสอบติดตามการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในการแสดงความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของยุทธศาสตร์จากท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการเมืองภาคประชาชน มีความสำคัญยิ่งต่อการวิจัยก่อนการสรุปผลการวิจัย กล่าวคือ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบการตรวจสอบยุทธศาสตร์ ออกเป็น 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม (Propriety standards) ความเป็นไปได้ (Feasibility standards) ความเป็นประโยชน์ (Utility standards) และความถูกต้องครบคลุม (Accuracy standards) หลังจากที่ท่านได้ศึกษารายละเอียดประกอบการพิจารณาแล้ว การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการยืนยันยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจสำหรับผู้มีความสนใจจะนำยุทธศาสตร์นี้ไปใช้ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ หากท่านต้องการข้อมูลเพิ่มเติมขอความกรุณาติดต่อได้ที่ 081-3240024 และส่งแฟกซ์เอกสารตอบกลับมาได้ที่ 056-882523

นางสาวคุณากร กรสิงห์
นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขายุทธศาสตร์และความมั่นคง
มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ การใช้ประโยชน์ และความถูกต้องครอบคลุม

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านมีความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามข้อค้นพบของผู้วิจัย จำนวน 5 ยุทธศาสตร์ อย่างไรบ้าง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคประชาชนด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการปฏิบัติ

- 1.1 การส่งเสริมผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานกับองค์กรท้องถิ่น มาเป็นผู้นำกลุ่มภาคประชาชน และใช้ระบบการคัดเลือกผู้นำที่เน้นความรู้และคุณธรรม ที่ปราศจากอิทธิพลทางการเมืองหรือระบบราชการ
- 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคประชาชนจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำภาคประชาชนเกี่ยวกับหลักการด้านการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหลักการบริหารทีมงานในการติดตามตรวจสอบให้แก่ผู้นำภาคประชาชน และความรู้ที่จำเป็นต่าง ๆ
- 1.3 พัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีในการติดตามการทำงานของท้องถิ่นให้แก่ผู้นำภาคประชาชน เพื่อนำไปเผยแพร่ผลการรายงานการติดตามให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบผลงาน
- 1.4 สร้างกลุ่มผู้นำภาคประชาชนรุ่นใหม่ โดยให้เยาวชนมาร่วมดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ไปกับผู้นำภาคประชาชนรุ่นก่อน ในการปฏิบัติตรวจสอบติดตามการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.5 สร้างระบบการหมุนเวียนสับเปลี่ยนผู้นำภาคประชาชนตามช่วงเวลาที่เหมาะสม
- 1.6 ส่งเสริมให้ผู้นำชาวบ้าน นักพัฒนา องค์กรเอกชน และนักวิชาการทั้งในและนอกชุมชนมาหนุนเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการติดตามตรวจสอบให้แก่ประชาชน เพื่อเพิ่มบุคลากรมาช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้นำภาคประชาชน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความตามข้อคิดเห็นของท่าน

1. ความเหมาะสม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

2. ความเป็นไปได้

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3. ความเป็นประโยชน์

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4. ความถูกต้องครบถ้วน

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างนโยบาย และมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางในการปฏิบัติ

- 2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ผลักดันการออกกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้รับรองสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน
- 2.2 การเสนอร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ให้ภาคประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่หลากหลายรูปแบบ
- 2.3 จัดทำระเบียบข้อบังคับในชุมชนท้องถิ่น กฎหมายชุมชนขึ้นมาคุ้มครองสิทธิและกำหนดหน้าที่ของภาคประชาชนในการตรวจสอบให้ชัดเจน
- 2.4 ส่งเสริมให้ภาคการเมืองออกนโยบายในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.5 การพัฒนาการทำวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาจัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับของระบบการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ
- 2.6 มีมาตรการคุ้มครองให้ผู้ที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.7 สร้างบทลงโทษแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำโครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อท้องถิ่นโดยไม่ผ่านการยินยอมจากประชาชน เป็นมาตรการทางสังคมและกฎหมาย อย่างจริงจัง
- 2.8 ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองแก่ภาคประชาชนในท้องถิ่น โดยให้มีการอบรมความรู้ถึงสิทธิในการตรวจสอบของภาคประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ถึงระเบียบแบบแผนการตรวจรับงาน การพัสดุ ระเบียบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เพื่อจะได้ดำเนินการตรวจสอบได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความตามข้อคิดเห็นของท่าน

1. ความเหมาะสม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

2. ความเป็นไปได้

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3. ความเป็นประโยชน์

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4. ความถูกต้องครอบคลุม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การปรับปรุงระบบและกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน

แนวทางในปฏิบัติ

3.1 ส่งเสริมการวางแผนและกำหนดกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชนที่มีรูปแบบที่หลากหลาย และกำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน

3.2 การกำหนดให้ตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตามระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ เช่น เป็นกรรมการเปิดซองสอบราคา เป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เป็นกรรมการตรวจการจ้าง ฯลฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีสัดส่วนจำนวนตัวแทนประชาชนมากขึ้น

3.3 สร้างระบบการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบการรายงานผลการตรวจสอบของภาคประชาชนในการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย

3.4 สร้างระบบกลั่นกรองข้อมูลภาคประชาชน และมีกลไกการรับฟังเสียงข้างน้อย โดยมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ไม่สนับสนุนในการดำเนินงานส่วนน้อยมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาถึงการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.5 สร้างช่องทางในการรับเรื่องราวร้องเรียนจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยภาคประชาชนเป็นผู้รับเรื่อง โดยมีระบบการปกปิดความลับแก่ผู้ให้ข้อมูล

3.6 พัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการตรวจสอบข้อมูลการดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะดวกต่อการใช้งาน และมีความรวดเร็ว โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และการใช้ระบบโซเชียลมีเดียในการรับเรื่องและตีแผ่ข้อมูล

3.7 ศึกษาหาองค์กรต้นแบบในการไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพ และถอดบทเรียนมาปรับปรุงกลไกการติดตามการตรวจสอบในแต่ละท้องถิ่น

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความตามข้อคิดเห็นของท่าน

1. ความเหมาะสม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

2. ความเป็นไปได้

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3. ความเป็นประโยชน์

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4. ความถูกต้องครอบคลุม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การเสริมพลังองค์กรภาคประชาชนและชนிகเครือข่ายภาคประชาชน แนวทางในการปฏิบัติ

4.1 การสนับสนุนการสร้างกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครที่เกิดจากตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งในรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งได้รับการยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ หรือ การสนับสนุนบทบาทกลุ่มองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งกลุ่มเดิมที่มีอยู่ในชุมชน โดยเพิ่มบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไป

4.2 สนับสนุนการจัดโครงสร้างองค์กรภาคประชาชน และแบ่งบทบาทหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบโดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของประชาชนในแต่ละงานที่ดำเนินการตรวจสอบ หรือให้มีคณะกรรมการตรวจสอบเฉพาะกิจขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแผนงานหรือโครงการ

4.3 เปิดโอกาสให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในระดับหมู่บ้านหรือชุมชน โดยใช้กิจกรรม วันสำคัญในชุมชนเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วม

4.4 จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเป็นทีมงานให้คำปรึกษาแก่กลุ่มภาคประชาชน

4.5 ประสานการตรวจสอบกับหน่วยงานที่ดำเนินการตรวจสอบท้องถิ่นโดยตรง ได้แก่ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และองค์กรอื่น ๆ

4.6 สร้างเครือข่ายการตรวจสอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง และระดับต่าง ๆ

4.7 สนับสนุนกองทุนพัฒนาสนับสนุนกิจกรรมการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาคประชาชนร่วมกัน และการกำหนดวางระเบียบว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน เงินพิเศษ เงินรางวัลแก่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความตามข้อคิดเห็นของท่าน

1. ความเหมาะสม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

2. ความเป็นไปได้

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3. ความเป็นประโยชน์

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4. ความถูกต้องครอบคลุม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการตรวจสอบการใช้อำนาจในท้องถิ่น

แนวทางในการปฏิบัติ

5.1 ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว ส่งตัวแทนมาร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สมาชิกในแต่ละครัวเรือนตระหนักในการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

5.2 ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น สร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะมิติในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบรรจุไว้ในการเรียนรู้ต่าง ๆ

5.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ให้ประสานงานในการส่งเสริมความเข้าใจ ทักษะที่ดีและกำหนดทิศทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

5.4 ส่งเสริมให้สื่อมวลชน กระตุ้นให้ประชาชนใส่ใจในการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.5 ส่งเสริมการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วม

5.6 การประกาศเกียรติคุณแก่ประชาชนที่มีบทบาทเด่นด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความตามข้อคิดเห็นของท่าน

1. ความเหมาะสม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

2. ความเป็นไปได้

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3. ความเป็นประโยชน์

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4. ความถูกต้องครอบคลุม

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมยุทธศาสตร์

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสม
ของยุทธศาสตร์

ที่ ศธ ๖๖๑๒/๑๖๖๔๗

คณะรัฐมนตรีและนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

เรียน คุณทิพย์พากรณ์ ตันติสุนทร ผู้อำนวยการสถาบันนโยบายศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

ด้วย นางสาวคุณากร กรสิงห์ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ทำคุณกนิพนธ์ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยมี ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำงานคุณกนิพนธ์ ในการนี้คณะฯ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ตามเอกสารที่แนบมาด้วยนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการทำคุณกนิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

จ.ท.3

(ดร.จักรี ไชยพินิจ)

ผู้ช่วยคณบดี ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๓๖๙ ต่อ ๑๑๗

โทรสาร ๐๓๘-๓๙๓๔๖๕ ต่อ ๑๐๒

ที่ ศธ ๖๖๑๒/๑๖๖๕๗

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

เรียน นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองภาคพลเมือง
สถาบันพระปกเกล้า

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

ด้วย นางสาวคุณากร กรสิงห์ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ทำคุณกนิพนธ์ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยมี ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำงานคุณกนิพนธ์ ในการนี้คณะฯ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ตามเอกสารที่แนบมาด้วยนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการทำคุณกนิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จักรี ไชยพิณิจ)

ผู้ช่วยคณบดี ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๓๖๙ ต่อ ๑๑๗

โทรสาร ๐๓๘-๓๙๓๔๖๕ ต่อ ๑๐๒

ที่ ศธ ๖๖๑๒/๑๑๖๕๗

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

เรียน ดร.จรูญ คำนวนตา ประธานเครือข่ายศูนย์การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

ด้วย นางสาวคุณากร กรสิงห์ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ทำคุณกนิพนธ์ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยมี ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำงานคุณกนิพนธ์ ในกรณีนี้คณะฯ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ตามเอกสารที่แนบมาด้วยนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการทำคุณกนิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จักรี ไชยพินิจ)

ผู้ช่วยคณบดี ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๓๖๕ ต่อ ๑๑๗

โทรสาร ๐๓๘-๓๙๓๕๖๕ ต่อ ๑๐๒

ที่ ศธ ๖๖๑๒/๐๗๖๕๗

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

เรียน นายเสอาด นาคาเจริญฤทธิ์ ประธานกรรมการขยายเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โปร่งใส หัวใจคุณธรรม สำนักงานป้องกันกรทุจริตภาคการเมืองสำนักงาน ป.ป.ช.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

ด้วย นางสาวคุณากร กรสิงห์ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ทำคุณฉุ
นิพนธ์ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจใน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยมี ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำงานคุณฉุ
นิพนธ์ ในการนี้คณะฯ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความเหมาะสมของ
ยุทธศาสตร์ ตามเอกสารที่แนบมาด้วยนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการทำคุณฉุ
นิพนธ์ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จักรี ไชยพินิจ)

ผู้ช่วยคณบดี ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๓๖๔ ต่อ ๑๑๗

โทรสาร ๐๓๘-๓๔๓๔๖๕ ต่อ ๑๐๒

ที่ ศธ ๖๖๑๒/๑๑๖๕๗

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

เรียน นายสุเมธ นภาพร กรรมการสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

ด้วย นางสาวคุณากร กรสิงห์ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ทำคุณนินิพนธ์ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยมี ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โพธิสว่าง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำงานคุณนินิพนธ์ ในการนี้คณะฯ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ตามเอกสารที่แนบมาด้วยนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการทำคุณนินิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จักรี ไชยพินิจ)

ผู้ช่วยคณบดี ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๓๖๔ ต่อ ๑๑๗

โทรสาร ๐๓๘-๓๔๓๔๖๕ ต่อ ๑๐๒

ที่ ศธ ๖๖๑๒/๑๖๖๕๗

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

เรียน ดร.อุเทน บัวสมบุญ รองประธานที่ปรึกษาองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (ภาคประชาชน)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์

ด้วย นางสาวคุณากร กรสิงห์ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยมี ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำงานดุษฎีนิพนธ์ ในการนี้คณะฯ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ตามเอกสารที่แนบมาด้วยนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการทำดุษฎีนิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จักรี ไชยพิณิจ)

ผู้ช่วยคณบดี ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๓๖๙ ต่อ ๑๑๗

โทรสาร ๐๓๘-๓๙๓๔๖๕ ต่อ ๑๐๒